

ПРОЕКТ: “Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ”, договор № BG 0513Д001-2.1.07, осъществяван с финансовата подкрепа на оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” 2007-2013, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Достигната степен на информираност за нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения

СЕКТОРЕН РАЗРЕЗ

АНАЛИЗ на данните от емпирично проучване

ИЗГОТВЕНО ЗА:

БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-
ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА

СЕПТЕМВРИ 2013

БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА
BULGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

ИЗГОТВЕНО ОТ:

ОБЕДИНЕНИЕ

ИНСАЙТ

ПРОЕКТ: “Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ”, договор № BG 051PO001-2.1.07, осъществяван с финансовата подкрепа на оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” 2007-2013, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Настоящият доклад е разработен в резултат на обществена поръчка

с предмет:

“Проучване и анализ на достигнатата степен на информираност на целевите групи за нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения в целевите отрасли по проекта”

по проект:

“Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ”, договор № BG 051PO001-2.1.07, осъществен с финансовата подкрепа на оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” 2007-2013, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Съдържанието на настоящия доклад е изцяло отговорност на авторите и по никакъв начин не може да се счита, че отразява официалното становище на Европейския съюз или Агенция по заетостта

Изпълнител: Обединение “ИНСАЙТ”,
сформирано от НОЕМА ООД и БАКК АД
(Българо-австрийска консултантска компания)

Въведение

Обща информация за поръчката

Във връзка с изпълнение на дейностите по проект “Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ”, финансиран от Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, по проект по договор № BG 051PO001-2.1.07, след проведена процедура открит избор на изпълнител, Българска търговско-промишлена палата (БТПП) възложи на Обединение “ИНСАЙТ” извършване на услуга с предмет “Проучване и анализ на достигнатата степен на информираност на целевите групи за нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения в целевите отрасли по проекта”.

Основната цел на поръчката е набиране на информация и данни относно достигнатата степен на информираност на целевите групи - работодатели и наети лица - за нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения след проведени обучителни и информационни събития в девет целеви отрасли:

- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия;
- Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло;
- Гражданско строителство и изолации;
- Хотелиерство и ресторантьорство;
- Транспорт;
- Спедиция и съобщения;
- Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност;
- Бизнес услуги;
- Учебно-образователни услуги.

Специфичните цели на поръчката са:

- Да се получи информация за достигнатата степен на информираност след провеждането на обучителните и информационни събития;

- Да се анализира събраната информация по отраслов и териториален признак.

Изпълнението на поръчката е организирано в четири дейности:

- Дейност 1: Разработване на методология за обработка и анализ на данните, получени чрез емпирично изследване.
- Дейност 2: Достигната степен на информираност по райони - аналитичен доклад с основните резултати от емпиричното изследване по териториален разрез.
- Дейност 3: Достигната степен на информираност по отрасли на икономическа дейност - аналитичен доклад с основните резултати от емпиричното изследване по отраслов разрез.
- Дейност 4: Обобщение на резултатите от проведените проучвания в началото и в края на проекта “Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ” - аналитичен доклад.

Договорът е сключен на 28 юли 2013 година.

Цел и предназначение на доклада

Настоящият доклад представлява изпълнението на дейност 3, като представя резултатите от проведеното емпирично проучване по **отраслов разрез**.

Докладът е структуриран в четири основни части:

- Участие в обучителните и информационни събития, организирани от БТПП;
- Познание на нормативната рамка, регламентираща трудовоправните и осигурителни отношения;
- Практики на трудовоправни отношения в предприятията;
- Характеристики на регистрираните практики.

Първата част профилира компаниите, които са участвали и които не са участвали в събитията, организирани от БТПП. Разглежда ползите за работодатели и служители от участието им през тематиките на събитията. Фокусира внимание върху създадената от БТПП Виртуална социална академия, съдържаща възможността за подаване на сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения.

Втората част на доклада установява ефективността на проведените от БТПП информационни и обучителни събития. Анализът демонстрира достигнатата степен на информираност относно трудовоправните и осигурителни отношения чрез сравнение между равнището на информираност на работодатели и служители, които са участвали в събитията, и работодатели и служители, които не са участвали в събитията.

Третата част разглежда ключови практики на трудовоправни и осигурителни отношения в предприятието, свързани с параметрите на трудовия договор и формите на заплащане на труда, като регистрира разпространението на характерни за неформалната икономика явления - липса в трудовия договор на важни клаузи за регулиране на трудовоправните отношения или въобще липсата на трудов договор, незаплащане на допълнително положен труд, заплащане на труд без привеждане на осигуровки и други. Анализът отново е разгърнат в сравнителен план - между компании, участвали и неучаствали в проведените от БТПП събития.

Последната част открива влиянието на демографски фактори върху равнището на информираност и разпространението на практики, свързани с трудовоправните и осигурителните отношения.

В края на доклада, в приложение, са представени в табличен вид резултатите от проведеното изследване по основните сегменти на анализ. Приложени са анкетните карти, както и икономическите дейности, включени в целевите отрасли.

Методологическа рамка

За целите на настоящия анализ е проведено мащабно количествено емпирично изследване сред **4046** представители на целевите групи - **работодатели и наети лица**. Изследвани са участниците в проведените събития, както и представители на целевите групи сред компании, които не са се включили в събитията. Изследването е проведено във всички **28** административни области на страната, като обхваща **9-те** целеви отрасли на поръчката.

В допълнение са проведени кабинетно проучване и качествено проучване. Целта на тези две проучвания е подпомагане разработването на инструментариума на количественото емпирично изследване (разработване на въп-

росник и на извадка), поради което резултатите от тях се съдържат имплицитно в настоящия доклад.

Ролята на кабинетното проучване в подготовката на инструментариума за количественото изследване се състои в решаване на три основни задачи:

- Установяване на обхвата от икономически дейности по КИД 2008 на всеки от деветте целеви отрасъла с цел разработване на извадка за компаниите, които не са участвали в организациите от БТПП събития.
- Анализ и обобщение на тематиките на проведените обучителни и информационни събития с цел формулиране на въпроси във въпросника на количественото изследване.
- Подробно запознаване с материалите на проведеното проучване в началото на проекта “Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ” с цел заимстване на въпроси за установяване на динамика.

Основната задача на качественото проучване, проведено във формата на дискусии с представители на национални и регионални браншови организации, е верифициране на индикатори за практики на неформална икономика и генериране на хипотези при разработването на въпросника за количественото емпирично проучване.

За максимално прецизна оценка на ефективността на организациите и проведени от БТПП обучителни и информационни събития в количественото емпирично изследване като основен критерий е използвано разграничението в равнището на информираност относно трудовоправните и осигурителни отношения между участници и неучастници в събитията, представители съответно на целевите групи и на целевите отрасли. Разграничението е направено както въз основа на формулирани въпроси за познатост по различни аспекти на трудовоправните и осигурителни отношения, така и чрез екстраполация на синтетичен показател, който включва отговорите на следните въпроси от въпросника:

За Работодатели:

- “Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?”
- “Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?”
- “Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?”

За Служители:

- “Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?”
- “Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?”
- “Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на вашите интереси?”

Синтетичният показател обобщава отговорите на анкетираните лица на трите въпроса до две групи: “информирани” и “неинформирани”. Сравнението между резултатите на участници и неучастници в проведените събития дава обобщен израз на достигнатата степен на информираност в резултат на участието в събитията.

Съдържание

Резюме	9
Резюме	10
Препоръки	23
Основни резултати	24
Използвани съкращения	29
Нормативна рамка	30
Регулиране на трудовоправните отношения и неформалната икономика	31
Методология на емпиричното изследване	44
Параметри на изследването	45
Изследвана съвкупност	52
Участие в обучителни и информационни събития	63
Обучителни и информационни събития	64
Виртуална социална академия	102
Основни моменти и изводи	117
Познаване на нормативната рамка	126
Познаване на нормативната рамка	127
Основни моменти и изводи	159
Практики на трудовоправни отношения	167
Трудови правоотношения	168
Трудов договор и работно време	186
Заплащане на труда	213
Основни моменти и изводи	252
Характеристики на регистрираните практики	237
Влияние на индивидуални демографски фактори	238
Влияние на групови демографски фактори	244
Влияние на фактори, свързани с практики	246
Основни моменти и изводи	252
Приложение 1: таблици с основните резултати	253
Приложение 2: определение на отраслите	372
Приложение 3: въпросници	377

- 1 Резюме**
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

Резюме

Обучителните и информационни събития, организирани от БТПП за нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения, са били добре промотирани, защото информация за тях е достигнала до две трети от работодателите и почти половината от служителите в целевите отрасли на проекта. Около половината от всички информирани са взели участие в събитията. Те оценят високо ползите от участието си, като над 70% (и от двете целеви групи) потвърждават, че в резултат са повишили познанията си в областта на трудовите правоотношения.

Най-категорични в своята оценка за повишени познания са работодателите в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство, транспорт, бизнес услуги и образователни услуги*, както и служителите в отрасли *недвижими имоти, бизнес услуги и образователни услуги*.

Относително по-нисък дял - в сравнение с другите отрасли - е дялът на служителите в двата сектора *транспорт и спедиция и съобщения* и работодателите в *спедиция и съобщения*, потвърдили повишаване на познанията вследствие на участието им в събитията. Причината за това може да се потърси в специфичната и по-висока в сравнение с другите отрасли нормативна регулация в материята на трудовите правоотношения в тези два отрасъла. А изводът, който може да бъде направен, е, че при тях са нужни и фокусирани обучения, отчитащи конкретните разпоредби, касаещи характерния им предмет на дейност.

Като цяло, в проведените от БТПП събития най-много са били участниците - и работодатели, и служители - от отрасли *бизнес услуги* (една трета от всички участници), *гражданско строителство и производство на храни, напитки и тютюневи изделия*. Те съставляват около 60% от всички участници. Това е логично, като се има предвид, че тези отрасли са представени с най-много на брой фирми и наети лица в общата структура на целевите отрасли в страната.

В целевата група на работодателите, участвали в събитията, преобладават представителите на микропредприятията, докато в целевата група на наетите лица преобладават представителите на малките, средните и големите фирми. С други думи, с нарастване на размера на предприятията нараства и представителството им в обучителните и информационни събития чрез служители, което е логично от гледна точка на обективната структура на фирмите по брой заети.

Сред работодателите доминират хората на възраст над 51 години, докато сред служителите - до 50 години. Сред работодателите преобладават мъжете, докато сред наетите лица - жените. И двете групи са категорично представени от хора със завършено висше образование, както и потребители на интернет.

Високият дял на ползващи интернет сред участниците в събитията, главно сред наетите лица (значително по-висок в сравнение с необхванатите от събитията), показва добра технологична обезпеченост на фирмите, изпратили свои представители, което от своя страна допринася за повишаване на ефективността и на създадената от БТПП в рамките на проекта Виртуална социална академия.

Всички теми на организирани от БТПП обучения и семинари са предизвикали сравнително еднакво равнище на интерес и участниците потвърждават тяхната полезност. Относително в по-голяма степен и двете целеви групи се обединяват около темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” като най-полезна (посочена с дял около 40% и от работодатели, и наети лица). Относително по-малко полезна се е оказала темата “Приложение на система GS1”, вероятно поради непознаване на системата от повечето участвали (посочена като полезна от по-малко от една пета от участниците).

С изключение на “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”, както и двете теми с по-голям фокус върху интересите на едната или другата целева група - “Ефективна организация и администриране на бизнеса” и “Правни механизми за защита интересите на наетите лица” - ранжирането на останалите теми от гледна точка на тяхната полезност за участниците показва известни отраслови специфики, които могат да бъдат взети предвид при организирането на следващи събития, както и при по-нататъшното разработване възможностите на Академията.

Най-важните теми за работодатели и наети лица по отрасли са, както следва:

Производство на храни: “Фирмена култура - ефективна работна среда” - и за работодатели, и за служители;

Производство на текстил: “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация” - и за работодатели, и за служители, както и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” - за служители;

Гражданско строителство: “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика” - за работодатели и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения - за служители;

Хотелиерство и ресторантьорство: “Фирмена култура - ефективна работна среда” - за работодатели и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” - за служители;

Транспорт: “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” - за работодатели и “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация” - за служители;

Спедиция и съобщения: “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика” - за работодатели и “Фирмена култура - ефективна работна среда” - за служители;

Операции с недвижимо имущество: висок интерес от страна на работодателите към две теми - “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” и “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”, а от страна на служителите - “Фирмена култура - ефективна работна среда”;

Бизнес услуги: подобно на работодателите в недвижимо имущество, но и за наетите лица в отрасъла - “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения”, “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”;

Образователни услуги: три теми за работодателите - “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”, “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” и “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация”, като последните две са се оказали много полезни и за служителите.

Нужда от допълнителна информация по въпросите за трудово-правните и осигурителните отношения заявяват над две трети от участвалите в събитията представители и на двете целеви групи по проекта.

Значителен дял работодатели и наети лица ползват Виртуалната социална академия, създадена от БТПП - над една трета от работодателите и близо една трета от служителите. Това е сравнително много висок дял, като се има предвид скорошното създаване на Академията. Тя е добила популярност, макар и все още не много широка, и извън участниците в обучителните и информационни събития, организирани от БТПП - ползва се от 7% от неучаствалите работодатели и 3% от неучаствалите служители.

В по-голяма степен от средното за всички се ползва от работодателите, обхванати от събитията, в отрасли *бизнес услуги, образователни услуги, производство на храни и хотелиерство и ресторантьорство*, както и от работодателите, които не са участвали в събитията, в отрасли *производство на текстил и спедиция и съобщения*.

В по-голяма степен от средното за всички се ползва от служителите, обхванати от събитията, в отрасли *бизнес услуги, образователни услуги, производство на храни и производство на текстил*, както и от служителите, които не са участвали в събитията, в *бизнес услуги*.

Въпреки високия дял работодатели и наети лица, които ползват ВСА, още по-висок дял от двете целеви групи познават възможностите ѝ - за подаване на сигнали при нарушения и за навременно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент.

Малко повече като дял са работодателите в сравнение със служителите, които познават възможностите на Академия за подаване на сигнали за нарушения. Същата тенденция се наблюдава и по отношение на познаване на възможността за навременно получаване на информация за измененията в трудовото законодателство чрез абонамент.

Прави впечатление, че възможността за подаване на сигнал за нарушения чрез ВСА е по-позната от възможността за абонаментно получаване на информация за измененията в трудово-правното и осигурителното законодателство.

Изследването регистрира високи дялове на работодатели и наети лица, които следят промените в трудовото законодателство, особено в подгрупата на участвалите в събитията. Сред участвалите в събитията работодатели редовно следят промените малко над половината (59%), а сред участвалите наети лица - малко под половината (43%). В подгрупата на неучаствалите, по-малко от половината работодатели следят редовно промените (43%) и сравнително нисък дял от наетите лица (едва 24%). Това е един от показателите за висока ефективност на проведените от БТПП събития.

В отраслов план, най-висок дял редовно следящи промените регистрират работодателите в *бизнес услуги* и *недвижимо имущество* и служителите в *бизнес услуги* и *образователни услуги* - от подгрупата на обхванатите от събитията, както и работодателите в *бизнес услуги*, *образователни услуги* и *недвижимо имущество* и служителите в *бизнес услуги* и *образователни услуги* - от подгрупата на необхванатите от събитията.

Тенденцията по-висок дял обхванати от събитията работодатели да следят промените в трудовото законодателство в сравнение с необхванатите се потвърждава и по критерия за познаване на нормативната уредба. Това е друг показател за висока ефективност на проведените събития. По-висок дял работодатели сред участвалите в събитията декларират познаване на нормативната уредба за трудово-осигурителните отношения в детайли в сравнение с неучаствалите - съответно 80% и 70%.

По отрасли, тенденцията се потвърждава, като тук се вижда и висок дял на запознати с нормативната уредба участвали в събитията работодатели и в отрасли *производство на текстил* и *гражданско строителство*. Прави впечатление относително по-ниският дял познаващи уредбата в отрасли *спедиция и съобщения* и *хотелиерство и ресторантьорство* - и в двете подгрупи (на участвали и неучаствали работодатели).

Логично, високите дялове на следящите измененията и на познаващите разпоредбите на трудово-осигурителното законодателство водят до високи дялове и на познаващите регламентите на КТ и КСО. Като цяло, КСО се познава малко по-слабо от КТ. Подобно на общите тенденции на информира-

ност, работодателите са по-добре запознати от наетите лица. И участвалите в събитията са по-добре запознати от неучаствалите, особено от необхванатите от събитията наети лица.

Разликата в равнището на познаване в различните подгрупи е видна не толкова от общото равнище на познаване, колкото от степента на познаване на КТ и КСО - в детайли или отчасти. Като тук правят впечатление и сравнително по-високите дялове в целевата група на наетите лица, които заявяват, че изобщо не познават правата и задълженията си по КТ или КСО. Тези дялове са два пъти по-високи сред необхванатите от събитията служители (съответно 7% за КТ и 12% за КСО). За сравнение, дял в рамките на статистическата грешка от 3% в подгрупата на участвалите в събитията служители признават, че не познават КТ и малко по-високия дял от 6% - КСО.

По отрасли, най-добре запознати с разпоредбите на КТ са работодателите в подгрупата на участвалите в събитията от отрасли *образователни услуги, бизнес услуги, производство на текстил и недвижимо имущество*. А с най-високи стойности на непознаващи КТ са от отрасли *хотелиерство и ресторантьорство и спедиция и съобщения*.

В подгрупата на неучаствалите в събитията се наблюдава тенденция на приблизително еднакво равнище на познаване на КТ в детайли или отчасти, като прави впечатление малко по-добро познаване в отрасъл *гражданско строителство*.

Служителите в подгрупата на участвалите от всички отрасли демонстрират сравнително добро равнище на познаване на правата и задълженията си по КТ. Изключение е отрасъл *спедиция и съобщения*, в който под половината от всички заявяват добро познаване на КТ. А в подгрупата на неучаствалите само в три отрасли повече от половината наети лица декларират добро познаване на правата и задълженията си - *бизнес услуги, образователни услуги и недвижимо имущество*.

Тенденцията на познаване на регламентите на КСО от страна на работодателите е подобна, като тук се отличават - наред със *спедиция и съобщения* - и отрасли *производство на храни и хотелиерство и ресторантьорство* с относително по-слабо познаване в подгрупата на участвалите в събитията. Докато в целевата група на служителите - и в двете подгрупи (на участвали и неучаствали) по-слабо познават правата и за-

дълженията си в отрасли *транспорт, хотелиерство и ресторантьорство, спедиция и съобщения и производство на текстил.*

Като цяло, делът на добре запознатите с разпоредбите на КСО работодатели е с 9 процентни пункта по-нисък в сравнение с познаващите добре КТ в подгрупата на участвалите и с 6 процентни пункта - в подгрупата на неучаствалите. В отрасли *хотелиерство и ресторантьорство и спедиция и съобщения* са едни от най-ниските дялове на познаващите в детайли разпоредбите на КСО работодатели и в двете подгрупи (на участвали и неучаствали в събитията).

Наетите лица в голямото си мнозинство познават добре възможностите на Инспекцията по труда при защита на техните интереси, като делът на информираните е по-висок сред участвалите в събитията, проведени от БТПП, в сравнение с неучаствалите в събитията (16 процентни пункта разлика в полза на участвалите). Аналогично, познават и начините за подаване на сигнали при нередности (12 пункта разлика в полза на участвалите).

По отрасли, в подгрупата на обхванатите от обученията наети лица във всички отрасли около и над половината от всички в съответния отрасъл демонстрират познаване на възможностите на Инспекцията по труда в детайл, а останалите - отчасти, а относно мястото за подаване на сигнал при нередност - висок дял от около 90% потвърждават, че знаят мястото. И по двата показателя изключение от общата тенденция са два отрасъла - *спедиция и съобщения и хотелиерство и ресторантьорство*, в които по-малко от половината считат, че познават възможностите на Инспекция по труда, както и около 20 процентни пункта по-малко от средното знаят за начините на подаване на сигнал.

За разлика от подгрупата на обхванатите от обученията служители, наетите лица, които не са се включили в събитията, показват значително по-ниско равнище на познаване както на възможностите на Инспекцията по труда - под половината във всички отрасли, с изключение на *недвижимо имущество*, така и мястото за подаване на сигнал (около 80%) - с изключение на *спедиция и съобщения, транспорт и хотелиерство и ресторантьорство*, при които по-висок дял от средния за всички в подгрупата не знаят къде да подадат сигнал в случай на нередност.

Въз основа на индикаторите за познаване на трудовоправната уредба като цяло (при работодателите), възможностите на Инспекцията на труда за защита на интересите на наетите лица (при служителите и работниците), както и познаването на регламентите, съответно правата и задълженията по КТ и КСО, е екстраполиран синтетичен индикатор за “обща информираност” относно основните положения в законодателството, регулиращо трудовоправните и осигурителните отношения в страната. Този индикатор представлява силен и категоричен израз на степента на информираност на обхванатите от проведените събития представители на целевите групи, от една страна, и необхванатите, от друга. Показва влиянието на проведените събития върху равнището на информираност на целевите групи, които са участвали в информационните и обучителни събития.

Резултатите сочат висока степен на информираност - над 75% - при работодатели и служители, които са участвали в събитията, организирани от БТПП, с лек положителен превес на работодателите. Сред неучаствалите в събитията, степента на информираност е с дял 55% за работодателите и 44% за наетите лица.

Прави впечатление значителната разлика в равнището на информираност между двете подгрупи - на участвали и неучаствали в събитията работодатели и наети лица. Въпреки че този резултат е логичен, като се имат предвид разликите между двете подгрупи по отношение на конкретните елементи от нормативната система, дискутирани по-горе (КТ, КСО, нормативната уредба като цяло, Инспекция по труда). При работодателите разликата в общото равнище на информираност е 28 процентни пункта, а при служителите 31 - в полза на участвалите в събитията.

В подгрупата на участвалите работодатели, най-висок дял информирани се наблюдава в отрасли *бизнес услуги, образователни услуги, производство на текстил и гражданско строителство* (около 70% от всички в съответния отрасъл). Най-нисък е дялът в отрасли *недвижимо имущество* (45%). Относително по-нисък е дялът на информираните и в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (58%) и *транспорт* (54%).

В подгрупата на неучаствалите работодатели само в два отрасъла делът на информираните е 60% и повече - *бизнес услуги* и *образователни услуги*. Относително нисък е делът - около и под 50% - на информираните работодатели в отрасли *транспорт, спедиция и съобщения* и *хотелиерство и ресторантьорство*.

В подгрупата на обхванатите от събитията наети лица, във всички отрасли - с изключение на три - се наблюдава високо равнище на информираност, макар и с малко по-ниски дялове от тези на работодателите. Трите отрасли, в които делът на информираните наети лица е относително по-нисък, са *производство на храни, транспорт и спедиция и съобщения*. Особено нисък е в третия - *спедиция и съобщения* (52%).

В подгрупата на необхванатите от събитията наети лица, с изключение на три отрасли, във всички други делът на информираните е определено нисък - под 50%. Трите отрасли с относително по-високо равнище на информираност - над 50% - са *недвижимо имущество, бизнес услуги и образователни услуги*.

Показател за ефективността на организирания от БТПП обучителни и информационни събития е не само степента на информираност на целевите групи, но и степента на разпространение на практики, които са типични или не за неформалната икономика. Като цяло, изследването не регистрира сериозни нарушения на нормативната уредба. Съществуващите негламентирани практики са с ограничено разпространение, като по-често се срещат сред предприятия, които не са включили свои представители в проведените събития.

Почти всички изследвани работодатели изпълняват задълженията си по въвеждането на служителите си в естеството на работа и техните права и задължения при постъпване на работа; и тази практика не е повлияна от участието в проведените събития.

В секторен план, прави впечатление по-високият дял предприятия без Правилник за вътрешния трудов ред в отрасли *транспорт, бизнес услуги и хотелиерство и ресторантьорство*. Почти всички анкетираните служители и

работници познават Правилника за вътрешния трудов ред в тяхното предприятие. Равнището на познаване на Правилника е повлияно от обучителните и информационни събития, организирани от БТПП. Прави впечатление сравнително по-слабо познаване на Правилника в детайли в отрасли *транспорт и спедиция и съобщения*.

Длъжностна характеристика се връчва винаги при постъпване на работа според 92-94% от работодателите и около 95% от служителите. Обучителните събития, организирани от БТПП, не са оказали влияние относно връчването на длъжностни характеристики при постъпването на работа.

Обвързани с Колективен трудов договор са около 10% от изследваните предприятия. Сравнително нисък дял служители знаят дали тяхното предприятие е обвързано с такъв договор - под една трета от всички. Участието в информационните и обучителни събития, организирани от БТПП, обаче е повлияло върху интереса на наетите лица към наличието или не на Колективен трудов договор в тяхното предприятие, поради което тяхното равнище на информираност е значително по-високо от това на неучаствалите в събитията. По-висок дял информирани служители - и в двете подгрупи (на участвали и неучаствали) се забелязва в *образователни услуги*, а по-нисък - в *хотелиерство и ресторантьорство* (в двете подгрупи), *спедиция и съобщения* (сред участвалите) и *недвижимо имущество* (сред неучаствалите).

Задължителните елементи от съдържанието на трудовия договор - като размер на трудово възнаграждение, продължителност на работното време и платен годишен отпуск - са регламентирани в над 90% от трудовите договори, по мнението както на работодатели, така и на наетите лица. Единствено клаузата за ползване на почивки през работното време е по-малко застъпена, защото най-вероятно този елемент се урежда от Правилника за вътрешния трудов ред.

Практиките, свързани със съдържанието на трудовия договор, са повлияни от проведените информационни и обучителни събития. При представителите на подгрупата на участвалите и от двете групи (работодатели и служители), дялът на деклариралите, че повечето от задължителните елементи присъстват в съдържанието на техните договори е по-голям, в сравнение с този при групата на неучаствалите.

Прави впечатление, че в отрасли *бизнес услуги, недвижимо имущество и хотелиерство и ресторантьорство* по-често, в сравнение с другите сектори, се среща практиката за липса на размер на възнаграждението в договорите (съответно 12%, 7% и 6%). Според анкетирания наети лица, също така в отрасъл *бизнес услуги* по-често в сравнение с другите липсва и клауза за продължителност на работното време. Липсата на клауза за платен годишен отпуск, според участвалите в събитията служители, по-често се среща отново в отрасъл *бизнес услуги* (15%) и в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* (13%). А според сравнително висок дял неучаствали в събитията служители такава клауза липсва и в договорите в отрасли *гражданско строителство* (22%) и *спедиция и съобщения* (13%).

Две трети от работодателите казват, че винаги спазват продължителността на работния ден съгласно трудовия договор, като тази практика не изглежда повлияна от участието в информационните събития по проекта. В най-ниска степен работодателите са потвърдили, че продължителността на работния ден в тяхното предприятие се спазва, в отрасъл *гражданско строителство* (9% от интервюираните работодатели са казали, че редовно полагат труд в извънработно време, а 30% - от време на време).

Допълнително положеният труд се заплаща в преобладаващия брой случаи, като тази практика се потвърждава и от работодателите, и от служителите. Сравнително широко разпространени са обаче и други практики - компенсация чрез почивни дни, незаплащане на допълнително положеният труд, други. Прави впечатление, че този факт се признава по-често от служителите, отколкото от работодателите.

Негламентираните от закона практики се срещат значително по-често в подгрупата на необхванатите от проведените от БТПП събития, в сравнение с участвалите в събитията работодатели. Това заключение може да се направи както от по-ниския дял потвърдили, че заплащат труда, в подгрупата на неучаствалите работодатели, така и от много високия дял нежелатели да дадат отговор на въпроса в подгрупата (30%).

Въпреки високия дял неотговорили, могат да бъдат направени някои изводи по отрасли:

- Законосъобразната и най-разпространена практика на заплащане на труда (по трудов договор) е най-нехарактерна за сектор *недвижимо имущество*.

- Втората по популярност практика - компенсация чрез почивни дни - се среща по-често в *транспорт, спедиция и съобщения* и *бизнес услуги*, отколкото в другите отрасли.

- Ако се приеме, че нежеланието за отговор сочи към нежелание да се признае незаплащане на допълнителния труд, то това се отнася в най-голяма степен за отрасли *хотелиерство и ресторантьорство, спедиция и съобщения* и *бизнес услуги*.

Трябва обаче да се подчертае, че данните по въпроса за заплащането на допълнително положение труд като цяло са противоречиви - както между целевите групи в един отрасъл, така и в подгрупите на участвали и неучаствали в даден отрасъл, като не извеждат ясни и категорични тенденции. Най-вероятната причина за това е липсата на установени практики и честа промяна на правилата по този въпрос в предприятията, въпреки установената и единна регламентирана форма за заплащане.

При служителите, обхванати от събитията, равен дял посочват, че тяхното трудово възнаграждение е над или на осигурителния праг (по 43%). Различие в това отношение се констатира при наетите лица, които не са участвали в обученията. При тях делът на работещите над осигурителния праг е значително по-нисък. Минимален дял служители работят под осигурителния праг. Тази практика също е повлияна от проведените събития.

В отраслов план, относително най-нисък дял служители посочват, че размерът на тяхното възнаграждение е над осигурителния праг, в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (от участвалите в събитията) и *недвижимо имущество* (от неучаствалите в събитията).

Прави впечатление сравнително високият дял неучаствали в събитията служители, които не са запознати с размера на осигурителния праг за тяхната професия, които са два пъти повече от участвалите в събитията (28% при неучаствалите, 13% при участвалите), което е ясен показател за ефективността на проекта, предизвикал интереса на наетите лица към тази проблематика.

Ако се разгледат общо отговорите на анкетираните “върху осигурителния праг” и “не желая да отговоря”, може да се каже, че по-често се плащат осигуровки върху осигурителния праг в отрасли *недвижимо имущество* - 19% и *производство на текстил* - 21% (по данни на участвалите в събитията), а също - *гражданско строителство* - 25% и *хотелиерство и ресторантьорство* - 30% (по данни на неучаствалите в събитията).

Проучването показва, че няма съществени нарушения по отношение укриването на реално уговорения размер на трудовото възнаграждение, когато има сключен договор между страните. Нерегламентираните практики по отношение заплащането на труда са сравнително слабо разпространени. Заплащането се прави по силата на трудов договор, според около 90% от служителите, като те декларират висока степен на съответствие между посочения размер на възнаграждението в договора и действително получаваното заплащане от работодателя. Единодушно и служители и работодатели са заявили, че възнагражденията им се изплащат редовно, независимо дали са участници в събитията или не. По сектори няма регистрирани съществени различия.

Изследването не констатира значителни нарушения и в областта на осигурителните отношения. Според девет десети от всички анкетирани осигурителните вноски се определят върху цялото получавано възнаграждение. Почти няма практики на заплащане на възнаграждение под осигурителния праг. Осигуровките се плащат върху цялото възнаграждение при по-висок дял предприятия, които са имали представители в събитията на БТПП, в сравнение с тези, които не са участвали.

Най-висок дял служители, участвали в събитията, са потвърдили, че работодателите им плащат осигуровки върху цялото възнаграждение в отрасли *недвижимо имущество* и *бизнес услуги*, а най-нисък - в сектор *хотелиерство и ресторантьорство*.

Препоръки

Високата ефективност на проведените от БТПП информационни и обучителни събития за информираността на целевите групи относно трудовоправните отношения показва, че този тип инициатива от страна на БТПП следва да продължи, като обхваща все повече предприятия. Почти всички теми са били определено полезни за участниците от всички целеви отрасли, като те могат да продължат да бъдат разработвани чрез материали на експерти на страниците на Виртуалната социална академия, която - макар и наскоро създадена - вече се ползва от значителен дял обхванати от събитията работодатели и служители.

Академията трябва да се промотира и сред бизнесите, които не са обхванати от информационните и обучителни събития, особено сред наетите лица. Възможността ѝ да служи като инструмент за регулярно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент е сравнително по-слабо позната и сред работодатели, и сред служители.

Два отрасли обаче изискват специално внимание от гледна точка на информираността им в областта на трудовоправните и осигурителните отношения - *транспорт и спедиция и съобщения*. Тези отрасли са обект на специфична и висока регулация в областта, поради което те имат нужда от конкретно адресирани към тях обучения и информации. Особена нужда се вижда при втория, който не демонстрира високо равнище на информираност и устойчиво поведение по отношение на повечето елементи в специфичната област.

Прави впечатление отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* с това, че и работодатели, и наети лица са сравнително по-слабо информирани, като показват също така относително по-висока нагласа за практикуване на нерегламентирани форми на отношения. Този отрасъл също изисква специално внимание, въпреки високото равнище на временна заетост и по-труден достъп до наетите (поради липса на постоянна работа за много от тях).

Основни резултати

Индикатор	Работодатели	Служители
	Дял	
Информираност за събитията	67%	47%
Участие в събитията	35%	30%
Мнение за повишаване на познанията в резултат на участието в събитията - участвали	80%	76%
Най-полезна тема „Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” - участвали	42%	38%
Нужда от допълнителна информация - участвали	71%	73%
Ползване на Виртуалната социална академия - участвали	37%	32%
Ползване на Виртуалната социална академия - неучаствали	7%	3%
Познаване на възможността за подаване на сигнали - участвали	59%	51%
Познаване на възможността за подаване на сигнали - неучаствали	15%	8%
Познаване на възможността на ВСА за редовно информиране - участвали	52%	47%
Познаване на възможността на ВСА за редовно информиране - неучаствали	12%	5%
Проследяване на промените в трудовото законодателство - участвали	59%	43%
Проследяване на промените в трудовото законодателство - неучаствали	43%	24%
Затруднение при проследяване измененията „По-скоро не е затруднение“ - участвали	52%	-
Затруднение при проследяване измененията „По-скоро не е затруднение“ - неучаствали	46%	-
Познаване на нормативната уредба - участвали	80%	-
Познаване на нормативната уредба - неучаствали	70%	-

Индикатор	Работодатели	Служители
	Дял	
Информираност по отношение на трудовоправните и осигурителни отношения - участвали	88%	47%
Информираност по отношение на трудовоправните и осигурителни отношения - неучаствали	88%	5%
Познаване на правата и задълженията по Кодекса на труда - участвали	77%	67%
Познаване на правата и задълженията по Кодекса на труда - неучаствали	65%	48%
Познаване на правата и задълженията по Кодекса за социално осигуряване - участвали	68%	55%
Познаване на правата и задълженията по Кодекса за социално осигуряване - неучаствали	58%	39%
Познаване възможностите на Инспекцията по труда - участвали	-	58%
Познаване възможностите на Инспекцията по труда - неучаствали	-	42%
Познаване на начина за подаване на сигнал при нередности - участвали	-	90%
Познаване на начина за подаване на сигнал при нередности - неучаствали	-	78%
Подадени искове от служители - участвали	0%	-
Подадени искове от служители - неучаствали	1%	-
Наличие на наложени санкции - участвали	2%	-
Наличие на наложени санкции - неучаствали	2%	-
Наличие на Правилник на вътрешния трудов ред в предприятието - участвали	88%	92%
Наличие на Правилник на вътрешния трудов ред в предприятието - неучаствали	88%	89%

Индикатор	Работодатели	Служители
	Дял	
Познаване на Правилника на вътрешния трудов ред в предприятието - участвали	-	85%
Познаване на Правилника на вътрешния трудов ред в предприятието - неучаствали	-	79%
Наличие на длъжностна характеристика при постъпване на работа - участвали	94%	96%
Наличие на длъжностна характеристика при постъпване на работа - неучаствали	92%	95%
Запознаване на служителя с трудовите задължения при постъпване на работа - участвали	96%	95%
Запознаване на служителя с трудовите задължения при постъпване на работа - неучаствали	95%	96%
Наличие на Колективен трудов договор в предприятието - участвали	11%	28%
Наличие на Колективен трудов договор в предприятието - неучаствали	10%	19%
Служители на предприятието със сключен трудов договор “100%” - участвали	91%	-
Служители на предприятието със сключен трудов договор “100%” - неучаствали	87%	-
Наличие на сключен трудов договор с предприятието - участвали	-	95%
Наличие на сключен трудов договор с предприятието - неучаствали	-	96%
Наличие на: Размер на трудовото възнаграждение - участвали	100%	95%
Наличие на: Размер на трудовото възнаграждение - неучаствали	98%	96%
Наличие на: Продължителност на работното време - участвали	99%	94%
Наличие на: Продължителност на работното време - неучаствали	96%	93%

Индикатор	Работодатели	Служители
	Дял	
Наличие на: Платен годишен отпуск - участвали	96%	91%
Наличие на: Платен годишен отпуск - неучаствали	93%	88%
Наличие на: Ползване на почивки в работното време - участвали	77%	69%
Наличие на: Ползване на почивки в работното време - неучаствали	73%	67%
Спазване на продължителността на работния ден съгласно трудовия договор - участвали	7%	17%
Спазване на продължителността на работния ден съгласно трудовия договор - неучаствали	7%	20%
Заплащане на допълнително положен труд “Да, заплаща се”- участвали	25%	69%
Заплащане на допълнително положен труд “Да, заплаща се” - неучаствали	18%	52%
Наличие на договор - участвали	-	93%
Наличие на договор - неучаствали	-	86%
Наличие на съответствие между размера на възнаграждението и посочения размер в договора - участвали	-	97%
Наличие на съответствие между размера на възнаграждението и посочения размер в договора - неучаствали	-	94%
Размер на заплатата спрямо осигурителния праг за заеманата длъжност “На прага” - участвали	-	43%
Размер на заплатата спрямо осигурителния праг за заеманата длъжност “На прага” - неучаствали	-	44%
Форма на получаване на възнаграждението “Цялата сума по договор” - участвали	91%	95%
Форма на получаване на възнаграждението “Цялата сума по договор” - неучаствали	86%	86%

Индикатор	Работодатели	Служители
	Дял	
Плащане на осигуровки върху цялото или част от изплащаното възнаграждение “върху цялото” - участвали	89%	93%
Плащане на осигуровки върху цялото или част от изплащаното възнаграждение “върху цялото” - неучаствали	83%	86%
Редовност на изплащане на възнаграждението на служителите - участвали	-	96%
Редовност на изплащане на възнаграждението на служителите - неучаствали	-	95%
Редовност на внасяне на осигурителните вноски от предприятието - участвали	-	88%
Редовност на внасяне на осигурителните вноски от предприятието - неучаствали	-	80%

Използвани съкращения

Наименование на отраслите

С цел по-кратко представяне имената на отраслите в графиките и таблиците с резултатите, целевите отрасли са наименовани, както следва:

Целеви отрасъл	Наименование в доклада
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	Производство храни, напитки, тютюн (Производство на храни)
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	Производство текстил
Гражданско строителство и изолации	Гражданско строителство
Транспорт	Транспорт
Спедиция и съобщения	Спедиция и съобщения
Хотелиерство и ресторантьорство	Хотели и ресторанти
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	Недвижимо имущество
Бизнес услуги	Бизнес услуги
Учебно-образователни услуги	Образование

Понятия

Понятията “наети лица”, “служители”, “служители и работници” се използват в доклада като синоними.

Съкращения

В доклада са използвани следните съкращения:

БВП	Брутен вътрешен продукт
БТПП	Българска търговско-промишлена палата
ВСА	Виртуална социална академия
ДВ	Държавен вестник
ДОО	Данък общ доход
ЕС	Европейски съюз
КИД	Класификация на икономическите дейности
КСО	Кодекс за социално осигуряване
КТ	Кодекс на труда
МОТ	Международна организация на труда
НАП	Национална агенция по приходите
НОИ	Национален осигурителен институт
НСИ	Национален статистически институт

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка**
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

Нормативна рамка

Регулиране на трудовите правоотношения и неформалната икономика

Понятието „неформална икономика“

Неформалната икономика засяга негативно редица области на социалния и икономическия живот в едно общество, тя е многообразна и трудна да измерване. Като цяло, високият дял на сивия сектор влияе въздейства отрицателно на публичните приходи и съответно тяхното преразпределение в интерес на цялото общество, а в частност - нарушава трудовоправните и социалните права на гражданите. Проявленията на недеklarираната заетост лишават трудещите се от защита при уволнение и гарантиране получаването на дължимите трудово възнаграждение и социални /здравни осигуровки, от осигуреност срещу безработица и т.н.

От гледна точка на *Международната организация на труда* терминът „неформална икономика“ включва всички онези икономически дейности, извършвани от работници и стопански субекти, които не са признати, регулирани или защитани от съществуващите правни рамки, както и незаплатената работа, полагана в предприятие, което генерира доход.¹ *Организацията за икономическо сътрудничество и развитие* има по-широк поглед към неформалния сектор в икономиката, като го определя като заетост или друга икономическа дейност, ангажирана в производството на законни стоки и услуги, където едно или повече правни изисквания, свързани със заетостта или производството, не се спазват. Тази по-широка дефиниция съответства на разбирането на *Европейската комисия*, което включва „недекларирана работа ... или други заплатени дейности, които по естеството си за законни, но не се обявяват пред публичните власти“.²

Според *Европейската комисия*³ по експертни оценки България е първа сред страните членки по големината на сивия

¹ 90-та сесия на Международната конференция на труда, 2002

² In from the Shadow: Integrating Europe's Informal Labor”, The World Bank, 2012

³ Improving tax governance in EU Member States: Criteria for successful policies, European Commission, August 2012

сектор в икономиката, оценяван за 2011 г. на 32.3% от БВП, като се приема, че недеklarираната заетост в периода 1995 г. - 2006 г. е била между 22 и 30%.

Икономическата криза влияе негативно върху защитата на работещите и условията на труд. Увеличава се несигурността на заетостта, което води до повече стрес и психологически проблеми, а работодателите са склонни да намаляват инвестициите в подобряване на условията на труд и повишаване квалификацията на персонала. В повечето страни-членки на ЕС се преминава към по-гъвкави форми на заетост, които включват по-широко използване на работа на намалено работно време, временна заетост и улеснение за работодателите при съкращаване на персонала по икономически причини. В редица европейски страни реструктурирането на предприятията, наложено от икономическата криза, под формата на засилен аутсорсинг на дейности, затваряне на губещи производства и т.н., води до по-гъвкав пазар на труда с по-малко трудовоправна защита. Като примери може да се посочат Испания с правната реформа от 2010 г., въвела гъвкавост и намаляване на разходите за работодателя при уволнения и промени на условията на труд, или Полша, където е приет временен Анти-кризисен закон, който въвежда облекчения при сключването на срочни трудови договори. Великобритания е типичен случай на твърде „гъвкав“ пазар на труда, където бизнесът се чувства ограничен от необходимостта да се съобразява със социалното право на ЕС. В тази страна се използват широко агенциите за временна заетост и договорите за стажуване, които на практика са прикрити трудови договори.

Освен обективни фактори, като икономическата криза и тежестта на данъчното и осигурителното бреме, лошото качество на регулирането също стимулира неформалната икономика. Българското трудово и осигурително законодателство се характеризира със значителна степен на регулация, чести промени и изобилие от подзаконови, не винаги съгласувани помежду си, актове. При приемането на нормативните актове не се извършва действителен анализ на ползите и разходите за адресатите на императивните правни норми. Тълкуването на нормативните актове от страна на НАП и НОИ в процеса на прилагането им също не допринася за намаляване на административната тежест за бизнеса. Променливото и сложно трудово и осигурително законодателство изисква усилия от страна на работниците и работодателите за запознаването с него и съответно за спазването му.

Народопсихологията и културата също влияят върху използването на практики от сивия сектор, като използването на недеklarиран труд. В рамките на ЕС има ясно разделение север - юг и изток - запад по отношение на неформалната икономика. Държавите, при които сивият сектор е под средното равнище, са западноевропейски и северни държави членки, докато тези с недеklarирана икономика над средното ниво са от централна и източна Европа или южноевропейски страни-членки. Изследвания на нагласите за недеklarирана работа в България показват, че младите хора в по-голяма степен са склонни да работят без защитата на трудовия договор по редица причини - липса на работа, липса на интерес към пенсионното осигуряване, търсене на временна и гъвкава работа, желание за по-лесно излизане от трудовото правоотношение.

В България липсва традиция за оценка на регулаторното въздействие, включително и оценка на административната тежест за бизнеса. А прекомерната регулация води да практики от неформалната икономика. Британското правителство оценява въздействието на Европейското социално право като разход за бизнеса и публичния сектор в размер на 8.6 милиарда лири годишно.¹

Развитие на българското трудово право

В периода на преход към пазарна икономика, с оглед да отговори на икономическите и социалните промени в обществото, българското трудово право претърпя развитие от силна протекция на наемния труд към едно по-гъвкаво и балансирано уреждане на правата и интересите на двете страни по трудовото правоотношение. Факторите на промяната (само бегло маркирани), включват приватизацията, развитието на малкия (семеен) бизнес, демографската криза, появата на атипични форми на полагане на труд (само-наемане, гъвкава работа, почасова работа, работа от разстояние), привнасянето на опит по управление на човешките ресурси от мултинационалните компании и т.н.

Социалният диалог също се разви и българските национално представени работодателски и синдикални организации станаха част от Европейския социален диалог.

С цел борба срещу използването на недеklarиран труд пред 2002 г. се прие изискването за регистрация на трудовите договори и основните промени по тях.

¹ Repatriating EU social policy: the best choice for jobs and growth?, Open Europe, UK, November 2011

Интензивните промени, направени в Кодекса на труда и Кодекса за социалното осигуряване, както многобройните подзаконовни актове по прилагането на трудовото и осигурителното законодателство, бяха наложени основно поради поети ангажименти в процеса на присъединяване на България към ЕС. Бяха приети нови закони в областта на насърчаване на заетостта, анти-дискриминацията, гарантиране вземанията на работниците при несъстоятелност на работодателя и др. След присъединяването на страната към Европейския съюз трудовото законодателство продължава да се развива в съответствие с правото на ЕС, което регулира условията на труд с директиви, а осигурителните отношения координира с регламенти.

С промените от 2011 г. се даде регламентация на трудови правоотношения, чието бързо развитие налагаше адекватна правна регулация. Основната цел бе защита правата и интересите на работещите при нетипични условия на труд по отношение безопасността на работата, почивките, достъпа до квалификация и т.н. Тези промени в глава пета „Възникване и изменение на трудовото правоотношение“ на Кодекса на труда са, както следва:

- Въведе се раздел VIIIa, който установи допълнителни условия за извършване на надомна работа. Регулирани бяха правата и задълженията на страните по това трудово правоотношение, определянето на работното време и почивките, забраната за установяване на ненормиран работен ден и полагане на извънреден труд.
- Раздел VIIIб от КТ уреди отношенията по повод извършване на работа от разстояние: това е „форма за организиране на работа, изнесена извън помещения на работодателя, извършвана по трудово правоотношение чрез използването на информационни технологии, която преди изнасянето ѝ е била или би могла да бъде извършвана в помещенията на работодателя“. Възможността за работа от разстояние се определя в колективен или в индивидуален трудов договор. В индивидуалния трудов договор се уговарят конкретно всички условия, права и задължения на страните по него във връзка с работата от разстояние и осъществяването ѝ. Регламентирано е разпределението на отговорностите между работника и работодателя по повод работното място и оборудването, организацията на работата от разстояние и здравословните и безопасни условия на труд.

С раздел VIIIв „Допълнителни условия за извършване на работа чрез предприятие, което осигурява временна работа” се регламентира специфично тристранно трудово правоотношение, при което спрямо работника има две страни - предприятие, което осигурява временна работа (лице, което извършва търговска дейност и сключва трудов договор с работник или служител, за да го изпрати да изпълнява временна работа в предприятие ползвател под негово ръководство и контрол) и предприятие ползвател (лице, което извършва търговска дейност и под чието ръководство и контрол се изпълнява възложена от него работа от работник или служител, изпратен от предприятие, което осигурява временна работа). Освен, че уредбата на работа чрез т.нар. агенции за временна заетост стана актуална след идването в България на световните агенции за персонал и се нуждаеше от регулиране, това бе належащо и поради необходимостта от инкорпориране на Директива 2008/104/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно работа чрез агенции за временна заетост и Конвенция 181 N 181 на Международната организация по труда ОТНОСНО частните бюра (агенции) по труда, 1997 г. (Ратифицирана със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 13.01.2005 г. - ДВ, бр. 10 от 2005 г. В сила за Република България от 24.03.2006 г., Обн. ДВ., бр. 30 от 11.04.2006 г.) Във връзка с тези промени бе въведено ново основание за прекратяване на трудовия договор от работника или служителя без предизвестие - това може да стане когато той работи по трудов договор с предприятие, осигуряващо временна заетост, и сключи трудов договор с друг работодател, който не е предприятие, осигуряващо временна работа (чл. 327, ал.1, т. 7а от КТ).

Друга промяна в КТ в защита на работещите бе въвеждането на нова алинея 4 от чл. 138, регламентиращ непълното работно време. Според нея трудов договор, сключен на непълно работно време, ще се смята за сключен за работа при нормална продължителност на работното време в случаите, когато от контролните органи на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда” установят, че работникът или служителят по този договор полага труд извън установеното за него работно време, без да са налице условия за полагане на извънреден труд. В този случай контролните органи дават задължителни предписания на работодателите за изменение на трудовия договор, сключен за работа на непълно работно време, в трудов договор при нормална продължителност на работното време.

Бе направен опит при работа без трудов договор да се санкционира, освен работодателя, и работника/служителя. С чл. 414а от КТ се предвиди глоба в трикратния размер на личните осигурителни вноски за задължително социално и здравно осигуряване, определени върху минималния осигурителен доход за изпълняваната работа в зависимост от съответната икономическа дейност и професия. Текстът на тази норма бе обявен за противоконституционен от Конституционния съд.

Други важни промени на КТ през последните 2-3 години включват прецизиране и разширяване правата на контролните органи по спазване на трудовото законодателство; въвеждането на нови основания за прекратяване на трудовия договор без предизвестие от страна на работника / служителя (когато работодателят преустанови дейността си или е предоставил неплатен отпуск на работника или служителя без негово съгласие); признаване за трудов стаж на време, през което не е съществувало трудово правоотношение в определени хипотези, когато това е било не по вина на работника; въвеждане на погасителна давност за правото на ползване на платения годишен отпуск; разширяване защита интересите на лицата, работещи по срочен трудов договор и др.

В областта на осигурителните отношения голяма роля за „изсветляването“ им има въвеждането на минимален осигурителен доход по основни икономически дейности и квалификационни групи професии от 2003 г.

Анализ на трудово-правните и осигурителните отношения в предприятието

Сред негативните проявления в сферата на труда, резултат на социално-икономическите процеси в страната, посочени в Годишния доклад на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за 2012 г., са и типичните проявления на нарушения на трудовото и осигурителното законодателство, характерни за сивата икономика: работа без трудови договори, неизплатени или забавени трудови възнаграждения и обезщетения, нарушения на законовите изисквания, отнасящи се до работното време, почивките и отпуските и др. Като следствие на това е регистриран голям брой сигнали, главно в областта на трудовите правоотношения - основно по работното време и заплащането на труда.

Тези практики, както и сходни действия на работодателите, като наемане по граждански договор, който прикрива трудови правоотношения, социално и здравно осигуряване върху по-

ниски суми, незаплащане на извънреден труд и т.н. са предмет на настоящето изследване. Въпросите за трудовоправните и осигурителните отношения в предприятието са групирани, както следва:

Регламентация на трудовите правоотношения:

познаване на източниците на регулация на трудовите и осигурителните правоотношения (нормативни актове, колективен трудов договор и вътрешни актове на предприятието); задълженията на работодателя по оформяне на трудовия договор и въвеждане на служителя /работника в естеството на работата, както и спазването на трудовото законодателство като цяло.

Трудов договор, като най-важното основание за възникване на трудовото правоотношение - тук спадат въпроси като вид на трудовия договор (срочен - безсрочен), съдържание, форми на полагане на допълнителен труд.

Заплащане на труда, където се проучват формите на плащания, свързани с положения труд: начини за заплащане на трудовото възнаграждение; обезщетенията за полагане на труд извън работното време, и заплащането на дължимите осигурителни вноски спрямо осигурителните прагове.

Регламентация на трудовоправните и осигурителните отношения

Законовите нормативни актове, очертаващи правната рамка на трудово-правните и осигурителните отношения, включват:

- Кодекс на труда (КТ)
- Закон за здравословните и безопасни условия на труд (ЗЗБУТ)
- Закон за насърчаване на заетостта (ЗНЗ)
- Закон за уреждане на колективните трудови спорове (ЗУКТС)
- Закон за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (ЗГВРСНР)
- Кодекс за социално осигуряване (КСО)
- Закон за бюджета на ДОО
- Закон за инспектиране на труда

Характерно за трудовите правоотношения е тяхната стабилност и защитаност. Основно трудовата заетост в България се осъществява чрез безсрочен трудов договор на пълно работен ден. Само 2.4% от наетите работят на непълно работно време, а други 4.5% са със срочни трудови договори.¹

Трудовите отношения между работника или служителя и работодателя, както и други отношения, непосредствено свързани с тях се уреждат от КТ. Той предвижда, че държавата осъществява регулирането на трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения, както и въпросите на жизненото равнище в сътрудничество и след консултации с представителните организации на работниците и служителите и на работодателите.

Трудови са отношенията, които се пораждат по повод предоставянето и използването на отдаваната под наем работна сила на едно физическо лице (работник или служител) на друго лице (работодател). Характерът им на трудови се определя от техния обект - работната сила и нейното използване в работния процес. Затова отдаването ѝ под наем поставя работника не само в икономическа, но и в юридическа зависимост от работодателя. Работникът е длъжен да бъде на разположение и най-общо - да спазва определена трудова дисциплина. Наред с трудовите правоотношения КТ регулира и редица отношения, непосредствено свързани с тях - право на синдикално сдружаване, колективни трудови спорове, контрол върху спазването на трудовото законодателство и др.

Трудовите отношения се характеризират с точно определени основания за възникване и със специфично съдържание. Тяхното регулиране е характерно с използването в значителна степен на императивни норми. Това е и основната отлика от полагането на Коментар на КТ, 2013, проф. В.Мръчков и колектив труд по силата на граждански договор, където има свобода на договаряне, дължи се определен резултат при договорен срок за изпълнение, а организацията на изпълнението на задачата се определя от изпълнителя.

Отношенията при предоставянето на работна сила се уреждат само като трудови правоотношения (чл.1, ал.2 от КТ). Когато

¹ Fifth European Working Conditions Survey, Eurofound, 2012

се установи, че работна сила се предоставя в нарушение на чл. 1, ал. 2, съществуването на трудовото правоотношение се обявява с постановление, издадено от контролните органи на инспекцията по труда. В тези случаи съществуването на трудовото правоотношение може да се установява с всички доказателствени средства. В постановлението се определя началната дата на възникването на трудовото правоотношение.

Освен законите и подзаконовите нормативни актове, важен правен източник е и колективният трудов договор, с който се „уреждат въпроси на трудовите и осигурителните отношения на работниците и служителите, които не са уредени с повелителни разпоредби на закона“. КТ урежда видовете колективни трудови договори, тяхното действие и защитата при неизпълнение. Работодателят е длъжен да информира всички работници и служители за колективните трудови договори, сключени в предприятието, по отрасли, браншове или общини, с които е обвързан, и да държи на разположение на работниците и служителите техните текстове.

Работодателят има редица задължения, във връзка с възникване на трудовото правоотношение. В тридневен срок от сключването или изменението на трудовия договор и в седемдневен срок от неговото прекратяване работодателят или упълномощено от него лице е длъжен да изпрати уведомление за това до съответната териториална дирекция на Националната агенция за приходите.

При сключването на трудовия договор работодателят запознава работника или служителя с трудовите задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа. Работодателят е длъжен да предостави на работника или служителя преди постъпването му на работа екземпляр от сключения трудов договор, подписан от двете страни, и копие от уведомлението по чл. 62, ал. 3, заверено от териториалната дирекция на НАП.

Изпълнението на задълженията по трудовото правоотношение започва с постъпването на работника или служителя на работа, което се удостоверява писмено.

По трудовото правоотношение работникът или служителят е длъжен да изпълнява работата, за която се е уговорил, и да

спазва установената трудова дисциплина, а работодателят - да осигури на работника или служителя условия за изпълнение на работата и да му плаща възнаграждение за извършената работа.

Работникът или служителят трябва да изпълнява трудовите си задължения точно и добросъвестно. Това включва да се явява навреме на работа и да бъде на работното си място до края на работното време; да се явява на работа в състояние, което му позволява да изпълнява възложените задачи и да не употребява през работното време алкохол или друго упойващо вещество; да използва цялото работно време за изпълнение на възложената работа; да изпълнява работата си в изискуемото се количество и качество; да спазва техническите и технологическите правила; да спазва правилата за здравословни и безопасни условия на труд; да изпълнява законните нареждания на работодателя; да пази повереното му имущество; да бъде лоялен към работодателя; да спазва вътрешните правила и нормативните изисквания и т.н.

Работодателят, от своя страна, е длъжен да осигури на работника или служителя работата, която е определена при възникване на трудовото правоотношение; работно място и условия в съответствие с характера на работата; спазване на законоустановените почивки и отпуски; здравословни и безопасни условия за труд; длъжностна характеристика, екземпляр от която се връчва на работника или служителя при сключване на трудовия договор срещу подпис и се отбелязва датата на връчването; указания за реда и начина на изпълнение на трудовите задължения и упражняване на трудовите права, включително запознаване с правилата за вътрешния трудов ред и с правилата за здравословни и безопасни условия на труд.

Основно задължение на работодателя е да заплаща редовно трудовото възнаграждение и свързаните с него обезщетения и да осигурява работника по условия и ред, определени в Кодекса за социално осигуряване и в Закона за здравното осигуряване.

Работодателят е длъжен да пази достойнството на работника или служителя по време на изпълнение на работата по трудовото правоотношение. Той има редица задължения по информиране и консултиране на работниците във връзка с ус-

ловията на труд, масовите уволнения, смяна на работодателя и др. Повишаването на професионалната квалификация на работещите е също задължение на работодателя.

Трудов договор

Трудовият договор е най-важното основание за възникване на индивидуалното трудово правоотношение. Условие за неговата действителност е писмената форма, като договарят се сключва преди постъпване на работа.

КТ определя съдържанието на трудовия договор, като могат да се уговарят и други условия, които не са уредени с повелителни разпоредби на закона, или условия, които са по-благоприятни за работника или служителя от установените с колективния трудов договор. Задължителните реквизити на един трудов договор са:

1. мястото на работа;
2. наименованието на длъжността и характера на работата;
3. датата на сключването му и началото на неговото изпълнение;
4. времетраенето на трудовия договор;
5. размерът на основния и удължения платен годишен отпуск и на допълнителните платени годишни отпуски;
6. еднакъв срок на предизвестие и за двете страни при прекратяване на трудовия договор;
7. основното и допълнителните трудови възнаграждения с постоянен характер, както и периодичността на тяхното изплащане;
8. продължителността на работния ден или седмица.

Основната класификация при трудовите договори е според срока на сключването им: за неопределено време и за определен срок. Трудовият договор се смята сключен за неопределено време, ако изрично не е уговорено друго. Срочният трудов договор не може да бъде по-дълъг от 3 години, доколкото в закон или в акт на Министерския съвет не е предвидено друго, като КТ определя хипотезите, при които е позволен. В духа на конвенциите на МОТ и правото на ЕС, нашият закон изрично декларира, че работещите по срочен трудов договор имат същите права и задължения, каквито

имат работниците по трудов договор за неопределено време. Те не могат да бъдат поставяни в по-неблагоприятно положение само поради срочния характер на трудовото им правоотношение.

Понякога страните по едно фактическо трудово правоотношение вместо трудов договор сключват т.нар. граждански договор. Това лишава работника от реална защита по отношение безопасните и здравословни условия на труд, обезщетението при безработица, достъп до професионална квалификация, допълнителни възнаграждения за извънреден труд и т.н. Единствената социална защита на лицата, които полагат труд без трудово правоотношение, е че на тях Кодексът за социалното осигуряване придава качеството на осигурени лица при определени условия (чл.4, ал.3 от КСО). В ситуацията на икономическа криза се отива и по-далеч - част от дейностите, извършвани от специалисти, се аутсорсват на същите тези лица, но след като те не са вече служители или наети по граждански договор, а са се регистрирали като самоосигурени - зад привидните търговски и равноправни взаимоотношения работодателят спестява разходите си за осигуровки и други социални плащания.

Трудово възнаграждение и други плащания, във връзка с положениа труд

Заплащането на трудовото възнаграждение е основно задължение за работодателя, респективно право на работника при полагането на наемен труд. При добросъвестно изпълнение на трудовите задължения от страна на работника или служителя законът му гарантира изплащането на трудово възнаграждение в размер 60 на сто от брутното му трудово възнаграждение, но не по-малко от минималната работна заплата за страната. Разликата до пълния размер на трудовото възнаграждение остава изискуема и се изплаща допълнително заедно със законната лихва.

Цената на труда при гражданските договори е по-ниска от цената на труда, когато той се полага по силата на трудов договор. Докато работодателят дължи възнаграждението по гражданския договор и осигурителните вноски за сметка на възложителя, начислени върху сумата по договора, намалена с нормативно признатите разходи, то при трудовите договори за негова сметка са и редица други разходи, свързани с до-

пълнителни трудови възнаграждения, отпуски, обезщетения, социални разходи и надбавки, обучението на персонала, осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд, застраховане срещу риска „трудова злополука“ и т.н.

В изследването са проучени и анализирани основните проявления на нарушения при изплащането на дължимото трудово възнаграждение и допълнителните плащания от страна на работодателя, като работа без трудов договор, заплащане - пълно или частично по граждански договор, неспазване на минималните осигурителни прагове и т.н. Всички тези практики от сивия сектор в икономиката, свързани със заплащането на труда, са с най-голям дял от нарушенията, констатирани от Изпълнителна агенция “Главна инспекция по труда”.

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване**
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

Параметри на изследването

Характер и обхват на изследването

Проведеното количествено емпирично проучване е с обхват цялата страна, 28 области в страната.

Извадката на проучването се състои от две под-извадкови съвкупности:

- Компании в 9 целеви отрасъла, чиито работодатели и/или служители са участвали в организирани и проведени от БТПП обучителни и информационни събития. Тази съвкупност е изследвана изчерпателно (а не на извадков принцип) въз основа на списъци с имената на фирмите и техните представители, които са участвали в едно или повече събития.

Участие в изследването са взели всички лица от списъците на участвалите в събитието - както работодатели, така и наети лица - които в периода на полевата работа не са отсъствали от работа по някаква причина (заболяване, пътуване извън страната, отпуск). Не са интервюирани и лицата, чиито фирми са обявени в несъстоятелност или са ликвидирани в периода между провеждане на събитията и провеждане на настоящето изследване.

- Фирми в 9-те целеви отрасъла, които не са имали участници в проведените събития от своя личен състав, независимо дали са били предварително информирани или не за събитията.

За целите на тази съвкупност е разработена извадка, която възпроизвежда структурата на всеки целеви отрасъл по район и големина на фирмите и носи представителен характер за отрасъла в страната.

Във всяка фирма от извадката са анкетирани работодателят и определен брой служители в зависимост от големината на предприятието.

Методология

Количественото изследване е проведено с анкетна карта, попълвана по месторабота. Изследвани са 1493 работодатели и 2553 наети лица.

Теренната работа е проведена в периода 12 - 31 август 2013 г.

Изследването е проведено с два въпросника - един за работодатели и един за служители. Въпросникът за работодатели се състои от 35 въпроса, от които 10 са демографски въпроса. Въпросникът за служители се състои от 41 въпроса, от които 10 - демографски.

Двете извадкови съвкупности - участвали и неучаствали в събитията - са изследвани с един и същи въпросник, съответно за работодатели и служители.

Данните в настоящия доклад не са теглени.

Данните имат представителен характер фирмите участвали и фирмите неучаствали в организираните от БТПП обучителни и информационни събития, съответно работодатели и служители.

Въпросници

Въпросниците са разработени в резултат на проведени кабинетно и качествено проучвания:

- Анализ на нормативната рамка в областта на трудовоправните и осигурителни отношения и екстраполация на ключови моменти, установяващи регулативната рамка на отношения в българските предприятия.
- Запознаване с методологията, инструментариума и резултатите от проведено от БТПП проучване в началото на проект “Повишаване на обществената нетърпимост към неформалната икономика при трудовоправните и осигурителните отношения и превантивни действия за ограничаването ѝ” с цел извеждане на показатели за сравнимост на резултатите и регистриране на динамика.
- Запознаване с обхвата и съдържанието на проведените от БТПП обучителни и информационни събития.

- Провеждане на дискусии с представители на национални и регионални браншови организации с цел идентифициране на индикатори, които разкриват практики на неформална икономика в предприятията.

Предварително са проведени пилотни интервюта с всяка целева група от гледна точка на формулировката на въпросите и разбираемостта им от страна на респондентите. В продължение на резултатите от пилотните интервюта и обратната връзка, дадена от интервюерите, въпросниците са финализирани.

Въпросите са групирани в блокове от въпроси в следните предметни области, съответно във въпросника за работодатели и за служители:

За работодатели:

- Блок А: Демографски данни
- Блок Б: Трудови правоотношения
- Блок В: Трудов договор и заплащане на труда
- Блок Г: Участие в обучителни и информационни събития

За служители:

- Блок А: Демографски данни
- Блок Б: Трудови правоотношения
- Блок В: Трудов договор
- Блок Г: Заплащане на труда
- Блок Д: Участие в обучителни и информационни събития

Около 75% от въпросите в двата въпросника съдържат еднакви индикатори в различните области на изследване, като се различават единствено по формулировката, която е съобразена със спецификата на съответната целева група. Другите 25% от въпросите се различават, като разкриват различни аспекти от трудовоправните и осигурителни отношения от гледна точка на различната позиция на работодатели и служители в едно предприятие.

Въпросниците са представени в Приложение 3 към настоящия доклад.

Генерална съвкупност и извадка

Целеви групи на изследването са работодатели и служители в българските предприятия в 9 целеви отрасли на икономическа дейност.

Целевите отрасли на поръчката се различават като наименованията на секторите спрямо националната Класификация на икономическите дейности, приета през 2008 година (КИД-2008). За целите на прецизиране на извадките и ясно дефиниране на обхвата на всеки отрасъл в Приложение 2 към настоящия доклад 9-те отрасли са уточнени като сектори и под-сектори на икономическа дейност по КИД-2008.

Дефинираните по КИД-2008 отрасли съдържат следния брой фирми в страната по данни на НСИ (2010), представляващи генералната съвкупност на количественото изследване:

Генерална съвкупност по отрасли (работодатели и служители)

Отрасъл	Брой фирми	Брой служители
ОБЩО	111 335	980 505
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	5 300	107 627
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	5 303	127 613
Гражданско строителство и изолации	15 783	148 970
Транспорт	15 196	101 844
Спедиция и съобщения	2 217	54 236
Хотелиерство и ресторантьорство	22 344	127 728
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15 852	32 302
Бизнес услуги	24 926	138 551
Учебно-образователни услуги	4 414	141 634

ИЗТОЧНИК: Национален статистически институт (2010)

Извадката за неучаствали работодатели и служители в проведените събития е направена въз основа на пропорционално разпределение на размера ѝ според концентрацията на фирми във всеки целеви отрасъл в различните области, съответно райони на икономическо планиране в страната.

Участвалите в проведените събития са изследвани неизвадково, изчерпателно, въз основа на списъци с имената на

работодатели и служители, съответно фирмите, в които работят, съставени в рамките на провеждането на всяко събитие.

Проучването обхваща предприятия от целевите отрасли на територията на всички 28 административни области в България, като носи представителен характер както за целевите отрасли, така и за 6-те района на страната.

Генерална съвкупност по райони (работодатели и служители)

Район	Брой фирми	Брой служители
ОБЩО	111 335	980 505
Северозападен	7 676	71 352
Северен централен	10 223	92 184
Североизточен	15 256	114 732
Югоизточен	16 057	121 083
Южен централен	18 137	159 777
Югозападен	43 986	421 377

ИЗТОЧНИК: Национален статистически институт (2010)

Специфичен момент в извадката на настоящето количествено изследване е това, че двете под-извадкови съвкупности (участвали и неучаствали в организираните събития) частично се препокриват, тъй като в едната съвкупност - всички фирми на територията на страната в даден отрасъл - поради нейния представителен характер - попадат и фирми, които са участвали в проведените събития. Поради това (представителност, която изисква случаен подбор) тази извадка е изготвена първа и в последствие е проверена за съвпадения на фирми от втората съвкупност, без тези фирми да бъдат заменяни.

По този начин се запазва представителният характер на изследването сред всички предприятия в съответния сектор на икономическа дейност в страната.

Втори специфичен момент в извадковата рамка на количественото проучване е разглеждането на всяка фирма като гнездо, в което се интервюира работодателят, както и част от служителите:

- В съвкупността на представителната по отрасли и райони извадка, представяща неучаствалите в организирани събития лица, се анкетира работодателят, както и според размера на предприятието: 0 или 1 служител в микро-фирма, 2 служители в малка фирма, 3 служители в средна по размер фирма и 4 служители в голяма фирма, подбрани случайно от всички наети във фирмата.

В съвкупността на участвалите в организирани събития лица се анкетира работодателят, както и всички служители, които са участвали в обучителните и информационни събития.

Анкетиране

Напълно обучени анкетъори са провели полевата работа. Анкетъорите са работили в условията на постоянно наблюдение и подкрепа, отчитайки попълнените анкетни карти всяка седмица.

В съответствие с ISO 20252, 10% от работата на всеки анкетъор е подложена на внимателна проверка и валидизация.

Поради непълнота на получените отговори в 64 анкетни карти с работодатели и 266 анкетни карти със служители, тези карти са отстранени и не са включени в базата данни за обработка на данните. Основната причина за получената се непълнота е отказ на част от респондентите да отговарят на повечето въпроси или на всички въпроси, свързани с практиките на неформалната икономика.

Обработка на данните

Всички данни са преминали процедури на проверка и чистене, като е проследен всеки ред с цел осигуряване на коректни и консистентни бази за всяко честотно разпределение. Отстранени са пропуски и други “бъг”-ове в данните.

Данните също така са проверени за смисъл и съответствия с цел осигуряване на значещи и логични резултати. Тези процедури са предприети след пилотните интервюта, на регулярни интервали по време на полевата работа, след приключване на полевата работа и при обработката на основни разпределения.

Данните също така са проверени за смисъл и съответствия с цел осигуряване на значещи и логични резултати. Тези процедури са предприети след пилотните интервюта, на регулярни интервали по време на полевата работа, след приключване на полевата работа и при обработката на основни разпределения.

За минимизиране на възможни грешки е използван процес на оглед от втори старши изследовател, който със “свежо око” е проверил всички изнесени в доклада данни, обработени и представени резултати.

Докладване на резултатите

Размерът на всички използвани бази е даден в следващата част на настоящата глава от доклада (“Изследвана съвкупност”) като непретеглена съвкупност.

Моля, имайте предвид, че всеки размер на база под 100 случая ($n=100$) се счита за малък, под $n=55$ - за много малък, а под $n=30$ - изключително малък.

Разликите, докладвани между под-групите, са значими при доверителен интервал от 95%.

Изследвана съвкупност

По отрасли на икономическа дейност

Съвкупност на изследвани работодатели по отрасли на икономическа дейност. Всички

Отрасъл	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	1493	100,0
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	200	13,4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	173	11,6
Гражданско строителство и изолации	234	15,7
Хотелиерство и ресторантьорство	151	10,1
Транспорт	110	7,4
Спедиция и съобщения	56	3,8
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	64	4,3
Бизнес услуги	388	26,0
Учебно-образователни услуги	117	7,8

Съвкупност на изследвани наети лица по отрасли на икономическа дейност. Всички

Отрасъл	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	2553	100,0
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	378	14,8
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	331	13,0
Гражданско строителство и изолации	433	17,0
Хотелиерство и ресторантьорство	207	8,1
Транспорт	211	8,3
Спедиция и съобщения	100	3,9
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	85	3,3
Бизнес услуги	598	23,4
Учебно-образователни услуги	210	8,2

Съвкупност на изследвани работодатели по отрасли на икономическа дейност. Участвали в събитията

Отрасъл	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	520	100,0
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	61	11,7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	47	9,0
Гражданско строителство и изолации	81	15,6
Хотелиерство и ресторантьорство	47	9,0
Транспорт	29	5,6
Спедиция и съобщения	20	3,8
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	21	4,0
Бизнес услуги	162	31,2
Учебно-образователни услуги	52	10,0

Съвкупност на изследвани наети лица по отрасли на икономическа дейност. Участвали в събитията

Отрасъл	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	761	100,0
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	104	13,7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	88	11,6
Гражданско строителство и изолации	120	15,8
Хотелиерство и ресторантьорство	49	6,4
Транспорт	41	5,4
Спедиция и съобщения	23	3,0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	2,0
Бизнес услуги	233	30,6
Учебно-образователни услуги	88	11,6

Съвкупност на изследвани работодатели по отрасли на икономическа дейност. Неучаствали в събитията

Отрасъл	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	973	100,0
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	139	14,3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	126	12,9
Гражданско строителство и изолации	153	15,6
Хотелиерство и ресторантьорство	104	10,7
Транспорт	81	8,3
Спедиция и съобщения	36	3,7
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	43	4,4
Бизнес услуги	226	23,2
Учебно-образователни услуги	65	6,7

Съвкупност на изследвани наети лица по отрасли на икономическа дейност. Неучаствали в събитията

Отрасъл	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	1792	100,0
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	274	15,3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	243	13,6
Гражданско строителство и изолации	313	17,4
Хотелиерство и ресторантьорство	158	8,8
Транспорт	170	9,5
Спедиция и съобщения	77	4,3
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	70	3,9
Бизнес услуги	365	20,3
Учебно-образователни услуги	122	6,8

По райони на страната

Съвкупност на изследвани работодатели по райони на страната. Всички

Район	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	1493	100,0
Северозападен	245	16,4
Северен централен	135	9,0
Североизточен	199	13,3
Югоизточен	249	16,7
Южен централен	287	19,2
Югозападен	378	25,3

Съвкупност на изследвани служители по райони на страната. Всички

Район	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	2553	100,0
Северозападен	484	19,0
Северен централен	231	9,0
Североизточен	319	12,5
Югоизточен	387	15,2
Южен централен	529	20,7
Югозападен	603	23,6

Съвкупност на изследвани работодатели по райони на страната. Участвали в събитията

Район	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	520	100,0
Северозападен	147	28,3
Северен централен	51	9,8
Североизточен	83	16,0
Югоизточен	60	11,5
Южен централен	110	21,2
Югозападен	69	13,3

Съвкупност на изследвани служители по райони на страната. Участвали в събитията

Район	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	761	100,0
Северозападен	281	36,9
Северен централен	81	10,6
Североизточен	112	14,7
Югоизточен	51	6,7
Южен централен	131	17,2
Югозападен	105	13,8

Съвкупност на изследвани работодатели по райони страната. Неучаствали в събитията

Район	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	973	100,0
Северозападен	98	10,1
Северен централен	84	8,6
Североизточен	116	11,9
Югоизточен	189	19,4
Южен централен	177	18,2
Югозападен	309	31,8

Съвкупност на изследвани служители по райони на страната. Неучаствали в събитията

Район	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	1792	100,0
Северозападен	203	11,3
Северен централен	150	8,3
Североизточен	207	11,6
Югоизточен	336	18,8
Южен централен	398	22,2
Югозападен	498	27,8

По административни области на страната

Съвкупност на изследвани работодатели по административни области на страната. Всички

Област	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	1493	100,0
Благоевград	72	4,8
Бургас	119	8,0
Варна	60	4,0
Велико Търново	45	3,0
Видин	45	3,0
Враца	46	3,1
Габрово	9	0,6
Добрич	52	3,5
Кърджали	20	1,3
Кюстендил	51	3,4
Ловеч	46	3,1
Монтана	45	3,0
Пазарджик	54	3,6
Перник	45	3,0
Плевен	63	4,2
Пловдив	126	8,4
Разград	42	2,8
Русе	32	2,1
Силистра	7	0,5
Сливен	48	3,2
Смолян	25	1,7
София област	14	1,0
София град	196	13,1
Стара Загора	57	3,8
Търговище	45	3,0
Хасково	62	4,2
Шумен	42	2,8
Ямбол	25	1,7

Съвкупност на изследвани служители по административни области на страната. Всички

Област	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	2553	100,0
Благоевград	138	5,4
Бургас	207	8,1
Варна	34	1,4
Велико Търново	69	2,7
Видин	100	3,9
Враца	96	3,8
Габрово	36	1,6
Добрич	94	3,7
Кърджали	36	1,5
Кюстендил	113	4,4
Ловеч	102	4,0
Монтана	98	3,8
Пазарджик	108	4,2
Перник	99	3,9
Плевен	88	3,4
Пловдив	247	9,7
Разград	62	2,4
Русе	55	2,2
Силистра	29	1,2
Сливен	104	4,1
Смолян	16	0,6
София област	16	0,6
София град	237	9,3
Стара Загора	52	2,0
Търговище	78	2,8
Хасково	102	3,8
Шумен	93	3,6
Ямбол	44	1,9

Съвкупност на изследвани работодатели по административни области на страната. Участвали в събитията

Област	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	520	100,0
Благоевград	30	5,8
Бургас	16	3,1
Варна	31	6,0
Велико Търново	6	1,2
Видин	34	6,5
Враца	19	3,7
Габрово	4	0,8
Добрич	6	1,2
Кърджали	8	1,5
Кюстендил	16	3,1
Ловеч	23	4,4
Монтана	35	6,7
Пазарджик	22	4,2
Перник	11	2,1
Плевен	36	6,9
Пловдив	45	8,7
Разград	23	4,4
Русе	14	2,7
Силистра	4	0,8
Сливен	16	3,1
Смолян	13	2,5
София област	НП	НП
София град	12	2,3
Стара Загора	19	3,7
Търговище	15	2,8
Хасково	22	4,2
Шумен	31	6,0
Ямбол	9	1,6

Съвкупност на изследвани служители по административни области на страната. Участвали в събитията

Област	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	761	100,0
Благоевград	65	8,5
Бургас	31	4,1
Варна	10	1,3
Велико Търново	25	3,3
Видин	72	9,5
Враца	22	2,9
Габрово	11	1,4
Добрич	12	1,6
Кърджали	14	1,8
Кюстендил	20	2,6
Ловеч	75	9,9
Монтана	41	5,4
Пазарджик	15	2,0
Перник	8	1,1
Плевен	71	9,3
Пловдив	54	7,1
Разград	16	2,1
Русе	20	2,6
Силистра	9	1,2
Сливен	13	1,7
Смолян	5	0,7
София област	НП	НП
София град	12	1,6
Стара Загора	7	0,9
Търговище	23	3,0
Хасково	23	2,9
Шумен	67	8,8
Ямбол	20	2,8

Съвкупност на изследвани работодатели по административни области на страната. Неучаствали в събитията

Област	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	973	100,0
Благоевград	42	4,3
Бургас	103	10,6
Варна	29	3,0
Велико Търново	39	4,0
Видин	11	1,1
Враца	27	2,8
Габрово	5	0,5
Добрич	46	4,7
Кърджали	12	1,2
Кюстендил	35	3,6
Ловеч	23	2,4
Монтана	10	1,1
Пазарджик	32	3,3
Перник	34	3,5
Плевен	27	2,8
Пловдив	81	8,3
Разград	19	2,0
Русе	18	1,8
Силистра	3	0,3
Сливен	32	3,3
Смолян	12	1,2
София област	13	1,3
София град	185	19,0
Стара Загора	38	3,9
Търговище	30	3,1
Хасково	40	4,1
Шумен	11	1,1
Ямбол	16	1,6

Съвкупност на изследвани служители по административни области на страната. Неучаствали в събитията

Област	Брой случаи в извадката	Дял (в %)
ОБЩО	1792	100,0
Благоевград	73	4,1
Бургас	176	9,8
Варна	24	1,3
Велико Търново	44	2,5
Видин	28	1,6
Враца	74	4,1
Габрово	25	1,3
Добрич	82	4,6
Кърджали	22	1,2
Кюстендил	93	5,2
Ловеч	27	1,5
Монтана	57	3,2
Пазарджик	93	5,2
Перник	91	5,1
Плевен	17	0,9
Пловдив	193	10,8
Разград	46	2,6
Русе	35	2,0
Силистра	20	1,0
Сливен	91	5,1
Смолян	11	0,6
София област	16	0,9
София град	225	12,6
Стара Загора	45	2,5
Търговище	55	3,2
Хасково	79	4,4
Шумен	26	1,5
Ямбол	24	1,3

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития**
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

Обучителни и информационни събития

Информираност за събитията и участие в тях

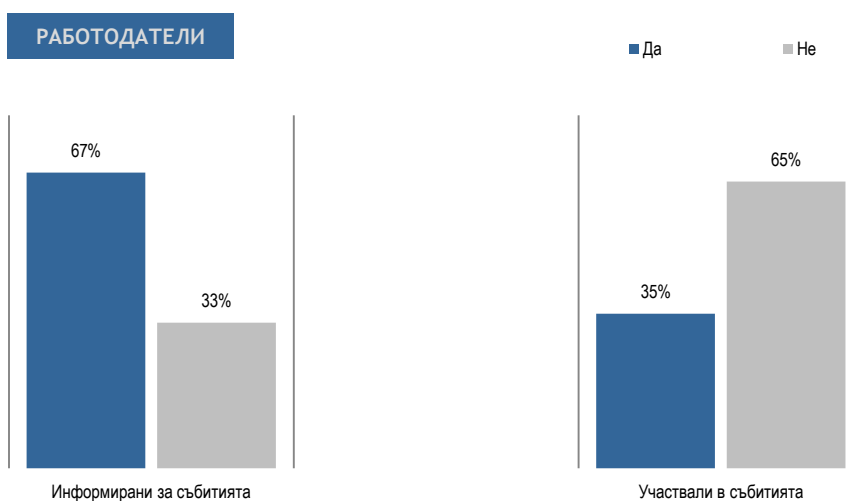
Две трети от анкетираните работодатели са били информирани за обучителните и информационни събития, организирани от БТПП, относно нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения.

Делът на информираните за събитията наети лица е с около една пета по-нисък от този на работодателите, но това са приблизително половината от анкетираните.

Участващите в събитията са с почти равен дял и при двете целеви групи, съставляващ една трета, съответно 35% от работодателите и 30% от служителите и работниците. С други думи, почти половината от информираните са били привлечени за участие в проведените събития.

Данните показват най-висок дял на информираност за събитията при работодателите в отрасли *образование (76%), производство на текстил (74%) и бизнес услуги (72%)*.

Графика 1: Проникване на информираността и на участието в събитията, организирани от БТПП. Всички

B27: Имали ли сте информация за обучителни и информационни събития, организирани от БТПП, за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?
B28: Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

Най-ниска степен на информираност, в сравнение с останалите сектори, се наблюдава при работодателите в отрасли *недвижимо имущество* (45%), *транспорт* (54%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (58%).

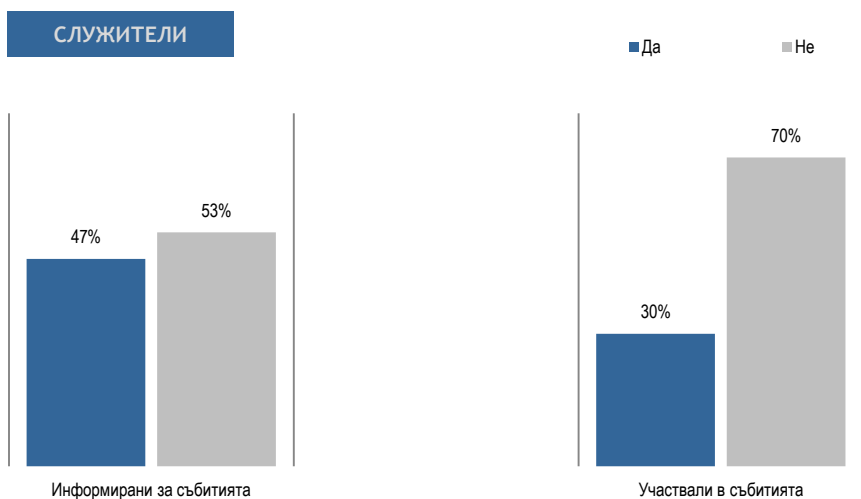
И в групата на служителите, подобно на групата на работодателите, най-висока степен на информираност за събитията е регистрирана в отрасли *образование* (58%) и *бизнес услуги* (55%).

Отново, сравнително най-слабо информирани са служителите в отрасли *недвижимо имущество* (34%), *транспорт* (34%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (35%).

Следователно, може да бъде направен изводът, че представителите и на двете целеви групи са били по-добре информирани в два определени отрасъла (*образование и бизнес услуги*), а в други три - по-слабо запознати с предстоящите събития (*недвижимо имущество, транспорт и хотелиерство и ресторантьорство*).

Резултатите от проучването показват, че отраслите, в които представителите и на двете целеви групи са били най-добре информирани за събитията, са същите, от които има и най-голям дял участници в тях.

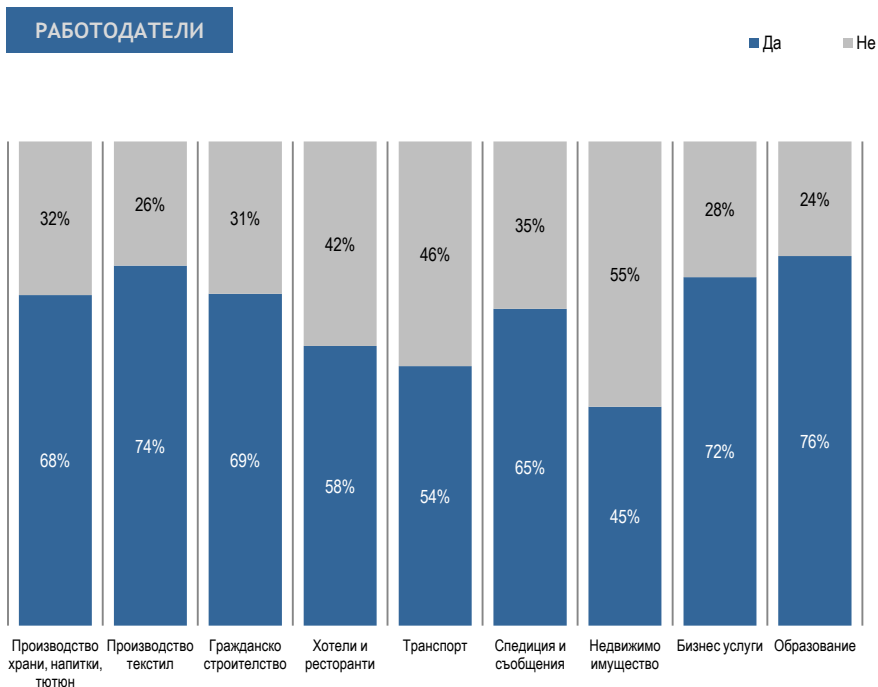
Графика 2: Проникване на информираността и на участието в събитията, организирани от БТПП. Всички

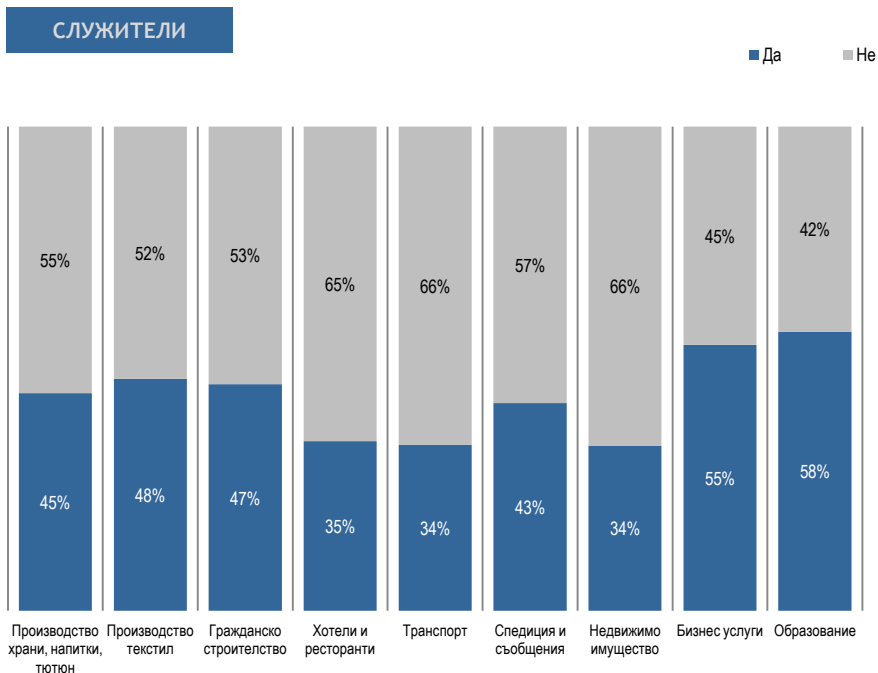
B33: Имали ли сте информация за обучителни и информационни събития, организирани от БТПП, за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

B34: Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

Графика 3: Проникване на информираността за събитията, организирани от БТПП. Всички

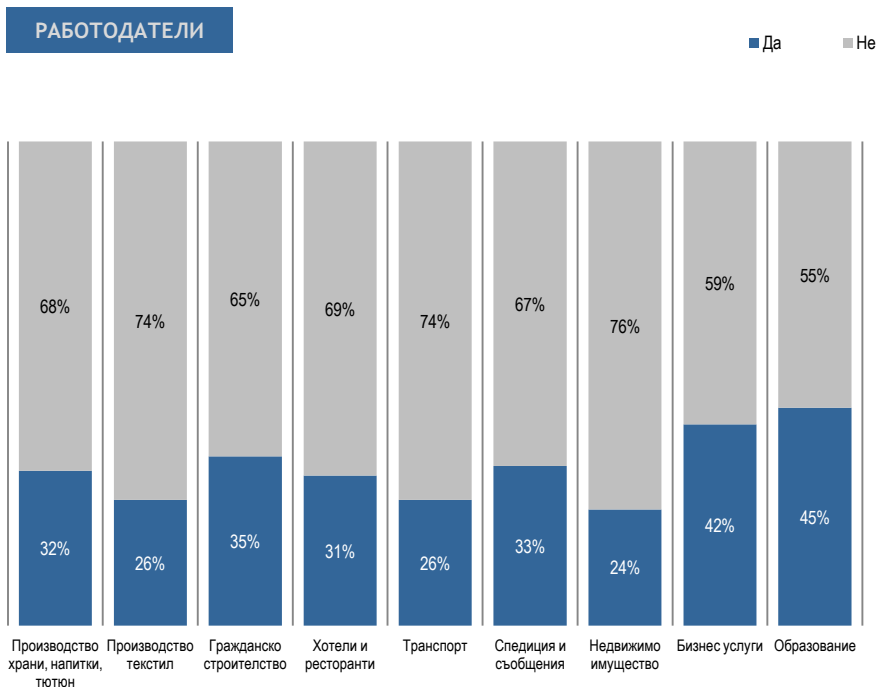

B27: Имали ли сте информация за обучителни и информационни събития, организирани от БТПП, за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

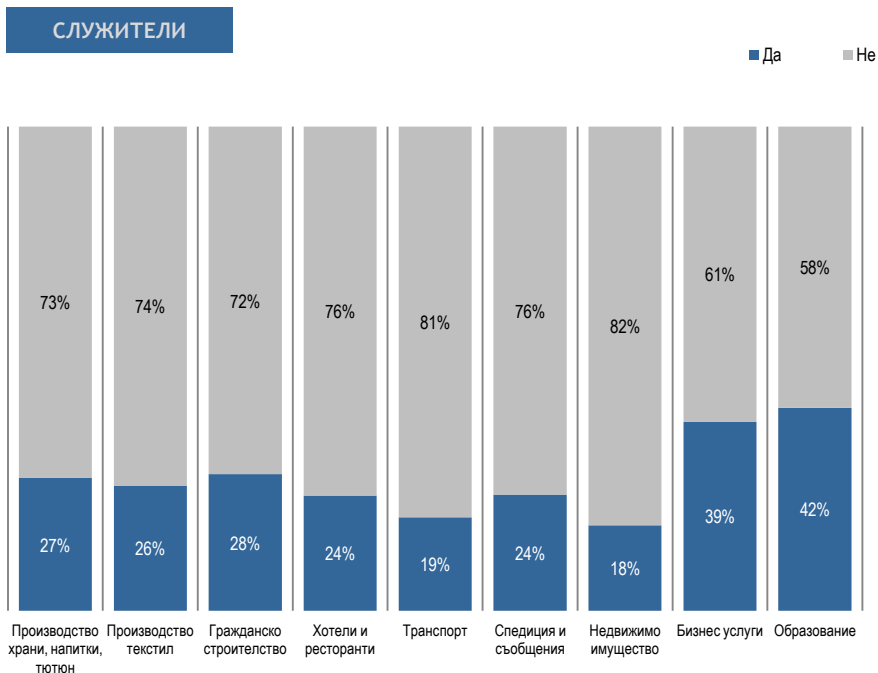

B33: Имали ли сте информация за обучителни и информационни събития, организирани от БТПП, за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Графика 4: Проникване на участието в събитията,
организираните от БТПП. Всички

B28: Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

B34: Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

Профил на участвалите и неучаствалите в събитията

Отрасъл *бизнес услуги* е с най-висок процентен дял на участвали работодатели в организираните събития (32%). На второ място, но с два пъти по-нисък дял, е отрасъл *гражданско строителство* (16%). Сектор *недвижимо имущество* (4%) и сектор *спедиция и съобщения* (4%) са представени с най-нисък дял от всички участници в информационните и обучителни събития.

С най-висок процентен дял неучаствали в събитията работодатели е сектор *бизнес услуги* (24%), а с най-нисък - отрасли - *спедиция и съобщения* (4%) и *недвижимо имущество* (4%). Това са трите отрасли, които са най-силно и най-слабо представени както сред участвалите, така и сред неучаствалите работодатели, съответно предприятия. Причината е в това, че първият е обективно най-големият сектор, поради което е с най-висок дял на участвали и неучаствали, а вторите два са обективно най-малките сектори, поради което са с най-нисък дял на участвали и неучаствали в събитията.

С увеличаване на броя на лицата, които работят в дадено предприятие, намалява и процентният дял на участвалите работодатели в обучителните и информационните събития, съобразно представеността им в генералната съвкупност.

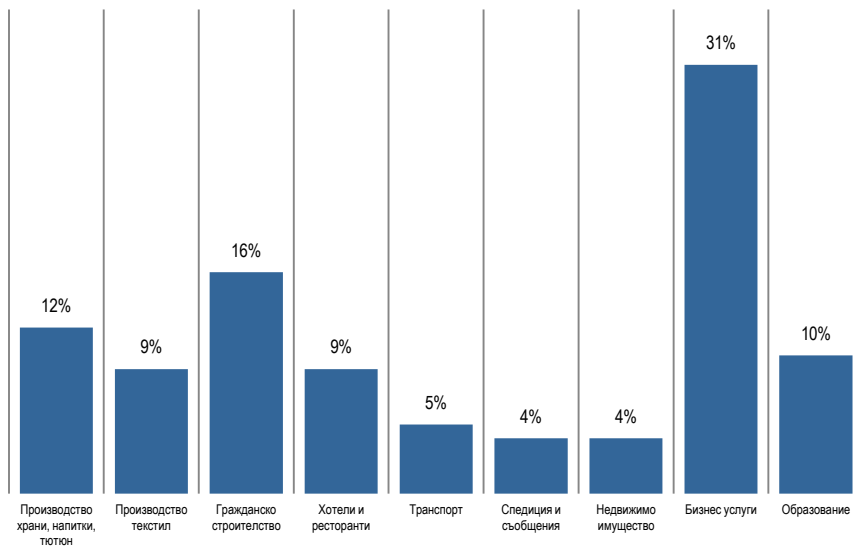
Графика 5: Проникване на участието в събитията на работодатели

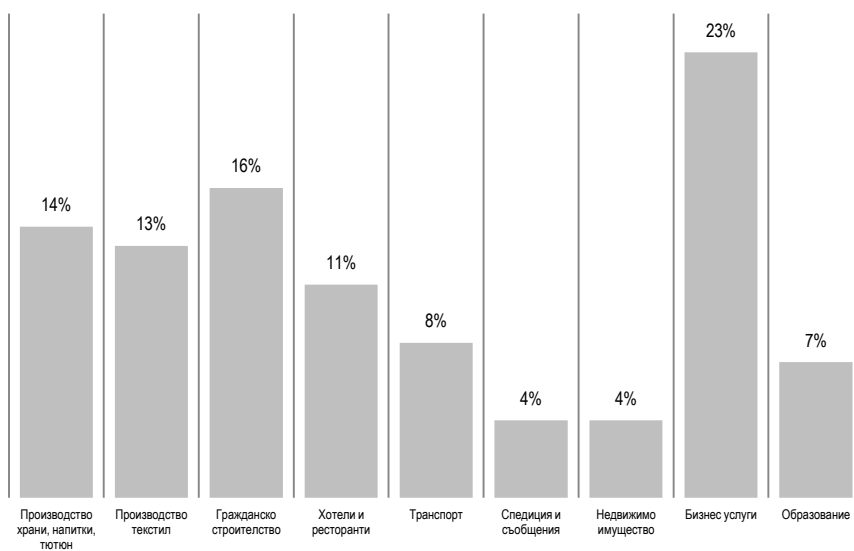
B28: Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

Графика 6: Профил на участвали и неучаствали в събитията работодатели по отрасли на икономическа дейност

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

Отрасъл

Това е логично в перспективата на структурата на икономиката и на целевите отрасли от гледна точка на размера на предприятията.

Микропредприятията (до 9 лица включително) са с най-висок процентен дял от участвалите работодатели в обучителните събития (57%). Представителите на работодателите от малките и средни фирми са съответно 30% и 10%, а на големите - 3%.

Въпреки високия дял на представените в събитията работодатели от микрофирми, техният дял е по-нисък от средния за страната и за целевите отрасли. Това означава, че в събитията са взели участие работодатели на по-скоро по-големи размерни групи предприятия. В това отношение изпъква представителството на малките предприятия, чиито дял в страната е около 7%, а в събитията - 30%.

Тук трябва да се вземе също предвид, че средният размер на едно микропредприятие в страната е 2 наети лица, като значителен дял от микро-фирмите са без наети лица. Може да се предположи, специфичната материя проведените събития не е особено релевантна за тях (поради липса на трудово-правни отношения във фирми без наети).

Лицата, които са едновременно “собственик и управител”, са с най-висок дял сред участвалите в обучителните събития, организирани от БТПП (62%), съответстващо на размера на предприятията, които представляват.

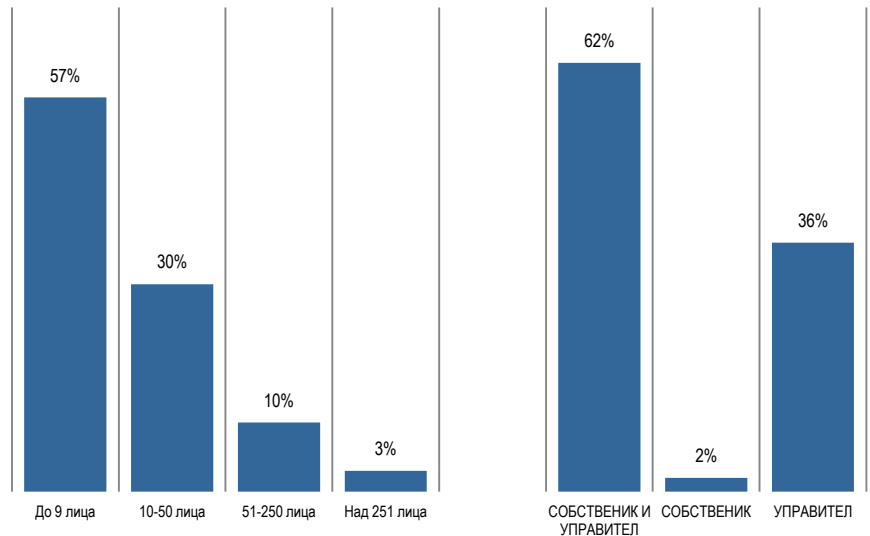
Почти всички представители на работодателите, участвали в събитията, са високо образовани. От тях, 85% са с висше и 14% са със средно професионално образование. Почти всички от тях (96%) използват в работата си компютър и имат достъп до интернет, което говори за много висока степен на компютъризация на обхванатите от събитията фирми.

По-висок от средния за страната, е дялът на жените, участвали в обученията, като представители на работодателите (40%).

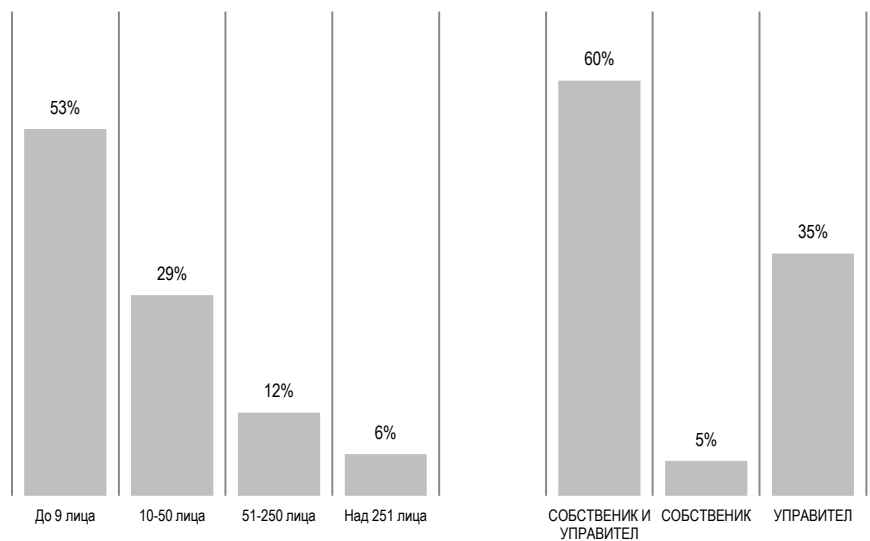
Сред участвалите в събитията работодатели преобладават тези на възраст до 50 години, като съставляват близо 60%. Сред неучаствалите собственици /управители, дялът на младите (под 50 години) е малко по-висок в сравнение с дела им при участвалите.

Графика 7: Профил на участвали и неучаствали работодатели по размер на предприятието и позиция във фирмата

УЧАСТВАЛИ

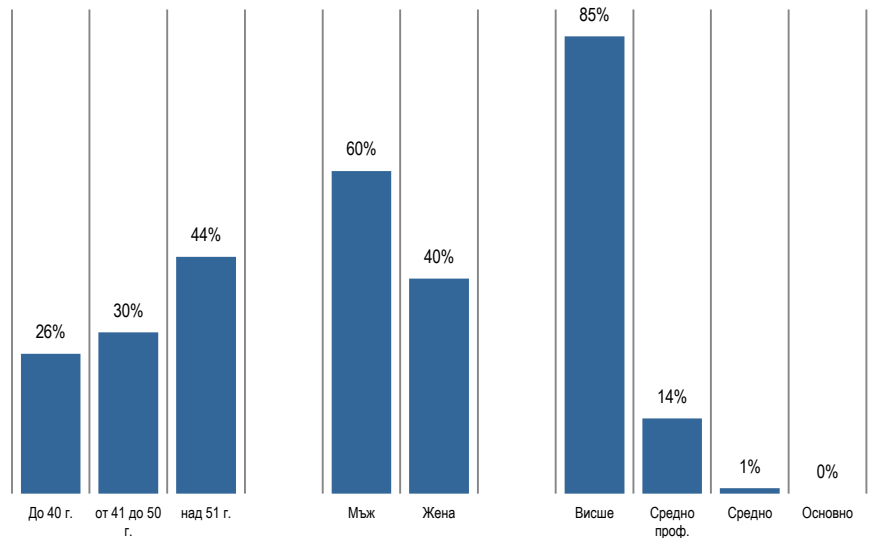
НЕУЧАСТВАЛИ

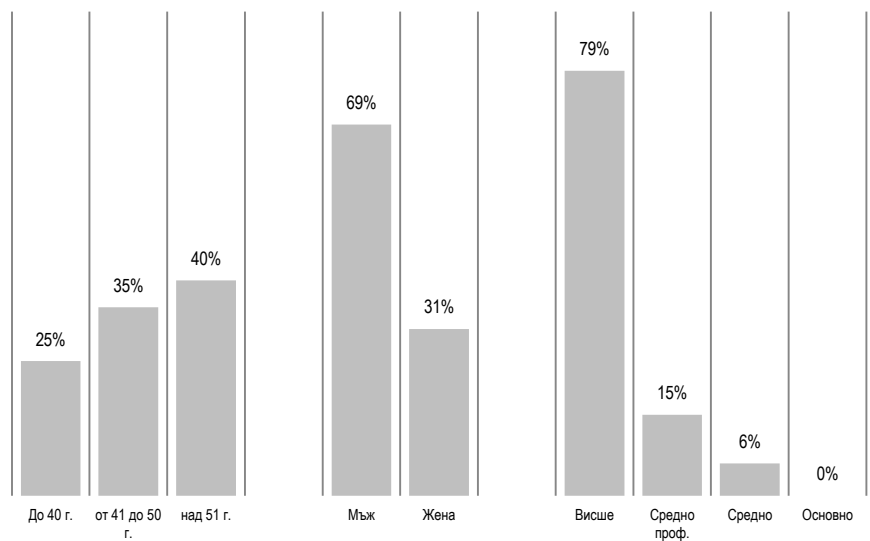
Б3. Брой заети лица в предприятието?
Б4. Каква е Вашата позиция в предприятието?

Графика 8: Профил на участвали и неучаствали в събитията работодатели по възраст, пол и завършено образование

УЧАСТВАЛИ

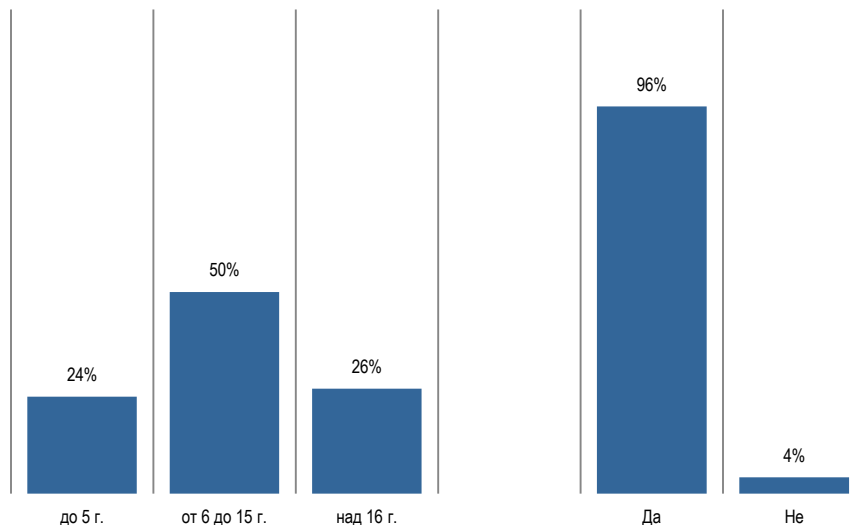
НЕУЧАСТВАЛИ

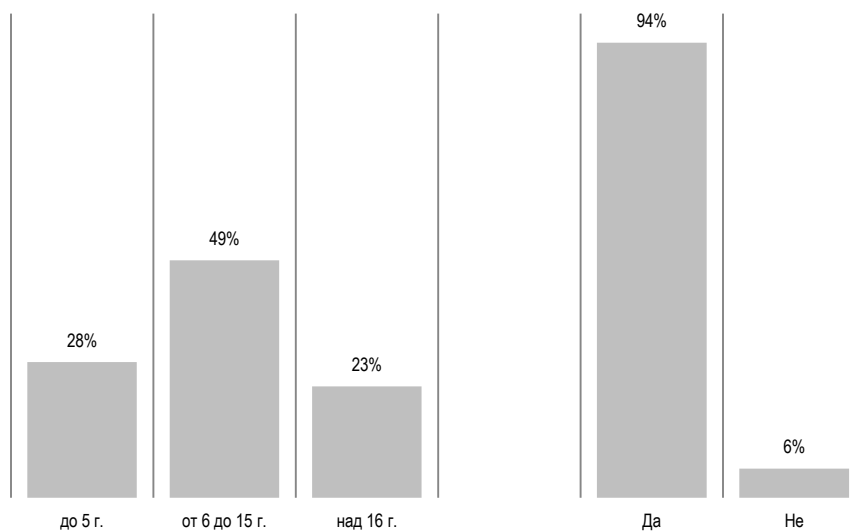
Б5. Каква е Вашата възраст?
Б6. Вашият пол?

Графика 9: Участвали и неучаствали в събитията работодатели по години трудов стаж и ползване на интернет

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

Б8. Колко години работите за това предприятие?

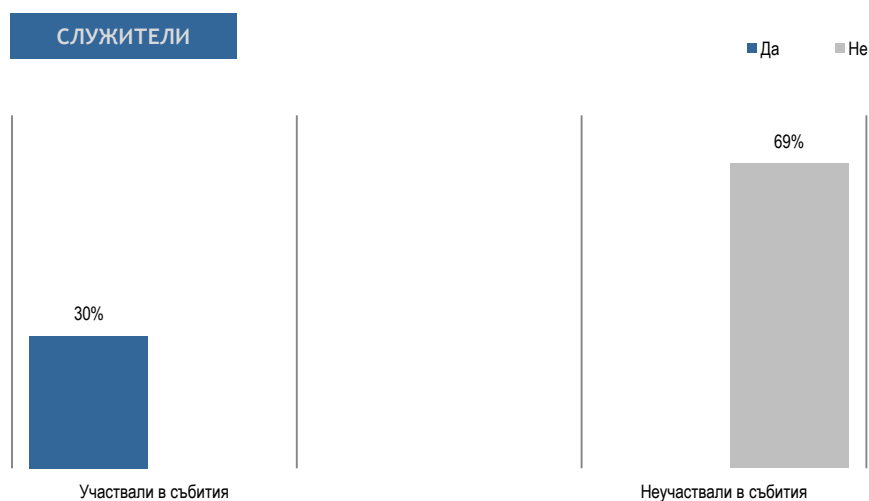
Б9. Използвате ли в работата си (имате ли достъп до) компютър, интернет, електронна поща?

Разпределението на участвалите в събитията наети лица по отрасли на икономическа дейност е идентично с това на работодателите, при това с почти еднакви дялове.

Служителите, които са взели участие в организирани от БТПП информационни събития, са с най-висок процентен дял от отрасъл *бизнес услуги* (31%). На второ място, но с два пъти по-нисък дял е отрасъл *гражданско строителство* (16%), а на трето - отрасъл *образователни услуги* (12%). Сектор *недвижимо имущество* (2%) е с *най-нисък* дял участвали служители в събитията.

В групата на участвалите в събитията служители, както в тази за работодателите, най-висок дял имат представителите на микро- и малки предприятия - общо 70%, но това е сравнително по-нисък дял от този при работодателите. За сметка на това са по-големи дяловете на представителите на средните и големи предприятия (съответно 19% и 11%).

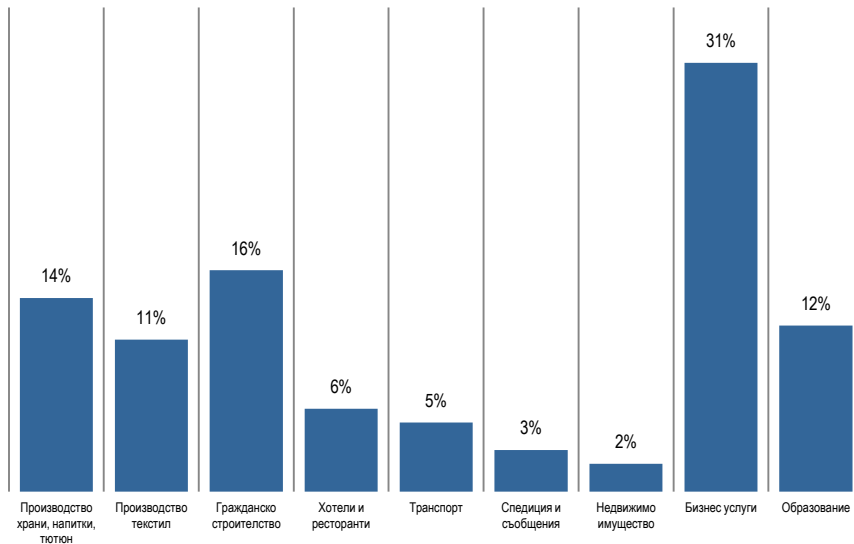
Графика 10: Проникване на участието в събитията на служители

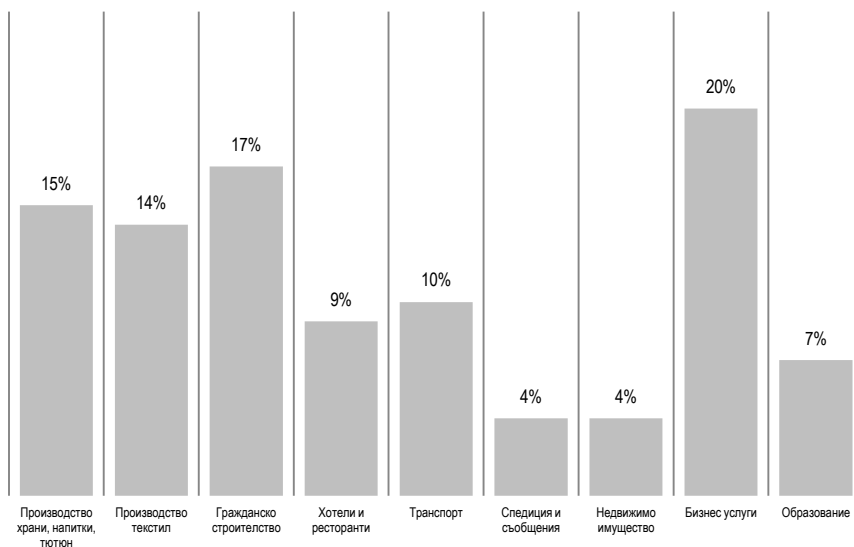
В34: Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

Графика 11: Профил на участвалите и неучаствалите в събитията служители по отрасъл на икономическа дейност

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

Участвалите в обученията и семинарите служители са в голямата си част такива на експертна и управленска позиция (80%), а останалите са без квалификация (20%). За сравнение, при неучаствалите в събитията наети лица делът на тези без квалификация е значително по-висок (34%).

Предвид позициите, които заемат, образованието им е съответстващо високо, почти съвпадащо с разпределението на образователния статус при представителите на работодателите - 92% имат висше или средно професионално, с голям превес на висшето образование (70%). Останалите са със средно образование, като няма нито един с образование по-ниско от средното.

Прави впечатление значително по-високият образователен статус на участвалите в събитията наети лица в сравнение с неучаствалите, сред които е значително по-висок делът на по-ниските образователни равнища.

Най-висок дял на участие в събитията имат служителите от 36 до 50 години (47%), а най-нисък - над 51 години (20%). При неучаствалите в информационните събития служители се наблюдава същата тенденция, както при участвалите - най-висок дял са неучаствалите служители между 36 и 50 години (45%), а най-нисък - лицата над 51 години (20%).

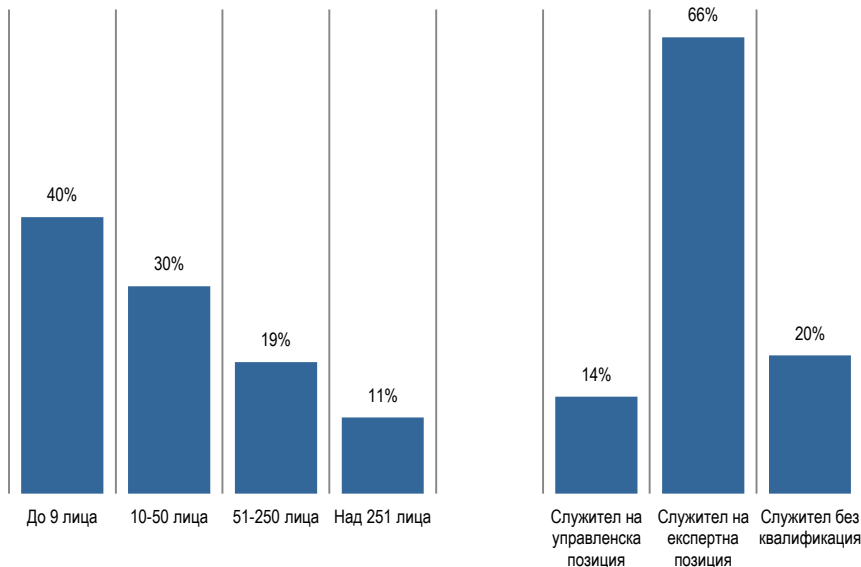
Като цяло, обхванатите от събитията, проведени от БТПП, служители са с по-ниска средна възраст (по-млади) от участвалите в събитията работодатели.

Процентният дял на служителите-жени, участвали в обученията и семинарите, е по-висок в сравнение с този на служителите-мъже (съответно 58% жени и 42% мъже) - обратно на съотношението при работодателите.

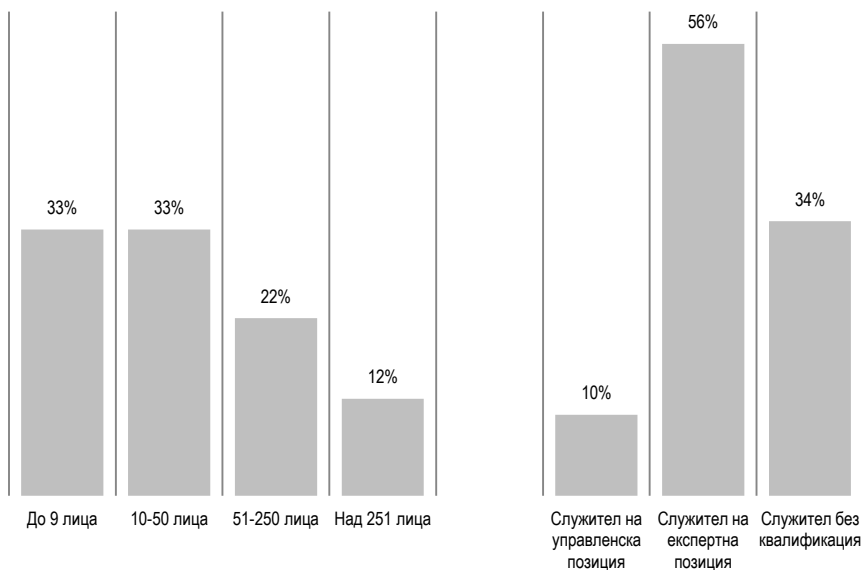
При неучаствалите служители се наблюдава същата тенденция на доминация на жените - неучаствалите жени са 55%, а неучаствалите мъже - 45%.

Графика 12: Профил на участвалите и неучаствалите в служителите по размер на предприятието и позицията във фирмата

УЧАСТВАЛИ

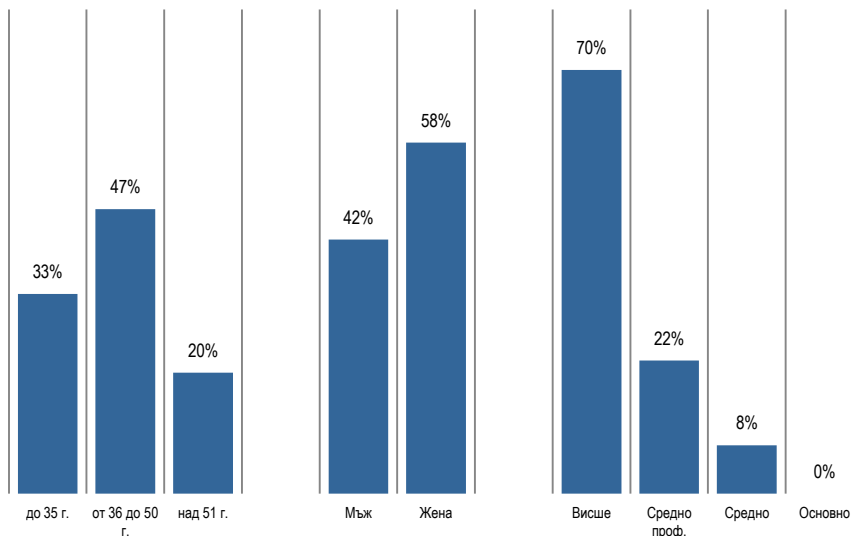
НЕУЧАСТВАЛИ

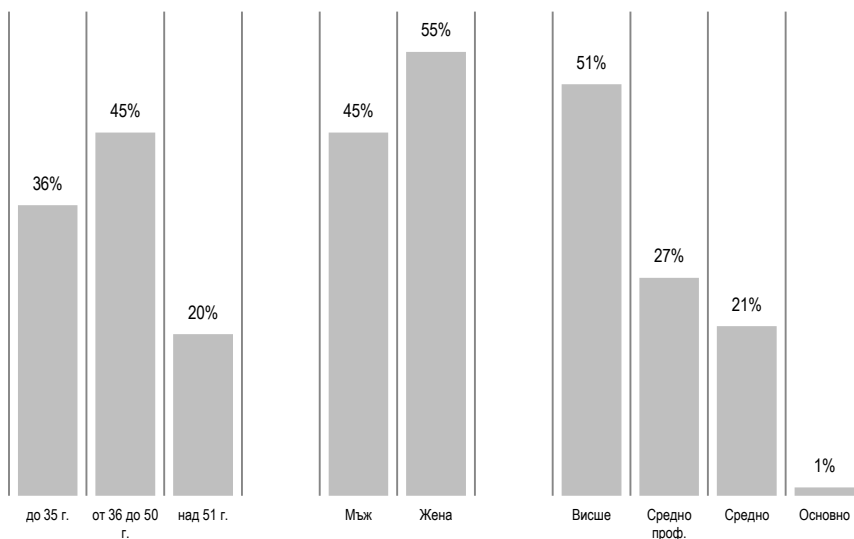
Б3. Брой заети лица в предприятието?
Б4. Каква е Вашата позиция в предприятието?

Графика 13: Профил на участвали и неучаствали в събитията
служители по възраст, пол и завършено образование

УЧАСТВАЛИ

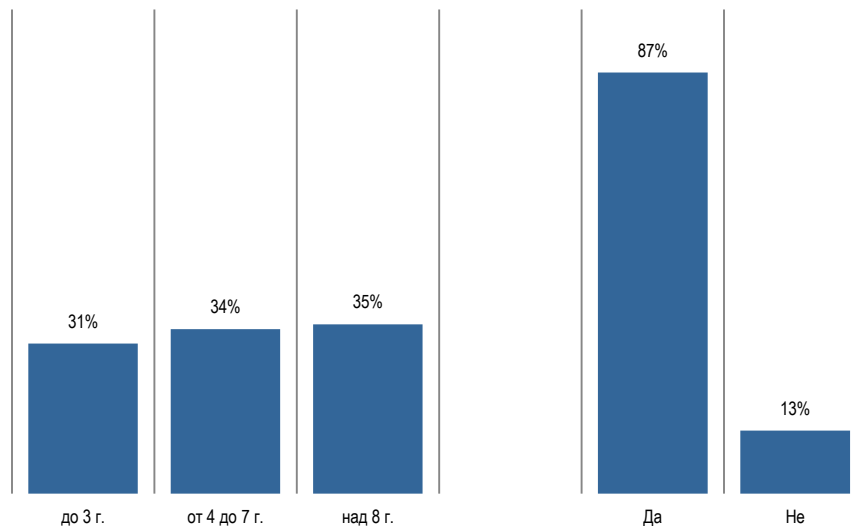
НЕУЧАСТВАЛИ

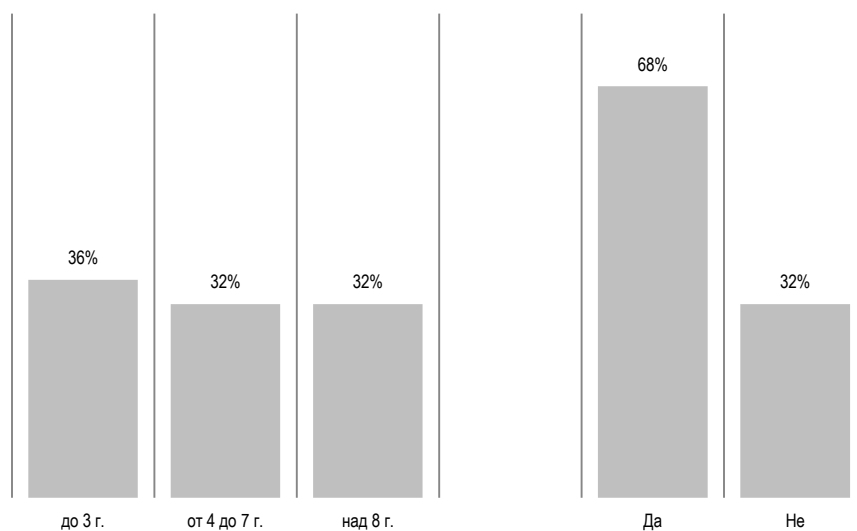
Б5. Каква е Вашата възраст?
Б6. Вашият пол?

Графика 14: Профил на участвалите и неучаствалите в събитията служители по трудов стаж и ползване на интернет

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

Б8. Колко години работите за това предприятие?

Б9. Използвате ли в работата си (имате ли достъп до) компютър, интернет, електронна поща?

Оценка на ползите от участие

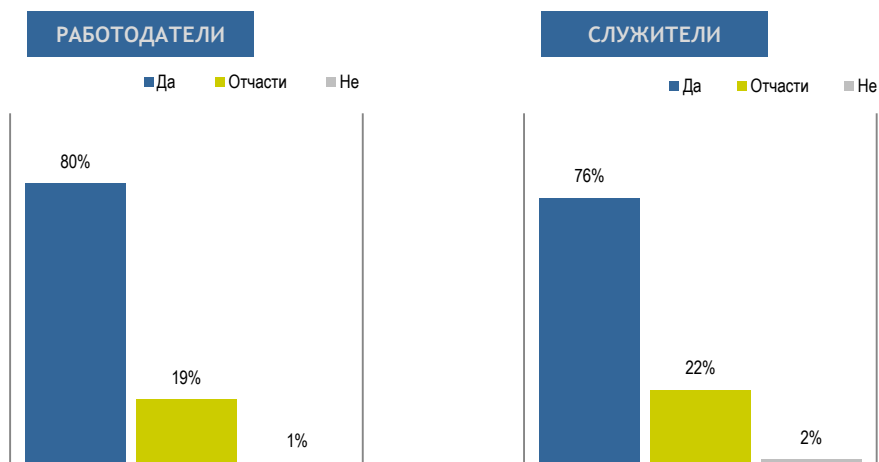
Мнозинството работодатели (80%) и мнозинството служители (76%), които са участвали в обучителните и информационни събития, организирани от БТПП, са повишили познанията си относно нормативната рамка, която регулира трудово-правните и осигурителните отношения в България.

По-малка част от работодателите (19%) и малка част от служителите (22%) заявяват, че отчасти са повишили познанията си в следствие на участието в събитията. Делът на работодателите и този на служителите, които твърдят, че отчасти са повишили информираността си в резултат на включеността си в събитията, също е почти равен.

Незначителен е делът на работодателите (1%) и служителите (2%), които не са повишили познанията си вследствие на организирания събития.

И в обособените икономически сектори, подобно на общата картина, делът на работодателите, които са категорични, че са повишили познанията си за нормативната рамка, която регулира трудово-правните и осигурителни отношения по сектори, е същият като дела на служителите, които са повишили познанията си по сектори.

Графика 15: Мнение за повишаване на познанията в резултат на участието в събитията. Участвали в събитията

B29: Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудово-правните и осигурителните отношения в резултат на участието ви в организирания от БТПП събития?

B25: Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудово-правните и осигурителните отношения в резултат на участието ви в организирания от БТПП събития?

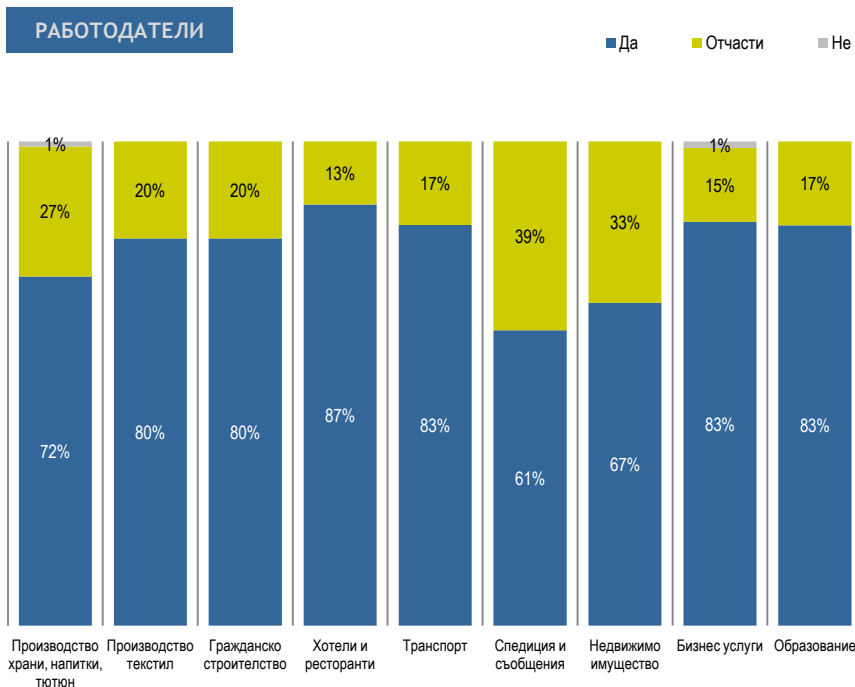
В най-висока степен категорично заявяват, че са повишили познанията си в резултат от участието им, са работодателите в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (87%), *образование* (83%), *транспорт* (83%) и *бизнес услуги* (83%). Следват - на второ място - работодателите в отрасли *гражданско строителство* (80%), *производство на текстил* (80%) и *производство на храни* (72%). Най-слабо (в сравнение с останалите отрасли), но въпреки това значително над половината от всички, са повишили познанията си работодателите в отрасли *недвижимо имущество* (67%) и *спедиция и съобщения* (61%).

Данните показват, че в най-висока степен определено са повишили познанията си служителите в отраслите *образование* (81%), *бизнес услуги* (80%) и *недвижимо имущество* (80%). Следват - на второ място - служителите в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (78%), *производство на текстил* (75%), *гражданско строителство* (75%) и *производство на храни и напитки* (75%). Най-слабо (в сравнение с останалите сектори) са повишили познанията си служителите в отраслите *транспорт* (65%) и *спедиция и съобщения* (39%). Трябва да се отбележи, че в последния под половината от служителите заявяват категорично, че са повишили познанията си. Същевременно делът на заявилите, че отчасти са повишили познанията си, е по-висок от дела на категоричните (съответно 44% и 39%). Във всички останали отрасли делът на категоричните в своята оценка преобладава над “отчасти”.

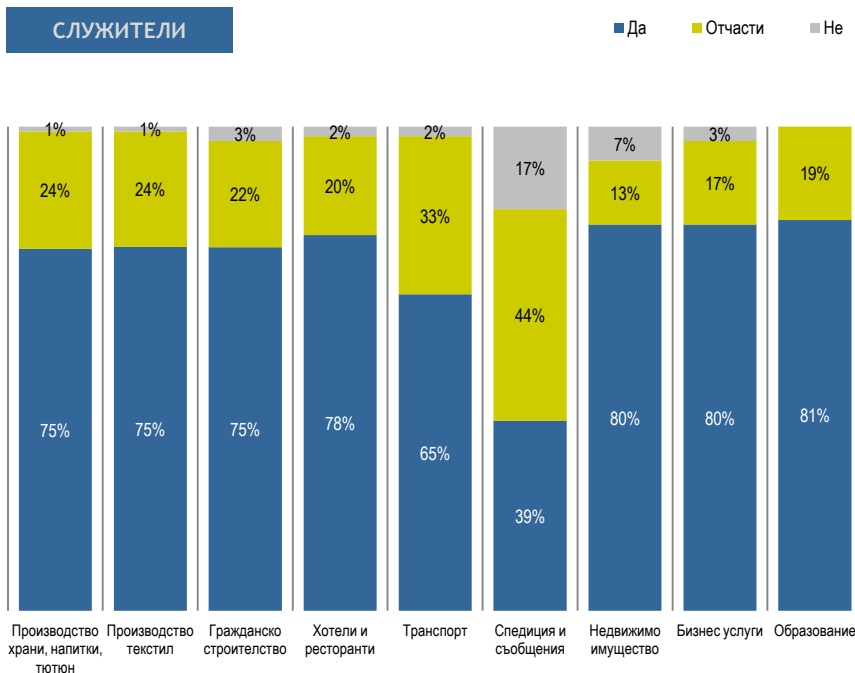
Като цяло, и за двете целеви групи (наети лица и работодатели), сектор *образование* е този, в който е декларирано повишаване на познанията в най-голяма степен, а сектор *спедиция и съобщения* (за служители и работодатели) - в най-малка.

За работодателите по отделните отрасли няма - с изключение на *бизнес услуги* (1%) и *производство на храни* (1%), при които процентът е незначителен - такива, които да не са повишили познанията си. Докато при служителите, в един отрасъл - *спедиция и съобщения* - значителните 17% заявяват, че не са повишили познанията си.

Графика 16: Мнение за повишаване на познанията в резултат на участието в събитията. Участвали в събитията

B29: Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудовоправните и осигурителните отношения в резултат на участието ви в организирани от БТПП събития?

B25: Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудовоправните и осигурителните отношения в резултат на участието ви в организирани от БТПП събития?

Теми от интерес

Категорично темата, която е възприета като най-полезна от работодателите, участвали в събитията, е “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”, като близо половината от участвалите работодатели (42%) са я посочили като най-полезна. На второ място - с разлика от 10 процентни пункта - идва темата “Фирмено поведение” (33%). На трето място - с незначителна разлика спрямо втората по полезност тема - са темите “Фирмена култура - ефективна работна среда” (30%), “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” (30%) и “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (30%).

Темата, която е възприета като най-слабо полезна от работодателите, е, логично, “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (13%). Относително по-нисък интерес е заявен и по отношение на “Повишаване на адаптивността на работниците” (19%) и “Приложение на система GS1” (17%). Първите две - вероятно поради поголемия фокус върху гледната точка на наетите лица, а третата - вероятно поради непознаване на системата.

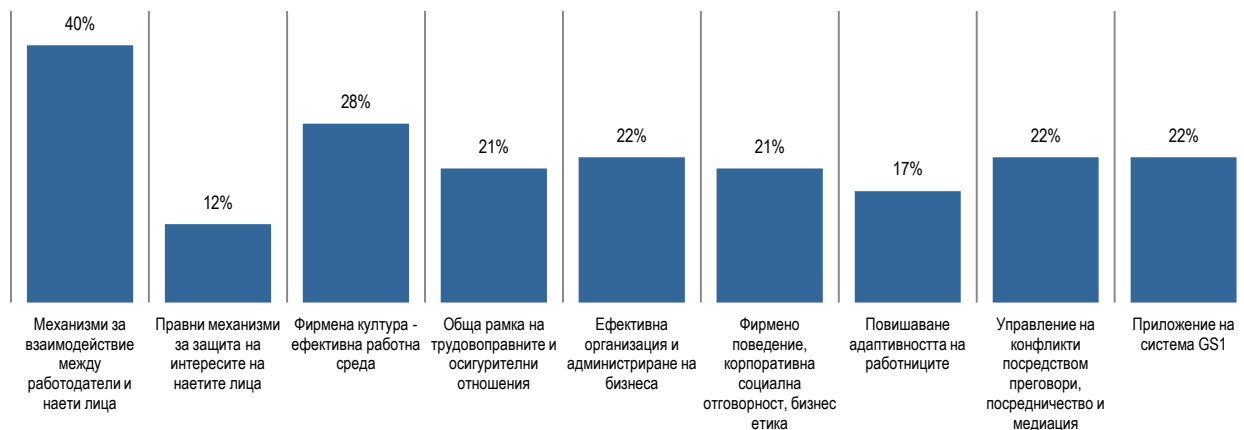
Графика 17: Теми от събитията, възприети като най-полезни от участниците. Участвали в събитията

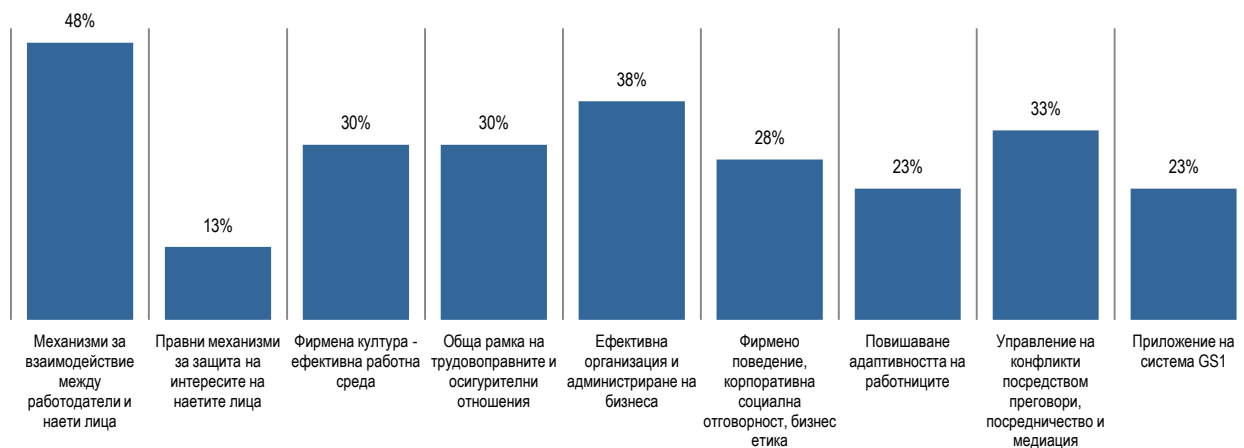
В30: Кои от следните теми бяха най-полезни лично за Вас в организираното от БТПП събитие или събития, ?

Графика 18: Теми от събитията, възприети като най-полезни от участниците. Участвали в събитията работодатели по отрасли

ПРОИЗВОДСТВО НА ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ, НАПИТКИ И ТЮПОНЕВИ ИЗДЕЛИЯ

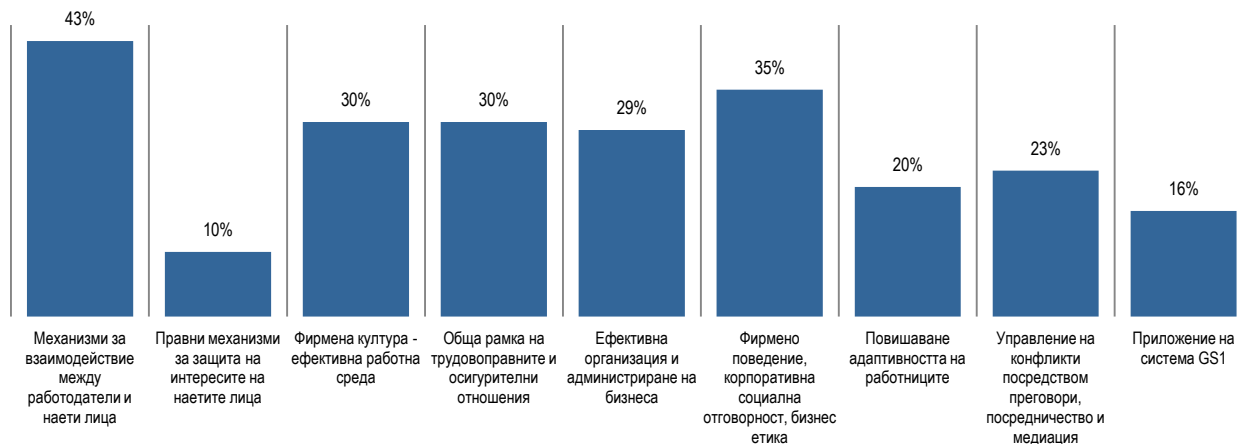
ПРОИЗВОДСТВО НА ТЕКСТИЛ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЕКСТИЛ, ПРОИЗВОДСТВО НА ОБЛЕКЛО

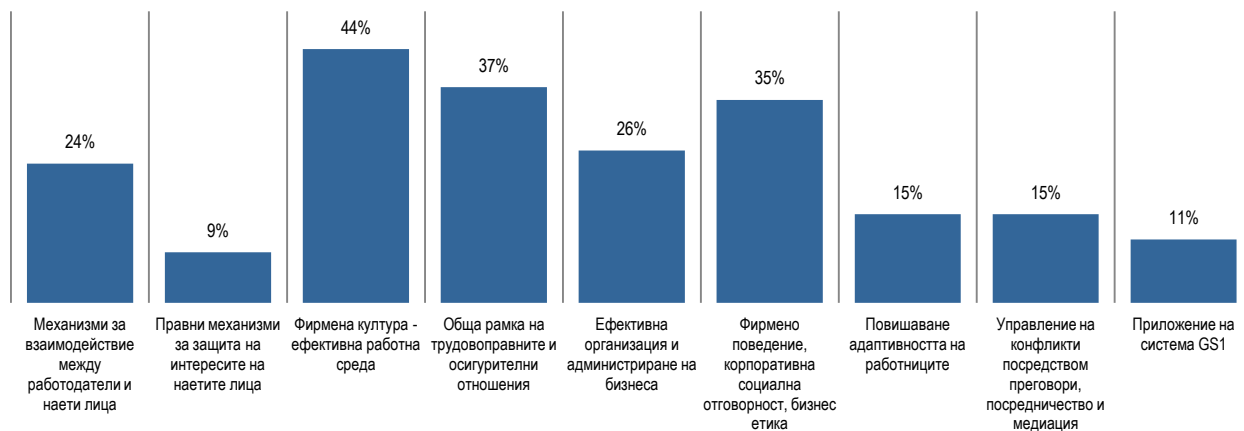
продължава

продължение

ГРАЖДАНСКО СТРОИТЕЛСТВО И ИЗОЛАЦИИ

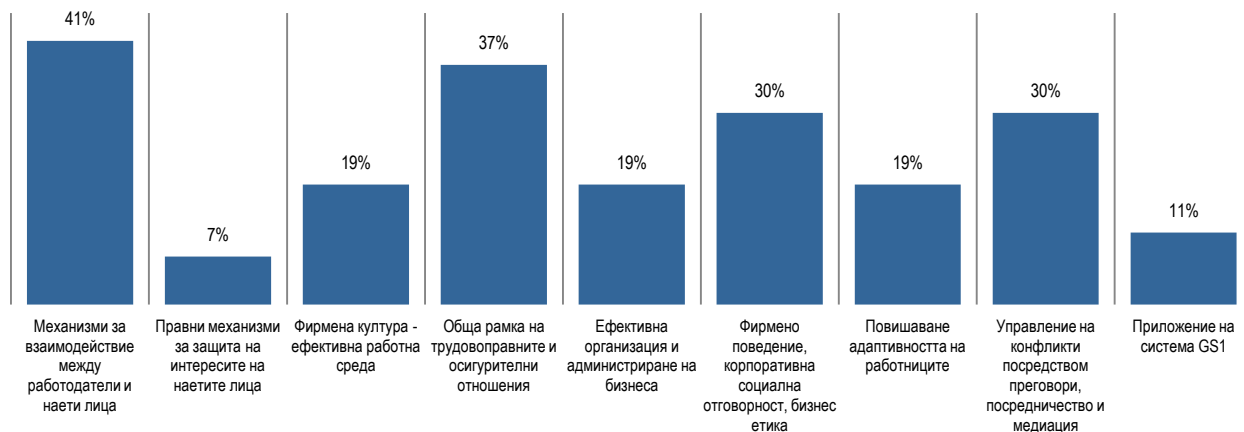
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО

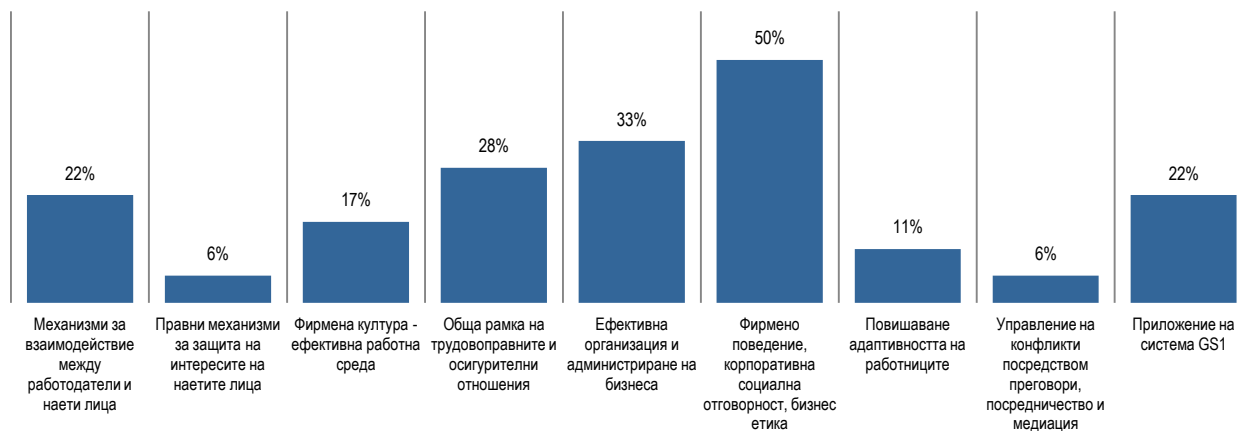
продължава

продължение

ТРАНСПОРТ

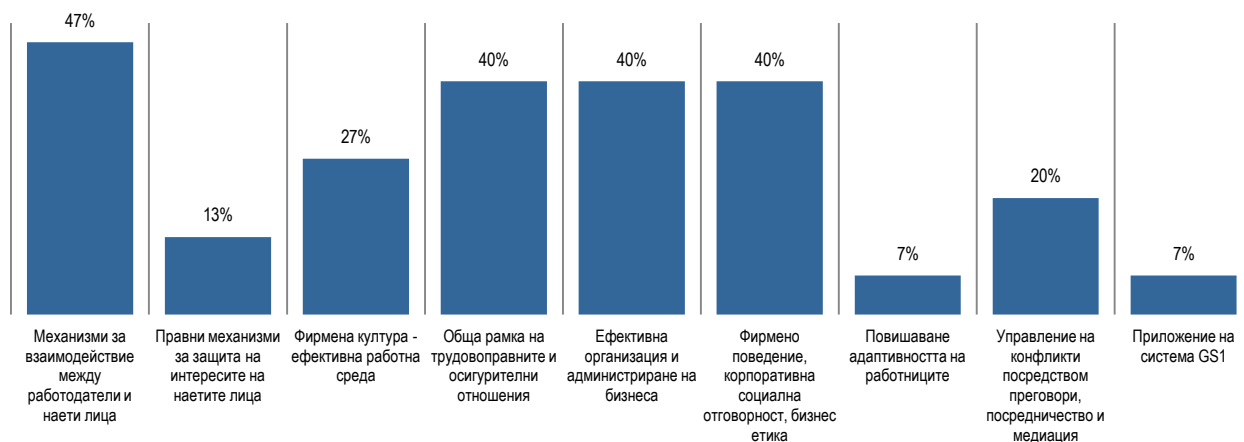
СПЕДИЦИЯ И СЪБЩЕНИЯ

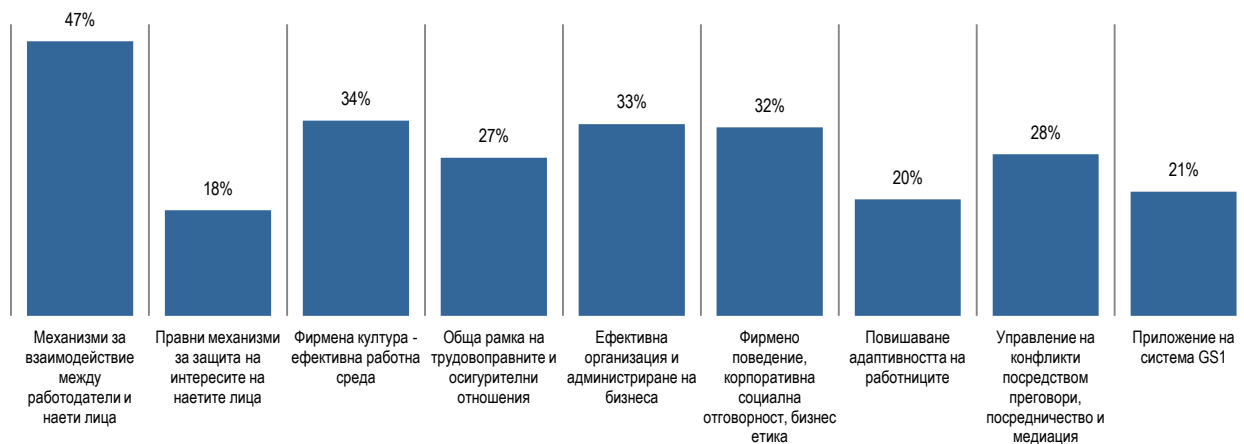
продължава

продължение

ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМО ИМУЩЕСТВО

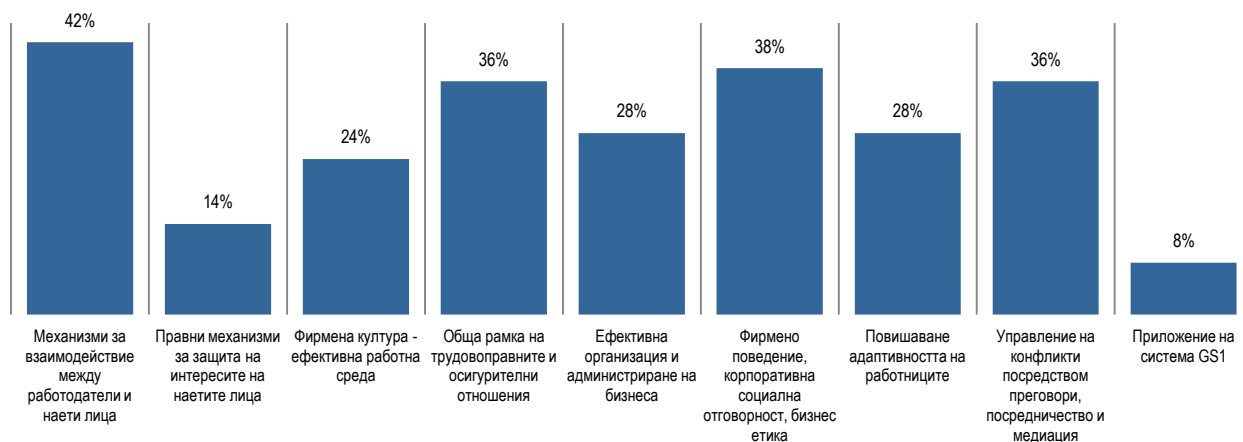
БИЗНЕС УСЛУГИ

продължава

продължение

УЧЕБНО-ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ

В30: Кои от следните теми бяха най-полезни лично за Вас в организираното от БТПП събитие или събития, в които сте участвали?

Почти половината от работодателите в отрасъл *производство на храни* (40%) определят темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” за най-полезна сред всички останали. На второ място нареждат темата “Фирмена култура”(28%), а на трето - с еднакъв дял - темите “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (22%), “Управление на конфликти” (22%) и “Приложение на система GS1” (22%). Като най-малко полезна работодателите в отрасъла определят “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (12%).

В сектор *производство на текстил* половината от всички работодатели също назовават като най-полезна темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (48%). След нея нареждат “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (38%) и “Управление на конфликти” (35%).

Като най-слабо полезна работодателите в *производство на текстил*, подобно на колегите си от *производство на храни*, определят темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (13%).

Работодателите в сектор *гражданско строителство* също поставят на първо място по полезност темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (43%). На второ място в сектора се нарежда темата “Фирмено поведение” (35%), а на трето - “Фирмена култура” (30%) и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (30%). И в този отрасъл - подобно на другите два - като най-слабо полезна е определена темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (10%).

В сектор *хотелиерство и ресторантьорство* работодателите определят темата “Фирмена култура” (44%) за най-полезна. На второ място в сектора се нарежда темата “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (37%), а на трето - “Фирмено поведение” (35%). Най-слабо полезна за работодателите в отрасъла е темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (10%).

Почти половината от работодателите в сектор *транспорт* (41%) определят темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” за най-полезна сред всички останали. На второ място - с малко по-нисък дял - е “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (37%). На трето място - с еднакъв дял - “Фирмено поведение” (30%) и “Управление на конфликти” (30%). Като най-малко полезна от работодателите е определена темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (7%).

Работодателите в сектор *спедиция* поставят на първо място темата “Фирмено поведение” (50%). На второ място по полезност определят темата “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (33%), а на трето място - темата “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (28%). Като най-слабо полезна посочват две теми - “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица”(6%) и “Управление на конфликти” (6%).

Темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” в отрасъла *недвижимо имущество* е определена от работодателите за най-полезна (47%). Следват три теми, ранжирани с еднакъв дял - “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (40%), “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (40%) и “Фирмено поведение” (40%). Като най-слабо полезна намират темата “Приложение на системата GS1” (7%).

В сектор *бизнес услуги* работодателите посочват темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (47%) като най-полезна. Следват - с приблизително еднакъв дял - “Фирмена култура” (34%) и “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (33%). Най-слабо полезна е темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (18%).

Работодателите в сектор *образователни услуги* определят “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (42%) за най-полезна. На второ място по полезност в отрасъла идва темата “Фирмено поведение” (38%). На трето - “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (36%) и “Управление на конфликти” (36%). Най-слабо полезна за работодателите в сектор *образователни услуги* е темата “Приложение на системата GS1” (8%).

Темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” е посочена както от работодатели, така и от служители за най-полезна сред всички теми, които са включени в обучителните и информационни събития, организирани от БТПП. Тази тема е оценена като най-полезна от над една трета от наетите лица (38%), взели участие в обученията.

На второ място по полезност - с минимална разлика от 2 процентни пункта - служителите са посочили темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (36%). За сравнение, тази тема е оценена от работодателите, участвали в събитията, като най-слабо полезна за тях.

На трето място по полезност - с незначителна разлика спрямо втората по полезност тема (4%) - служителите са посочили темата “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” (32%). Тази тема е възприета и от работодателите, участвали в обучителните събития, като трета по полезност сред всички останали теми.

Темата, която е оценена като най-слабо полезна от служителите, подобно на оценката на работодателите, е “Приложение на системата GS1” (14%).

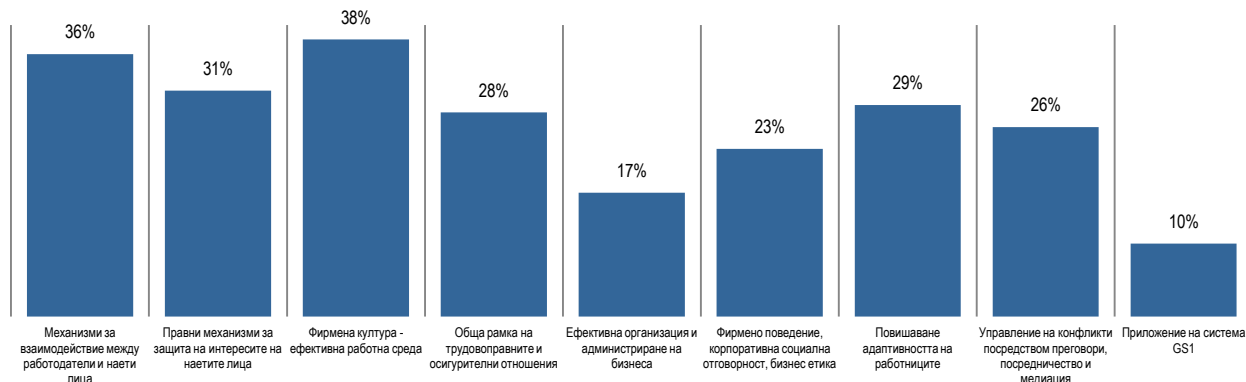
Графика 19: Теми от събитията, възприети като най-полезни от участниците. Участвали в събитията

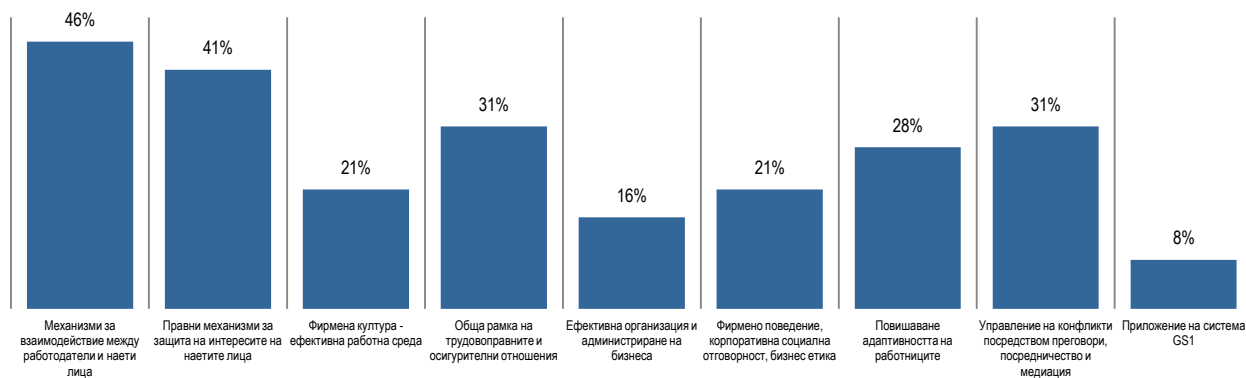
В36: Кои от следните теми бяха най-полезни лично за Вас в организираното от БТПП събитие или събития, в които сте участвали?

Графика 20: Темите от събитията, възприети като най-полезни от участниците

ПРОИЗВОДСТВО НА ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ, НАПИТКИ И ТЮЛОНЕВИ ИЗДЕЛИЯ

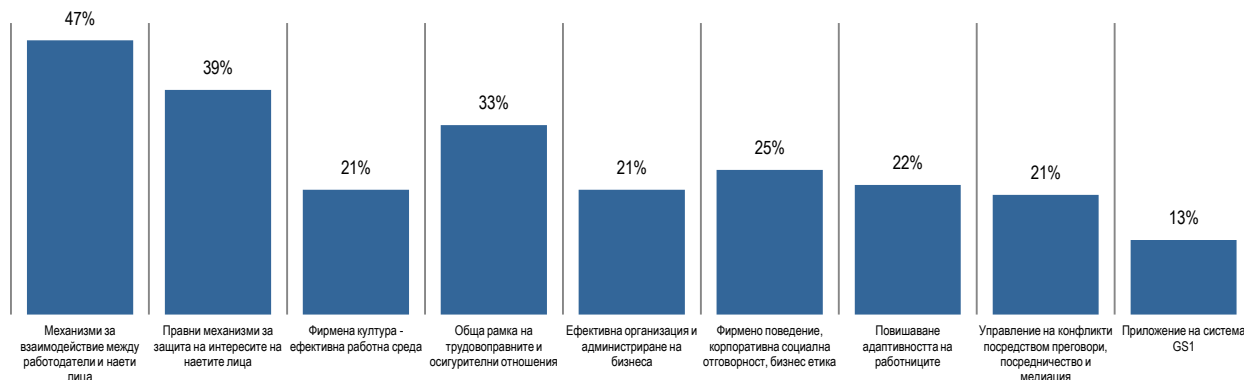

ПРОИЗВОДСТВО НА ТЕКСТИЛ И ИЗДЕЛИЯ ОТ ТЕКСТИЛ, ПРОИЗВОДСТВО НА ОБЛЕКЛО

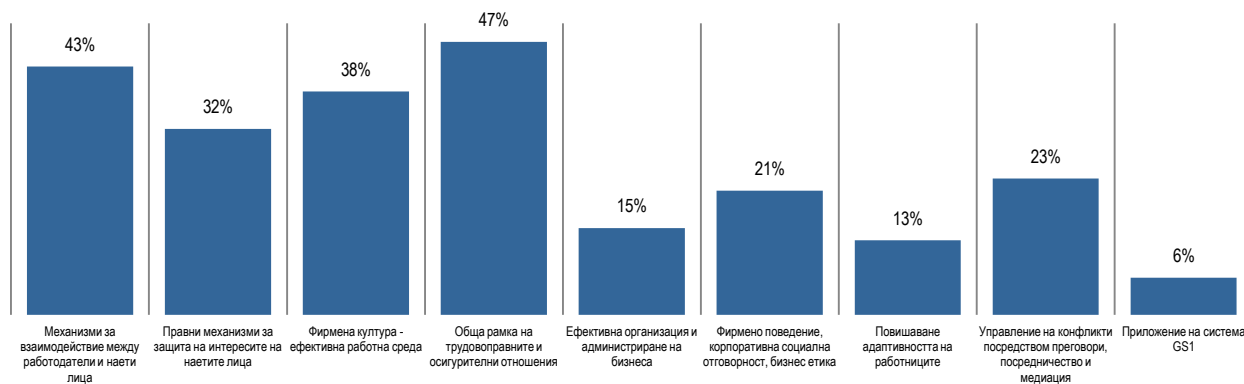

продължение

ГРАЖДАНСКО СТРОИТЕЛСТВО И ИЗОЛАЦИИ

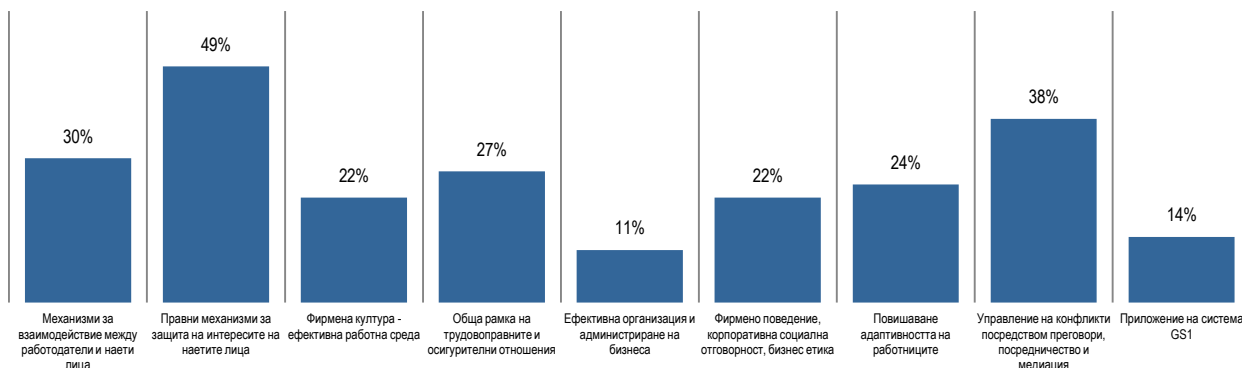
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО

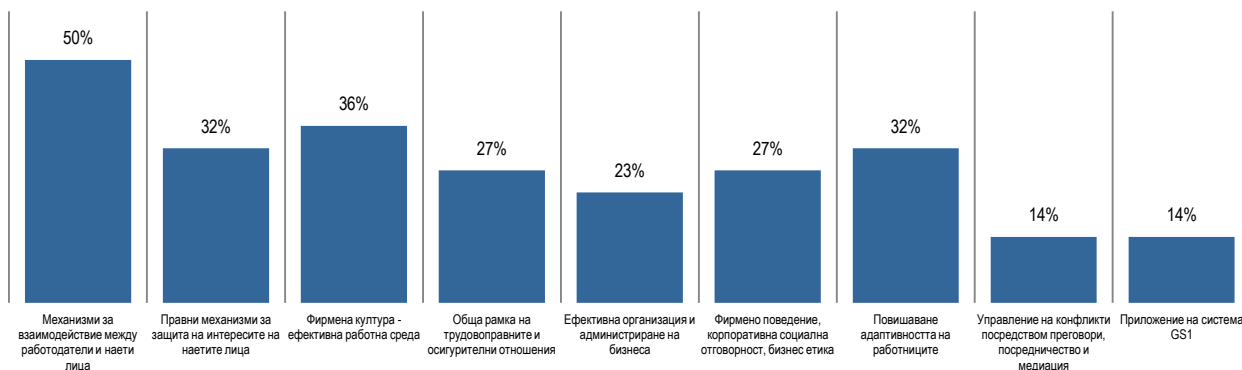
продължава

продължение

ТРАНСПОРТ

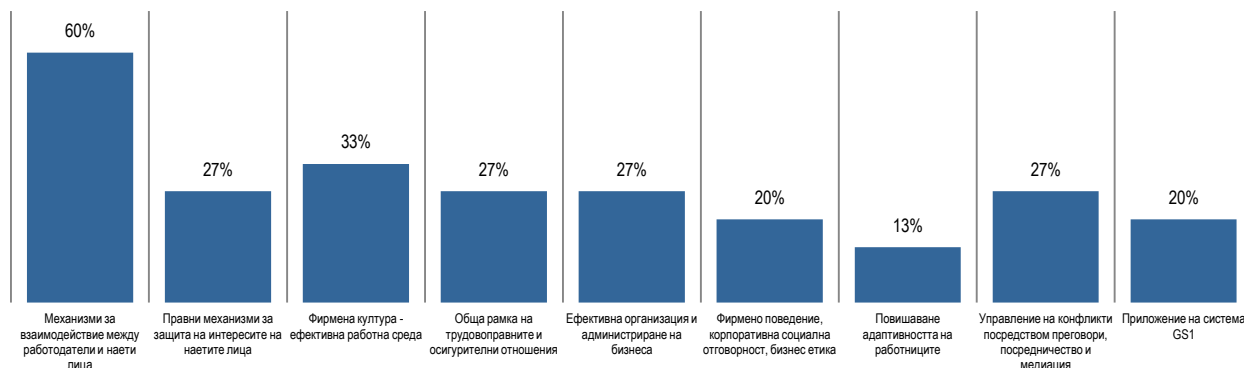
СПЕДИЦИЯ И СЪОБЩЕНИЯ

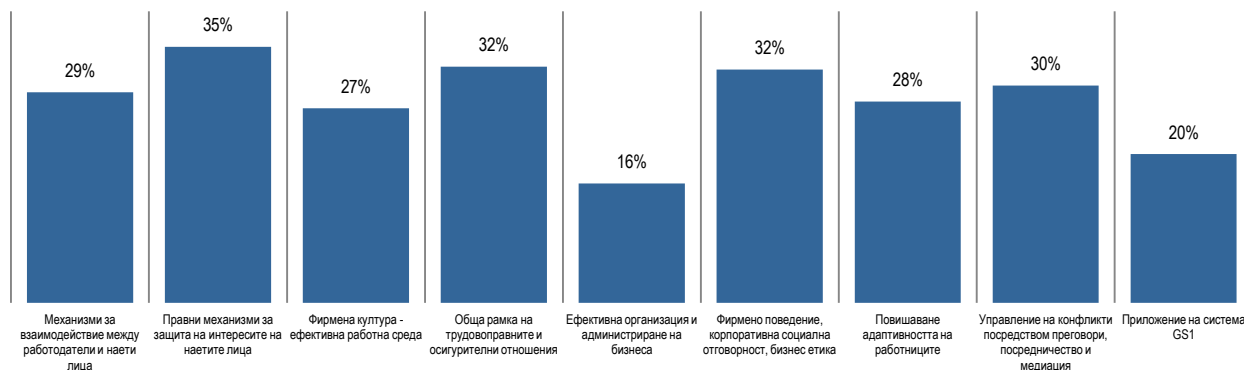
продължава

продължение

ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМО ИМУЩЕСТВО

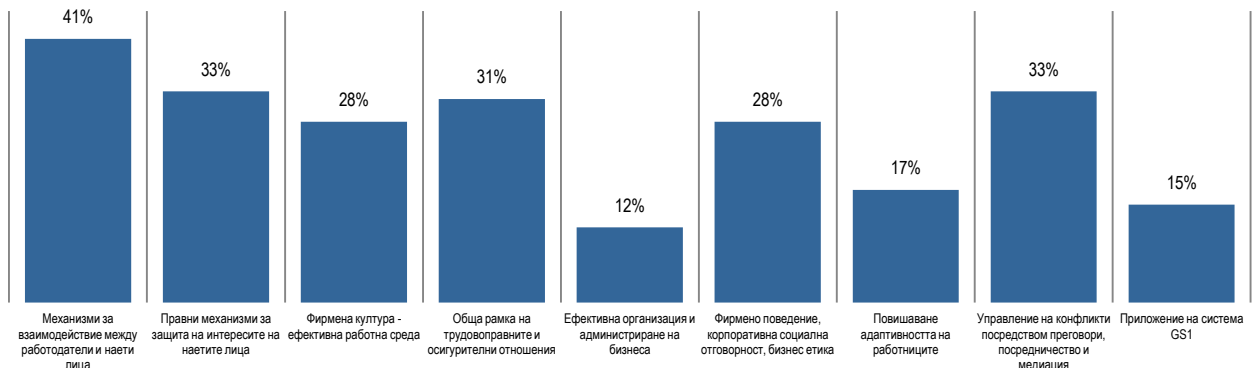

БИЗНЕС УСЛУГИ

продължава

УЧЕБНО-ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ

В30: Кои от следните теми бяха най-полезни лично за Вас в организираното от БТПП събитие или събития, в които сте участвали?

По-голямата част от служителите в сектор *производство на храни* определят темата “Фирмена култура”(38%) като най-полезна от всички останали. На второ място посочват “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (36%), а на трето място - “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (31%). Като най-слабо полезна за служителите, за разлика от работодателите в отрасъла, е оценена темата “Приложение на система GS1” (10%). За сравнение, тази тема е определена като полезна от два пъти по-висок дял работодатели в отрасъла (22%).

Подобно на работодателите, почти половината от служителите в отрасъл *производство на текстил* са посочили за най-полезна темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (46%). Следват “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (41%), “Управление на конфликти” (31%) и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (31%).

Като най-слабо полезна служителите - подобно на служителите и работниците от сектор *производство на храни* - посочват темата “Приложение на система GS1” (8%).

Служителите в отрасъла на *гражданското строителство* ранжират на първо място темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (47%). Следва по полезност в отрасъла темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (39%), а на трето място - “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (33%). За най-слабо полезна служителите в сектора са оценили темата “Приложение на система GS1” (13%).

Почти половината от служителите в сектор *хотелиерство и ресторантьорство* възприемат темата “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (47%) за най-полезна - за разлика от работодателите в отрасъла (определили на първо място темата “Фирмена култура”) и наетите лица в повечето други сектори. На второ място нареждат темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (43%), а на трето - “Фирмена култура” (38%). Като най-слабо полезна служителите в сектора посочват темата “Приложение на система GS1” (8%).

Служителите в сектор *транспорт* оценяват темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” за най-полезна сред всички теми, включени в учебителните събития (49%). На второ място посочват “Управление на конфликти” (38%), а на трето - “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (30%). Като най-слабо полезна за сектора от служителите е определена темата “Приложение на система GS1” (14%).

В сектор *спедиция* служителите оценят за най-полезна темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (50%). На второ място - “Фирмена култура” (36%), а на трето място - с еднакъв дял - “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (32%) и “Повишаване на адаптивността на работниците” (32%). Като най-слабо полезна - подобно на служителите от всички други дотук споменати отрасли - посочват “Приложение на система GS1” (14%).

Мнозинството служители в отрасъл *недвижимо имущество* определят “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (60%) за най-полезна тема. На второ място посочват “Фирмена култура” (33%). Като най-слабо полезна е оценена темата “Повишаване на адаптивността на работниците” (13%). Интересно е да се отбележи, че това е единственият отрасъл, в който служителите ранжират на последно място по полезност темата “Повишаване на адаптивността на работниците”.

Служителите в отрасъл *бизнес услуги* възприемат темата “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (35%) за най-полезна. На второ място нареждат - с еднакъв дял - темите “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (32%) и “Фирмено поведение” (32%), а на трето - “Управление на конфликти” (30%). За най-слабо полезна е посочена темата “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (16%).

Единствено в отраслите *бизнес услуги* и *образователни услуги* темата “Ефективна организация и администриране на бизнеса” събира най-нисък дял в класацията по полезност на темите на информационните и обучителни събития. Вероятна причина за това е, че тази тема е близка до техните експертни компетенции и е възможно да са достатъчно запознати с материята ѝ.

Значителен дял от служителите в отрасъла на *образователните услуги* определят темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” (41%) за най-полезна. На второ място посочват темите “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица” (33%) и “Управление на конфликти” (33%). На трето място сред служителите в сектора по полезност е оценена темата “Обща рамка на трудовоправните и осигурителните отношения” (31%). Както бе споменато по-горе, като най-слабо полезна е ранжирана темата “Ефективна организация и администриране на бизнеса” (12%).

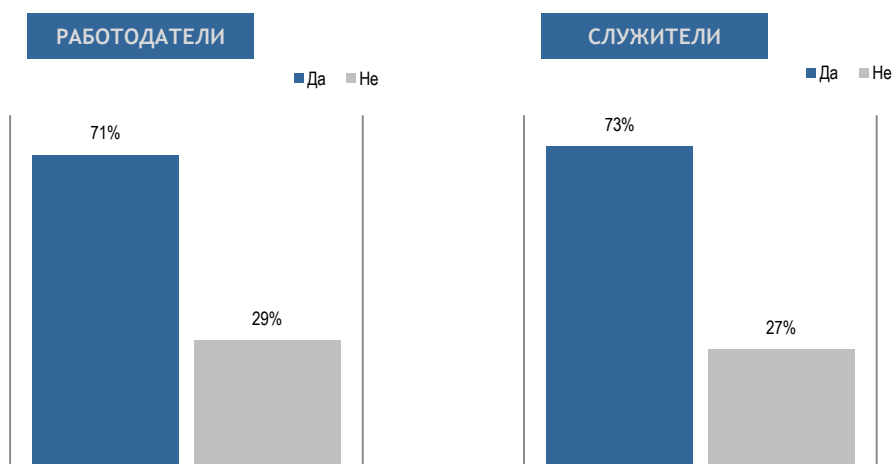
Нужда от допълнителна информация

Процентният дял на служителите и работодателите, които са на мнение, че имат нужда от допълнителна информация относно трудовите и осигурителни отношения е един и същ и той е твърде висок. Две трети от работодателите (71%) и също толкова от служителите (73%) считат, че имат нужда от допълнителна информация относно трудовите и осигурителните отношения.

Около една трета от работодателите (29%) и също толкова от служителите (27%) са на мнение, че нямат нужда от допълнителна информация относно нормативната рамка, която регулира осигурителните и трудовоправните отношения.

Данните показват, че в най-висока степен заявяват нужда от допълнителна информация работодателите в отраслите *недвижимо имущество* (80%), *транспорт* (79%), *образование* (79%) и *производство на храни* (77%). В малко по-ниска степен - в отраслите *гражданско строителство*(73%) и *бизнес услуги* (71%). Следват отраслите *производство на текстил* (63%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (63%). В най-слаба степен - в сравнение с останалите отрасли - заявяват нужда от допълнителна информация работодателите в сектор *спедиция и съобщения* (39%).

Графика 21: **Нужда от допълнителна информация. Участвали в събитията**

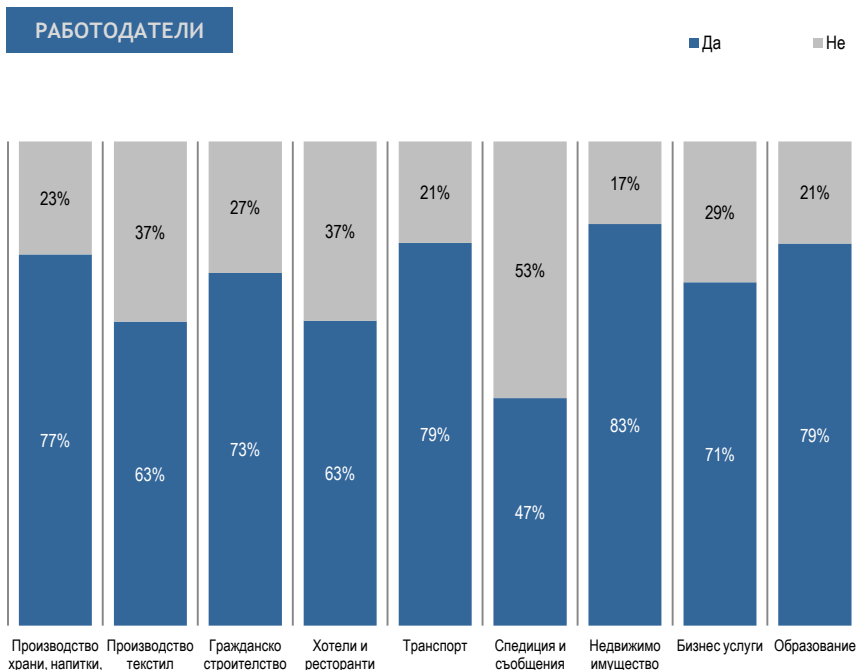
B31: Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

B37: Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

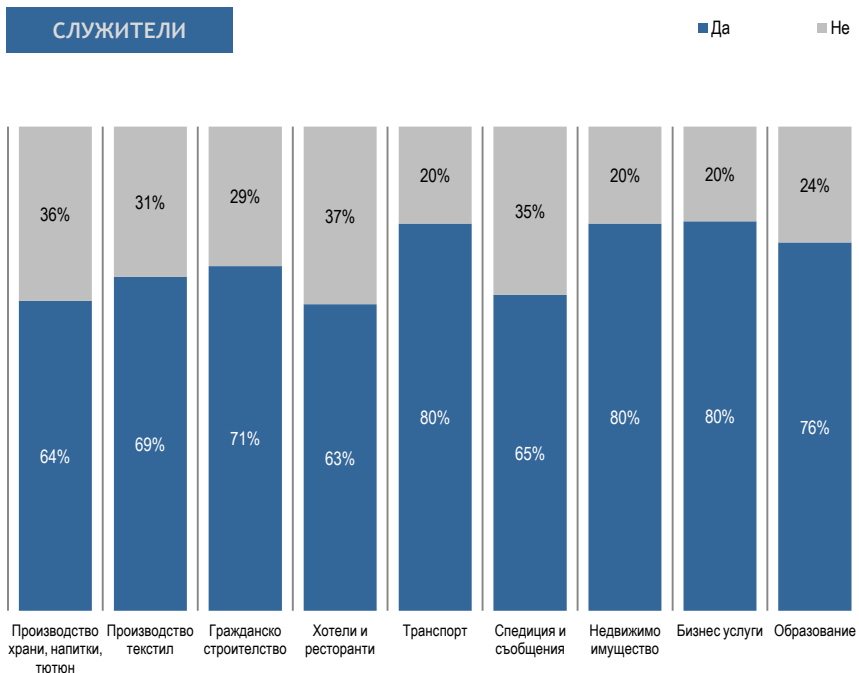
Във втората целева група - наети лица - в най-висока степен заявяват нужда от допълнителна информация служителите в отраслите *бизнес услуги (80%), транспорт (80%) и недвижимо имущество (80%)*. С малко по-нисък дял, но в рамките на високото ниво на нужда от информация, декларират нужда наетите лица в секторите *образование (76%) и гражданско строителство (71%)*. Най-слабо - в сравнение с останалите сектори - посочват нужда от допълнителна информация служителите в *производство на текстил (69%), спедиция и съобщения (65%), производство на храни (64%) и сектор хотелиерство и ресторантьорство (63%)*.

В обобщение, значително над половината от всички наети лица и всички работодатели във всички целеви отрасли заявяват нужда от допълнителна информация относно осигурителните и трудовоправните отношения. Тази нужда е по-категорично заявена в отрасли *транспорт, недвижимо имущество, гражданско строителство, образователни услуги и бизнес услуги*, а по-слабо - в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство и спедиция и съобщения* (и от служители, и от работодатели). Трябва да се отбележи, че последният е единственият отрасъл, в който под половината представители на целевите групи - в частност, работодателите - демонстрират нужда от допълнителна информация.

Графика 22: Нужда от допълнителна информация. Участвали в събитията

B31: Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

B37: Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

Виртуална социална академия

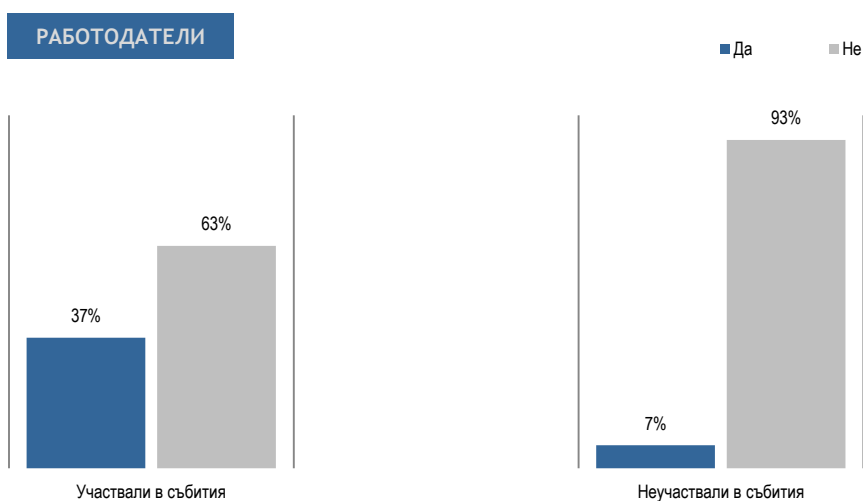
Ползване на академията

Създадената от БТПП Виртуална социална академия се използва от около една трета от участвалите в събитията представители на работодателите и на наетите лица (съответно 37% и 32%), с превес на работодателите. Това са значителни дялове, като се има предвид, че е създадена съвсем наскоро.

Фактът, че делът на ползващите академията служители и работници е почти еднакъв с този на работодателите, може да се тълкува като доказателство за нейната полезност и навременно създаване.

Работодателите, които са участвали в събитията (37%), приблизително пет пъти повече като дял използват ВСА в сравнение с работодателите, които не са участвали в събитията (7%).

Графика 23: Ползване на Виртуалната социална академия, създадена от БТПП

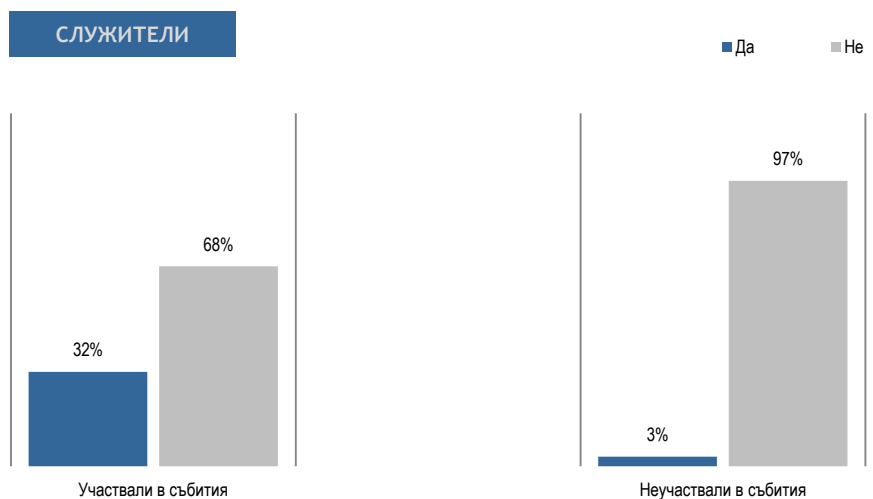
B32: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /ВСА/?

Като цяло, делът на наетите лица, които ползват академията и сред двете подгрупи - на участвали и на неучаствали в събитията - е по-нисък от този при работодателите.

Особено нисък е сред служителите и работниците, които не са участвали в събитията - едва 3%. Те са с 10 пъти по-нисък от служителите и работниците в подгрупата на обхванатите от проведените събития, които я ползват.

Това означава, че е необходимо популяризирането на ВСА сред всички наети лица в целевите отрасли - независимо дали са участвали и не в събитията, защото високият дял на ползващите я сред участвалите говори еднозначно за нейната полезност за хората на наемния труд.

Графика 24: Ползване на Виртуалната социална академия, създадена от БТПП

В38: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /ВСА/?

В най-висока степен използват Виртуалната социална академия по отделните икономически сектори участвалите работодатели в отрасъл *бизнес услуги* - половината от всички (47%). Същевременно, участвалите работодатели в сектор *спедиция* в най-малка степен използват Виртуалната социална академия - едва един от всеки 5-ма (20%).

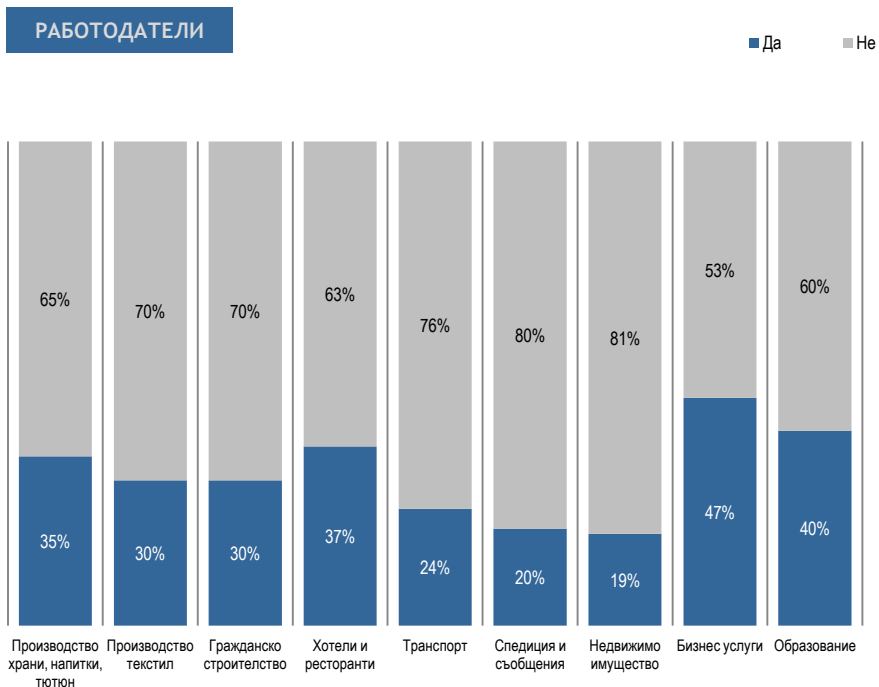
Участвалите в обучителните и информационни събития служители от сектор *бизнес услуги* - също като работодателите в отрасъла - в най-висока степен използват ВСА - също близо половината от всички (45%).

Едва 1 от всеки 10 служители в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* ползва ВСА (12%). Само с 1 процентен пункт са повече служителите в отрасли *спедиция и съобщения* и *недвижимо имущество*, които ползват академията. Това са трите отрасли, в които е най-нисък дялът на ползващите ВСА наети лица - почти три пъти по-нисък дял от средния за всички изследвани служители.

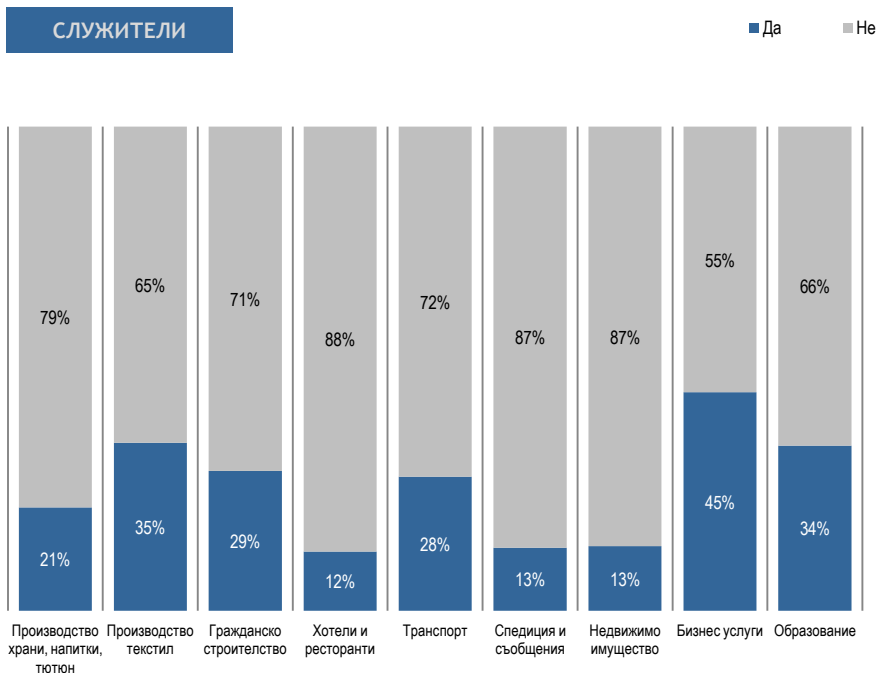
От подгрупата на неучаствалите в обучителните и информационни събития работодатели - с дял значително по-висок от средния за всички в подгрупата - използват Виртуалната социална академия в отрасъл *производство на текстил* (10%). Най-нисък е дялът на проникване на работодателите в отрасъл *транспорт* (3%).

Неучаствалите служители в сектор *бизнес услуги* в по-висока степен използват Виртуалната социална академия (6%) в сравнение с наетите лица от останалите отрасли. Неучаствалите служители в отрасъл *спедиция и съобщения* практически не ползват ВСА (0%).

Графика 25: Ползване на Виртуалната социална академия, създадена от БТПП. Участвали в събитията

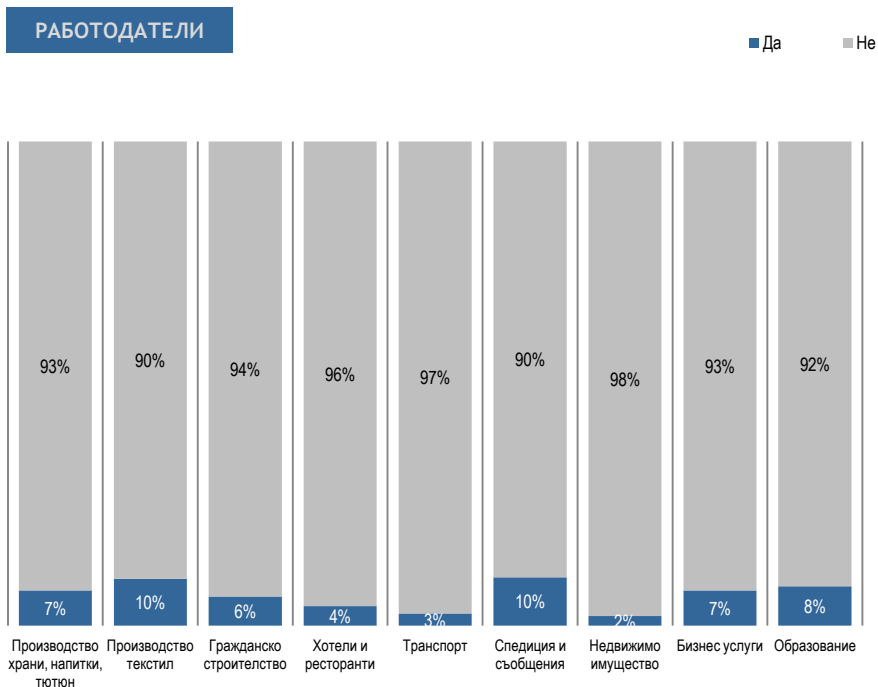

V32: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VSA/?

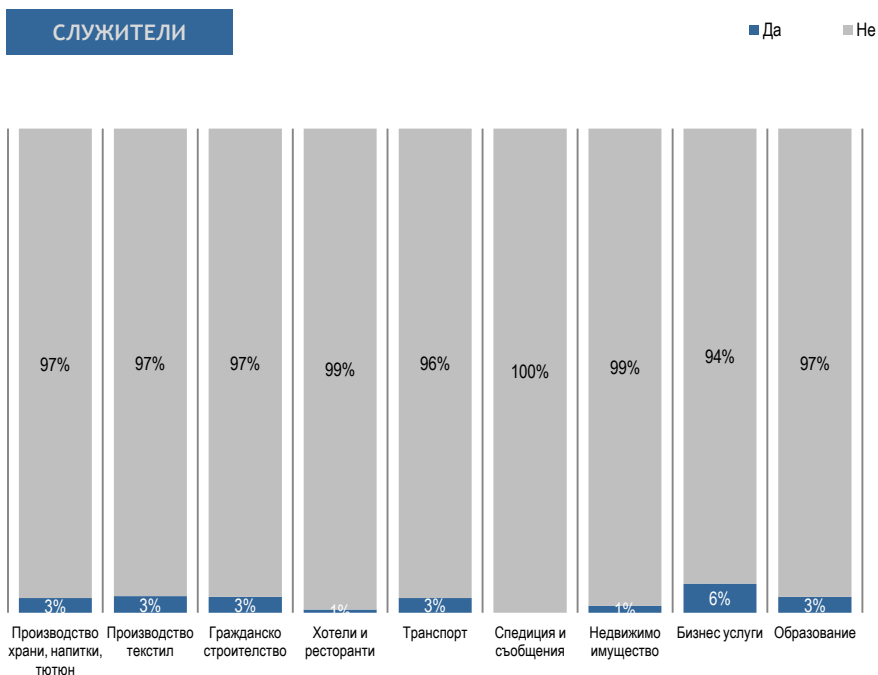

V38: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VSA/?

Графика 26: Ползване на Виртуалната социална академия, създадена от БТПП. Неучаствали в събитията

V32: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VCA/?

V33: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VCA/?

Познаване на възможността за подаване на сигнали чрез ВСА

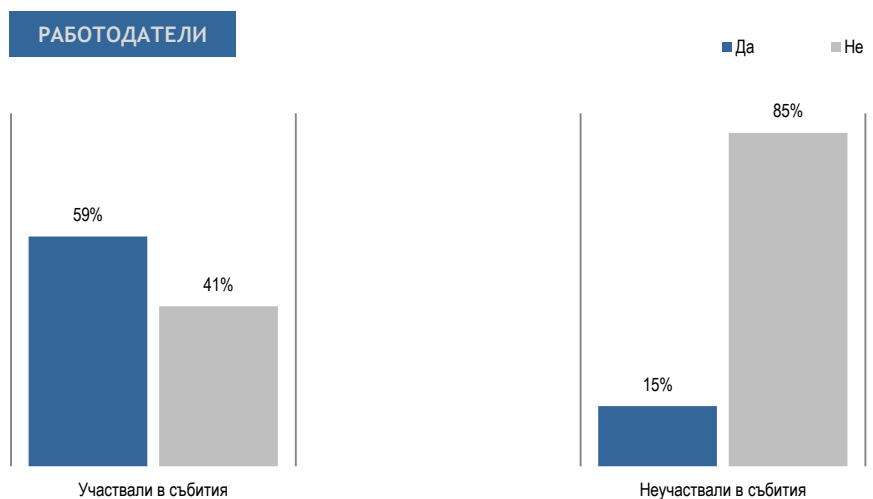
Работодателите в по-висока степен познават възможността за подаване на сигнали при нарушения чрез ВСА в сравнение със служителите. Повече от половината от работодателите (59%) и малко над половината от служителите (51%) са запознати с възможността за подаване на сигнали.

Относително малка част (15%) от работодателите, неучаствали в събитията, познават възможността за подаване на сигнали чрез ВСА. Техният дял обаче е почти два пъти по-висок от този в подгрупата на неучаствалите работодатели, които ползват академията.

Тази разлика е значително по-голяма при не-участвалите служители - близо три пъти повече хора знаят за възможността за подаване на сигнали в сравнение с тези, които я ползват.

Макар и не с такива разлики, подобно е съотношението между ползващите ВСА и знаещите за възможността ѝ за подаване на сигнали при нарушения и в подгрупите на участвалите в събитията работодатели и служители - повече хора познават възможностите на академията от тези, които я ползват. Това

Графика 27: Познаване на възможността за подаване на сигнали за нарушения чрез ВСА

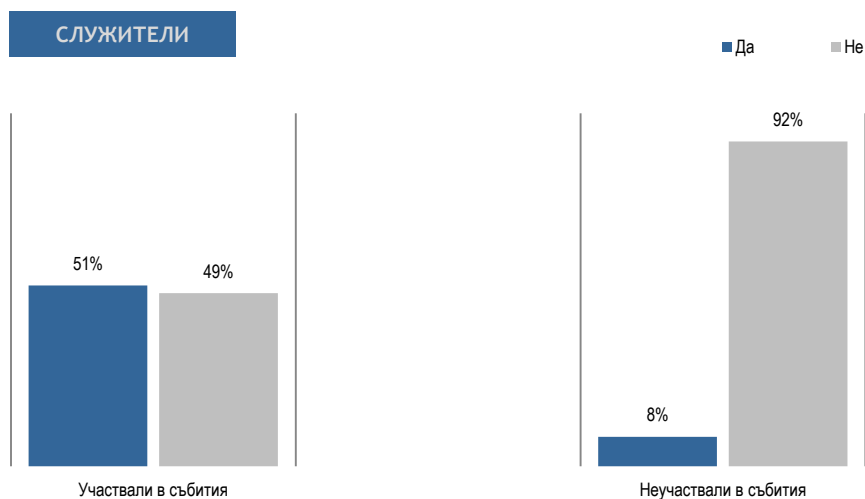
B33: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

означава, че може да се очаква нарастване на ползването от страна на още повече работодатели и служители в близко бъдеще, включително и сред фирмите, които не са изпратили свои представители на организационите от БТПП събития.

Около и над две трети от работодателите, участвали в събитията в икономическите отрасли *образование* (69%), *недвижимо имущество* (67%), *бизнес услуги* (66%) и *гражданско строителство* (63%) познават възможността за подаване на сигнал за нарушения чрез ВСА. Но в други отрасли по-малко от половината участвали в събитията работодатели познават възможността на академията за подаване на сигнал: *хотелиерство и ресторантьорство* (48%), *производство на текстил* (45%) и *производство на храни* (45%).

Служителите, участвали в събитията, в отрасъл *бизнес услуги* (62%) в най-висока степен познават възможността за подаване на сигнал. Това е логично, доколкото в този отрасъл е и най-високият дял служители - в сравнение с другите - които ползват академията.

Графика 28: **Познаване на възможността за подаване на сигнали за нарушения чрез ВСА**

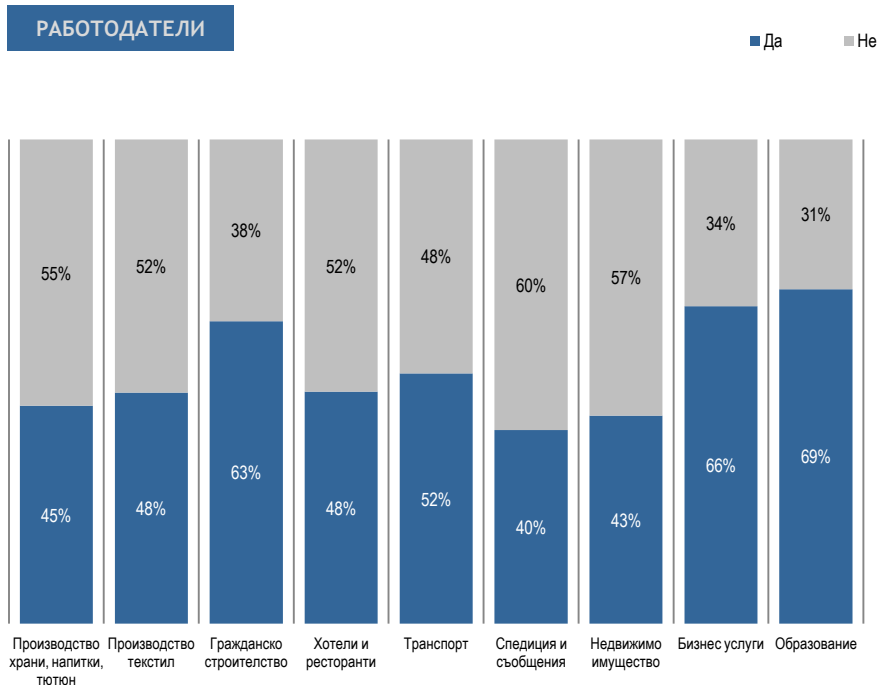
B39: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

Другите отрасли, в които относително висок дял - около и над половината участвали в обученията служители - познават възможността на академията за подаване на сигнал за нарушение, са *образование* (56%), *производство на текстил* (52%), *гражданско строителство* (51%) и *транспорт* (50%). В *недвижимо имущество* е регистриран най-ниският дял наети лица, запознати с възможността за подаване на сигнал (27%).

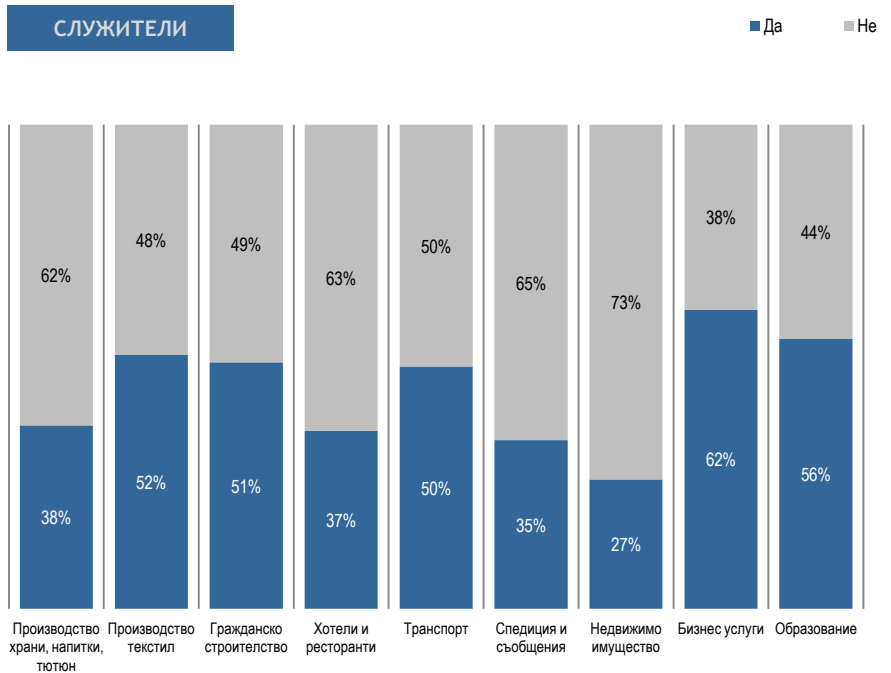
В подгрупата на неучаствалите в събитията работодатели се открояват отраслите *производство на текстил* (24%) и *спедиция и съобщения* (22%), в които относително висок дял (в сравнение със средния за всички неучаствали работодатели) потвърждават, че познават възможността за подаване на сигнали чрез ВСА. В най-ниска степен тази възможност се познава от работодателите в *недвижимо имущество* (11%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (9%).

В подгрупата на неучаствалите служители в относително по-висока степен са запознати в отраслите *образование* (17%) и *бизнес услуги* (10%), както и *гражданско строителство* (9%), а в по-ниска степен - в отраслите *спедиция и съобщения* (5%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (3%).

Графика 29: Познаване на възможността за подаване на сигнали за нарушения чрез ВСА. Участвали в събитията

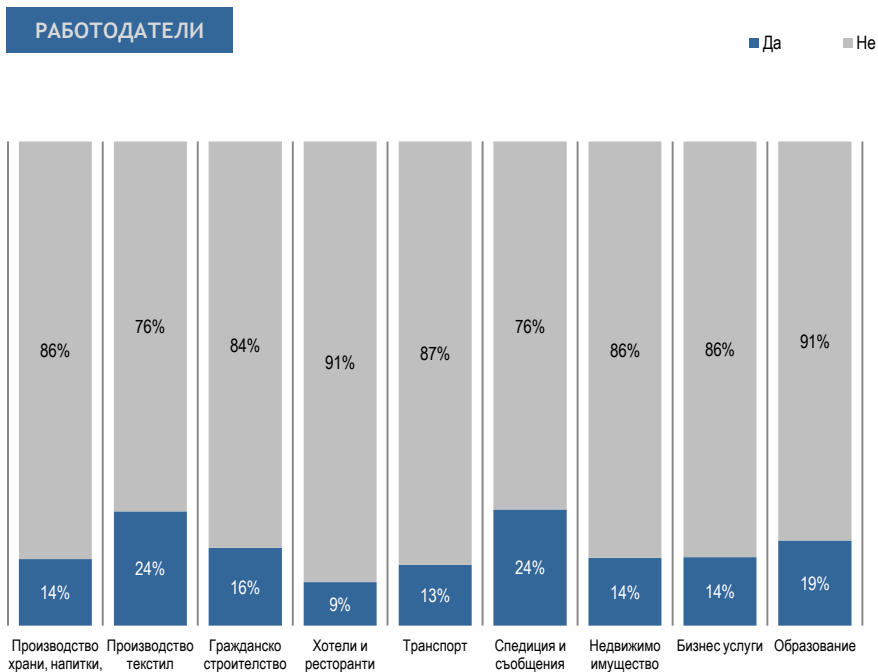

V33: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

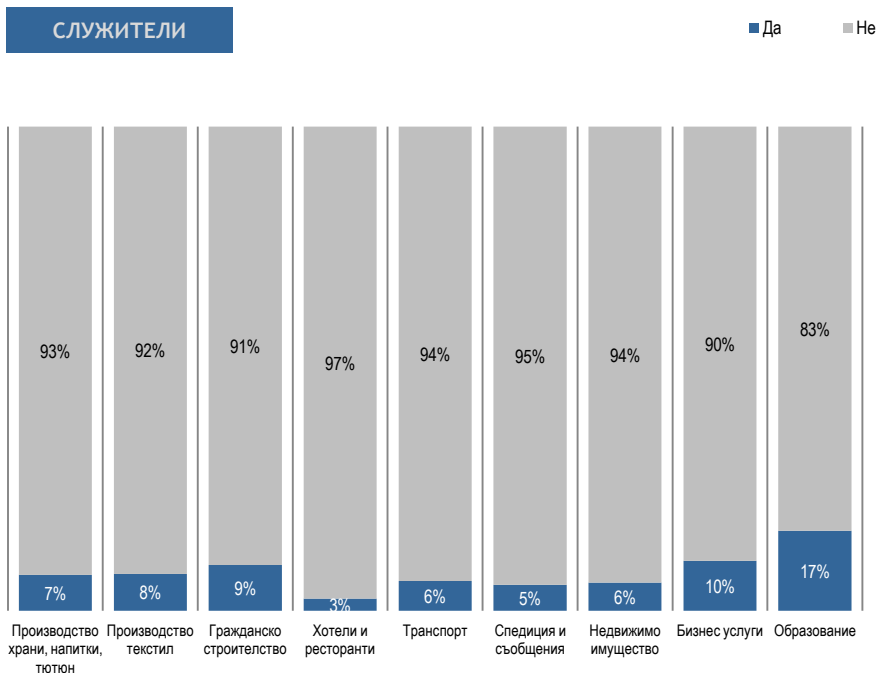

V39: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

Графика 30: Познаване на възможността за подаване на сигнали за нарушения чрез ВСА. Неучаствали в събитията

V33: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

V39: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

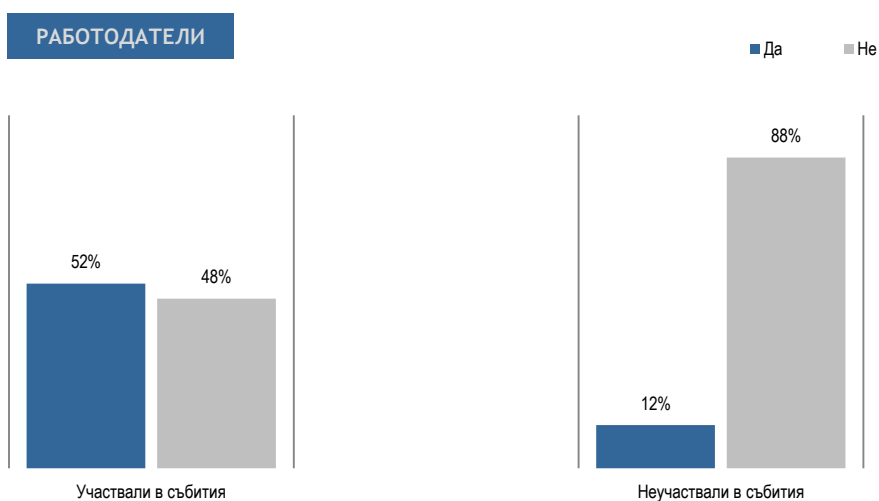
Познаване на възможността за абонамент

Процентният дял на работодателите и на служителите, които познават възможността на ВСА за редовно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент, е приблизително еднакъв - около половината от всички - в подгрупата на участвалите в събитията, организирани от БТПП. Все пак, малко повече от половината са запознатите работодатели, а малко под половината - запознатите служители.

Възможността за ползване на абонамент, който осигурява навременно информиране за измененията в нормативната уредба, се познава по-слабо в сравнение с възможността на ВСА за подаване на сигнали за нарушения.

По-нисък е дялът на познаващите на възможността за информиране за нормативната уредба в сравнение с възможността за подаване на сигнали и сред работодателите и служителите в двете подгрупи - на участвали и на неучаствали в събитията, проведени от БТПП.

Графика 31: Познаване на възможността на ВСА за редовно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент

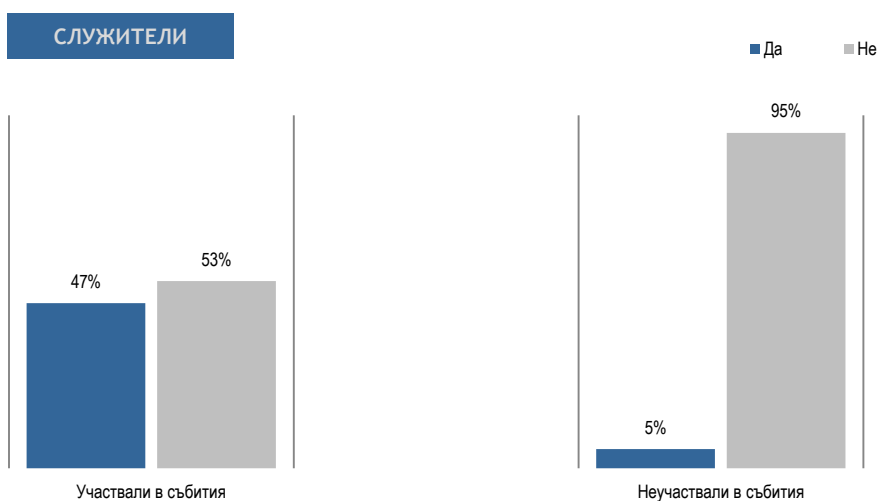
В34: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

По отрасли, най-висок дял обхванати от събитията работодатели в отрасли *бизнес услуги* и *недвижимо имущество* са запознати с тази възможност на ВСА (съответно 67% и 61%). Над половината в отрасли *гражданско строителство*, *транспорт* и *образователни услуги* също са запознати.

Във всички останали отрасли под половината от участващите работодатели са запознати, като особено нисък е дялът в отрасъл *производство на храни* (38%). Нисък е също дялът на запознатите работодатели в *производство на текстил* (40%).

Същевременно, точно в отрасъл *производство на текстил* по-значителен дял от неучастващите в събитията работодатели са запознати с възможността на ВСА за навременно информиране за промените в законовата уредба - един от всеки 5-ма необхванати от събитията работодатели. С относително по-висок дял запознати сред неучастващите работодатели се отличава и *спедиция и съобщения* - също един от всеки 5-ма представители на подгрупата в отрасъла.

Графика 32: **Познаване на възможността на ВСА за редовно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент**

В40: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

В групата на служителите, обхванати от събитията, в един отрасъл над половината от всички познават възможността на ВСА за редовно и навременно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент - *бизнес услуги* (61%), като техният дял е значително по-висок в сравнение с всички други отрасли.

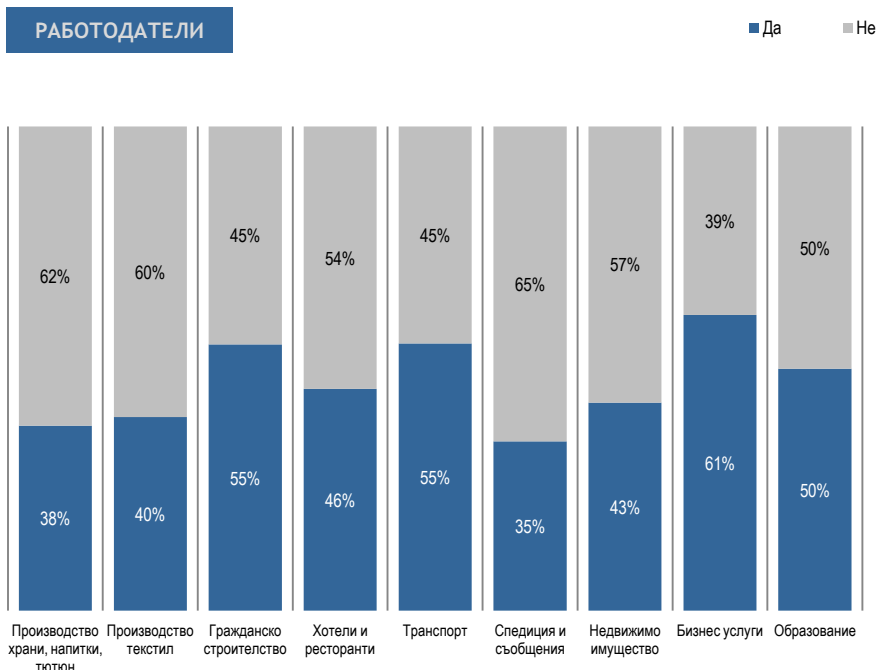
В други три отрасли около половината участвали служители познават тази възможност на ВСА - *образователни услуги* (50%), *производство на текстил* (48%) и *гражданско строителство* (47%).

Като цяло, сравнително малка част от неучаствалите в събитията работодатели (12%) и много малка част от неучаствалите в събитията служители (5%) познават възможността на ВСА за редовно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент.

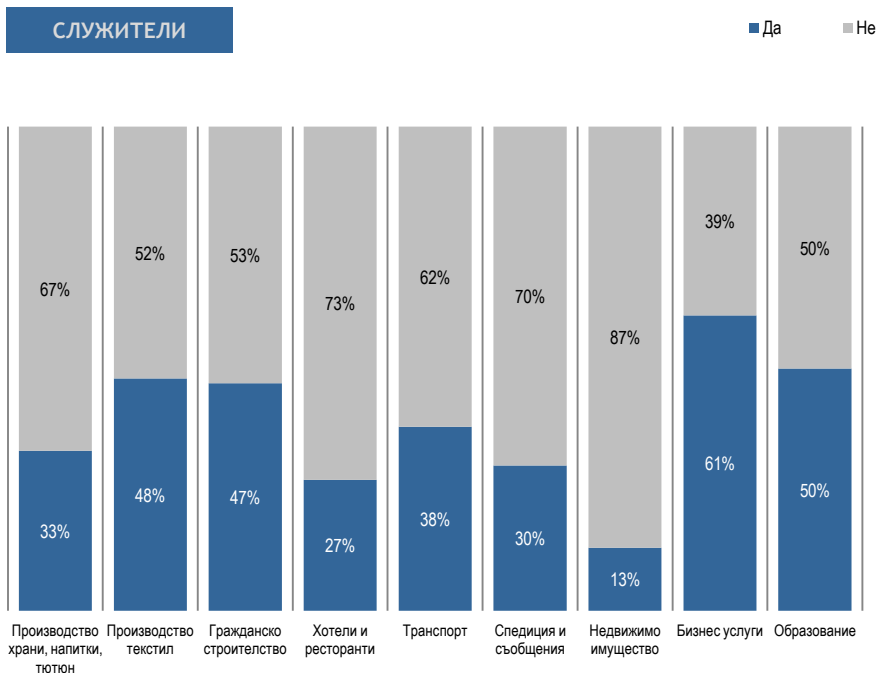
В подгрупата на неучаствалите в събитията, сравнително по-висок дял работодатели са запознати с възможността на ВСА за информиране чрез абонамент в отрасли *производство на текстил* (19%), *спедиция и съобщения* (19%) и *образователни услуги* (18%) - един от всеки 5-ма работодатели в съответния отрасъл.

От неучаствалите служители, относително по-висок дял знаят за възможността за абонамент в *образователни услуги* (11%) и на второ място - *бизнес услуги* (8%), *граждански услуги* (7%). В някои отрасли знаещите за възможността на ВСА за навременно информиране чрез абонамент са по-скоро изключение (1-2%) - *хотелиерство и ресторантьорство, транспорт*.

Графика 33: Познаване на възможността на ВСА за редовно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент. Участвали в събитията

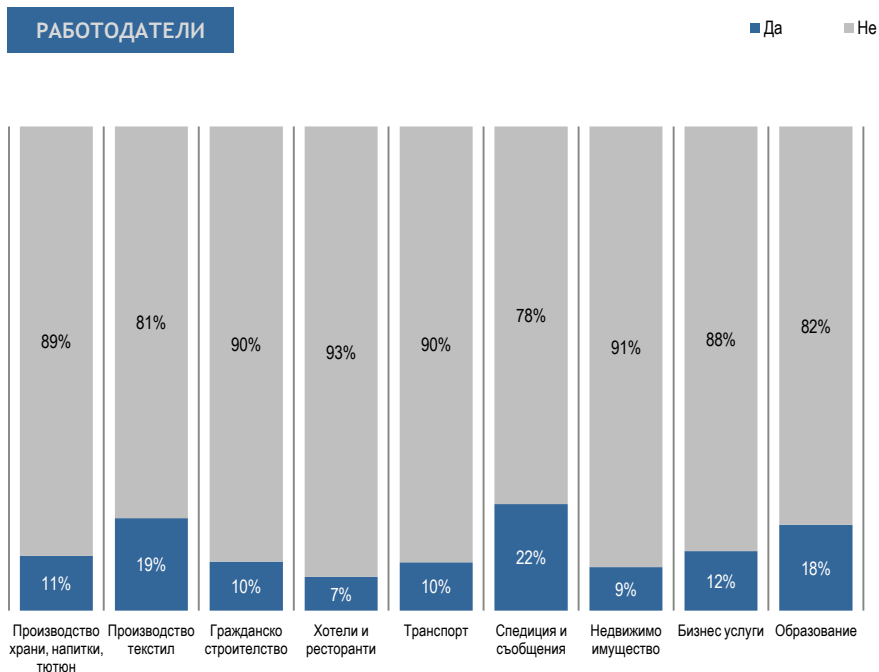

В34: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения

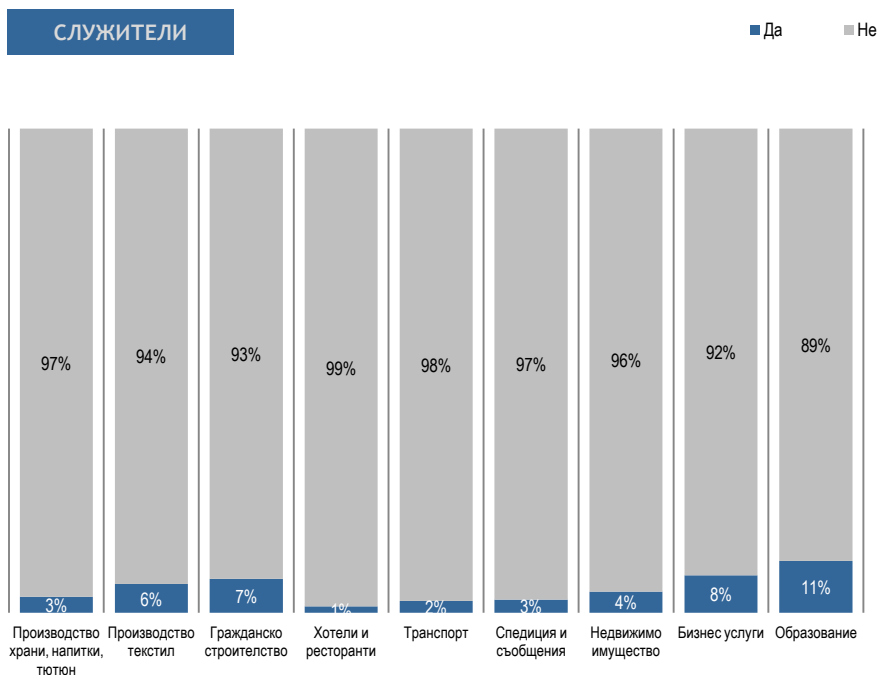

В40: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения

Графика 34: Познаване на възможността на ВСА за редовно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент. Неучаствали в събитията

V34: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения

V40: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения

ОСНОВНИ МОМЕНТИ И ИЗВОДИ

- По-голяма част от информираните за провеждането на обучителните и информационни събития работодатели в сравнение с информираните служители са участвали в тях.
- Почти половината от фирмите в отрасли *бизнес услуги* и *образователни услуги* са участвали в събитията на БТПП чрез своя работодател. На второ място по представителство идват отрасли *производство на храни, напитки и тютюневи изделия, гражданско строителство* и *спедиция и съобщения*, от които около една трета от фирмите са имали работодател-участник в събитията.
- Високо е проникването на участвалите в събитията служители в отрасли *бизнес услуги* и *образователни услуги*. Делът на участвалите служители е близък до дела на участвалите работодатели в двата отрасъла.
- Под 20% са представени служителите в отрасли *транспорт* и *недвижимо имущество*. Тези два отрасъла, заедно с *производство на текстил*, са сравнително по-слабо представени и в целевата група на работодателите.
- Като цяло, в проведените от БТПП събития най-много са били участниците - и работодатели, и служители - от отрасъл *бизнес услуги* (една трета от всички участници). Това е логично, като се има предвид, че този отрасъл е представен с най-много на брой фирми и в общата структура на целевите отрасли в страната. На второ място (с 16% дял) са участниците - и работодатели, и служители - от отрасъл *гражданско строителство*, също представен в страната с много на брой фирми и наети лица, значително повече в сравнение с другите отрасли. На трето място - *производство на храни, напитки, тютюн*. От тези три отрасъла представляват общо около половината от всички участници в събитията.

- Малко над половината от всички участвали в събитията работодатели са представители на микро-фирми. 30% са представителите на малки фирми, а 13% - на средни и големи компании. Структурата на представените в събитията фирми показва представителство чрез своя работодател на по-големи по размер предприятия в сравнение със структурата им в бизнеса на страната и по отрасли.

С нарастване на големината на предприятията нараства и представителството им в обучителните и информационни събития чрез служители. Така, ако сред работодателите преобладават представителите на микро-фирмите, то сред служителите преобладават представителите на малките, средните и големите предприятия.

- 60% от участвалите в събитията работодатели са едновременно собственик и управител на фирмата. Служителите на експертна позиция доминират сред наетите лица, които са участвали в събитията (66%).

- Сред работодателите преобладават хората на възраст над 51 години, докато сред служителите - до 50 години. Сред работодателите преобладават мъжете, докато сред наетите лица - жените. И двете групи са категорично представени от хора със завършено висше образование, както и потребители на интернет.

Прави впечатление, че служителите, участвали в събитията, ползват значително повече интернет в сравнение със служителите, които не са участвали в събитията. Служителите, участвали в събитията, са със значително по-висок образователен статус от служителите, които не са участвали в събитията.

- И работодатели, и служители са категорични за ползите им от участието в обучителните и информационни събития. 80% от работодателите и 76% от служителите заявяват, че определено са повишили познанията си в резултат от участието им.

Най-категорични, че са повишили своите познания, са работодателите в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство, транспорт, бизнес услуги и образователни услуги* и служителите в отрасли *недвижимо имущество, бизнес услуги и образователни услуги*.

Относително по-нисък дял - в сравнение с другите отрасли - е дялът на работодателите и служителите в двата сектора *транспорт и спедиция и съобщения*, които споделят, че са повишили познанията си вследствие на участието им в събитията. В отрасъла *спедиция и съобщения* е регистриран и единственият значим дял на служители, които заявяват, че събитията не са им били полезни за повишаване на познанията им (17%). Този резултат може донякъде да се обясни с относително по-високата степен на законова регулация в споменатите два сектора (характерни норми за безопасност на труда, продължителност на работното време, допълнителни заплащания и други) в сравнение с другите отрасли, което означава, че заетите в тези сектори имат нужда от обучения, които отчитат спецификата на нормативната уредба относно трудовоправните и осигурителни отношения при тях.

- Почти всички теми на проведените събития са генерирани интерес за работодателите; в най-голяма степен - темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”, а в най-малка - “Правни механизми за защита на интересите на наетите лица”. “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” е също така темата, която е оценена като най-полезна и от страна на служителите. За разлика от работодателите обаче те оценяват като най-малко полезна за тях, логично - “Ефективна организация и администриране на бизнеса”.

- Като цяло, и за работодатели, и за служители темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” се е оказала най-ползена, като е ранжирана на първо място и от двете целеви групи с близки дялове около 40% от всички участвали в проведените от БТПП събития. С близък дял при служителите е оценена и темата “Правни механизми за защита интересите на наетите лица”.
- Въпреки високите стойности на споменатите теми средно за всички участвали в събитията (съответно при работодатели и при служители), то те далеч не са ранжирани на първо място във всички изследвани отрасли. По отрасли, отношението към темите на обучителните и информационни събития силно варира от отрасъл на отрасъл - както сред работодатели, така и сред служители. Това означава, че отрасловата специфика силно влияе върху интереса към темите и като правило следва да се отчита при следващи събития.
- За работодателите в отрасъл *производство на храни, напитки, тютюневи изделия* - след темата “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” - най-ползена е била “Фирмена култура - ефективна работна среда”. Всички останали теми - с изключение на “Правни механизми за защита интересите на наетите лица” и “Повишаване адаптивността на работниците” - са оценени като полезност приблизително еднакво, с дял над 20% от анкетираните. Подобно на работодателите, и служителите в отрасъла са определили на второ място по полезност “Фирмена култура - ефективна работна среда”. А за разлика от работодателите, като най-малко полезни за тях - “Ефективна организация и администриране на бизнеса” и “Приложение на система GS1”.

- И работодатели, и служители в *производство на текстил* определят като най-полезна за тях “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”. Също толкова важна за служителите е темата “Правни механизми за защита интересите на наетите лица”. За работодателите втора по полезност е “Ефективна организация и администриране на бизнеса”. Интересно е да се отбележи, че и за двете целеви групи от отрасъла трета по значение тема е “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация” - с дял по-висок от средния за всички отрасли и в двете целеви групи.
- В *гражданско строителство* също лидер е “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” - и за работодатели, и за служители. Но докато работодателите извеждат на по-преден план “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”, то за служителите са се оказали по-полезни “Правни механизми за защита интересите на наетите лица” и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” - тема, обхващаща цялата тематика.
- Специфичен профил чрез темите на информационните и обучителни събития разкриват както работодателите, така и служителите в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство*. “Фирмена култура - ефективна работна среда” и “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения” са били две от най-полезните теми и за двете целеви групи, като втората е ранжирана на първо място, като най-полезна, от служителите. Работодателите също така са оценили високо “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”.
- Подобно на служителите в *производство на текстил*, и служителите в *транспорт* са намерили за най-полезни “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” и “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация”. Докато за работодателите особено полезна е била широката тема за “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения”.

- Отрасъл *спедиция и съобщения* също демонстрира характерен профил. Докато за служителите почти всички теми са се оказали еднакво полезни, а общата за повечето отрасли тема “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” е посочена от значително повече служители - половината от всички, то на първо място - посочена от половината от всички работодатели - е “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”, следвана - с доста по-нисък дял посочвания - “Ефективна организация и администриране на бизнеса”.
- Работодателите в отрасъл *недвижимо имущество* са намерили за най-полезни четири от темите на обученията и семинарите - отличаващи се с дял значително над средния за работодателите от всички отрасли - “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”, “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения”, “Ефективна организация и администриране на бизнеса” и “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика”. За разлика от работодателите в отрасъла, служителите категорично са определили “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица” - с дял около и над 30 процентни пункта разлика спрямо всяка друга тема. Същевременно темата “Повишаване адаптивността на работниците” - характерна за служителите в един отрасъл като *производство на храни, напитки и тютюневи изделия* - е посочена на последно място, от едва 13% от интервюираните. На последно място, от същия дял служители, е посочена споменатата тема и в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство*.
- Характерно за работодателите в отрасъла на *бизнес услугите* е, че са намерили за полезни на практика всички теми на обучителните и информационни събития - с дял над 20% посочвания. Известно изключение е “Правни механизми за защита интересите на наетите лица”, но дори и тази тема е с близък до 20% дял. Подобна е картината и при служителите в отрасъла, като единствената тема при тях с по-нисък от 20% дял на посочвания е “Ефективна организация и администриране на бизнеса”.

- Четири теми са били най-полezni за работодателите в отрасъл *образователни услуги* - “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”, “Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения”, “Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика” и “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация” - посочени с по-висок дял от средния за всички работодатели във всички отрасли. Особено значима е разликата е между дела, посочен от работодателите в *образователни услуги*, и посочен от работодателите във всички отрасли, за последната спомената тема. “Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация” - заедно с “Правни механизми за защита интересите на наетите лица” - е на второ място по полезност и за служителите в отрасъл *образователни услуги*, след “Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица”.
- Нужда от допълнителна информация по въпросите за трудовоправните и осигурителните взаимоотношения заявяват над две трети от участвалите в събитията представители и на двете целеви групи по проекта (работодатели и наети лица, с почти равни дялове от 70%). Най-висок е делът на заявилите нужда работодатели в четири отрасли - *недвижимо имущество, транспорт, образователни услуги и производство на храни, напитки и тютюневи изделия* (с около 10 процентни пункта повече от средното за всички).

Единствено *спедиция и съобщения* се отличава с нисък дял (в сравнение с другите) деклариращи нужда от допълнителна информация работодатели - под 40%. Отрасълът се отличава и с един от най-ниските дялове по отрасли служители, заявили нужда от допълнителна информация (65%).

За разлика от работодателите в *производство на храни, напитки и тютюневи изделия* служителите в отрасъла, които са заявили нужда от допълнителна информация, е един от най-ниските по отрасли. Също така нисък е делът на служителите в *хотелиерство и ресторантьорство*.

Докато отраслите, в които най-висок дял служители са заявили нужда от допълнителна информация, са *транспорт, недвижимо имущество, бизнес услуги* и *образователни услуги*.

Значителен дял работодатели и наети лица ползват Виртуалната социална академия, създадена от БТПП - над една трета от работодателите и близо една трета от служителите. Това е сравнително много висок дял, като се има предвид скорошното създаване на Академията. Тя е добила популярност, макар и все още не много широка, и извън участниците в обучителните и информационни събития, организирани от БТПП - ползва се от 7% от неучаствалите работодатели и 3% от неучаствалите служители.

В по-голяма степен от средното за всички се ползва академията от работодателите, които са участвали в събитията, в отрасли *бизнес услуги, образователни услуги, производство на храни, напитки и тютюневи изделия* и *хотелиерство и ресторантьорство*, както и от работодателите, които не са участвали в събитията, в отрасли *производство на текстил и спедиция и съобщения*.

В по-голяма степен от средното за всички се ползва от служителите, които са участвали в събитията, в отрасли *бизнес услуги, образователни услуги, производство на храни, напитки и тютюневи изделия* и *производство на текстил*, както и от служителите, които не са участвали в събитията, в отрасъл *бизнес услуги*.

Въпреки високия дял работодатели и наети лица, които ползват ВСА, още по-висок дял от двете целеви групи познават възможностите ѝ - за подаване на сигнали при нарушения и за навременно информиране за измененията в нормативната уредба чрез абонамент. Това твърдение се отнася и до двете подгрупи - участници и неучастници в събитията, организирани от БТПП. То означава, че може да се очаква увеличаване на ползвателите, особено сред групата на участвалите в събитията работодатели и служители /работници.

- Малко повече като дял са работодателите в сравнение със служителите, които познават възможностите на Академия за подаване на сигнали за нарушения. Същата тенденция се наблюдава и по отношение на познаване на възможността за навременно получаване на информация за измененията в трудовото законодателство чрез абонамент. Това се отнася и до двете подгрупи изследвани лица - и участвали, и неучаствали в проведените събития.
- Същите сектори, в които повече хора ползват Виртуалната социална академия, се характеризират и с по-висока степен на познаване на възможностите ѝ за подаване на сигнали за нарушения чрез ВСА и за получаване на регулярна информация за измененията в нормативната уредба.
- Прави впечатление, че възможността за подаване на сигнал за нарушения чрез ВСА е по-позната от възможността за регулярно получаване на информация за измененията в трудовоправното и осигурителното законодателство към момента на провеждане на настоящето изследване.

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка**
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

Познаване на нормативната рамка

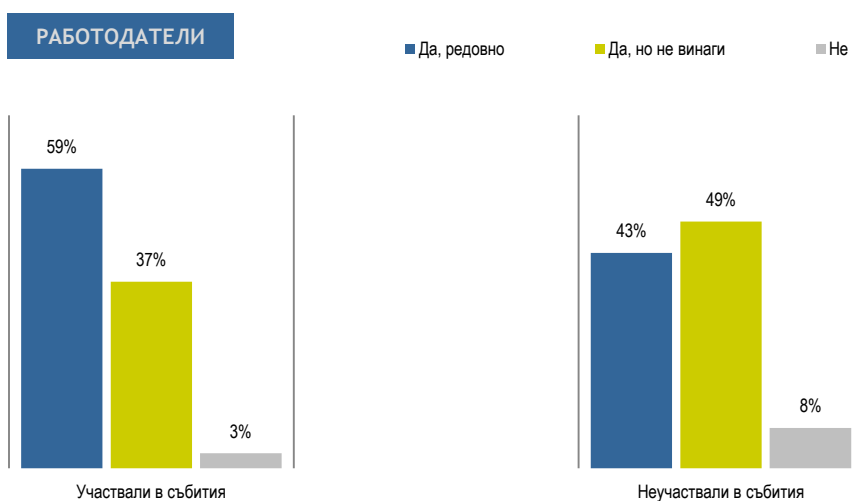
Проследяване на промените в трудовото законодателство

Почти всички участвали и неучаствали в събитията работодатели следят промените в трудовото законодателство (съответно 97% и 92%). Малко повече сред неучаствалите въобще не следят промените (8%).

По-съществената разлика между двете подгрупи (участвали и неучаствали в събитията) е доколко редовно го правят. Участвалите работодатели следят промените в трудовото законодателство значително по-редовно (59% и 43% съответно). Сред тях редовно следящите са повече от нередовно следящите промените, докато сред необхванатите от събитията работодатели е обратното.

Подобна е тенденцията и при служителите в двете подгрупи - на участвали и неучаствали в проведените от БТПП събития - по-висок дял служители редовно следят промените в трудовото и осигурителното законодателство при участвалите

Графика 35: Проследяване на промените в трудовото законодателство

В13: Следите ли промените в трудовото законодателство?

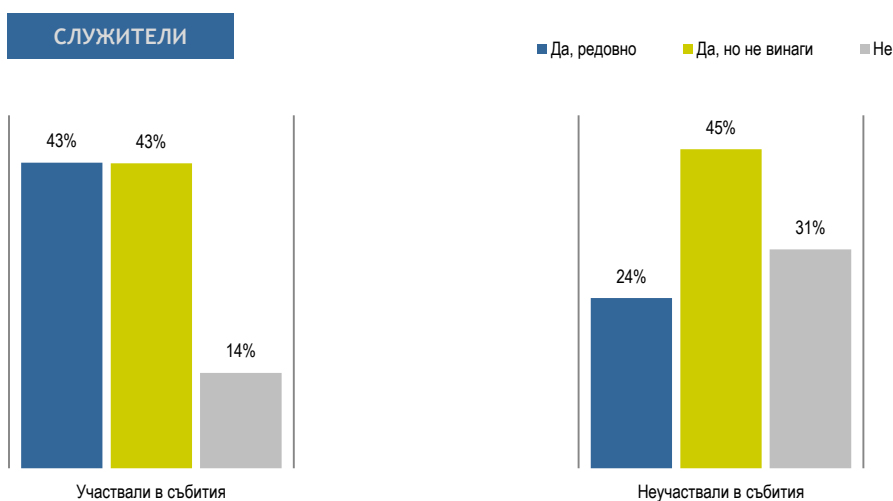
в събитията служители, за разлика от неучаствалите служители, при които е по-висок дялът на нередовно следящите промените. Сред обхванатите от събитията служители 43% следят редовно промените, докато сред необхванатите - дялът на тези, които следят редовно промените, е едва 24%.

Прави впечателни високият дял служители, неучаствали в събитията, организирани от БТПП, които въобще не следят промените в трудовото законодателство - 31%. Този дял е четири пъти повече от работодателите, които не са участвали в събитията.

Подобна е разликата между неследящите работодатели и служители и в подгрупата на участвалите в събитията, но тук дялът на неследящите промените служители е едва 14% (над два пъти по-нисък от неучаствалите в събитията служители).

По отрасли, най-висок дял работодатели следят редовно промените в *бизнес услуги, недвижимо имущество и производство на текстил* в подгрупата на участвалите и в *бизнес услуги* в подгрупата на неучаствалите - около и над две трети от всички в съответния отрасъл.

Графика 36: Проследяване на промените в трудовото законодателство

B14: Следите ли промените в трудовото законодателство?

В два отрасли редовно следящите промените работодатели са под 50% в подгрупата на участвалите в събитията, като дялът им е по-нисък от тези, които следят промените, но не редовно - *производство на храни и спедиция и съобщения*.

В подгрупата на неучаствалите в събитията само в три отрасли над 50% от работодателите следят трудовото законодателство редовно - *бизнес услуги, недвижимо имущество и образователни услуги*.

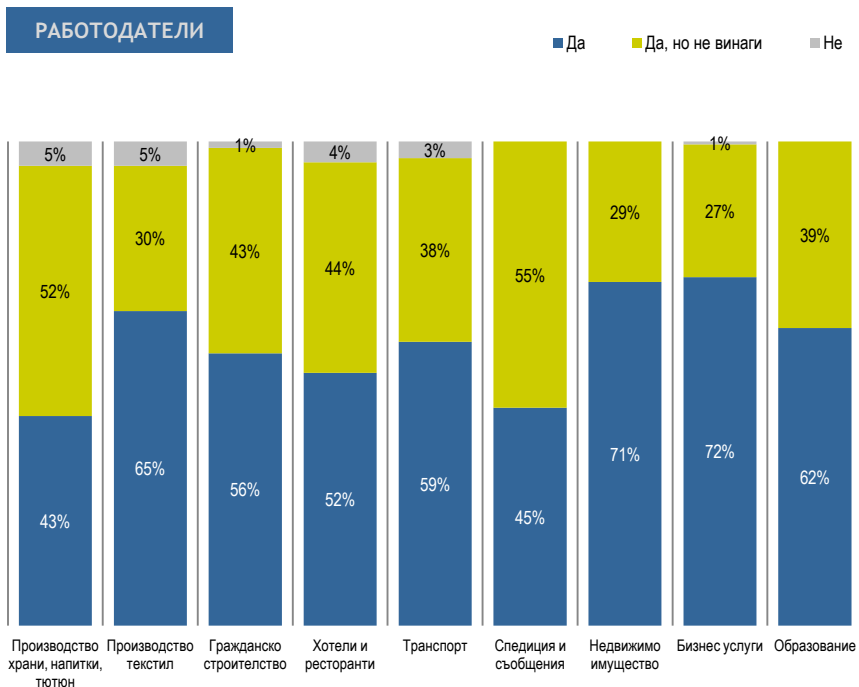
Като цяло, картината на следящите промените в трудовото законодателство служители е подобна на тази при работодателите. В отраслите, в които най-много от участвалите в събитията работодатели следят редовно промените, са най-много и служителите, които редовно следят промените - *бизнес услуги и производство на текстил (без недвижимо имущество)*.

За разлика от работодателите в *спедиция и съобщения*, които се характеризират с относително по-нисък дял на редовно следящите промени, то служителите в този отрасъл са с един от високите дялове на редовно следящи (в сравнение с останалите отрасли).

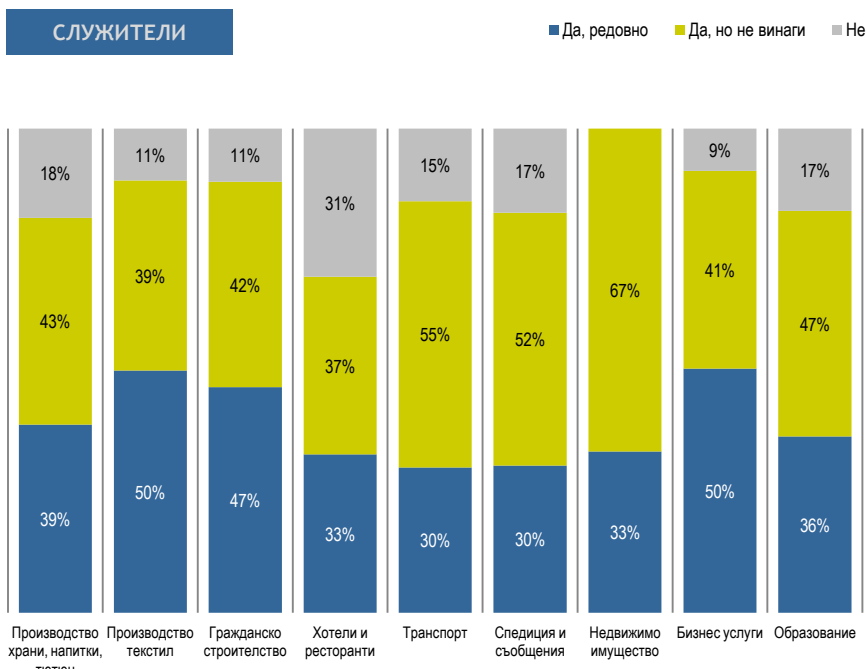
И в подгрупата на неучаствалите служители, тези от *бизнес услуги* следят значително по-редовно промените в законодателството в сравнение със служителите в другите отрасли.

В тази подгрупа отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* се отличава от другите с много нисък дял служители, които редовно следят промените (едва 13%), както и въобще по-нисък дял в сравнение с другите отрасли на изобщо следящите промените (56%).

Графика 37: Проследяване на промените в трудовото законодателство. Участвали в събитията

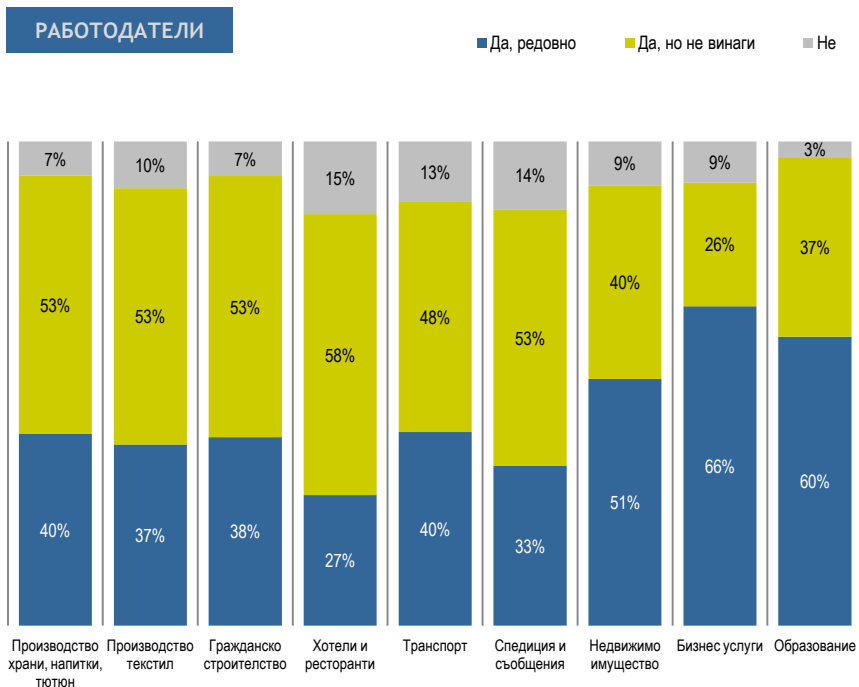

В13: Следите ли промените в трудовото законодателство?

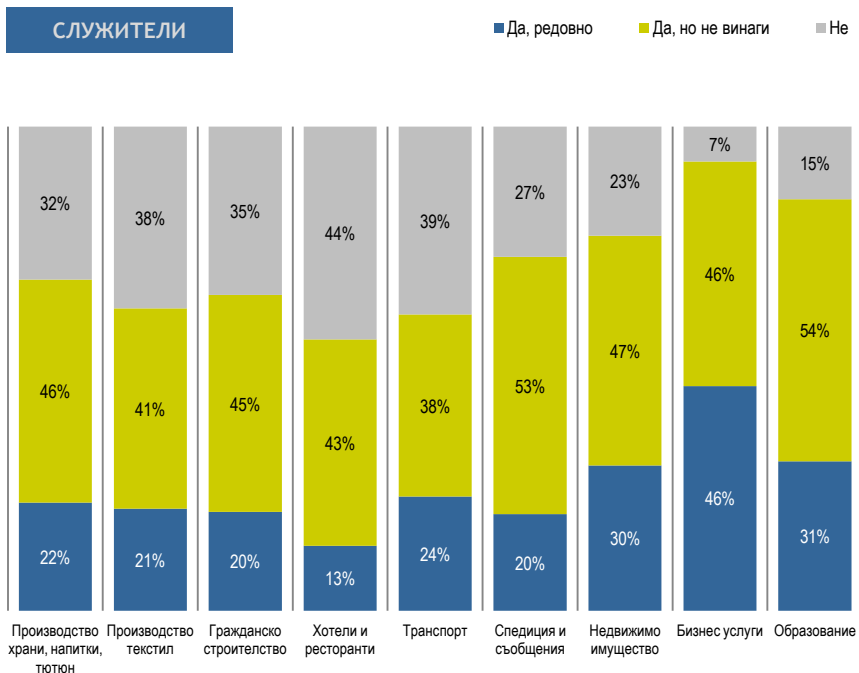

В14: Следите ли промените в трудовото законодателство?

Графика 38: Проследяване на промените в трудовото законодателство. Неучаствали в събитията

В13: Следите ли промените в трудовото законодателство?

В14: Следите ли промените в трудовото законодателство?

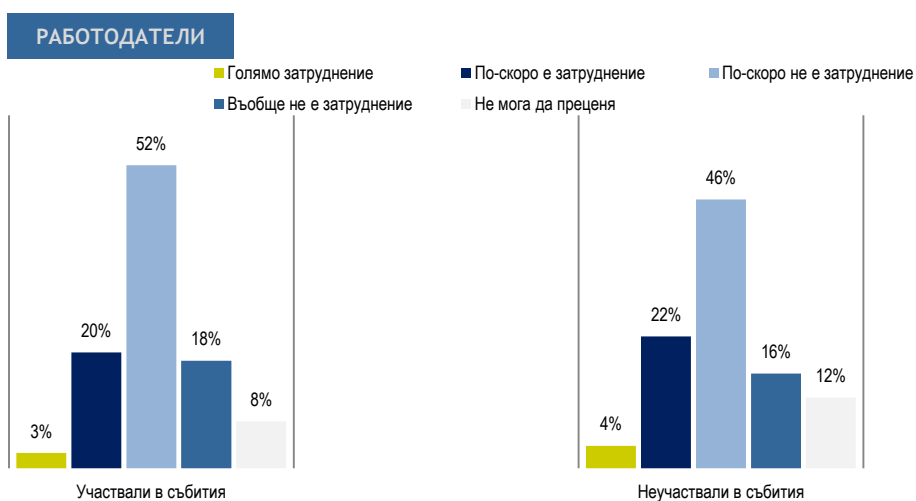
Затрудненост по отношение на проследяване измененията в нормативната уредба

Като цяло, представителите на работодателите не срещат трудности при проследяване на измененията в трудовата и осигурителната нормативна уредба. Важен резултат е това, че е по-висок делът на несрещащите трудности (с една пета по-висок) при тези, които са участвали в събитията, в сравнение с тези, които не са участвали. Това би могло да бъде показател за ефекта от участието им в събитията, изразяващ се в по-добрата им информираност.

Над две трети от работодателите, участвали в събитията (70%) считат, че не се затрудняват да проследяват измененията в нормативната уредба, като около една пета от всички (18%) съобщават, че въобще не се затрудняват. Повече или малко изпитват затруднение около една четвърт (23%). В подгрупата на необхванатите в събитията работодатели е малко по-висок делът на затрудняващите се (26%) и малко по-нисък - на несрещащите затруднение (62%).

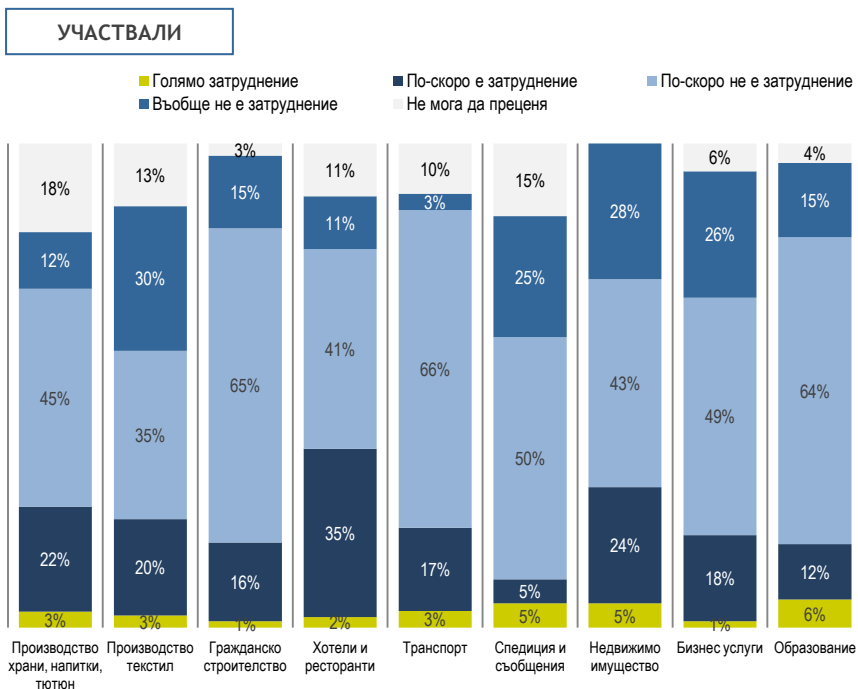
Обхванатите в събитията работодатели в по-голяма степен се затрудняват да проследяват измененията в нормативната рамка в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* и *недвижимо имущество*. Интересно е това, че точно в *недвижимо имущество* е също така най-високият дял необхванати от събитията работодатели, които заявяват, че не срещат трудности.

Графика 39: Степен на затруднение при проследяване измененията в нормативната уредба

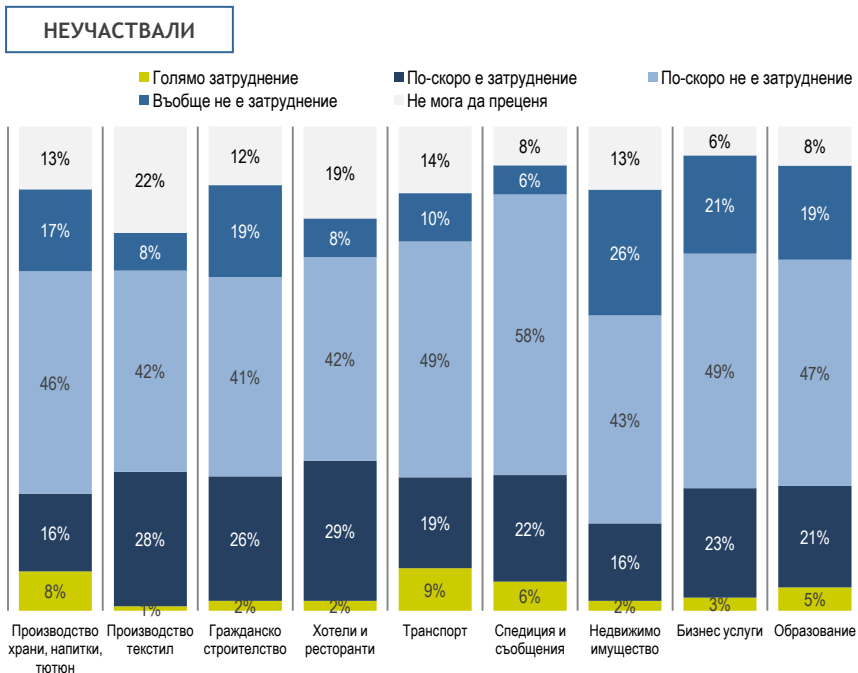

V10: Доколко представлява за вас затруднение да проследявате измененията в трудовата и осигурителната нормативна уредба?

Графика 40: Степен на затруднение при проследяване измененията в нормативната уредба. Работодатели

B10: Доколко представлява за вас затруднение да проследявате измененията в трудовата и осигурителната нормативна уредба?

B10: Доколко представлява за вас затруднение да проследявате измененията в трудовата и осигурителната нормативна уредба?

Познаване на нормативната рамка за трудово-правните и осигурителни отношения като цяло

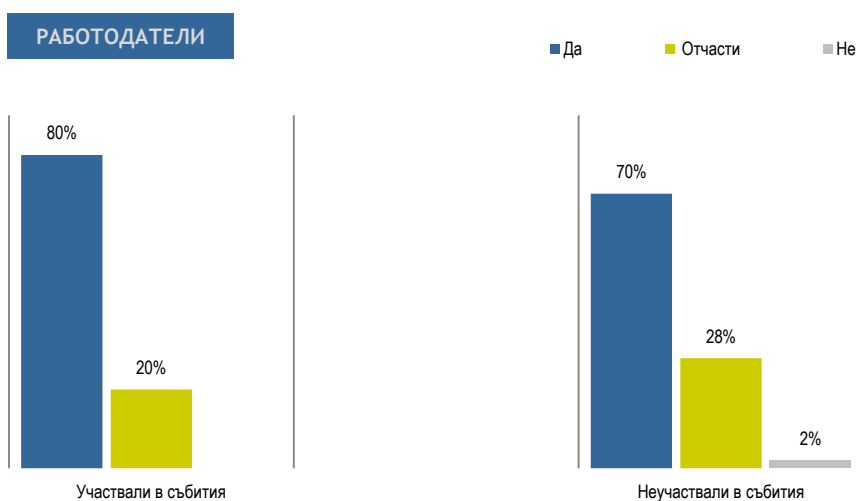
Всички работодатели в двете подгрупи - на участвали и неучаствали в събитията - заявяват, че познават нормативната рамка, с изключение на незначителния дял от 2% от неучаствалите, които считат, че не я познават. Разликата между подгрупите е в степен на познаване.

Като цяло, обхванатите от събитията работодатели са по-добре запознати с нормативната уредба за трудово-осигурителните отношения.

Обхванатите от събитията (80%) в по-висока степен познават в детайли нормативната уредба за трудово-правните и осигурителните отношения от работодателите, които не са участвали в обученията (70%). Разликата е 10 пункта на добре познаващите нормативната рамка в полза на включилите се в събитията.

Съответно, по-нисък е делът на “отчасти” познаващите нормативната рамка сред обхванатите в събитията в сравнение с тези, които не са участвали (20% при участвалите и 28% при неучаствалите работодатели).

Графика 41: Познаване на нормативната уредба за трудово-осигурителните отношения

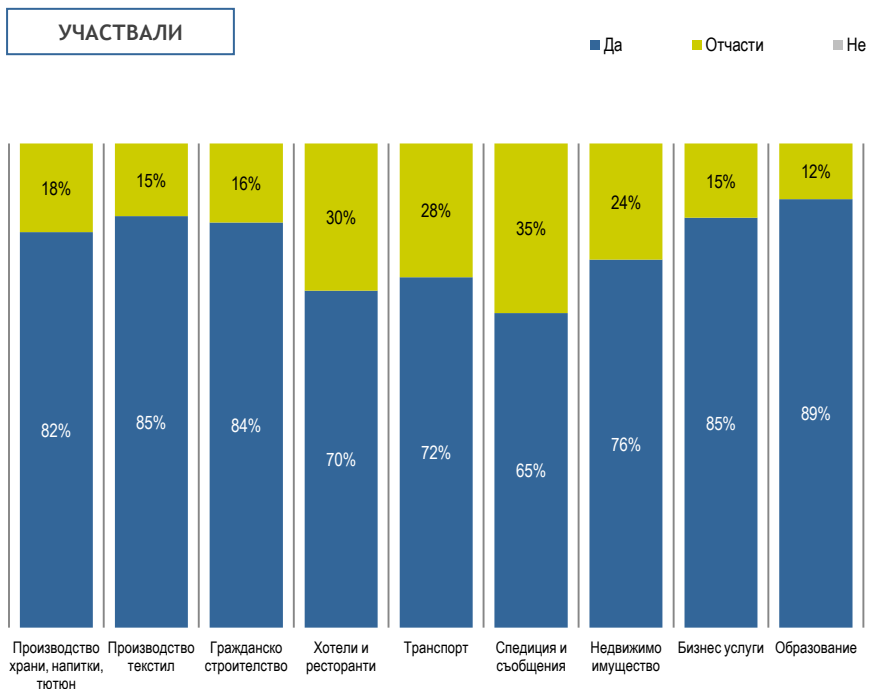
B10: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудово-правните и осигурителни отношения в България?

В пет отрасли между 80% и 90% от участвалите в събитията работодатели декларират, че познават добре нормативната уредба за трудовоправните и осигурителните отношения - образование (89%), производство на текстил (85%), бизнес услуги (85%), гражданско строителство (84%) и производство на храни (82%). В отрасъл спедиция и съобщения (65%) делът на твърдящите, че познават в детайли нормативната уредба, сред обхванатите от събитията работодатели, е най-нисък в сравнение с останалите.

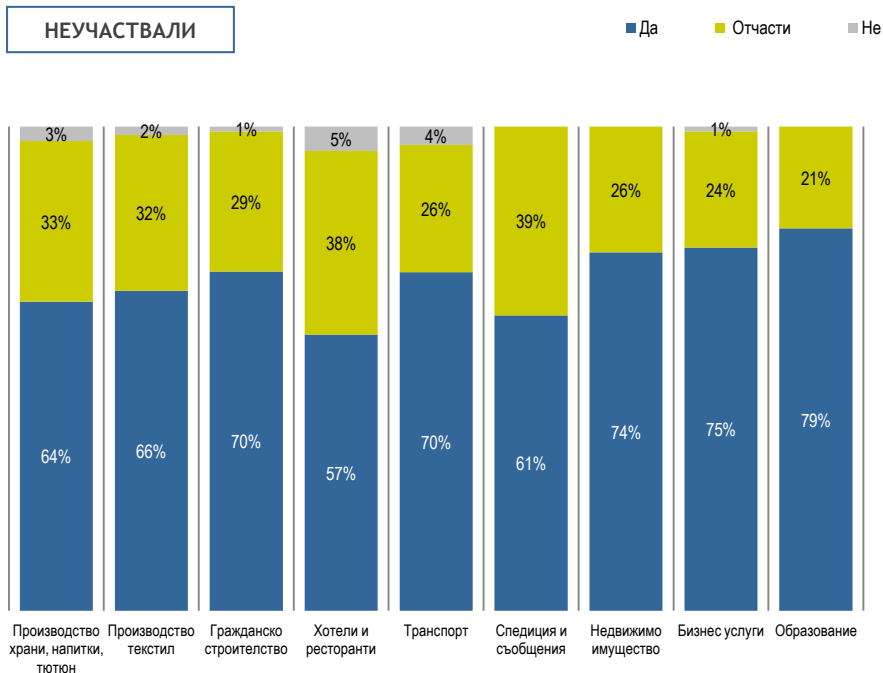
Неучаствалите в събитията работодатели в най-висока степен познават нормативната уредба за трудовоправните и осигурителните отношения в секторите образование (79%) и бизнес услуги (75%). В най-ниска степен неучаствалите в информационните събития работодатели познават нормативната уредба за трудовоправните и осигурителните отношения в секторите спедиция и съобщения (61%) и хотелиерство и ресторантьорство (57%).

С по-висок от средния за всички в подгрупата на неучаствалите в събитията са работодателите, които декларират, че не познават нормативната уредба за трудовоправните и осигурителните отношения в отрасли хотелиерство и ресторантьорство (5%) и транспорт (4%).

Графика 42: Познаване на нормативната уредба за трудово осигурителните отношения. Работодатели

B10: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?

B10: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?

Обща информираност по отношение на трудово-правните и осигурителни отношения

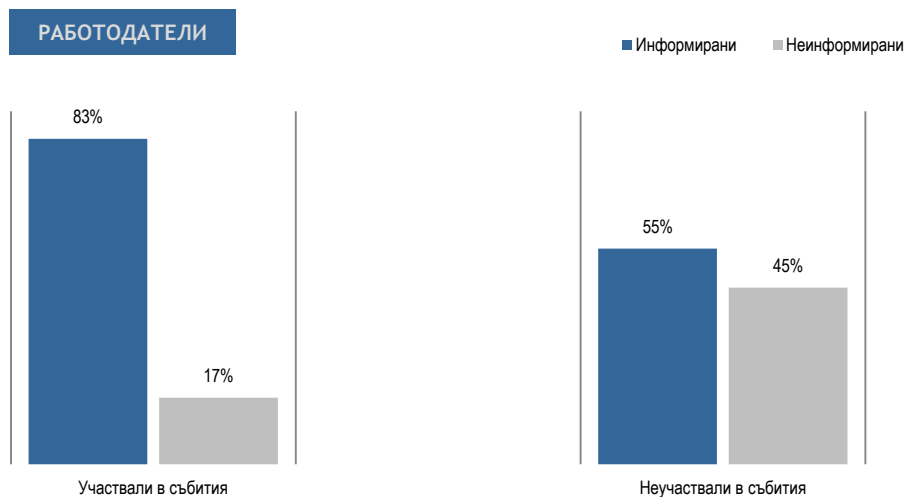
За целите на анализа беше направена екстраполация и бе създаден синтетичен показател, който включва отговорите на три въпроса, съответно за работодатели и наети лица, относно степента на информираност по отношение на нормативната рамка, регулираща трудовите правоотношения и осигурителните отношения.

Синтетичният показател за работодатели взима предвид отговорите на следните три въпроса, като ги трансформира до два отговора - “информиран” и “неинформиран”:

- (1) Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудово-правните и осигурителни отношения в България?
- (2) Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?
- (3) Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

И тук, както и при отделните въпроси, на които е базиран синтетичният показател, прави впечатление високата степен на информираност на голямото мнозинство обхванати от събитията работодатели (83%). В подгрупата на неучаствалите в събитията, с близо една трета е по-нисък делът на информираните за нормативната рамка работодатели - 28 процентни пункта разлика.

Графика 43: **Информираност по отношение на трудово-правните и осигурителни отношения**

V10: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудово-правните и осигурителни отношения в България?

V11: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

V12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

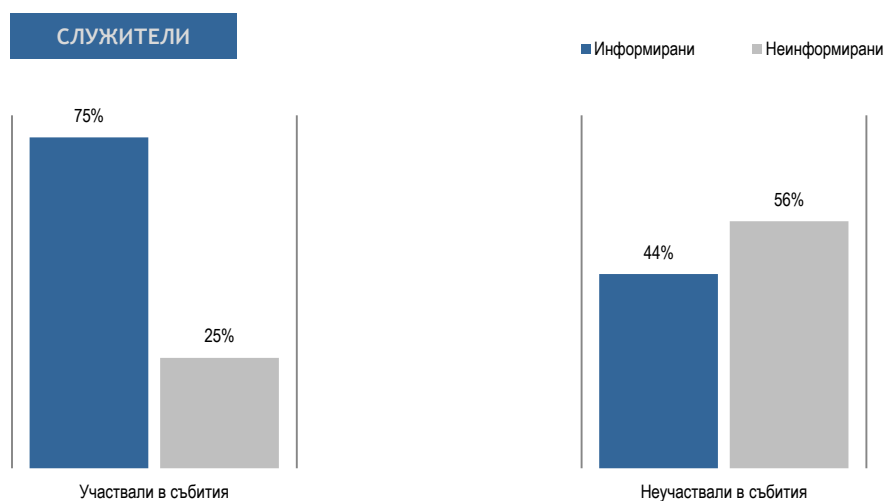
И при служителите и работниците в подгрупата на обхванатите от събитията степента на информираност относно нормативната рамка е много висока - три четвърти (75%) от анкетиранияте представители на тази подгрупа са запознати с тематиката. Показателят за обща информираност е формиран въз основа на отговорите на следните три въпроса:

- (1) Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?
- (2) Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?
- (3) Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на вашите интереси?

Както и при работодателите, доста по-нисък е делът на информираните при необхванатите от събитията наети лица - с 31 процентни пункта.

В обобщение, и при двете целеви групи на проекта (работодатели и наети лица) има ясно изразена разлика по отношение на степента на информираност по въпросите на правната рамка, регулираща трудовите и осигурителните отношения - в зависимост от това дали са участвали в събитията

Графика 44: **Информираност по отношение на трудовоправните и осигурителни отношения**

V12: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?
V13: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?
V15: Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на вашите интереси?
отношения?

или не. Резултатите от проучването показват *30% разлика в полза на участвалите в събитията*. Това е много добър показател за ефективността на организираниите и проведени от БТПП обучителни и информационни събития.

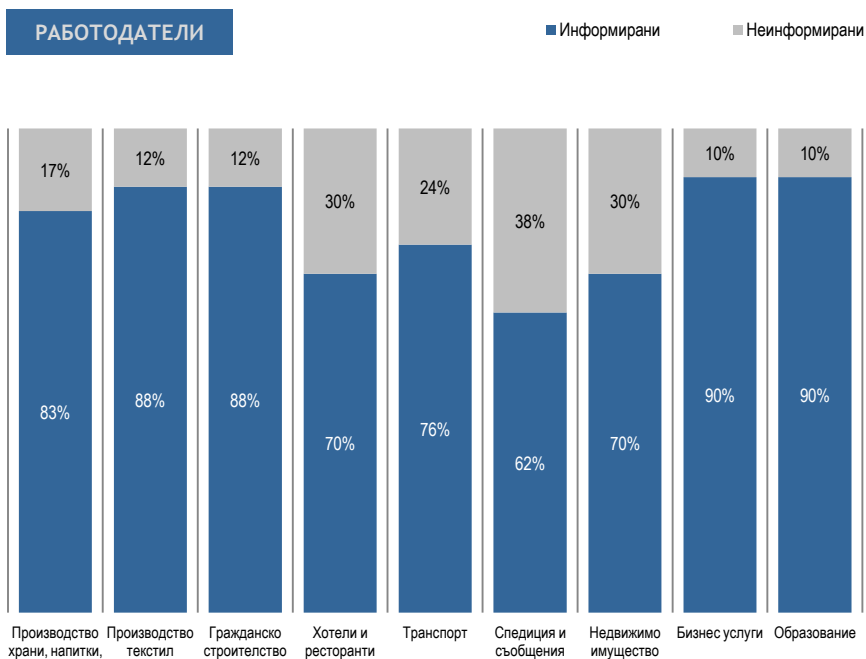
Работодателите, участвали в събитията, в икономическите сектори *образователни услуги (90%)* и *бизнес услуги (90%)* в най-висока степен демонстрират информираност относно трудовоправните и осигурителните отношения. Малко по-малко, но в рамките на високото равнище на информираност, са работодателите в отрасли *производство на текстил (88%)* и *гражданско строителство (88%)*. Най-нисък е дялът на информираните относно трудовите и осигурителните отношения работодатели сред обхванатите от събитията в отрасъл *спедиция и съобщения (62%)*.

От необхванатите от събитията, най-висок дял информирани работодатели е регистриран в отрасъл *образователни услуги (65%)*, а най-нисък дял - в *хотелиерство и ресторантьорство (48%)*.

С изключение на отрасъл *спедиция и съобщения*, във всички други информираните служители съставляват над две трети от всички обхванати от събитията. В *спедиция и съобщения*, където е най-ниският дял информирани служители, всички участвали в събитията се поделят на два относително равни дяла (близки до 50%) - информирани и неинформирани.

Сред неучаствалите в информационните и обучителни събития служители дялът на информираните служители е значително под половината в повечето сектори на икономическа дейност. Над половината са информираните относно трудовоправните и осигурителните отношения в три отрасли: *образователни услуги (73%)*, *бизнес услуги (61%)* и *недвижимо имущество (51%)*.

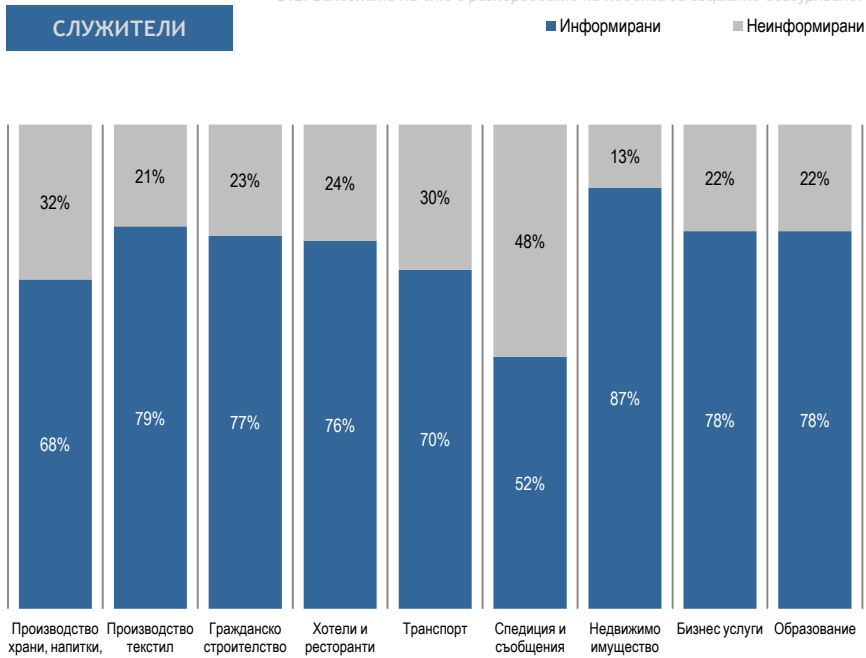
Графика 45: Информираност по отношение на трудовоправните и осигурителни отношения. Участвали в събитията

V10: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?

V11: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

V12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

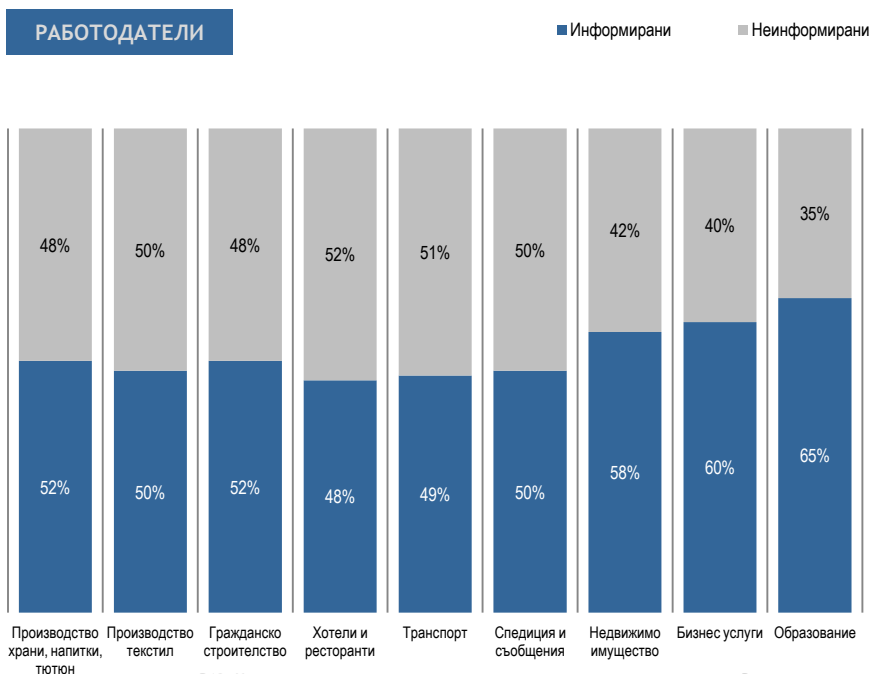

V13: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?

V14: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?

V15: Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на вашите интереси?
отношения?

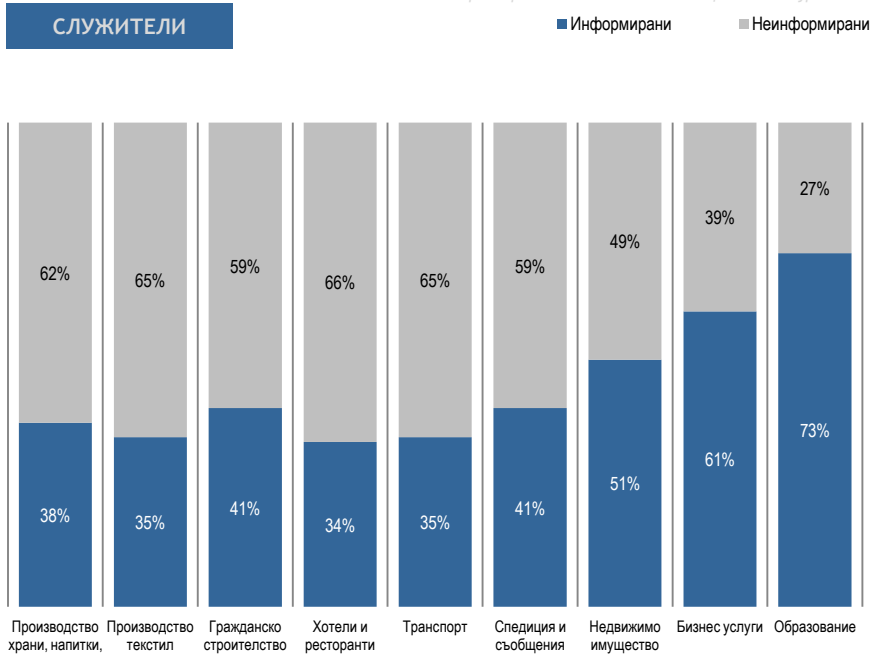
Графика 46: **Информираност по отношение на трудовоправните и осигурителни отношения. Неучаствали в събитията**

V10: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?

V11: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

V12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

V12: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?

V13: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?

V15: Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на вашите интереси?
отношения?

Кодекс на труда

Всички анкетирани представители на работодателите познават разпоредбите на КТ, което не е изненадващо при положение, че всички декларират и познаване на нормативната рамка.

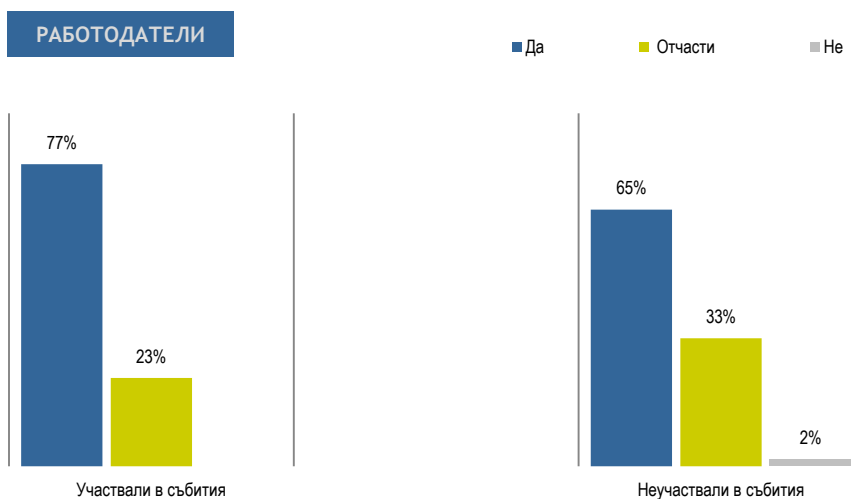
Картината при анкетираните служители е подобна - почти всички декларират познаване на правата и задълженията си по КТ.

Разликите между различните групи и подгрупи анкетирани е в степента на познаване на КТ, както и в случая с познаването на нормативната база като цяло.

Обхванатите от събитията, проведени от БТПП, работодатели и служители са по-добре запознати с КТ. Сред тях е по-висок дялът на познаващите регламентите на КТ, съответно правата и задълженията си по КТ в детайли за сметка на по-нисък дял на запознатите отчасти - в сравнение с неучастващите в събитията работодатели и служители.

77% от включените в събитията работодатели познават добре КТ. Те са с 12 процентни пункта повече от познаващите КТ в детайли представители на подгрупата на необхванатите от събитията работодатели.

Графика 47: Познаване на разпоредбите на Кодекса на труда

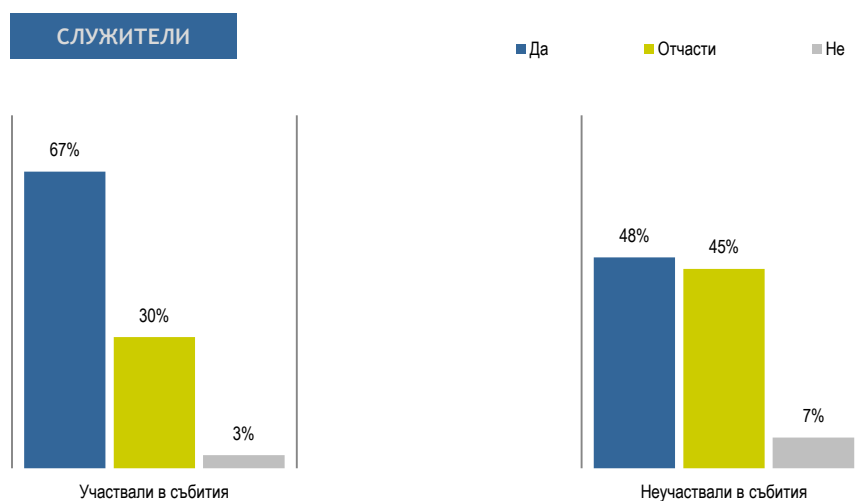
B11: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

Още по-голяма е разликата в степента на познаване на КТ сред служителите в двете подгрупи - на участвали и неучаствали в събитията - 19 процентни пункта разлика в полза на участвалите. Около две трети, значително над половината от всички служители, обхванати от обученията, декларират, че познават добре правата и задълженията си по Кодекса на труда (67%). За разлика от тях, малко по-малко от половината служители, неучаствали в събитията, заявяват, че познават добре КТ (48%).

Важно е да се отбележи високият дял необхванати от събитията наети лица, които заявяват, че познават отчасти правата и задълженията си по КТ или въобще не ги познават. Това са общо около половината от всички служители в 9-те целеви отрасли.

Като цяло, работодателите демонстрират по-високо равнище на познаване на разпоредбите на КТ в сравнение с нетите лица и в двете подгрупи - на участвали и неучаствали в информационните и обучителни събития, проведени от БТПП.

Графика 48: Познаване на правата и задълженията по Кодекса на труда

B12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

В подгрупата на участвалите работодатели, пет отрасли се отличават с висок дял познаващи в детайли разпоредбите на КТ - над 80% от всички в съответния отрасъл - *образователни услуги, бизнес услуги, производство на текстил, недвижимо имущество и гражданско строителство*. Само в два отрасли - *спедиция и съобщения и хотелиерство и ресторантьорство* - над една трета от представителите на подгрупата заявяват, че отчасти познават КТ, а не в детайли.

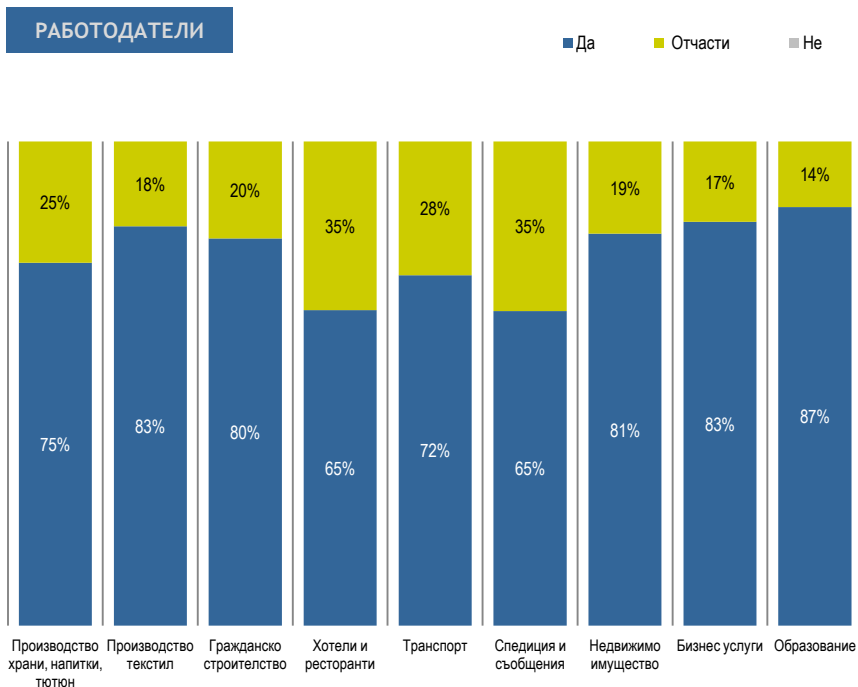
По отношение на неучаствалите в събитията работодатели, прави впечатление високият дял декларирали добро познаване на КТ в отрасъл *спедиция и транспорт* - обратно на картината сред участвалите работодатели. Но за този отрасъл може да се отбележи, че изследването като цяло не регистрира устойчиви тенденции на информираност и на поведение. Една възможна причина е в относително по-високият дял неформални практики, които регистрира следващата част на настоящия доклад. Друга възможна причина са противоречивите и често противоположни нагласи, които демонстрират работодатели и служители по един и същи въпрос в отрасъла.

Във всички целеви отрасли повече от половината служители и работници, които са се включили в събитията на БТПП, съобщават, че познават добре правата и задълженията си по КТ. Само в един това са по-малко от половината наети лица, като делът на отчасти запознатите в правата и задълженията си е по-висок от дела на добре запознатите - *спедиция и съобщения*.

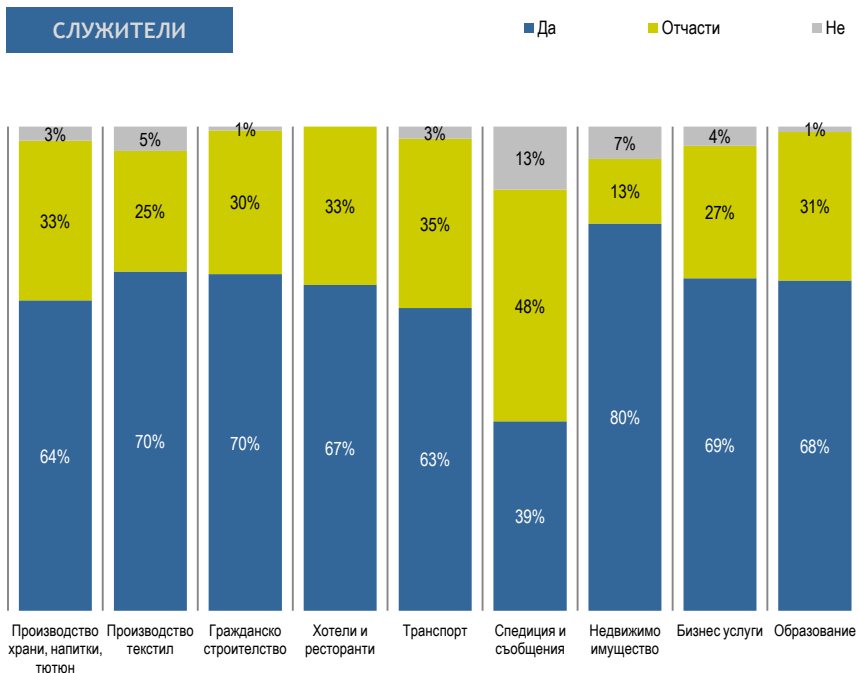
В четири отрасли делът на добре познаващите КТ в подгрупата на неучаствалите служители е по-нисък от дела на отчасти познаващите правата и задълженията си - *производство на храни, производство на текстил, хотелиерство и ресторантьорство и транспорт*.

Тревожно висок - в сравнение с другите отрасли в подгрупата на невзелите участие в информационните и обучителните събития наети лица - е делът на деклариращите, че въобще не познават правата и задълженията си по КТ в *хотелиерство и ресторантьорство* - 15%. Един от всеки 10 служители в отрасли *транспорт и спедиция и съобщения* също съобщава за непознаване на правата и задълженията си.

Графика 49: Познаване на разпоредбите /правата и задълженията по Кодекса на труда. Участвали в събитията

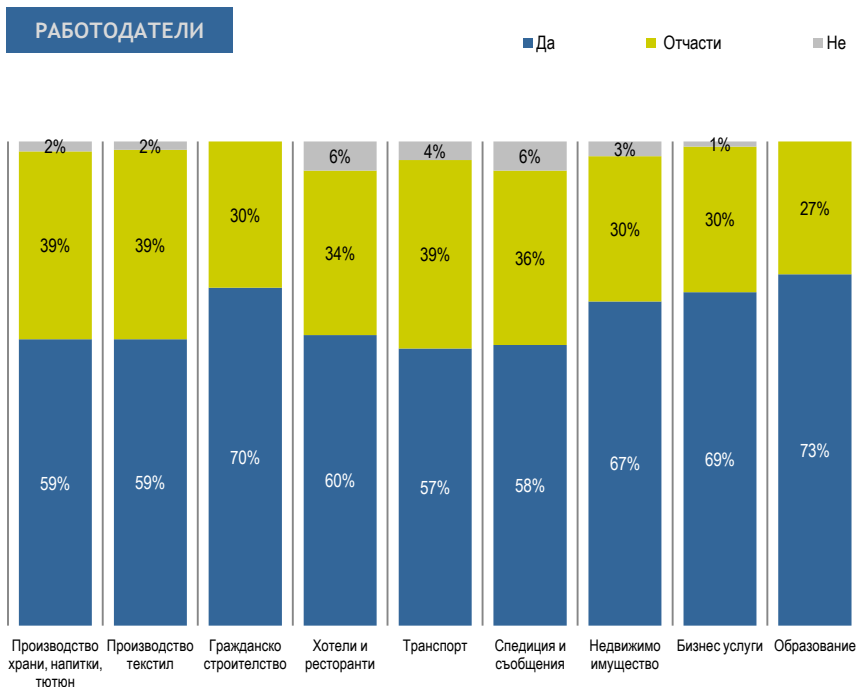

B11: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

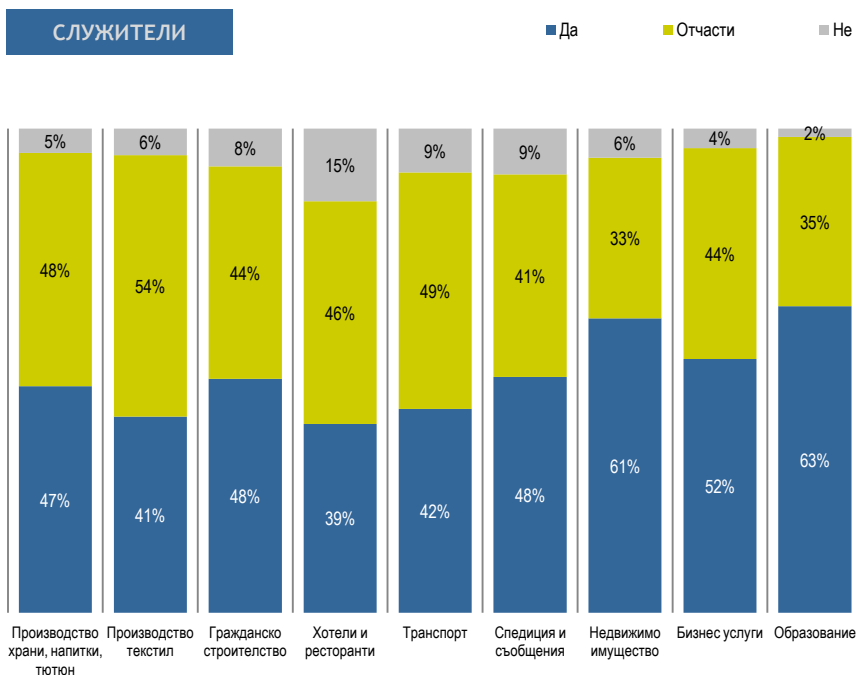

B12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

Графика 50: Познаване на разпоредбите /правата и задълженията по Кодекса на труда. Неучаствали в събитията

B11: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

B12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

Кодекс за социално осигуряване

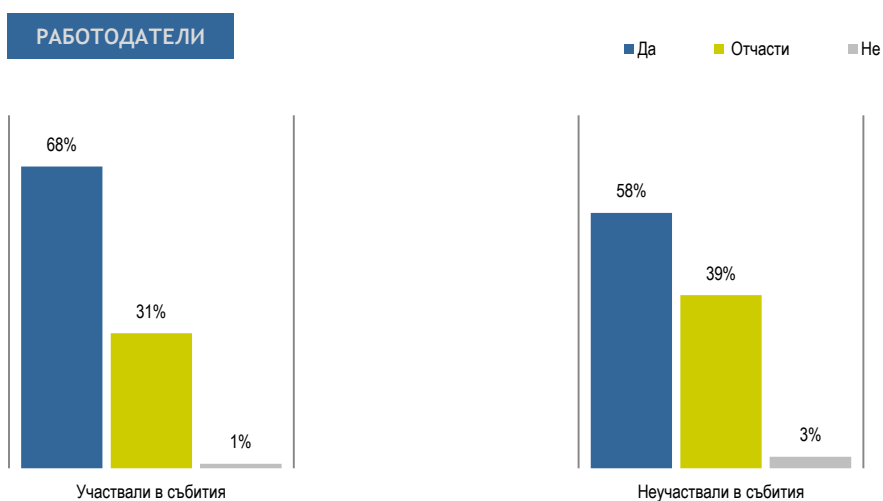
Почти всички представители и на двете целеви групи на изследването (работодатели и служители) са запознати съответно с разпоредбите и с правата и задълженията си по КСО. И тук, степента на познаване (в детайли или отчасти) е главната разлика между целевите групи и подгрупи.

Работодателите, участвали в събитията (68%), в по-висока степен познават добре (в детайли) разпоредбите на КСО от тези, които не са участвали в обучителните събития (58%).

По подобен начин, служителите, които са участвали (55%), познават по-добре правата и задълженията си по КСО от тези, които не са участвали (39%). Но разликата между участвалите и неучаствалите наети лица е по-голяма (16 процентни пункта) отколкото между участвали и неучаствали работодатели (10 процентни пункта).

И ако при работодателите - независимо дали са били обхванати или не от обучителните и информационни събития - над половината от всички заявяват добро познаване на разпоредбите на КСО, то при неучаствалите служители значително по-малко от половината познават добре своите права и задължения по КСО - за разлика от обхванатите от събитията наети лица (над половината).

Графика 51: Познаване на разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване

V12: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

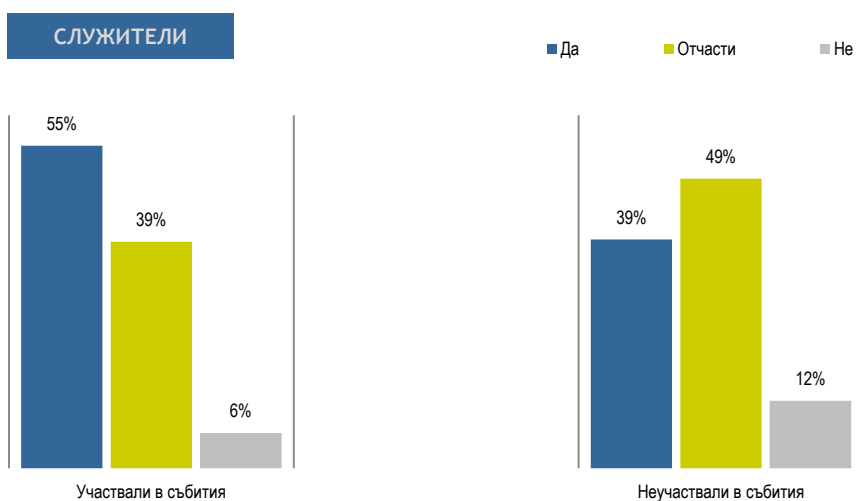
Служителите, които са участвали в обученията и не познават правата и задълженията си по КСО, са два пъти по-малко (6%) от неучаствалите (12%).

Като цяло, изследването регистрира връзка между равнището на познаване на КТ и на КСО. Тя се илюстрира отчетливо в резултатите по отрасли - тези, при които работодатели и наети лица познават по-добре КТ, са в голяма степен същите отрасли, в които познават по-добре и КСО.

Подобно на познаването на КТ, и при КСО прави впечатление:

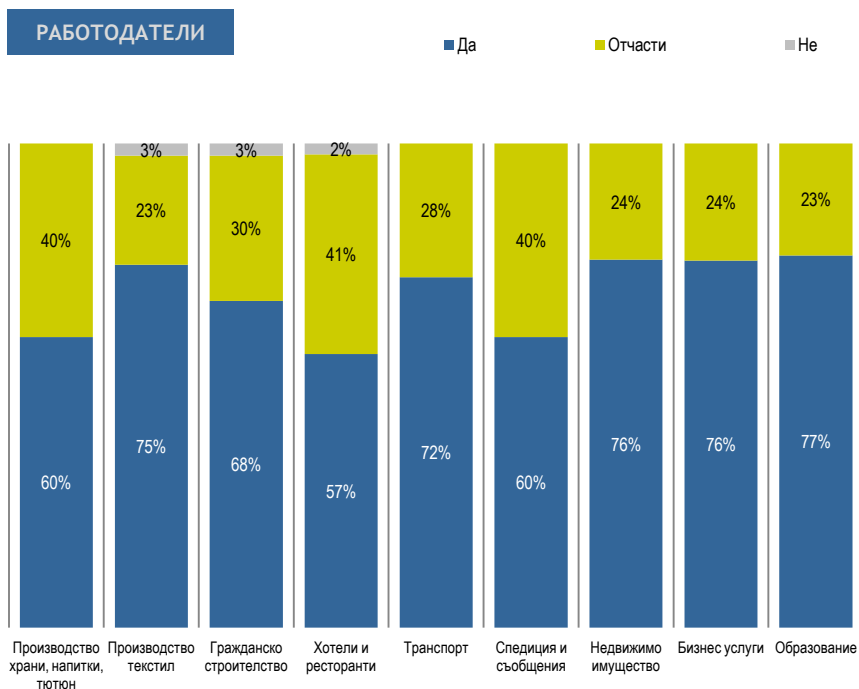
- относително по-високо равнище на познаване на КСО в отрасли *образователни услуги, бизнес услуги, недвижимо имущество, производство на текстил, гражданско строителство* (като при последните два - главно от страна на работодателите);
- относително по-ниско равнище на познаване на КСО в отрасли *спедиция и съобщения, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство* - както от работодатели, така и от наети лица;
- висок дял въобще непознаващи правата и задълженията си наети лица в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* в подгрупата неучаствалите в събитията.

Графика 52: Познаване на правата и задълженията по Кодекса за социално осигуряване

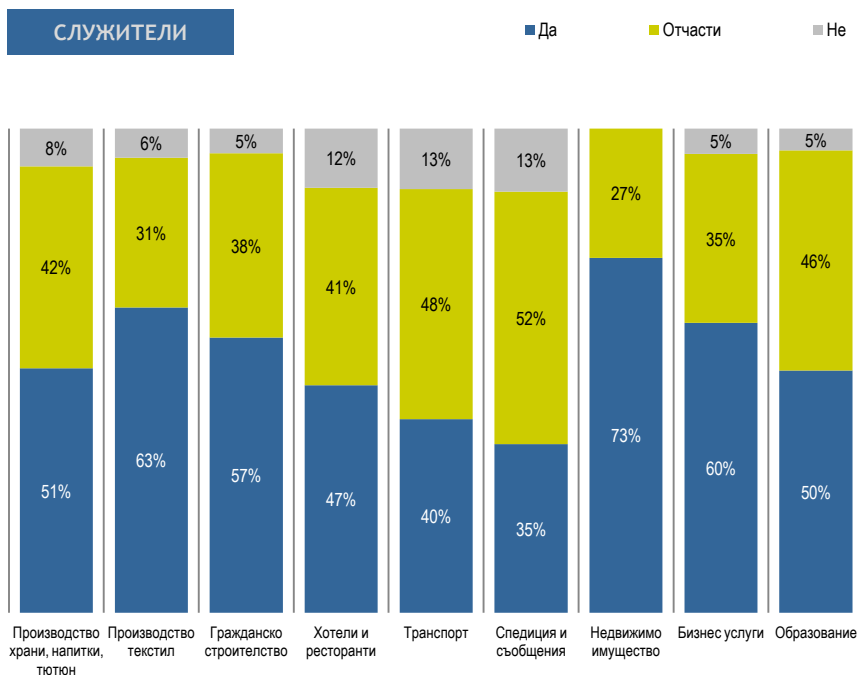

В13:Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

Графика 53: Познаване на разпоредбите /правата и задълженията по Кодекса за социално осигуряване. Участвали в събитията

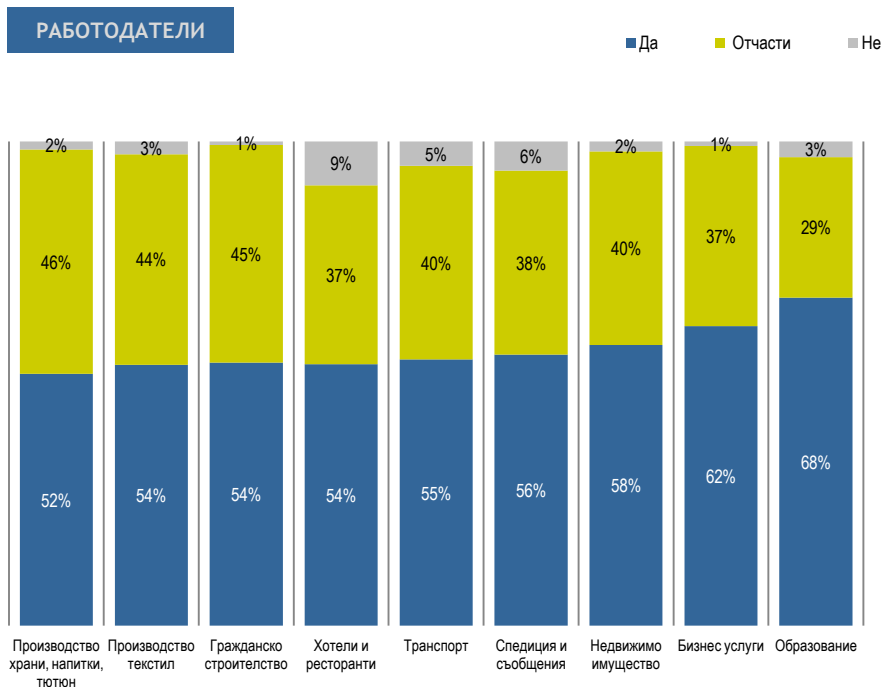

В12:Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

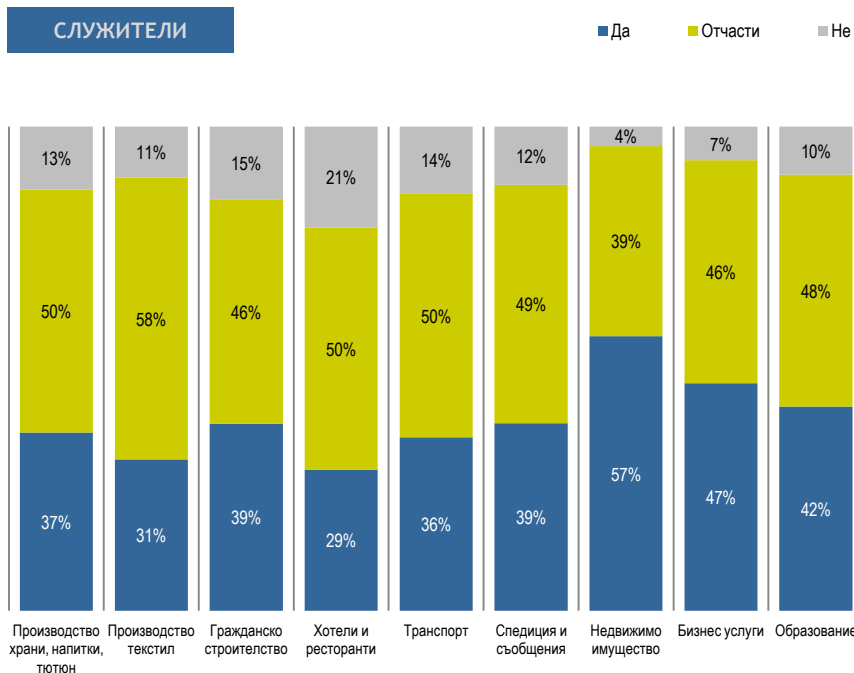

В13:Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

Графика 54: Познаване на разпоредбите /правата и задълженията по Кодекса за социално осигуряване. Неучаствали в събитията

В12:Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

В13:Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

Инспекция по труда

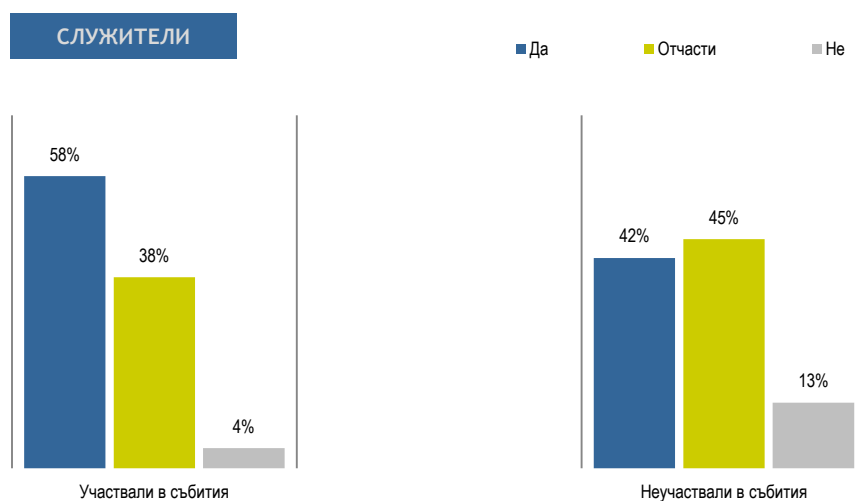
Служителите, участвали в събитията, в значително по-голяма степен познават добре възможностите на Инспекция по труда при защита на интересите им, в сравнение с неучаствалите в обученията - 16 процентни пункта разлика в полза на участвалите (съответно 58% и 42%). Това е косвен индикатор, че участвалите познават добре и Закона за здравословни и безопасни условия на труд, за спазването на който Инспекцията по труда има основна роля.

Незначителна част са служителите, които са участвали в проведените събития и не познават възможностите на Инспекцията по труда при защита на интересите им (4%). Три пъти по-висок дял служители в подгрупата на необхванатите от събитията не познават възможностите на Инспекцията по труда (13%).

От участвалите, най-високи дялове на добре запознати са регистрирани в *недвижимо имущество* (73%) и *производство на текстил* (63%), а най-ниски - в *спедиция и съобщения* (44%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (47%).

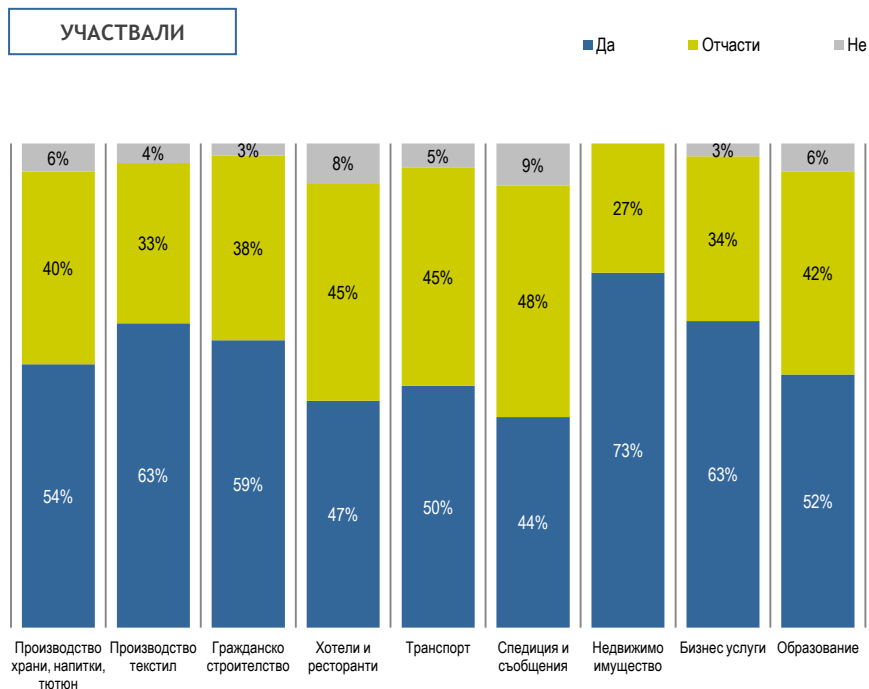
От неучаствалите, *недвижимо имущество* (67%) се отличава с висок дял познаване, а отново *спедиция и съобщения* (37%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (34%), както и *транспорт* (33%) - с нисък дял.

Графика 55: Познаване възможностите на Инспекцията по труда при защита на интересите

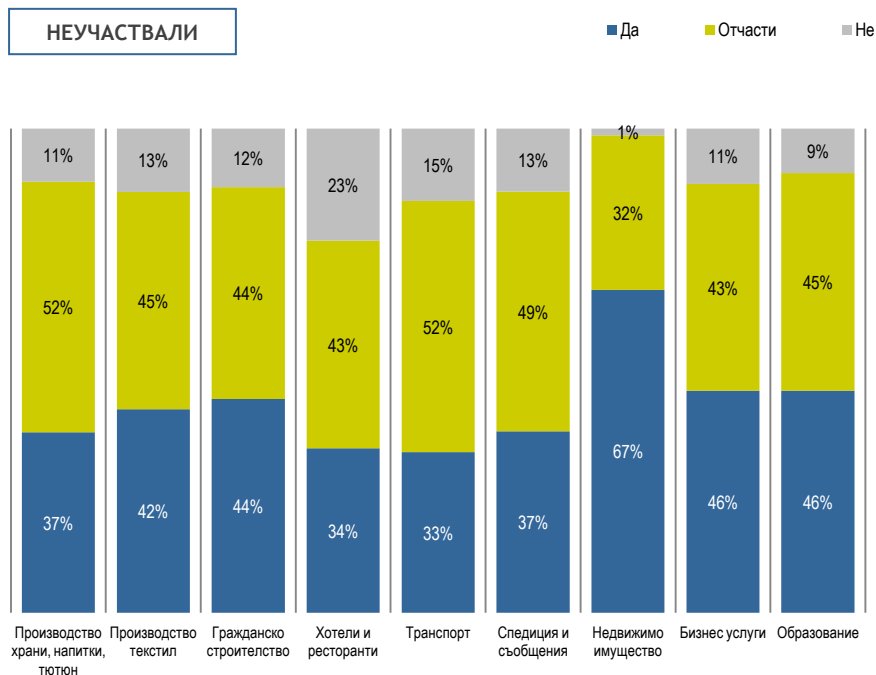

В15:Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на Вашите интереси?

Графика 56: Познаване възможностите на Инспекцията по труда при защита на интересите. Служители

В15:Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на Вашите интереси?

В15:Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на Вашите интереси?

Място за подаване на сигнали

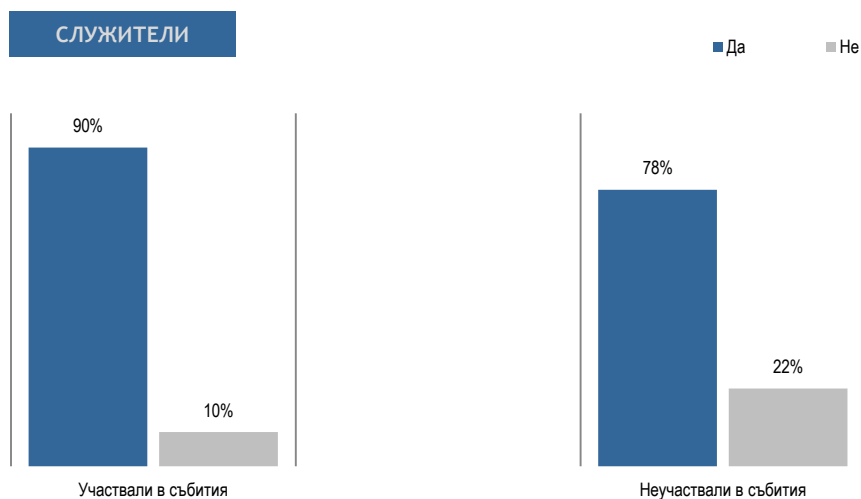
Служителите, участвали в събитията, в по-голяма степен познават начините за подаване на сигнал при нередности, в сравнение с неучаствалите в информационните събития.

Почти всички от служителите, участвали в събитията (90%), и голямото мнозинство неучаствали в събитията (78%) познават начините за подаване на сигнал при нередности. Служителите, неучаствали в събитията, които не познават начините за подаване на сигнал при нередности са два пъти повече в сравнение с участвалите (съответно 22% и 10%).

В подгрупата на участвалите в събитията, служителите, които в най-висока степен декларират познаване на начините за подаване на сигнал при нередности, са в отрасли *бизнес услуги* (95%) и *недвижимо имущество* (93%). А в най-ниска степен - в *спедиция и съобщения* (78%).

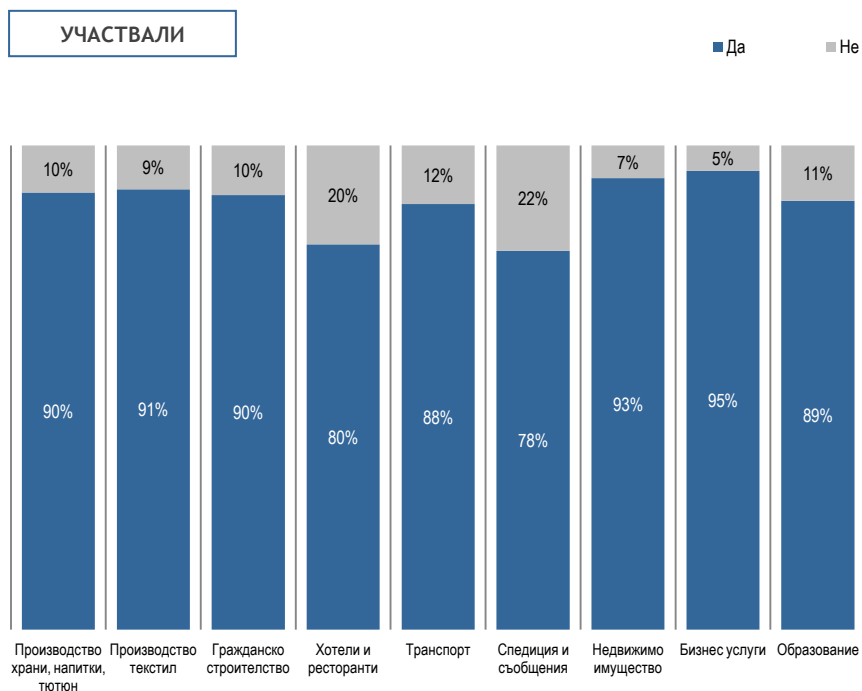
В подгрупата на неучаствалите, в най-висока степен познават начините за подаване на сигнали в отрасъл *недвижимо имущество* (91%), а в най-ниска степен - в *хотелиерство и ресторантьорство* (64%).

Графика 57: **Познаване на начина за подаване на сигнал при нередности**

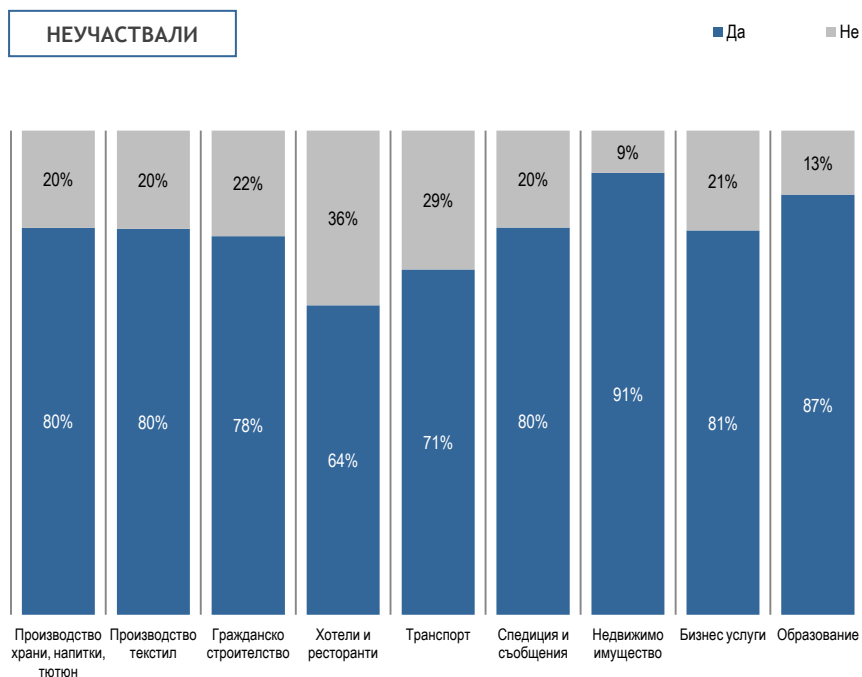

V16: Знаете ли къде да подадете сигнал за нередности при трудовоправните и осигурителни отношения?

Графика 58: Познаване на начина за подаване на сигнал при нередности. Служители

B16: Знаете ли къде да подадете сигнал за нередности при трудовоправните и осигурителни отношения?

B16: Знаете ли къде да подадете сигнал за нередности при трудовоправните и осигурителни отношения?

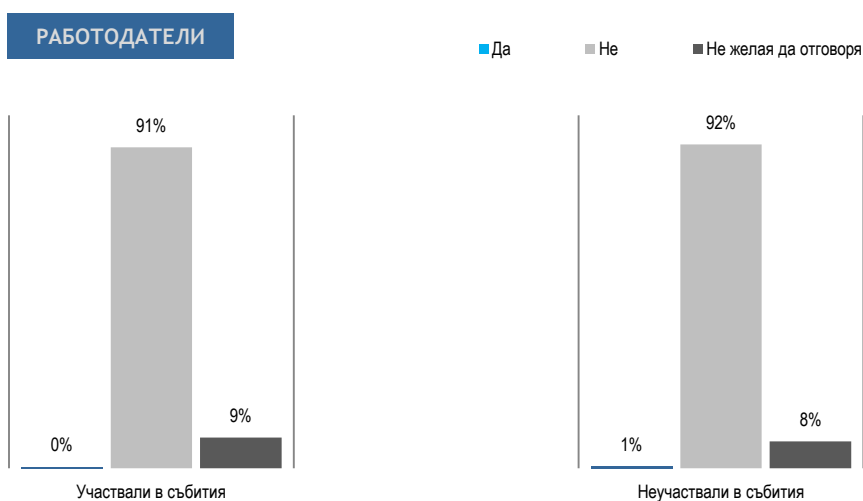
Искове към предприятието от служители

Общо от двете подгрупи представители на работодателите (участвали и неучаствали в събитията), само 1% са съобщили, че в техните предприятия има подадени искове от служители, с влезли в сила съдебни решения по тези дела.

Прави впечатление относително високият дял на неотговорили на въпроса и при двете подгрупи (по около 10%). По-висок от средния за всички е този дял в отрасли *гражданско строителство, производство на храни, производство на текстил* в подгрупата на участвалите в събитията работодатели. В подгрупата на неучаствалите в събитията работодатели изпъкват отрасли *транспорт и спедиция и съобщения*, както и още веднъж - *гражданско строителство*.

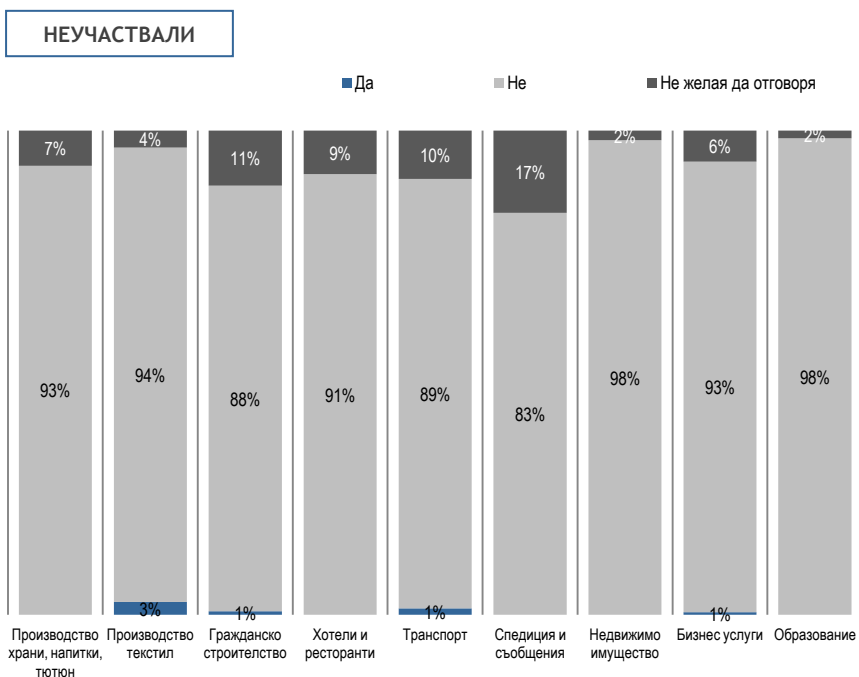
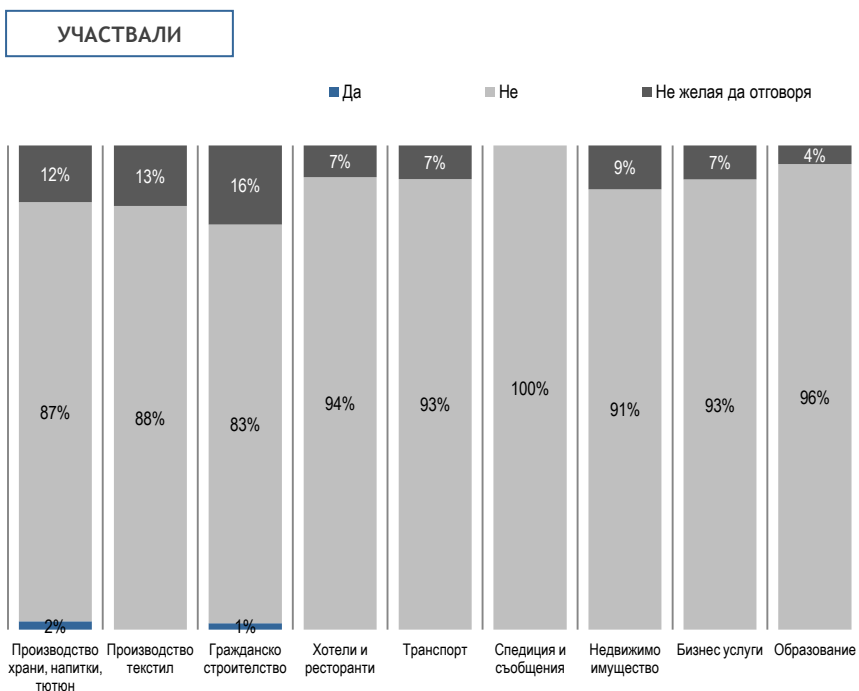
Предвид малкия брой случаи на подадени искове, анализът за концентрация на подадени искове с влезли в сила съдебни решения по отрасли е нерелевантен от статистическа гледна точка.

Графика 59: **Подадени искове от служители с влезли в сила съдебни решения**

B20: Има ли подадени искове към предприятието от служители с влезли в сила съдебни решения по тези дела?

Графика 60: Подадени искове от служители с влезли в сила съдебни решения. Работодатели

B20: Има ли подадени искове към предприятието от служители с влезли в сила съдебни решения по тези дела?

Наложени санкции от Инспекцията по труда

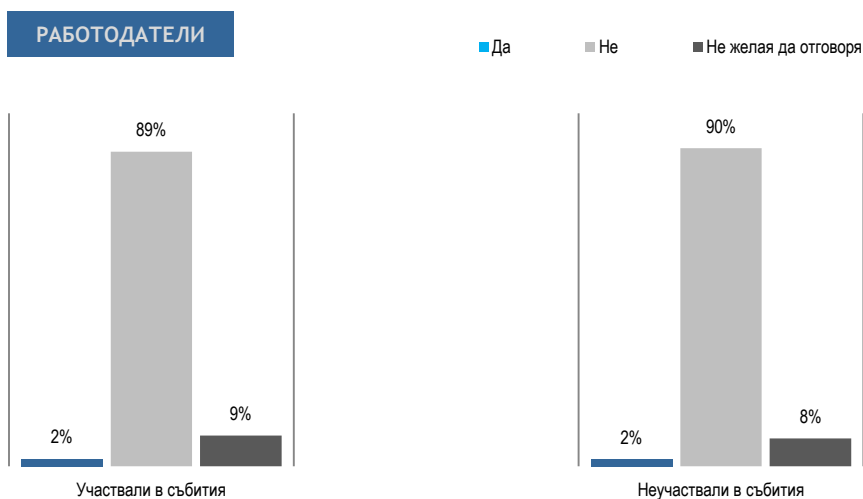
И при двете подгрупи работодатели (участвали и неучаствали в проведените събития) само 2% са потвърдили, че на предприятието им е наложена санкция от Инспекцията по труда през последната година.

И тук, както и при въпроса относно наличието на подадени искове от служители, с влезли в сила съдебни решения по тези дела, прави впечатление сравнително високият дял неотговорили на въпроса (около 10%) и за двете подгрупи.

Отново най-висок дял неотговорили на този въпрос са работодателите в отрасли *гражданско строителство, транспорт и недвижимо имущество*. Относително висок е делът им в *производство на храни и производство на текстил*.

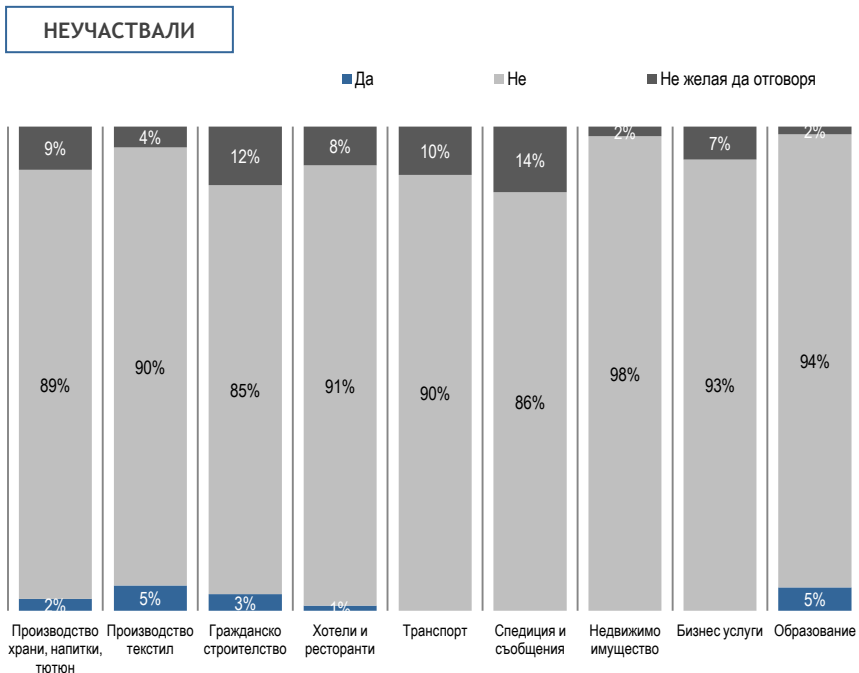
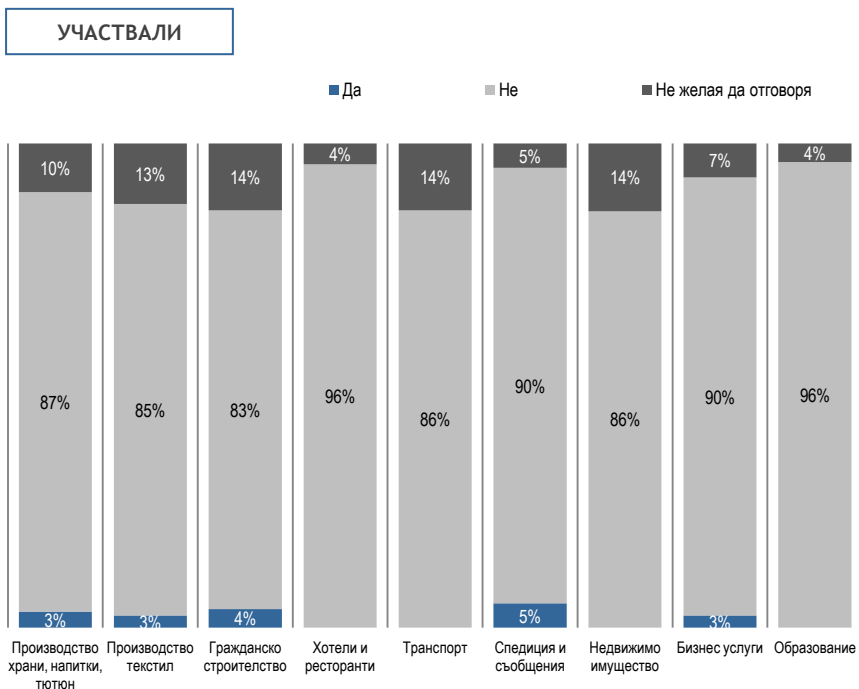
Предвид малкия брой декларирани случаи за наложени санкции, разбивката по отрасли на събщилите за санкции е нерелевантна от статистическа гледна точка.

Графика 61: **Наличие на наложени санкции от Инспекцията по труда през последната година**

B19: Има ли предприятието ви наложени санкции от Инспекция по труда през последната една година?

Графика 62: Наличие на наложени санкции от Инспекцията по труда през последната година. Работодатели

B19: Има ли предприятието ви наложени санкции от Инспекция по труда през последната една година?

ОСНОВНИ МОМЕНТИ И ИЗВОДИ

● Изследването регистрира високи дялове на работодатели и наети лица, които следят промените в трудовото законодателство, особено в подгрупата на участвалите в събитията. При работодателите - над 90% от всички (съответно 98% при участвалите и 92% при неучаствалите). При служителите дяловете са малко по-ниски.

Значително по-висок дял от работодателите, които са участвали в събитията, заявяват, че следят редовно промените в трудовото законодателство в сравнение с дела на работодателите, които не са участвали в събитията. Сред тези, които не са участвали, доминира делът на следящите законодателството, но не редовно.

Още по-значима е разликата между участвалите и неучаствалите в събитията служители. Едва 24% от служителите, които не са участвали, декларират, че редовно следят трудовото законодателство.

Най-висок е делът на работодатели и служители (независимо дали са участвали или не в организирания от БТПП събития), които редовно следят промените в законодателството, в отрасли *бизнес услуги* и *образователни услуги*. Но делът на работодателите е значително по-висок от този на служителите в двата отрасъла, като разликата в дяловете при *образователни услуги* е по-голяма в сравнение с *бизнес услуги* в полза на работодателите.

В отрасли *производство на текстил*, *гражданско строителство*, *транспорт* и *недвижимо имущество* редовно следящите законодателството работодатели са повече от нередовно следящите, но само в подгрупата на участвалите в събитията. Повече са редовно от нередовно следящите законодателството наети лица в отрасли *производство на текстил* и *гражданско строителство* - също в подгрупата на участвалите в събитията.

В подгрупата на неучаствалите в събитията, организирани от БТПП, работодателите във всички отрасли - с изключение на *бизнес услуги, образование и недвижимо имущество*, както и служителите във всички отрасли - с изключение на *бизнес услуги*, които нередовно следят трудовото и осигурителното законодателство, са повече от редовно следящите го.

● Един от всеки четирима работодатели съобщава, че за него представлява затруднение проследяването на измененията в нормативната уредба, докато повече от половината в подгрупата на обхванатите от събитията и малко по-малко от половината от необхванатите от събитията твърдят, че това не представлява трудност за тях.

В подгрупата на участвалите в събитията в по-голяма степен се затрудняват работодателите в *хотелиерство и ресторантьорство* (близо два пъти по-висок дял от средния за всички). Сравнително по-висок е и делът на работодателите в отрасъл *недвижимо имущество*.

В подгрупата на неучаствалите с по-висок дял заявяват затруднение в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* и *производство на текстил*, а в *производство на храни и транспорт* един от всеки десет съобщава за “голямо затруднение”.

● По-висок дял работодатели сред участвалите в събитията декларират познаване на нормативната уредба за трудово-осигурителните отношения в детайли в сравнение с неучаствалите (съответно 80% и 70%). В подгрупата на участвалите, в три отрасли делът на добре познаващите нормативната уредба е сравнително по-нисък - *хотелиерство и ресторантьорство, транспорт и спедиция и съобщения*. *Хотелиерство и ресторантьорство* и *спедиция и съобщения* са двата отрасли с най-нисък дял (в сравнение с останалите отрасли) на добре познаващи нормативната уредба и в подгрупата на неучаствалите в събитията.

Практически всички интервюирани работодатели и служители декларират, че познават разпоредбите на Кодекса на труда. Единствените различия по отношение на познаването на КТ са в степента на познаването му - добре /в детайли, отчасти или никак. Трима от всеки четирима участвали в събитията работодатели заявяват, че познават добре кодекса (77%), а един от четирима - “отчасти” добре (23%). Сред неучаствалите в събитията работодатели по-нисък е дялът на познаващите добре (65%) и по-висок на познаващите “отчасти” (33%) регламентите на КТ; сред тях е регистриран и дял от 2% въобще непознаващи регламентите.

Сравнително най-добре запознати с КТ са работодателите, участвали в събитията, от отрасли *образователни услуги (87%), бизнес услуги (83%), производство на текстил (83%) и недвижимо имущество (81%)*. С относително по-ниска стойност на запознатост са работодателите от отрасли *хотелиерство и ресторантьорство (65%) и спедиция и съобщения (65%)*.

В трите отрасли, в които е регистриран по-висок дял работодатели, които не познават в детайли нормативната уреда, се наблюдава и по-висок дял на непознаващите добре КТ - *транспорт, хотелиерство и ресторантьорство и спедиция и съобщения*, като в последните два дялът на отчасти запознатите с КТ е сравнително висок и в подгрупата на обхванатите от събитията (35%). Освен споменатите три отрасли, в подгрупата на необхванатите от събития са с по-висок относителен дял непознаващите добре КТ и в отрасли *производство на храни и производство на текстил*.

За разлика от работодателите, наетите лица демонстрират по-ниска степен на познаване на КТ, в частност - техните права и задължения по КТ. И ако над две трети от участвалите в организираните от БТПП събития служители и работници заявяват, че познават своите права и задължения, то този дял сред неучаствалите наети лица е под 50%.

С изключение на *спедиция и съобщения*, във всички други отрасли над половината интервюирани наети лица заявяват, че добре познават правата и задълженията си по КТ. За разлика от тях, в подгрупата на неучаствалите в събитията в повечето отрасли - с изключение на *бизнес услуги, образователни услуги и недвижимо имущество* - по-малко от половината твърдят, че познават в детайли КТ.

68% от участвалите в събитията, организирани от БТПП, работодатели заявяват, че познават добре регулацията на КСО, срещу 10 пункта по-нисък дял при неучаствалите работодатели. По-нисък при участвалите и съответно по-висок при неучаствалите е дялът на познаващите отчасти КСО. Най-добре запознати с разпоредбите на КСО са представителите на работодателите, участвали в събитията в секторите *образователни услуги (77%), бизнес услуги (76%) и производство на текстил (75%)*, а неучаствалите - работодателите в сектор *образователни услуги (68%)*.

Като цяло, КСО се познава по-слабо от КТ. Дялът на добре запознатите с разпоредбите на КСО работодатели е с 9 процентни пункта по-нисък в сравнение с познаващите добре КТ в подгрупата на участвалите и с 6 процентни пункта - в подгрупата на неучаствалите.

Добре познават правата и задълженията си по КСО с 12 процентни пункта по-малко служители в сравнение с дела им на добре познаващите КТ в подгрупата на участвалите в събитията и с 9 процентни пункта по-малко в подгрупата на неучаствалите в събитията наети лица. 12% от необхванатите в събитията наети лица декларират, че въобще не познават правата и задълженията си по КСО (за сравнение, 7% в подгрупата на обхванатите).

И при КСО, както и при КТ, степента на познаване (в детайли или отчасти) е основната разлика между целевите групи и подгрупи. И тук, подобно на КТ, се наблюдава съществена разлика между участвалите и неучаствалите в събитията, проведени от БТПП, работодатели и наети лица, като тя е по-голяма при служителите в сравнение с работодателите.

В отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* и *спедиция и съобщения* са едни от най-ниските дялове на познаващите в детайли разпоредбите на КСО работодатели и в двете подгрупи (на участвали и неучаствали в събитията). В същите два отрасъла, плюс *транспорт*, са най-ниските дялове на добре запознатите в сред наетите лица в подгрупата на обхванатите от събитията - по-малко от половината от всички. В почти всички отрасли в подгрупата на необхванатите от събитията наети лица - с изключение на *недвижимо имущество* - по-малко от половината съобщават, че познават добре правата и задълженията си по КСО, като доминира делът на запознатите с правата и задълженията си “отчасти”.

Като цяло, служителите са запознати с възможностите на Инспекцията по труда при защита на техните интереси, като делът на запознатите е по-висок сред участвалите в събитията, проведени от БТПП, в сравнение с неучаствалите в тези събития (96% и 87% съответно). Съществена разлика се наблюдава в равнището на познаване на възможностите на Инспекцията по труда (добре или “отчасти”). Служителите, които знаят добре за нейните възможности в подгрупата на участвалите, са значително по-висок дял в сравнение с тези в подгрупата на неучаствалите (58% и 42% съответно). Относително висок дял от неучаствалите заявяват, че въобще не са запознати по въпроса (13%), като този дял е три пъти по-висок в сравнение с дела им в подгрупата на участвалите.

Сред участвалите в събитията, с изключение на два отрасъла - *хотелиерство и ресторантьорство* и *спедиция и съобщения* - във всички други около и над половината наети лица декларират, че добре познават възможностите на Инспекцията по труда при защита на интересите им. Най-запознати са в отрасъл *недвижимо имущество* (73%), следвани от *производство на текстил* (63%) и *бизнес услуги* (63%).

За разлика от участвалите, в подгрупата на необхванатите от събитията във всички отрасли, с изключение на един - *недвижимо имущество*, по-малко от половината служители и работници съобщават, че познават добре възможностите на Инспекцията по труда при защита на интересите.

Високото равнище на познаване на основните регламенти в областта на трудовоправните и осигурителни отношения води и до висок дял на информираност относно мястото за подаване на сигнали за нередности. Нисък дял от интервюираните работници и служители не са наясно къде се подават сигнали за нередности при нарушаване на трудовоправните и осигурителните им отношения (10% и 20% съответно за участвалите и неучаствалите в събитията), като участвалите в събитията наети лица демонстрират значително по-висока степен на информираност.

Разликите по отрасли не са големи и при двете подгрупи (на участвали и неучаствали в събитията), но сравнително най-високи дялове неинформирани са регистрирани в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* и *спедиция и съобщения* (за участвали в събитията) и в сектор *хотелиерство и ресторантьорство* и *транспорт* (за неучаствали в събитията).

Въз основа на индикаторите за познаване на трудовоправната уредба като цяло (при работодателите), възможностите на Инспекцията на труда за защита на интересите на наетите лица (при служителите и работниците), както и познаването на регламентите /правата и задълженията по КТ и КСО, е екстраполиран синтетичен индикатор за “обща информираност” по отношение на основните положения в законодателството, регулиращо трудовоправните и осигурителните отношения в страната.

Този синтетичен индикатор определя като “информирани” изследваните лица, които са заявили, че познават добре /в детайли или нормативната уредба като цяло (при работодателите) и възможностите за защита на Инспекцията на труда (при служителите), или КТ и КСО (и при двете целеви групи). Обратно, тези, които са събщили, че не ги познават добре или изобщо не ги познават, са класифицирани като “неинформирани”.

Резултатите показват висока степен на информираност - над 75% - при работодатели и служители, които са участвали обучителните и информационни събития, организирани от БТПП, с лек превес на работодателите в положителна посока. Съответно, дефинирани като “неинформирани” (или недостатъчно информирани) са един от четирима служители и под една пета от работодателите.

Информирани са малко над половината от работодателите и малко под половината от наетите лица, необхванати от събитията (съответно 55% и 44%).

Прави впечатление значителната разлика в равнището на информираност между двете подгрупи - на участвали и неучаствали в събитията работодатели и наети лица. При работодателите тази разлика е 28 процентни пункта, а при служителите 31 - в полза на участвалите в събитията. Разликата в дяловете на информираните сред участвалите и неучаствалите в проведените събития говори за висока степен (средно 30%) на ефективност на събитията.

В подгрупата на участвалите работодатели, най-висок дял информирани се наблюдава в отрасли *бизнес услуги, образователни услуги, производство на текстил и гражданско строителство* (около 90% от всички в съответния отрасъл). Най-нисък е дялът е отрасъл *спедиция и съобщения* (62%). Относително по-нисък е дялът на информираните и в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (70%) и *недвижимо имущество* (70%).

В подгрупата на неучаствалите работодатели само в два отрасъла делът на информираните е 60% и повече - *бизнес услуги и образователни услуги*. Относително нисък е делът - около и под 50% - на информираните работодатели в отрасли *транспорт, спедиция и съобщения и хотелиерство и ресторантьорство*.

По отношение на наетите лица, в подгрупата на обхванатите от събитията, във всички отрасли - с изключение на три - се наблюдава високо равнище на информираност, макар и с малко по-ниски дялове от тези на работодателите. Трите отрасли, в които делът на информираните наети лица е относително по-нисък, са *производство на храни, напитки и тютюневи изделия, транспорт и спедиция и съобщения*. Особено нисък е в третия - *спедиция и съобщения* (52%).

С изключение на три отрасли, във всички други делът на информираните служители и работници в подгрупата на необхванатите от събитията е определено нисък - в сравнение с всички други изследвани подгрупи (обхванати и необхванати работодатели и обхванати наети лица). Трите отрасли с относително по-високо равнище на информираност - над 50% - са *недвижимо имущество, бизнес услуги и образователни услуги*.

Общо от двете подгрупи (участвали и неучаствали в събитията) представители на работодателите, само 1% са съобщили, че в техните предприятия има подадени иски от служители, с влезли в сила съдебни решения по тези дела, а 2% - че на предприятието им е наложена санкция от Инспекцията по труда през последната година. Но и на двата въпроса един от всеки десет анкетиран не е дал отговор, което е сравнително висок дял. *Гражданско строителство, спедиция и съобщения и транспорт* са трите отрасли (и за двете подгрупи), при които е регистриран най-висок дял на нежелаещи да отговорят.

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения**
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

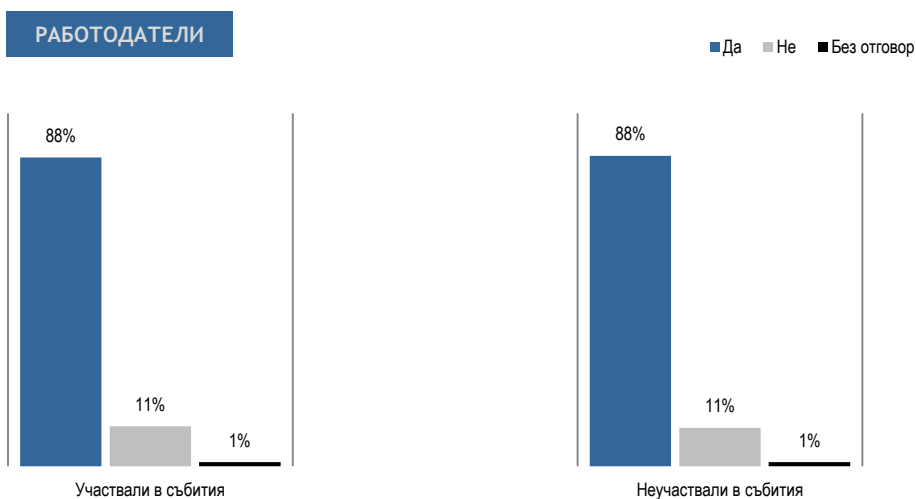
Трудови правоотношения

Правилник за вътрешния трудов ред

Правилникът за вътрешния трудов ред е вътрешен акт, издаден от работодателя. С него се уреждат подробно организацията на труда и конкретните права и задължения на работника /служителя и работодателя, в зависимост от особеностите на дейността на предприятието. Работодателят издава Правилник за вътрешния трудов ред след предварителни консултации със синдикалните организации или представителите на работниците. Синдикалните организации имат възможност и да участват в подготовката на този вътрешен акт.

Според близо 90% от работодателите, в тяхното предприятие се използва Правилник за вътрешния трудов ред. Тази практика не е повлияна от участието или неучастието на респондентите в обученията и други събития, организирани в рамките на проекта.

Графика 63: Наличие на Правилник на вътрешния трудов ред в предприятието

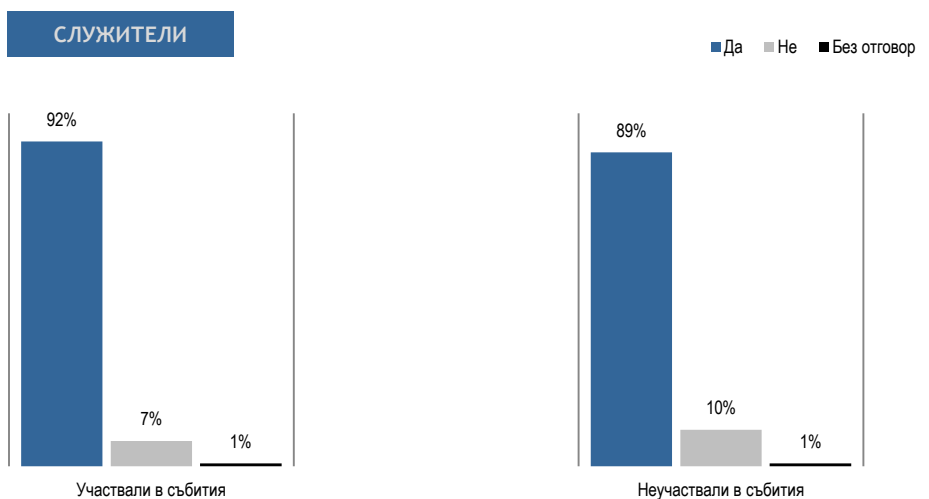
B15: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Резултатите, получени от работодателите, се потвърждават и от отговорите на служителите - и в двете подгрупи (на участвали и неучаствали в организираните от БТПП събития).

Най-често се среща липса на Правилник на вътрешния трудов ред в отрасли *транспорт* (21%) и *бизнес услуги* (22%), по мнението на участвалите в събитията работодатели, и в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* (18%), по мнението на участвалите в събитията служители.

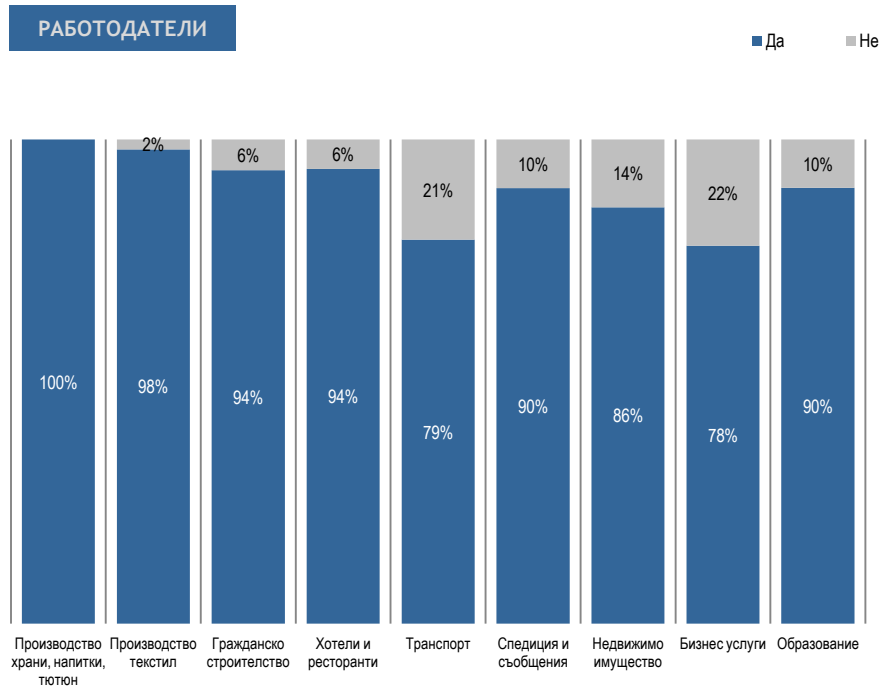
За относително висок дял липса на Правилник съобщават както работодатели, така и служители в подгрупата на неучаствалите в събитията в отрасъл *бизнес услуги* (17% работодатели и 17% служители).

Графика 64: Наличие на Правилник на вътрешния трудов ред в предприятието

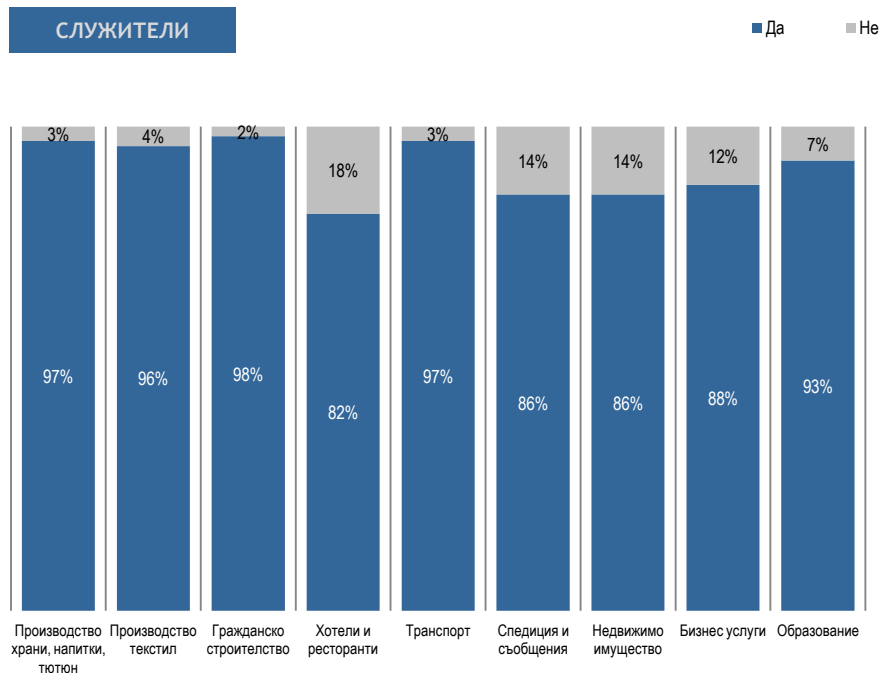

B10: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Графика 65: Наличие на Правилник на вътрешния трудов ред в предприятието. Участвали в събитията

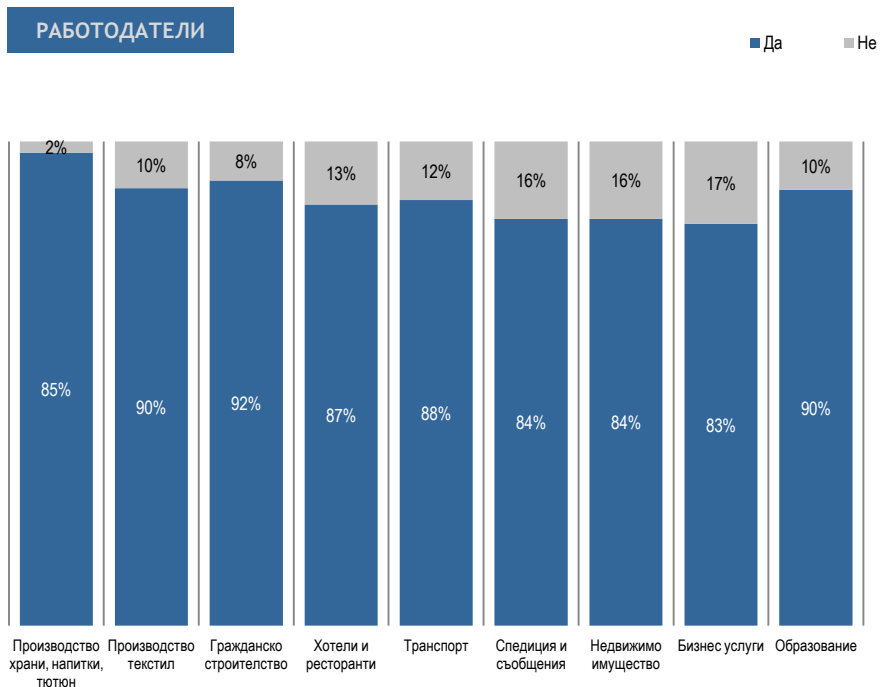

В15: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

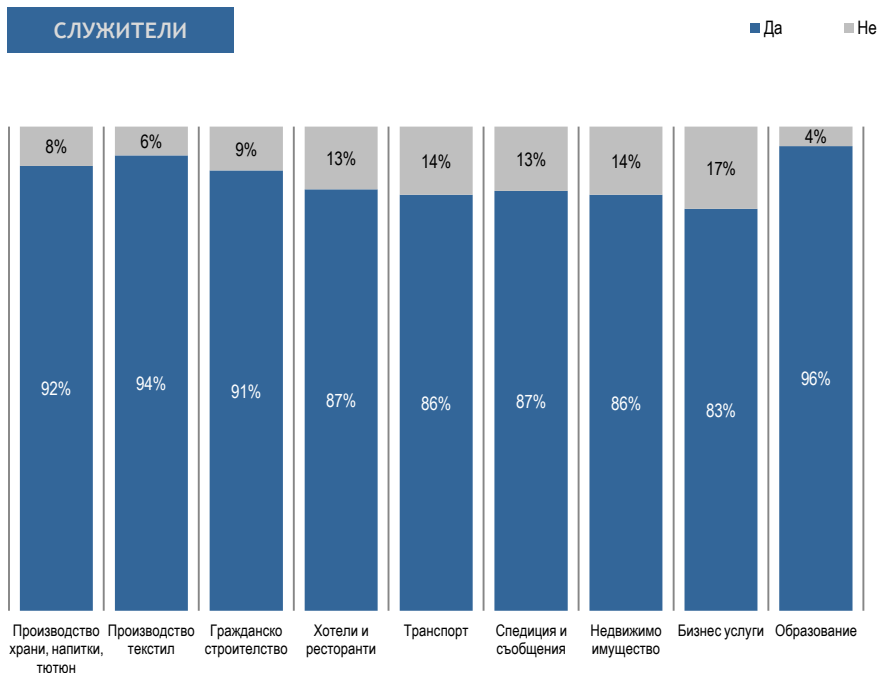

В10: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Графика 66: Наличие на Правилник на вътрешния трудов ред в предприятието. Неучаствали в събитията

В15: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

В10: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

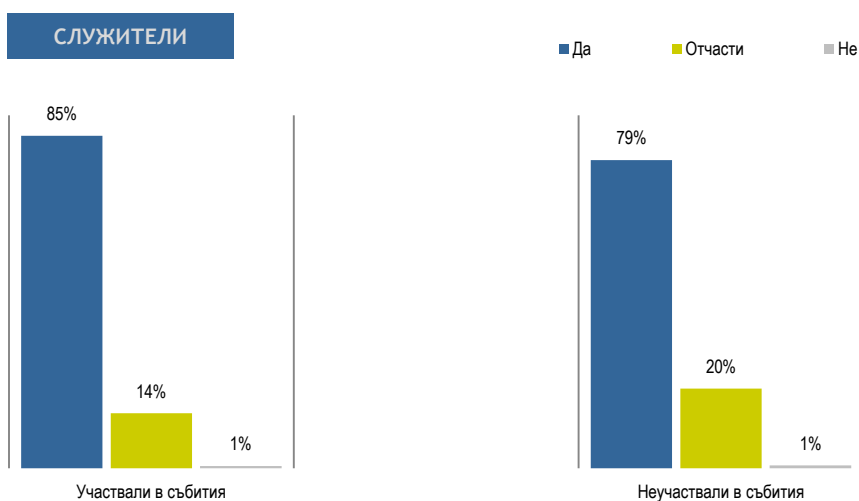
Служителите, участвали в събитията, в по-голяма степен познават Правилника за вътрешния трудов ред в тяхното предприятие в сравнение с неучаствалите в информационните и обучителни събития.

Голямото мнозинство от служителите, участвали в събитията (85%), и малко по-малък дял от неучаствалите в събитията (79%) съобщават, че познават в детайли Правилника за вътрешния трудов ред. Сред участвалите и неучаствали в обученията наети лица практически няма такива, които да не познават Правилника за вътрешния трудов ред в предприятието, в което работят.

В подгрупата на участвалите в събитията служители, в най-висока степен познават Правилника за вътрешния трудов ред в отрасли *недвижимо имущество* (91%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (90%), а в най-ниска - в сектор *спедиция и съобщения* (67%) и *транспорт* (69%).

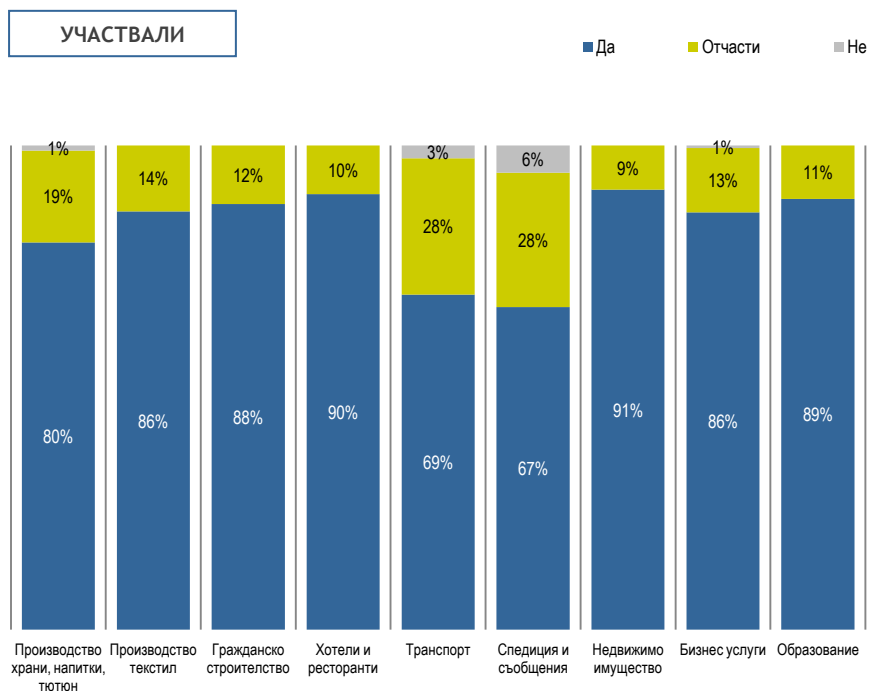
В подгрупата на неучаствалите, в най-висока степен познават Правилника за вътрешния трудов ред в отрасли *недвижимо имущество* (88%) и *образователни услуги* (88), а в най-ниска степен - в сектор *гражданско строителство* (73%).

Графика 67: Познаване на Правилника на вътрешния трудов ред в предприятието

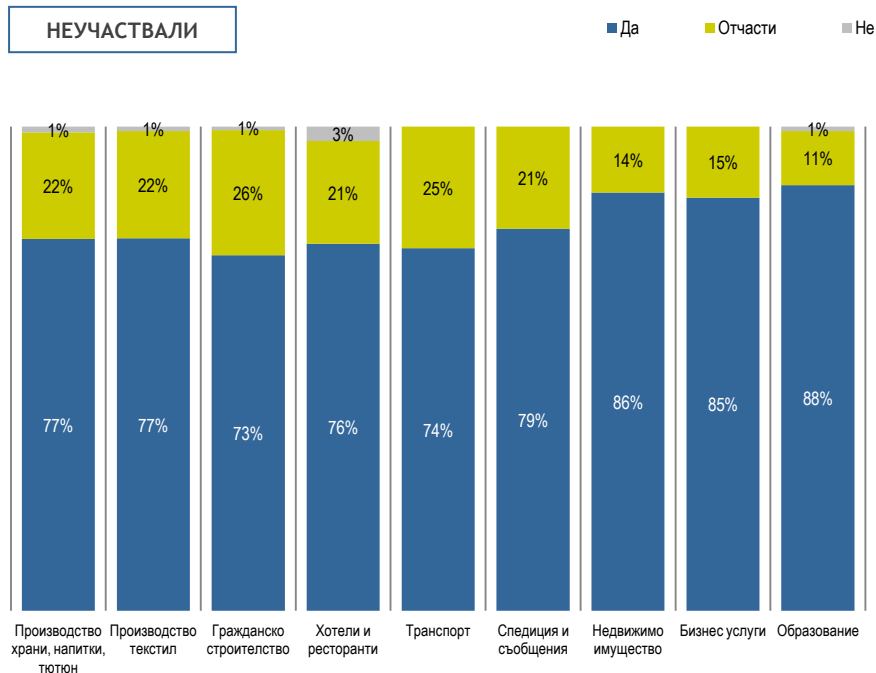

V11: Познавате ли Правилника за вътрешния трудов ред, установен с писмен документ във Вашето предприятие??

Графика 68: Познаване на Правилника на вътрешния трудов ред в предприятието. Служители

B11: Познавате ли Правилника за вътрешния трудов ред, установен с писмен документ във Вашето предприятие??

B11: Познавате ли Правилника за вътрешния трудов ред, установен с писмен документ във Вашето предприятие??

Длъжностна характеристика

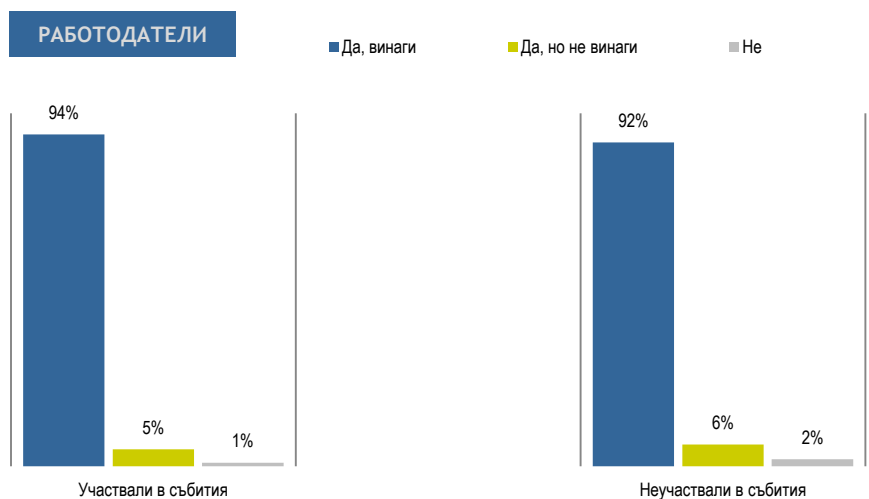
Над 90% от работодателите и от двете подгрупи (на участвали и неучаствали в събитията) предоставят на служителите си длъжностна характеристика при постъпване на работа.

В отрасли *недвижимо имущество* (10%), *спедиция и съобщения* (11%) и *образователни услуги* (10%) е по-висок дялът на работодателите, участвали в събитията, които не винаги или въобще не предоставят длъжностна характеристика на служителите си, в сравнение с другите отрасли.

Отново в *бизнес услуги* (10%), а също и в *производство на храни* (11%), *гражданско строителство* (9%) и *транспорт* (9%) е регистриран относително по-висок дял на непредоставящи длъжностна характеристика, по мнението на работодателите, които не са участвали в събитията.

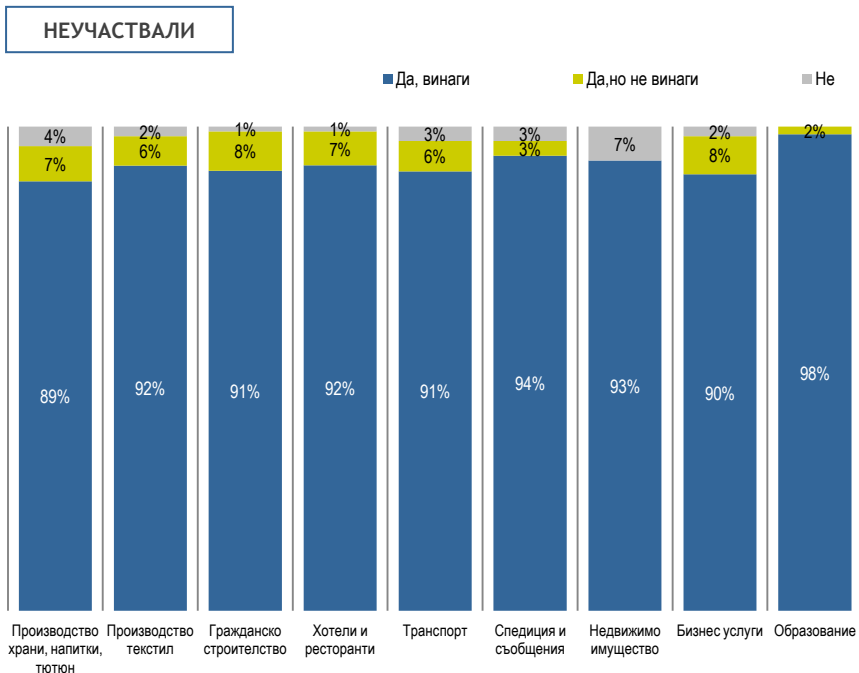
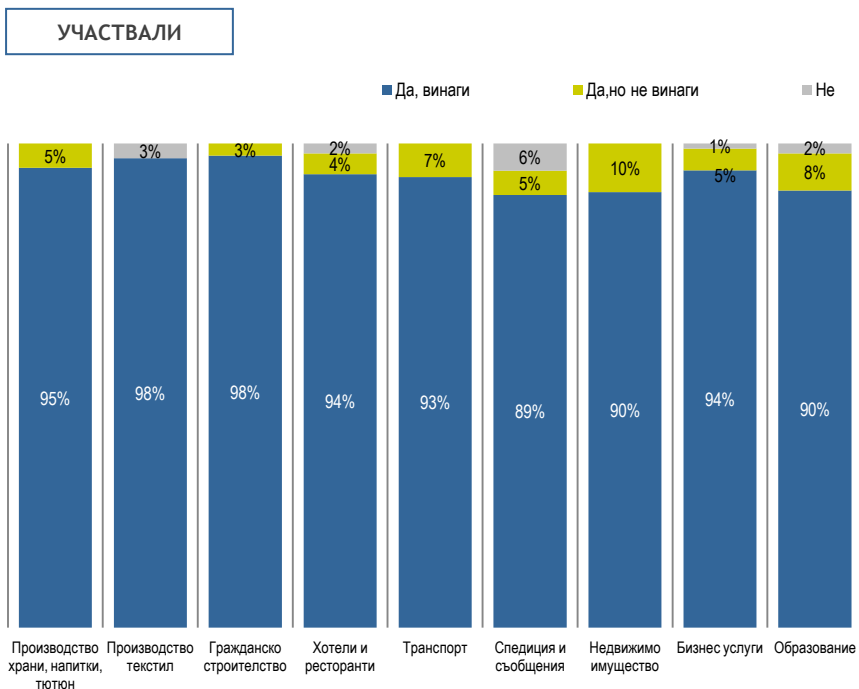
Данните, получени от отговорите на анкетиранияте служители, потвърждават високото равнище на предоставяне на длъжностни характеристики при постъпване на работа - около 95% и при двете подгрупи - участвали и неучаствали в информационните и обучителни събития, проведени от БТПП.

Графика 69: Наличие на длъжностна характеристика при постъпване на работа

В16: Предоставя ли предприятието длъжностна характеристика на всеки служител при постъпването му на работа?

Графика 70: Наличие на длъжностна характеристика при постъпване на работа. Работодатели

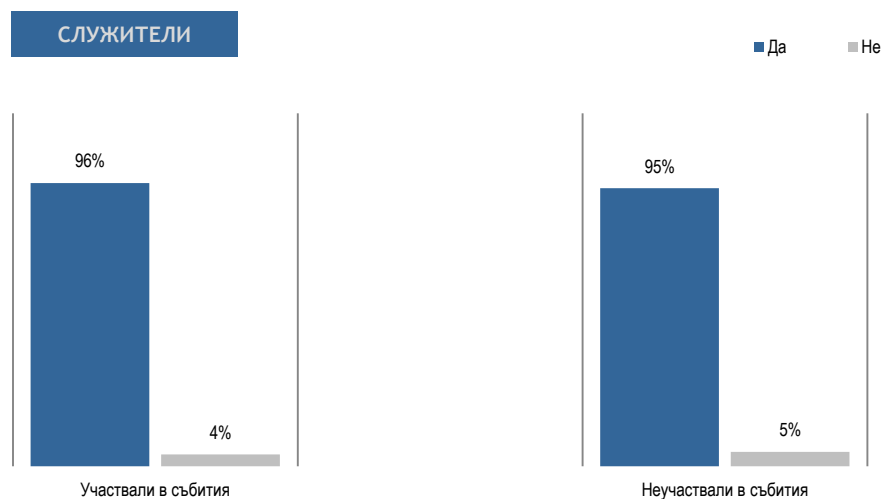

В16: Предоставя ли предприятието длъжностна характеристика на всеки служител при постъпването му на работа?

Сравнително по-висок дял на неполучаване на длъжностна характеристика докладват участвалите в събитията служители в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* (12%).

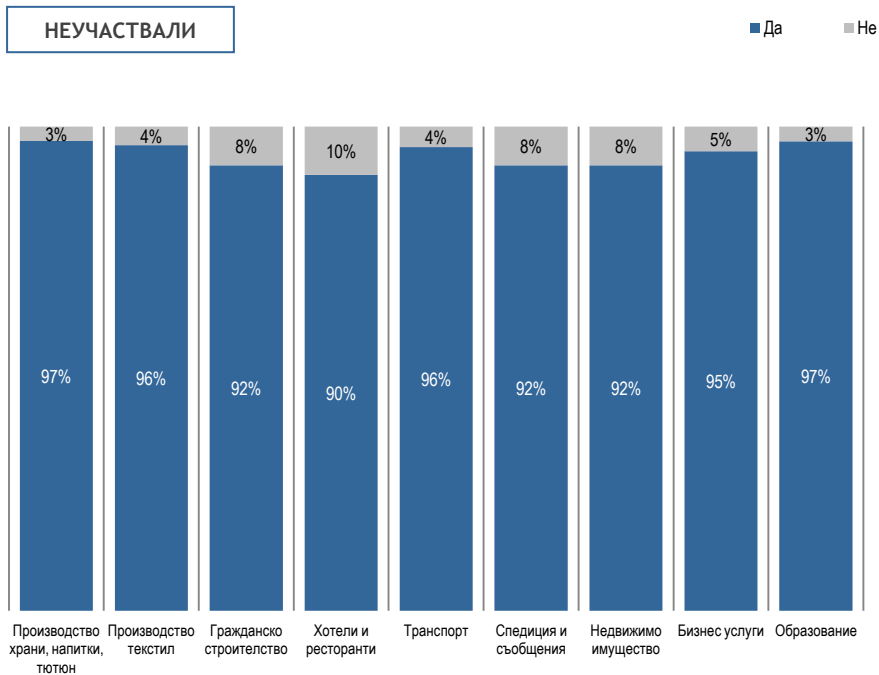
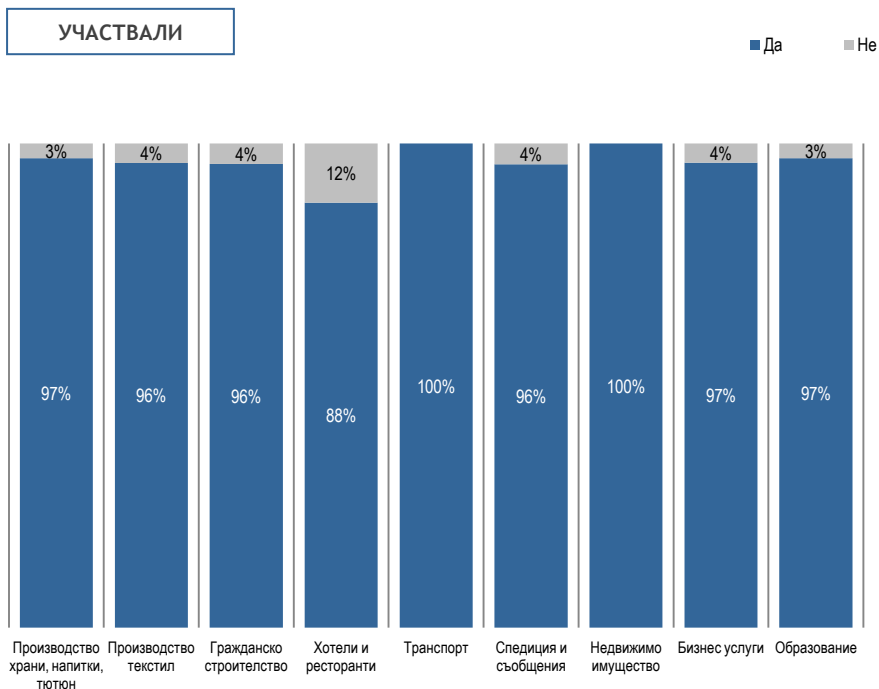
В четири отрасли дялът на служителите, които не са участвали в събитията и не са получили длъжностна характеристика при постъпването си на работа, е по-висок от средния за подгрупата във всички отрасли - *хотелиерство и ресторантьорство* (10%), *гражданско строителство* (8%), *спедиция и съобщения* (8%) и *недвижимо имущество* (8%).

Графика 71: Наличие на длъжностна характеристика при постъпване на работа

В17: Получили ли сте длъжностна характеристика при постъпване на работа в предприятието?

Графика 72: Наличие на длъжностна характеристика при постъпване на работа. Служители

V17: Получили ли сте длъжностна характеристика при постъпване на работа в предприятието?

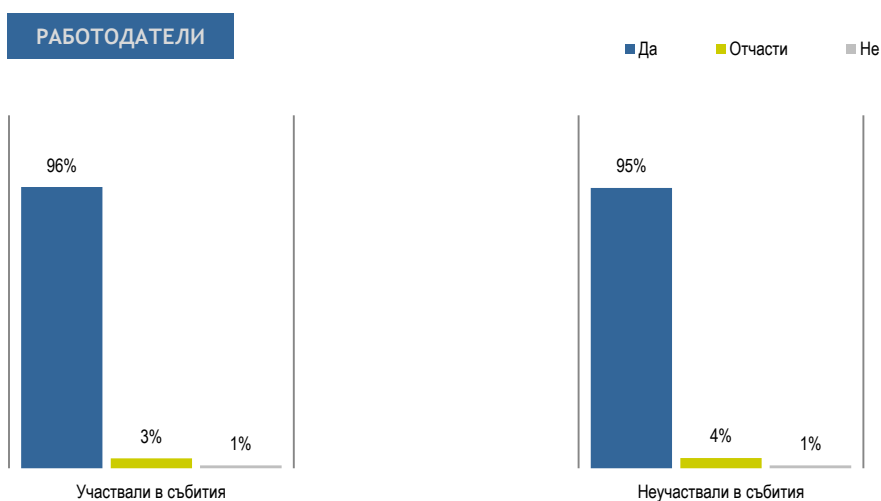
Запознаване със заеманата длъжност

Почти всички работодатели, участвали в събитията (95%), и почти всички, неучаствали в събитията (95%), запознават служителите си с трудовите им задължения при постъпване на работа. Тази практика не е повлияна от участието в проведените събития.

Най-висок дял работодатели, участвали в събитията, запознават служителите с трудовите им задължения при постъпване на работа в отрасли *недвижимо имущество* (100%) и *гражданско строителство* (99%), а в най-ниска степен - в сектор *образователни услуги* (87%).

Обратно на обхванатите в събитията работодатели, сред тези, които не са участвали, най-висок дял незапознаващи служителите си с трудовите им задължения се наблюдава в отрасъл *недвижимо имущество* (14%). Относително по-висок е и дялът на тези работодатели в отрасъл *транспорт* (10%).

Графика 73: Запознаване на служителя с трудовите задължения при постъпване на работа

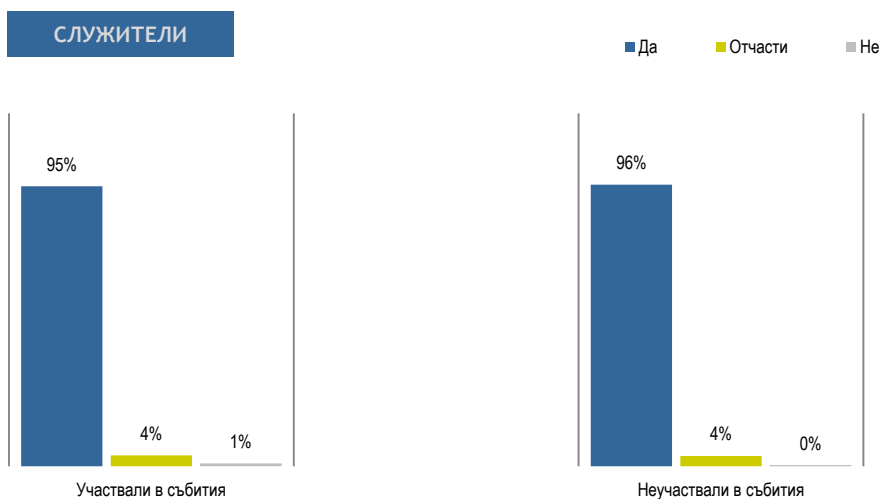
V17: Запознава ли ръководството на предприятието всеки служител с трудовите му задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при неговото постъпване на работа?

Анкетираните служители потвърждават данните, получени от работодателите, за много висок дял на запознаване на служителя с трудовите му задължения при постъпване на работа - около и над 95%. Не се наблюдава разлика в практиката между участвалите и неучаствалите в събитията наети лица.

Служителите, участвали в събитията, в най-висока степен са запознати с трудовите си задължения при постъпване на работа в секторите *бизнес услуги (97%)* и *образователни услуги (97%)*. В най-ниска степен служителите, участвали в събитията, са запознати с трудовите си задължения в сектор *спедиция и съобщения (85%)*.

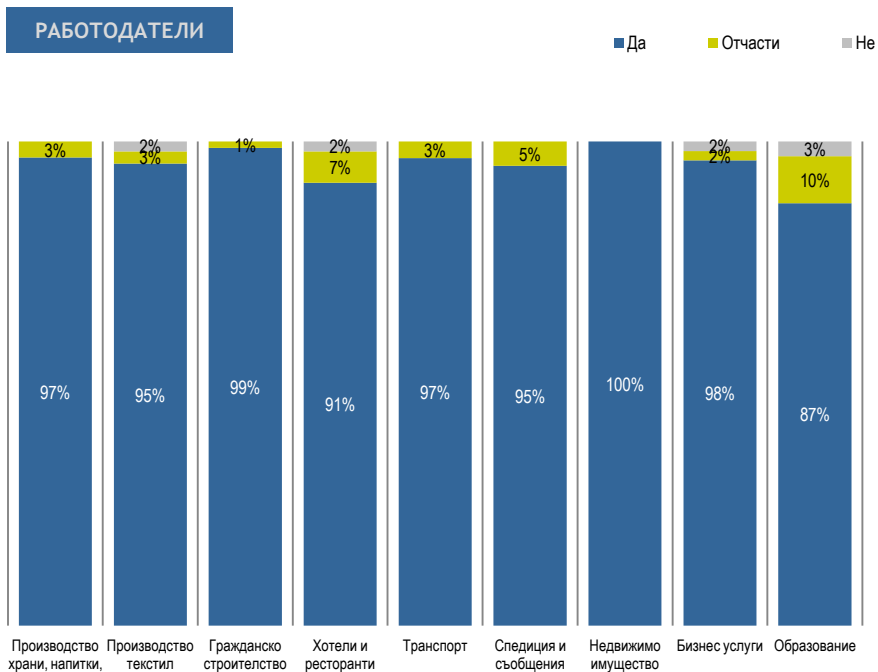
Неучаствалите в събитията служители в най-висока степен са запознати с трудовите си задължения при постъпване на работа, подобно на участвалите в събитията, в отрасли *бизнес услуги (98%)* и *образователни услуги (98%)*. В относително най-ниска степен служителите, неучаствали в събитията, са запознати с трудовите си задължения при постъпване на работа в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство (93%)*.

Графика 74: **Запознаване на служителя с трудовите задължения при постъпване на работа**

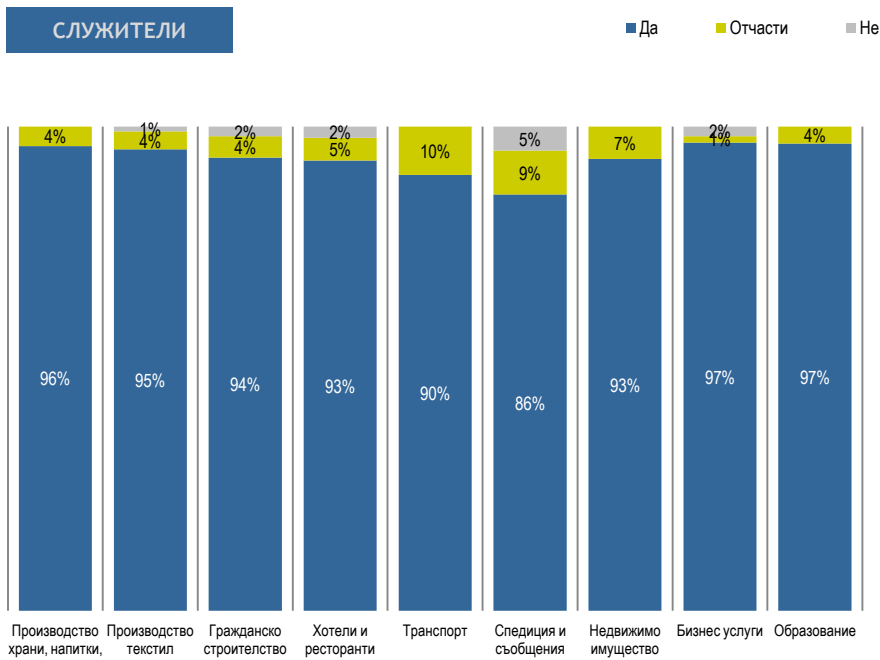

B18: Работодателят запозна ли ви с трудовите задължения, които произтичат от заемащата длъжност или изпълняваната работа, при Вашето постъпване на работа в предприятието?

Графика 75: Запознаване на служителя с трудовите задължения при постъпване на работа. Участвали в събитията

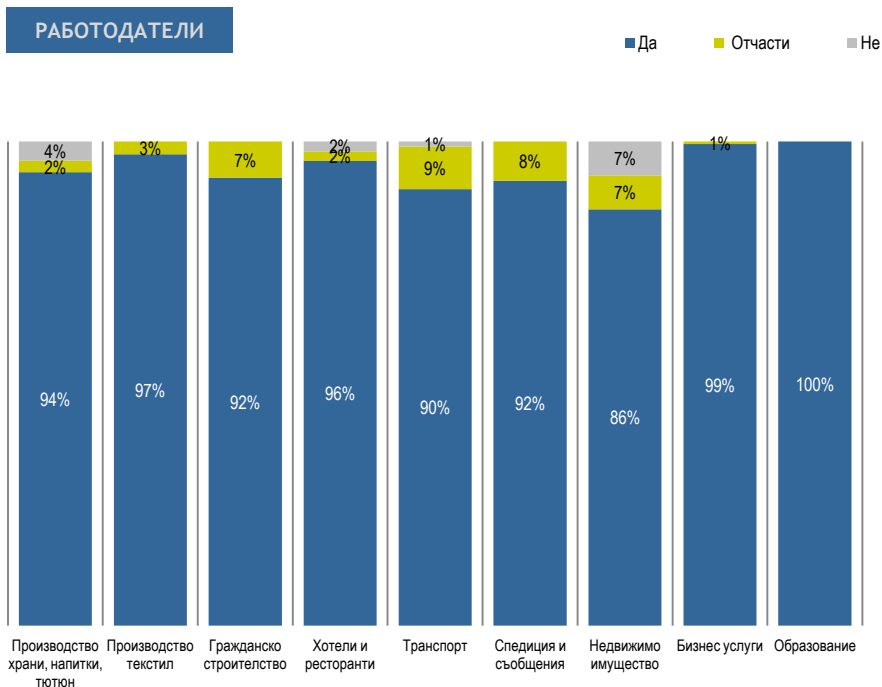

B17: Запознава ли ръководството на предприятието всеки служител с трудовите му задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при неговото постъпване на работа?

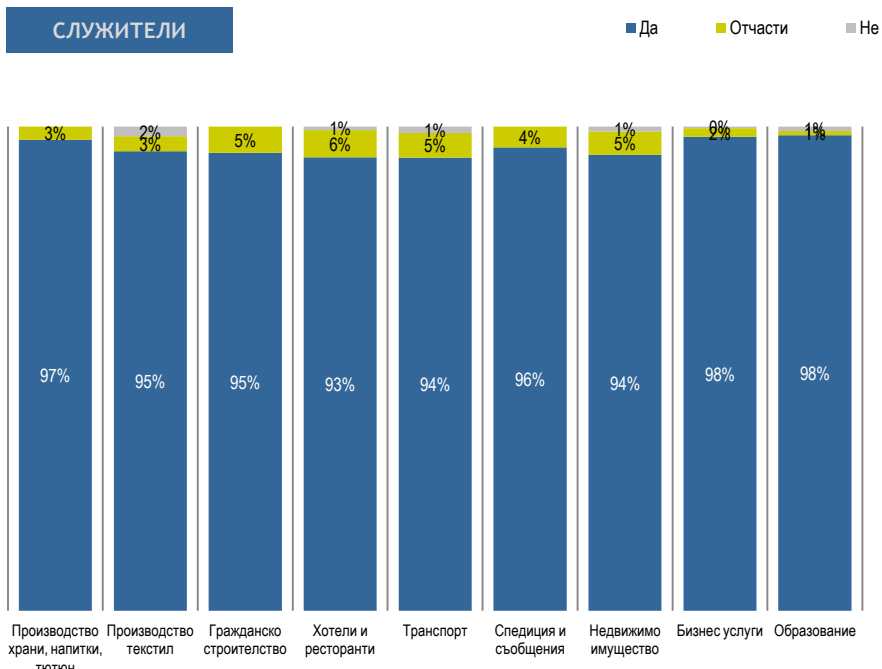

B18: Работодателят запозна ли Ви с трудовите задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при Вашето постъпване на работа в предприятието?

Графика 76: Запознаване на служителя с трудовите задължения при постъпване на работа. Неучаствали в събитията

B17: Запознава ли ръководството на предприятието всеки служител с трудовите му задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при неговото постъпване на работа?

B18: Работодателят запозна ли Ви с трудовите задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при Вашето постъпване на работа в предприятието?

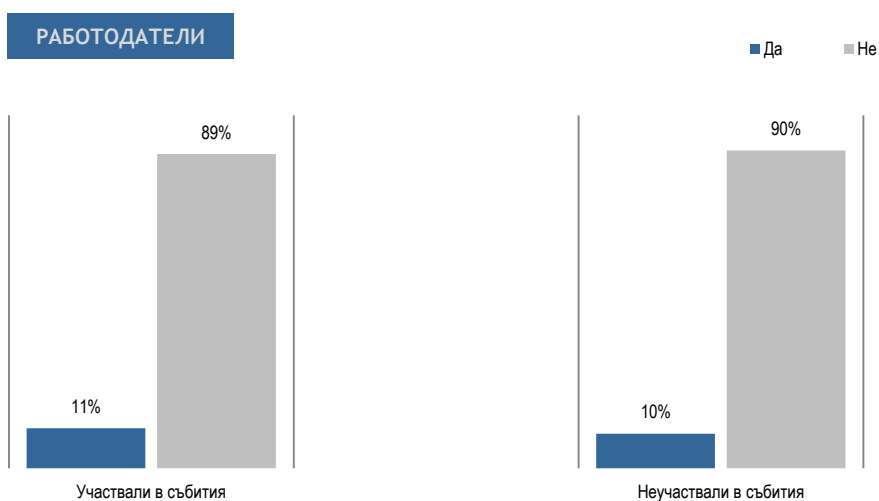
Колективен трудов договор

Голямото мнозинство работодатели, независимо дали са участвали или не в събитията (89-90%), декларират че фирмите им не са обвързани с Колективен трудов договор.

При работодателите, участвали в събитията, в най-висока степен има колективни трудови договори в секторите *образование (25%) и производство на текстил (25%)*. В най-ниска степен - в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство (7%), транспорт (7%), гражданско строителство (7%) и недвижимо имущество (7%)*.

При неучаствалите в събитията работодатели относително висок дял съобщават за Колективен трудов договор в сектор *образователни услуги (25%)*. Докато в отрасли *спедиция и съобщения и недвижимо имущество* такива договори на практика няма.

Графика 77: Наличие на Колективен трудов договор в предприятието

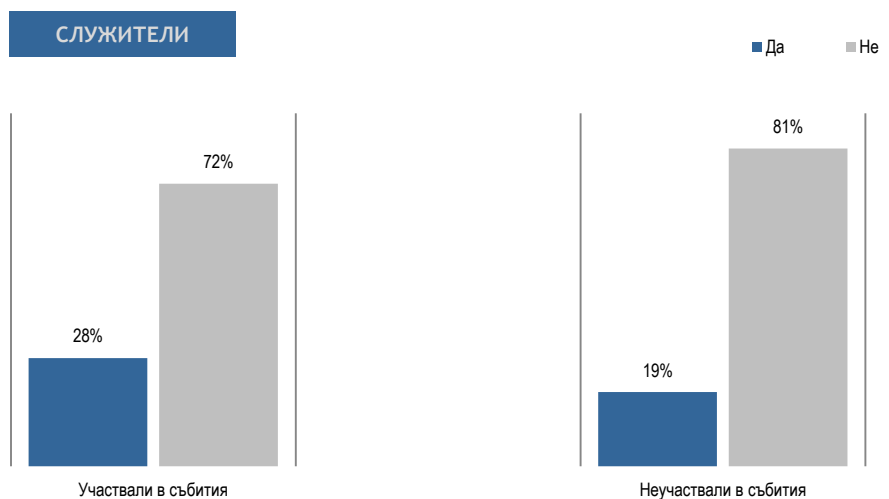

B21: Обвързано ли е предприятието с Колективен трудов договор?

Приблизително една трета от служителите, участвали в събитията, и една пета от тези, които не са участвали, декларират, че знаят за наличието на Колективен трудов договор в тяхното предприятие. Служителите, участвали в събитията (28%), са определено по-добре запознати с обстоятелството дали тяхното предприятие има или не Колективен трудов договор от тези, които не са участвали в събитията (19%).

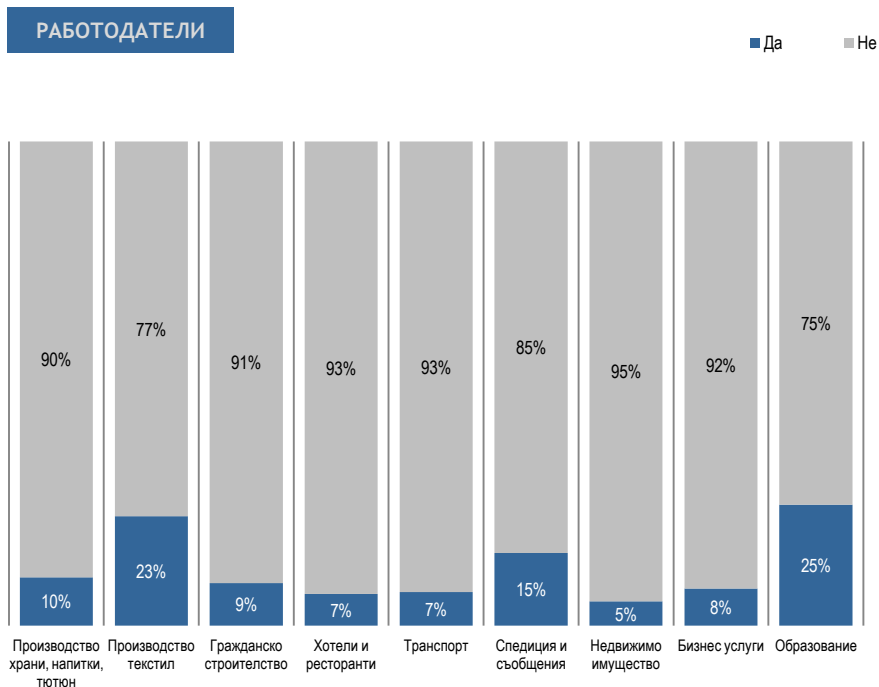
Най-висок е делът на информираните служители в отрасъл *образователни услуги* (40%), а най-нисък - в *хотелиерство и ресторантьорство* (14%).

Графика 78: **Запознатост с наличието на Колективен трудов договор в предприятието**

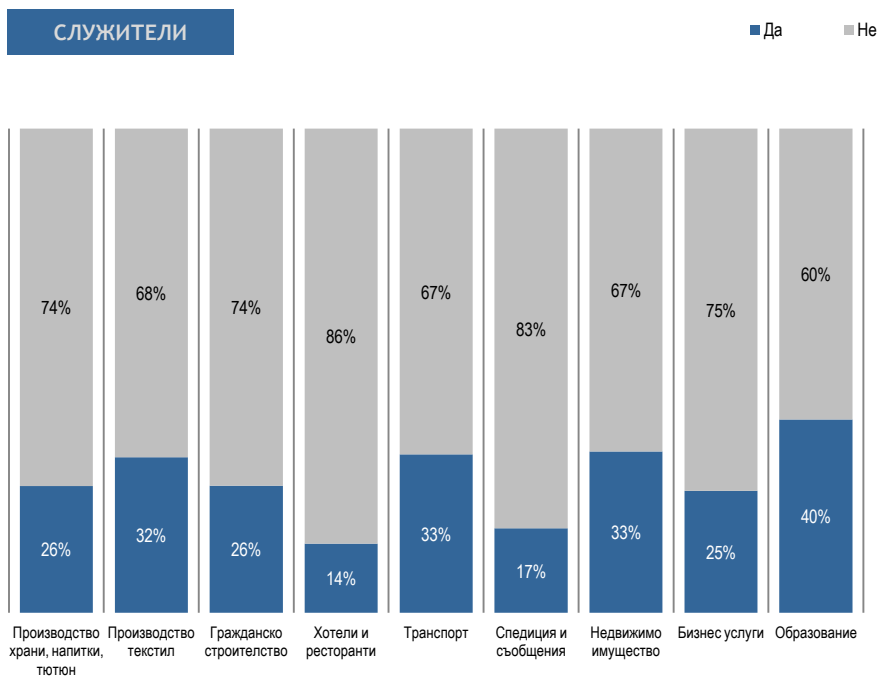

B19: Знаят ли дали предприятието, в което работите, е обвързано с Колективен трудов договор?

Графика 79: Наличие на /запознатост със Колективен трудов договор. Участвали в събитията

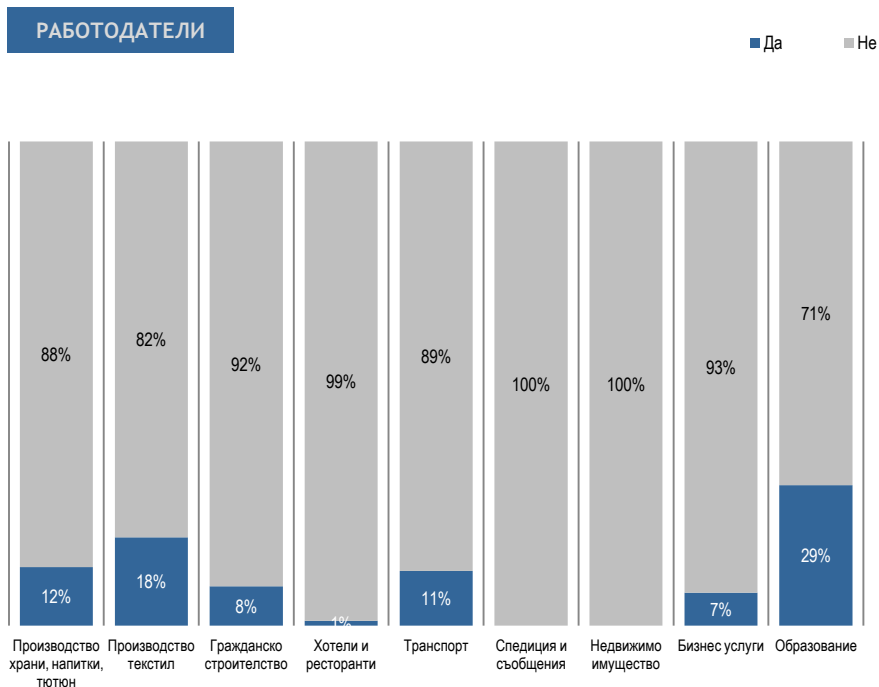

B21: Обвързано ли е предприятието с Колективен трудов договор?

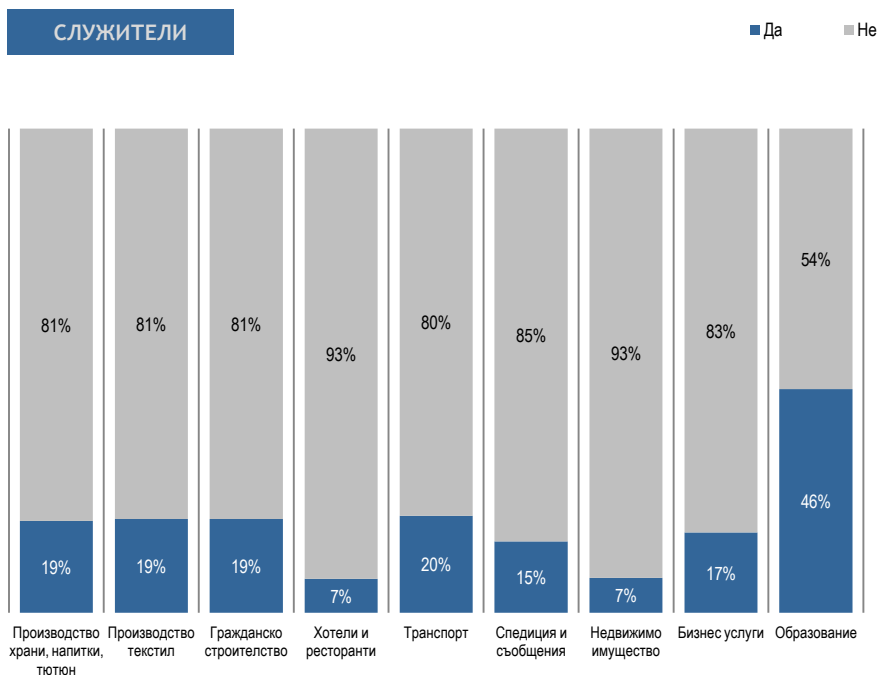

B19: Знаете ли дали предприятието, в което работите, е обвързано с Колективен трудов договор?

Графика 80: Наличие на /запознатост със Колективен трудов договор. Неучаствали в събитията

B21: Обвързано ли е предприятието с Колективен трудов договор?

B19: Знаете ли дали предприятието, в което работите, е обвързано с Колективен трудов договор?

Трудов договор и работно време

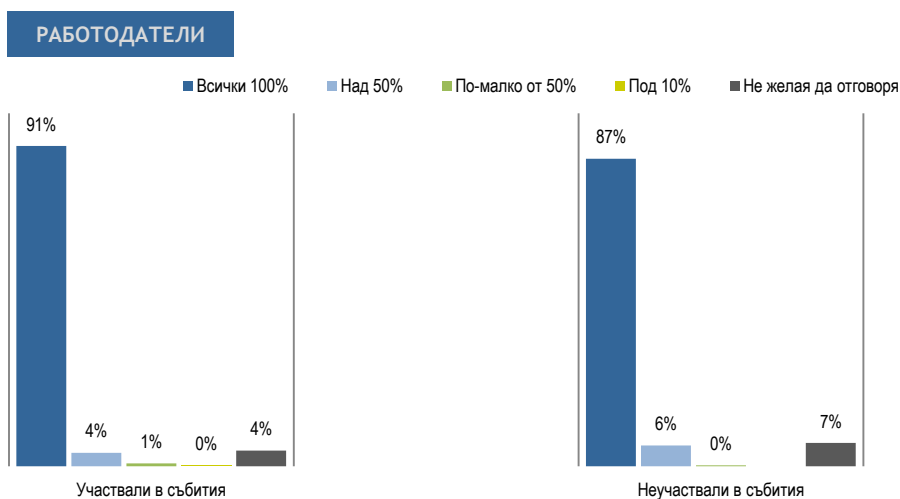
Трудов договор

9 от 10 работодатели от двете подгрупи - участвали и неучаствали в събитията - са декларирали, че имат сключен договор със 100% от своите служители (съответно 91% и 87%).

Тук прави впечатление малко по-високият дял необхванати от събитията работодатели, които посочват по-нисък процент на служители със сключени трудови договори в техните предприятия, както и по-висок процент нежелали да отговорят на въпроса. Взети заедно, тези два варианта на отговор дават възможност за очертаване на картина, която показва някои отраслови специфики. Като трябва да се подчертае, че тази картина е възможна чрез отговорите на невключилите се в събитията работодатели.

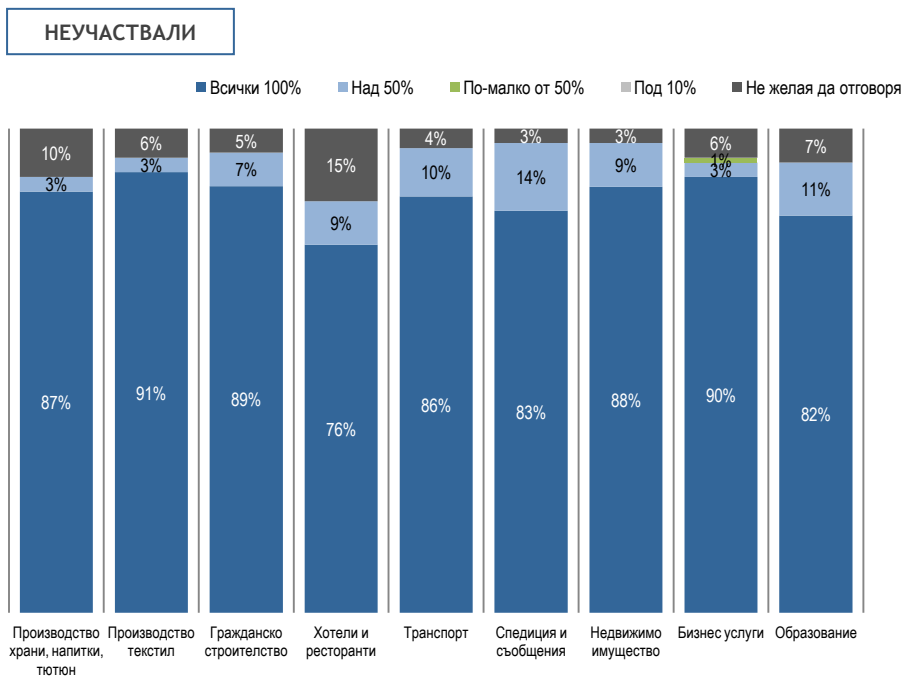
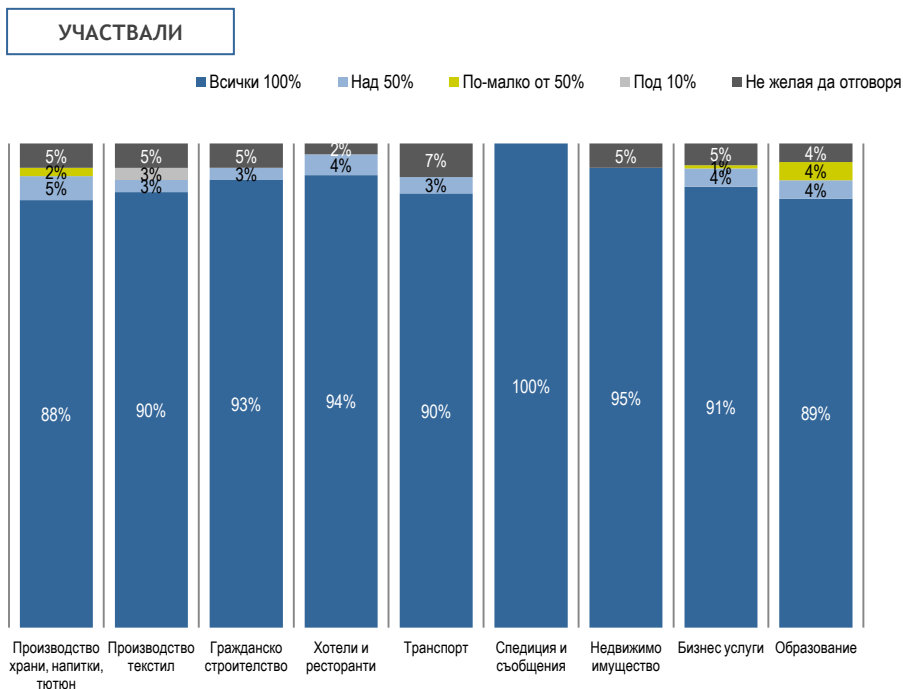
Така, по-често - в сравнение с останалите отрасли - се срещат предприятия, в които не всички служители са с трудов договор, в *хотелиерство и ресторантьорство* (24%), *образователни услуги* (18%) и *спедиция и съобщения* (17%).

Графика 81: Служители на предприятието със сключен трудов договор

B22: Каква част от служителите на предприятието Ви работят със сключен трудов договор?

Графика 82: Служители на предприятието със сключен трудов договор. Работодатели

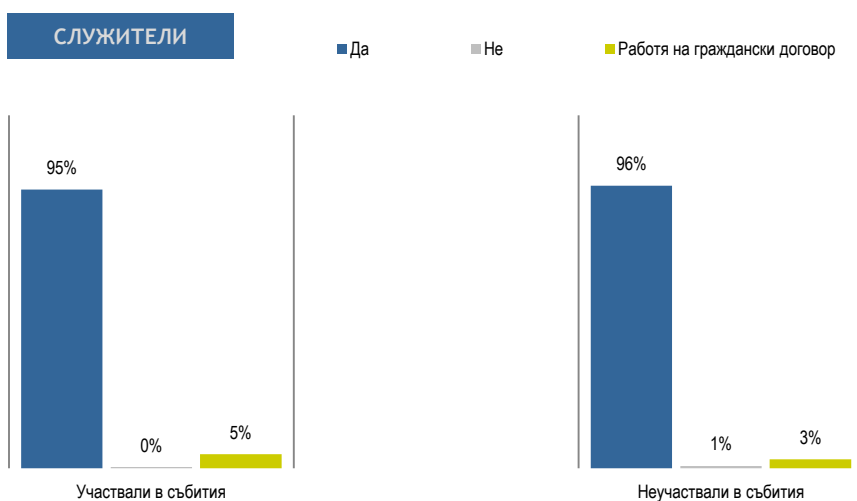
B22: Каква част от служителите на предприятието Ви работят със сключен трудов договор?

Анкетираните служители потвърждават, че в голямото мнозинство от случаите те са наети със сключен трудов договор в предприятието, в което работят - 95% от служителите, участвали в събитията, и 96% от неучаствалите в събитията.

Във въпроса към тях се появява още един аспект на трудови правоотношения - работа на граждански договор. Както от отговорите на участвалите, така и на неучаствалите в събитията се вижда, че по-често граждански договори се сключват в отрасли *недвижимо имущество, спедиция и съобщения, бизнес услуги и образователни услуги*.

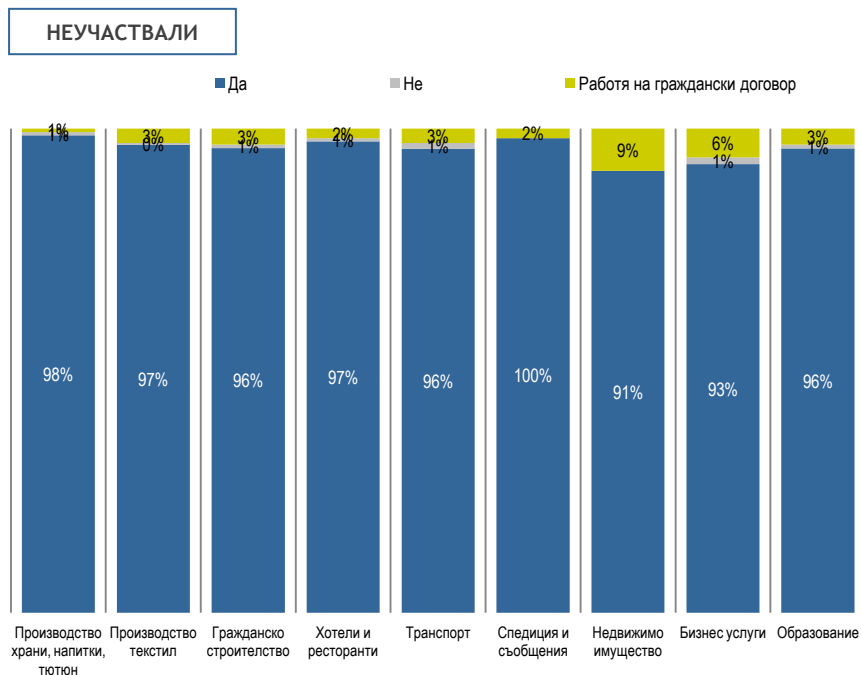
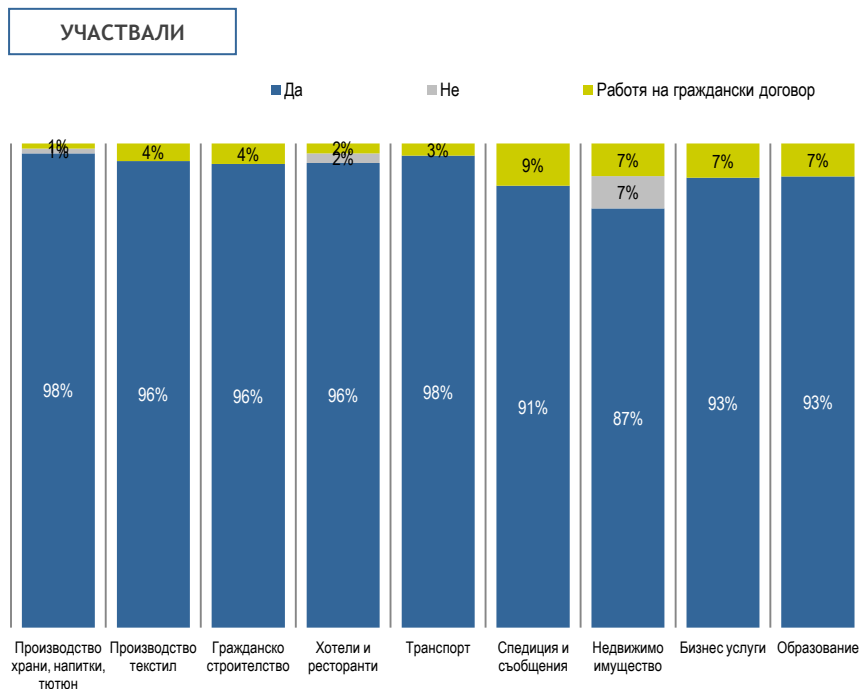
В отговорите на обхванатите от събитията наети лица се забелязва и относително по-висок дял на работещи без сключен договор - трудов или граждански - в отрасъл *недвижимо имущество (7%)*.

Графика 83: Наличие на сключен трудов договор с предприятието

B20: Имате ли сключен трудов договор с ръководството на предприятието?

Графика 84: Наличие на сключен трудов договор с
предприятието. Служители

B20: Имате ли сключен трудов договор с ръководството на предприятието?

Съдържание на договора

Всички работодатели (100%), участвали в събитията, и почти всички работодатели, които не са взели участие в събитията (98%) посочват, че договорите, които сключват със служителите си, имат упоменат размер на трудово възнаграждение.

Всички работодатели, участвали в събитията (99%), и почти всички от работодателите, които не са взели участие в събитията (96%), са потвърдили, че договорите, които сключват със служителите си, имат и посочен диапазон на работно време.

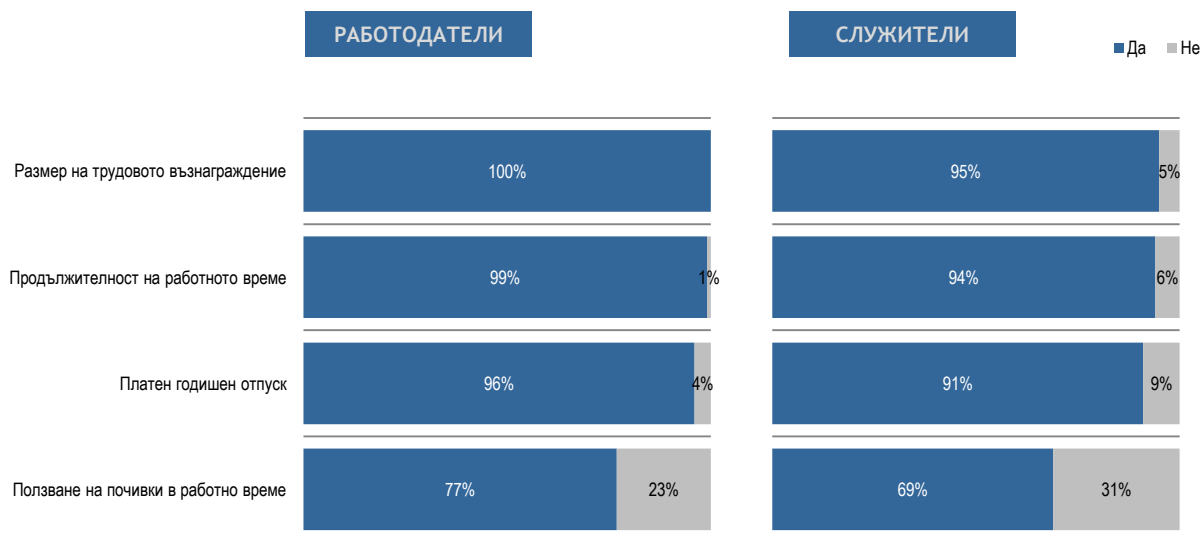
Почти всички работодатели, участвали в събитията (96%), и почти всички от работодателите, които не са взели участие в събитията (93%), са казали, че договорите, които сключват със служителите си, имат упоменатото време за платен годишен отпуск.

Сравнително по-слабо застъпен елемент в трудовите договори е ползването на почивки в работно време, като за такава клауза в договорите съобщават трима от всеки четирима работодатели (съответно 77% и 73% от участвалите и неучаствалите в събитията работодатели). Вероятно обяснение за това наблюдение е уреждането на този въпрос с Правилника за вътрешния трудов ред на предприятието.

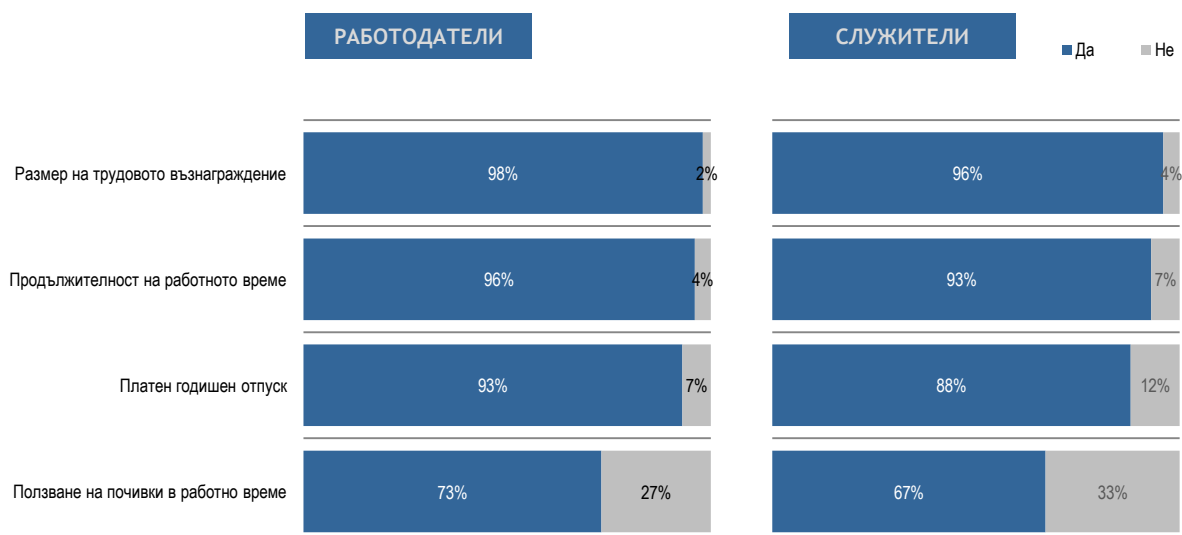
Тенденциите за съдържанието на трудовия договор, регистрирани през отговорите на работодателите, се потвърждават като цяло от анкетираните служители. Но при тях е малко по-висок дялът на отричащите наличието на съответната клауза в трудовия договор.

По отношение на подгрупите на обхванати и необхванати от събитията представители на целевите групи, се наблюдава - макар и без статистически значими отклонения - тенденция на по-голяма стриктност относно спазването на задължителните реквизити на трудовия договор при фирмите, които са изпратили свои представители в организирани от БТПП информационни и обучителни събития. Тази тенденция се вижда от отговорите и на двете целеви групи - работодатели и наети лица.

Графика 85: Наличие на определени клаузи в трудовия договор.
Участвали в събитията

Графика 86: Наличие на определени клаузи в трудовия договор.
Неучаствали в събитията

V18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти:

B22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти:

Като цяло, неучаствалите в обученията служители в по-висока степен посочват, че липсва клауза за трудово възнаграждение в трудовия договор, който подписват с работодателите си.

В отраслов план, липсата на точен размер на трудовото възнаграждение се среща по-често в *бизнес услуги* (според участвалите в събитията наети лица) - 12%, *недвижимо имущество* (според неучаствалите работодатели) - 7% и *хотелиерство и ресторантьорство* (според неучаствалите работодатели и наети лица) - 6-8%.

Почти всички работодатели, участвали в събитията (98%), и също толкова от тези, които не са участвали (96%), са посочили, че трудовите договори, които сключват със служителите си включват елемента продължителност на работното време. Почти всички служители, участвали в обученията (97%), и също толкова, които не са участвали в обученията (95%), по икономически сектори посочват, че трудовите договори, които са сключили с работодателите си, съдържат елемента за продължителност на работното време.

За липсата на регламентирана продължителност на работното време съобщават по-висок дял служители в *бизнес услуги* - 12% (участвали в събитията), *недвижимо имущество* - 9% (неучаствали работодатели), *гражданско строителство* - 12%, *производство на храни* - 10% и *хотелиерство и ресторантьорство* - 9% (неучаствали служители).

Всички работодатели, участвали в събитията (98%) и почти всички от тези, които не са участвали (90%) по икономически сектори са посочили, че трудовите договори, които сключват със служителите си, включват елемента за продължителност на платен годишен отпуск. Голямото мнозинство служители, участвали (90%) и неучаствали (88%) в обученията по икономически сектори посочват, че трудовите договори, които са сключили с работодателите си, съдържат елемента за продължителност на платен годишен отпуск.

За липсата на такава клауза в трудовия им договор съобщават сравнително по-висок дял от включените в обученията и семинарите служители в отрасли *бизнес услуги* - 15% и *хотелиерство и ресторантьорство* - 13% (от участвалите в събитията).

Сравнително висок дял неучаствали в събитията работодатели и служители в отрасъл *гражданско строителство* съобщават за липсата на клауза за платен годишен отпуск в договорите, като два пъти по-нисък дял работодатели признават за това в сравнение с наетите лица - съответно 11% и 22%.

В четири други отрасли служителите в подгрупата на неучаствалите в събитията също показват сравнително висок дял на липса на клауза за годишен платен отпуск - над 10% - *хотелиерство и ресторантьорство, производство на храни, транспорт и спедиция и съобщения*. От тези отрасли, само в *хотелиерство и ресторантьорство* сравнително по-висок дял работодатели също признават за тази практика.

Най-малко в трудовите договори е застъпена клаузата за почивките в рамките на работния ден, макар и налична в доминиращия брой случаи - около 70%.

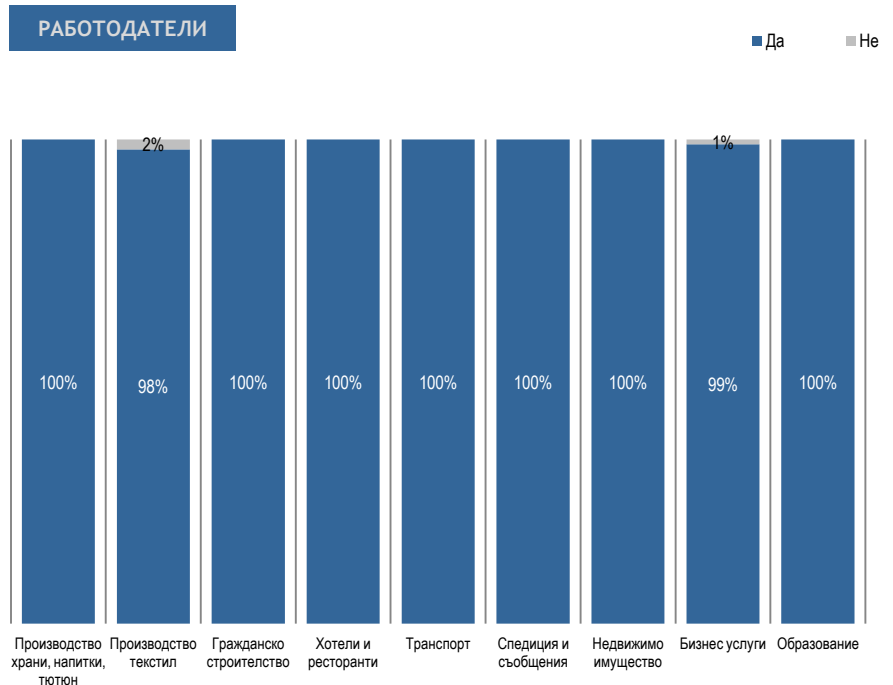
Голямото мнозинство работодатели, участвали в събитията (80%), и над две трети от тези, които не са участвали (70%), по икономически сектори са посочили, че трудовите договори, които сключват със служителите си, включват елемента за продължителност на ползване на почивки в работно време. Две трети от служителите, които са участвали в обученията (70%), и над половината, които не са участвали в обученията (60%), по икономически сектори посочват, че трудовите договори, които са сключили с работодателите си се съдържат продължителност на почивки в работно време.

Най-висок дял работодатели твърдят, че тази клауза е налице в техните договори, в отрасли *производство на храни, производство на текстил, гражданско строителство, транспорт и спедиция и съобщения* (в подгрупата на участвалите). А също и *образователни услуги* (в подгрупата на неучаствалите). Може да бъде добавен и отрасъл *недвижимо имущество*, по мнението на неучаствалите служители.

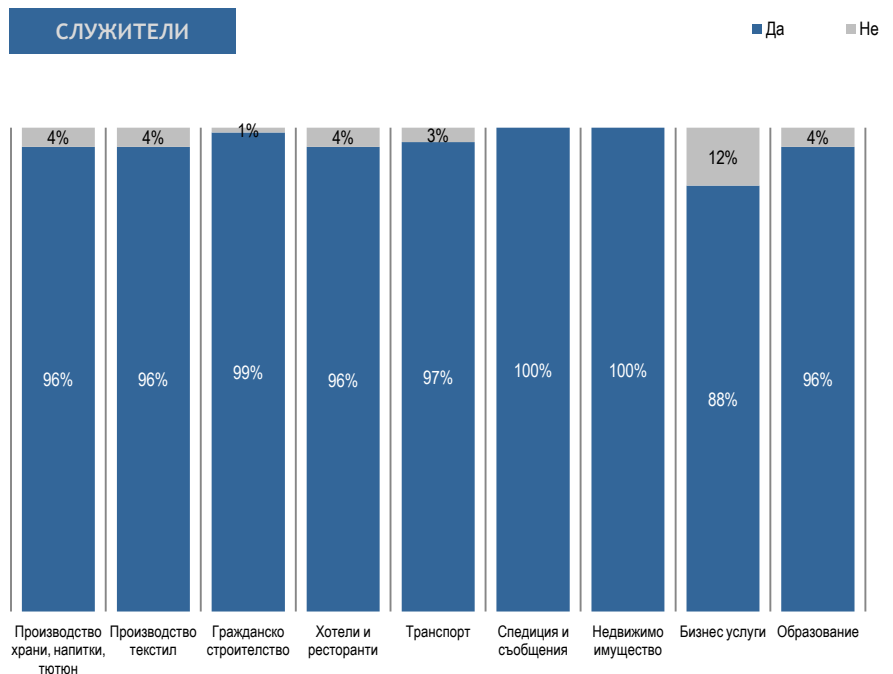
Най-често се среща липсата на тази клауза в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство и образователни услуги* (според участвалите работодатели), както и *транспорт, бизнес услуги и производство на храни* (според участвалите служители).

Според подгрупата на необхванатите от събитията, практиката за липса на клауза за почивки в работно време се среща сравнително често в *гражданско строителство и транспорт*.

Графика 87: Клауза за размер на трудовото възнаграждение. Участвали в събитията

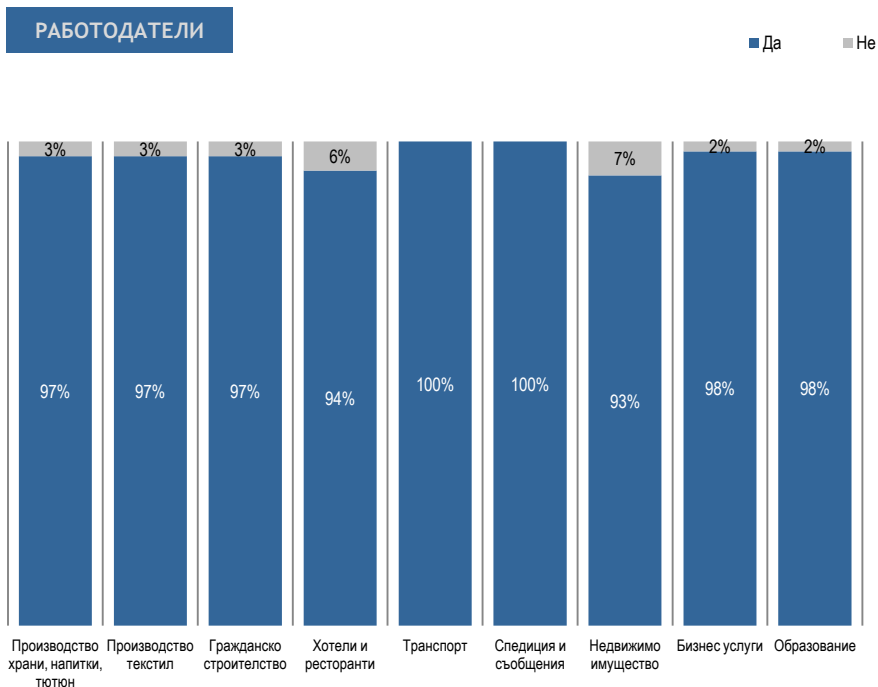

B18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

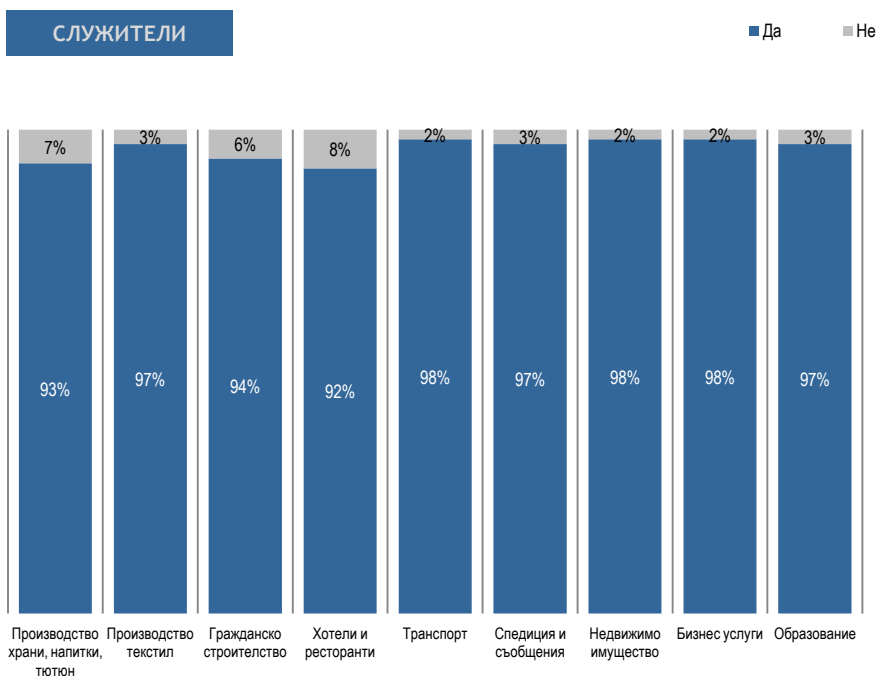

B22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

Графика 88: Клауза за размер на трудовото възнаграждение. Неучаствали в събитията

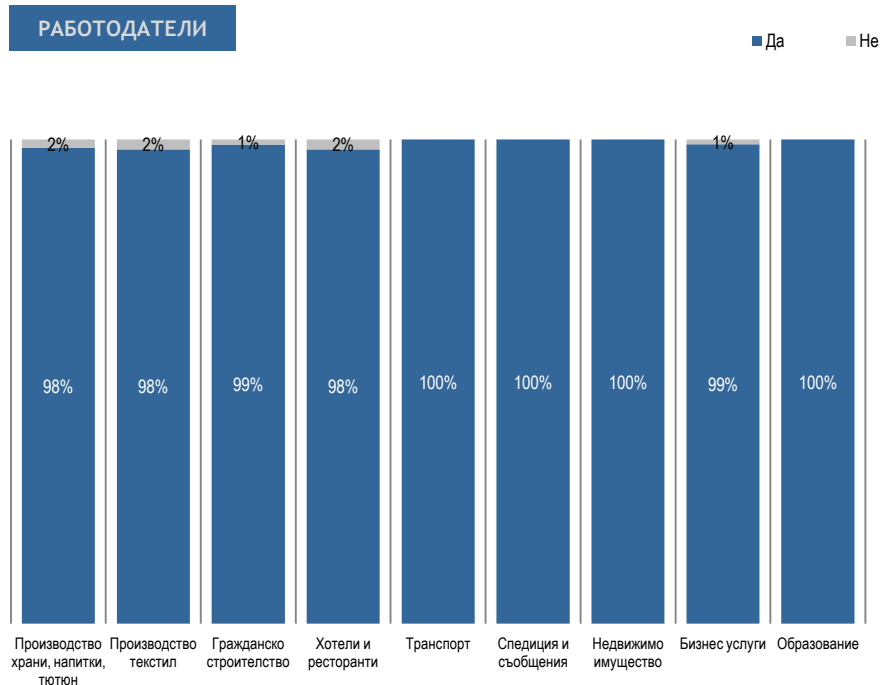

V18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

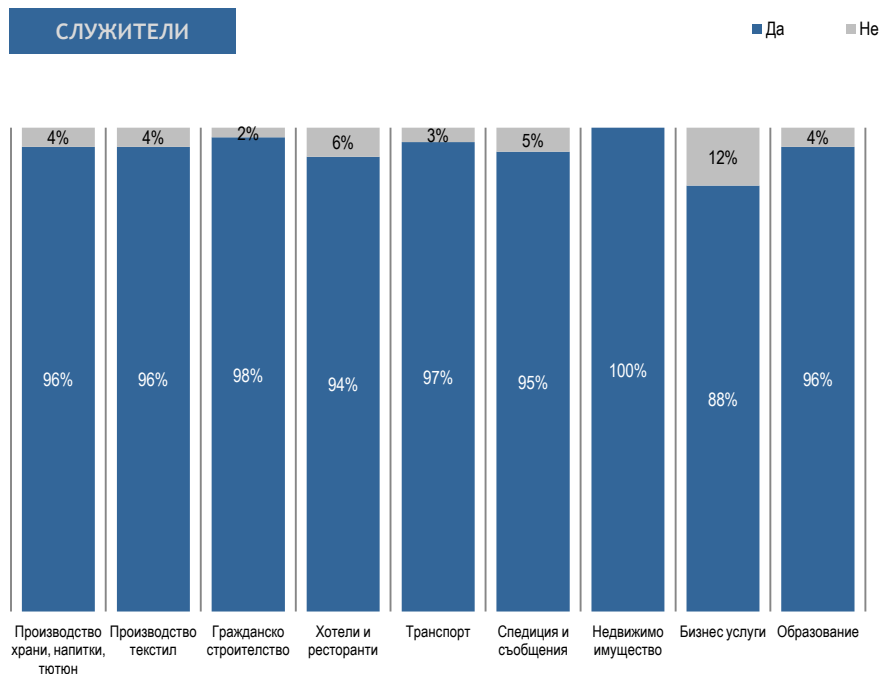

B22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

Графика 89: Клауза за продължителност на работното време. Участвали в събитията

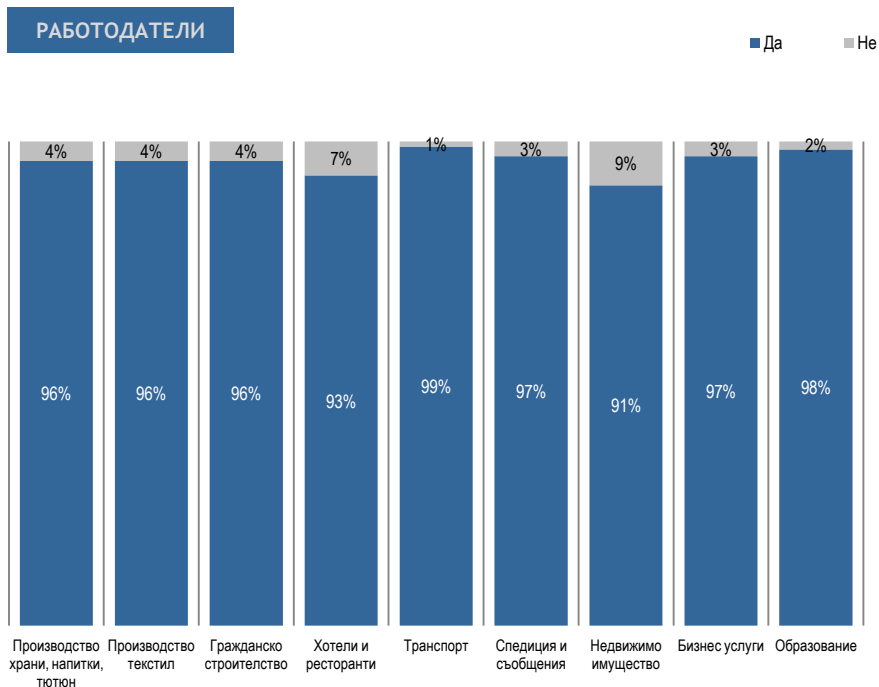

V18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Продължителност на работното време

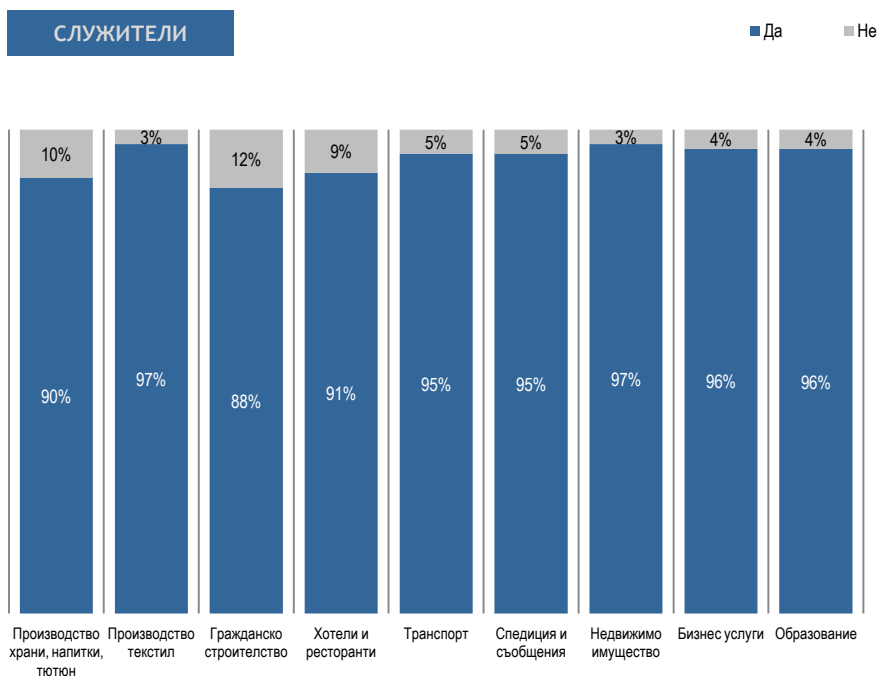

V22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Продължителност на работното време

Графика 90: Клауза за продължителност на работното време. Неучаствали в събитията

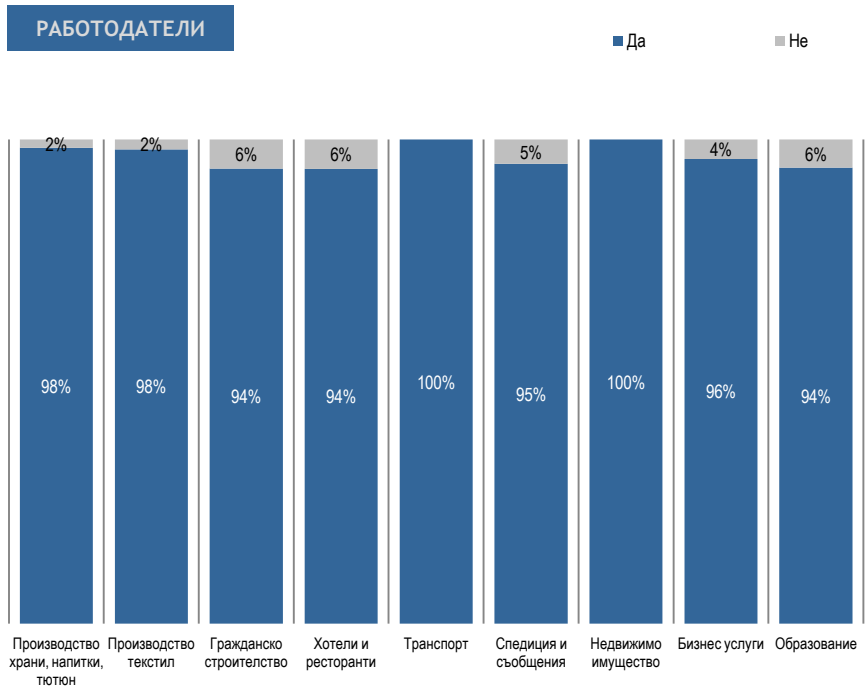

V18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Продължителност на работното време

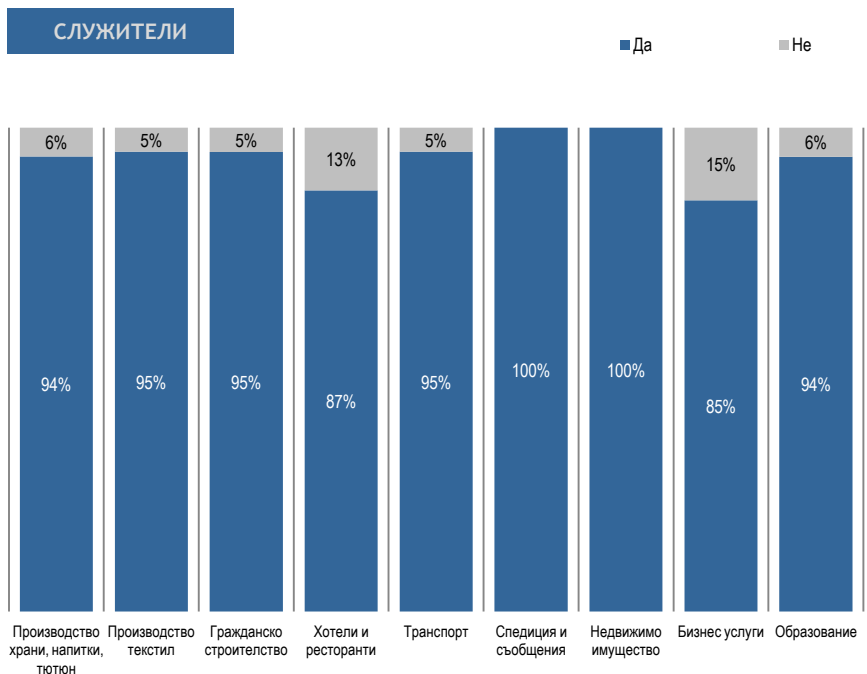

V22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Продължителност на работното време

Графика 91: Клауза за платен годишен отпуск. Участвали в събитията

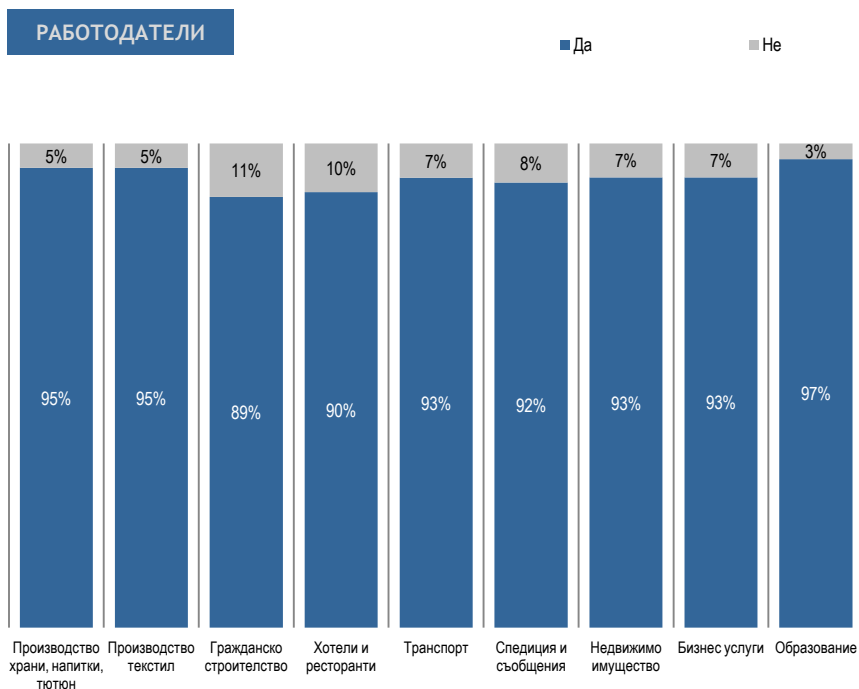

В18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Платен годишен отпуск

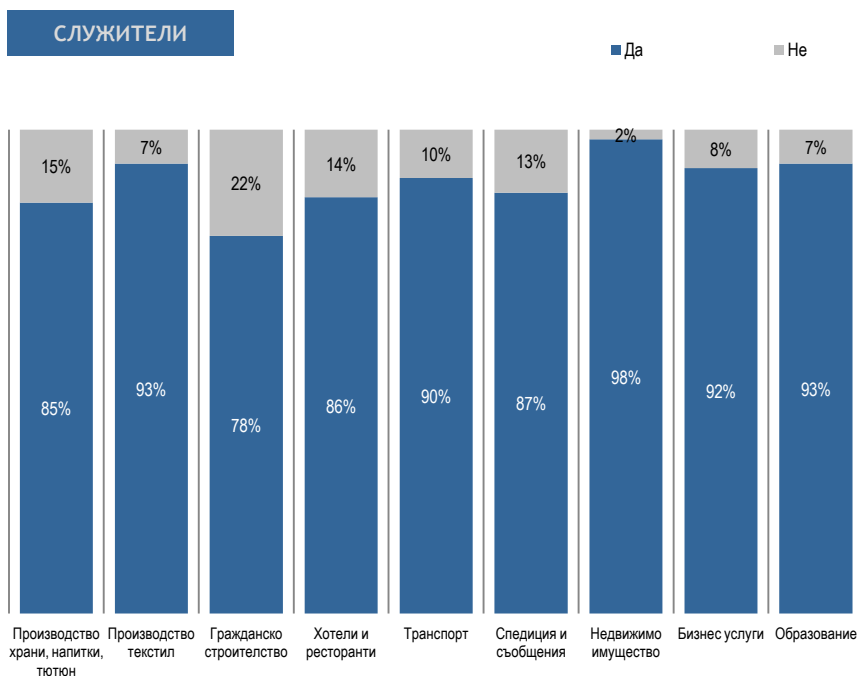

В22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Платен годишен отпуск

Графика 92: Клауза за платен годишен отпуск. Неучаствали в събитията

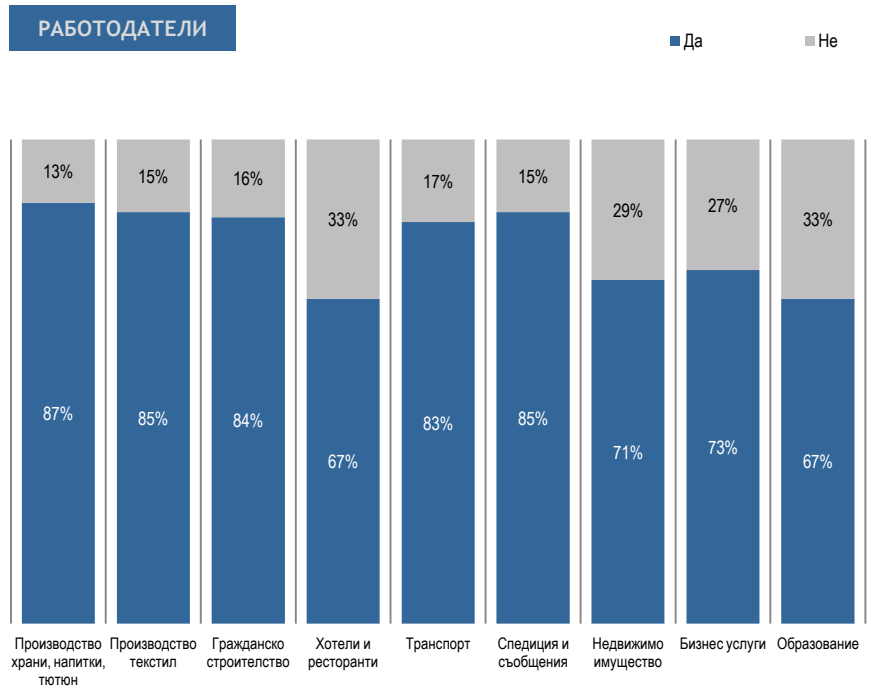

B18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Платен годишен отпуск

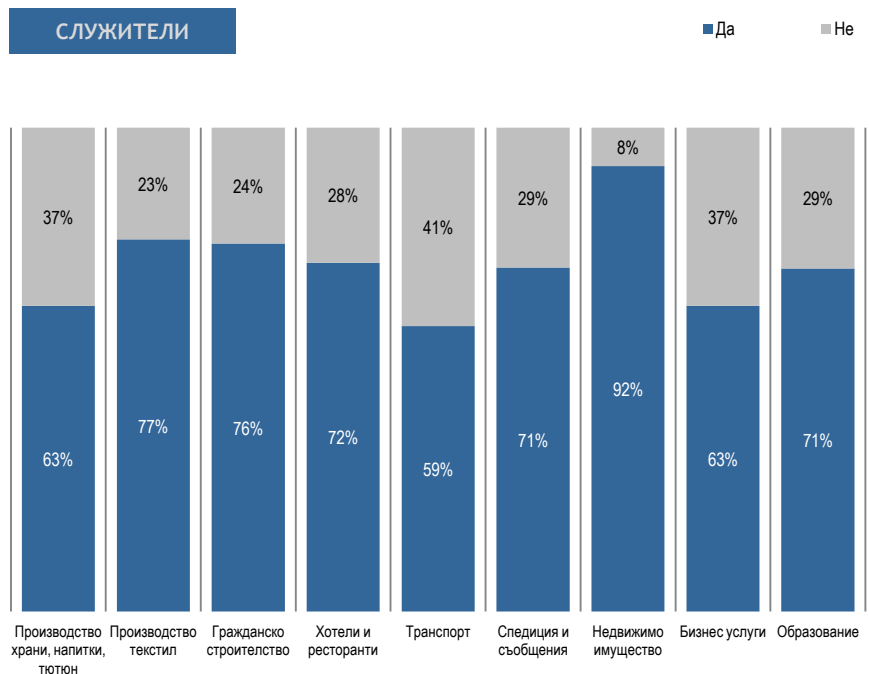

B22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Платен годишен отпуск

Графика 93: Клауза за ползване на почивки в работно време. Участвали в събитията

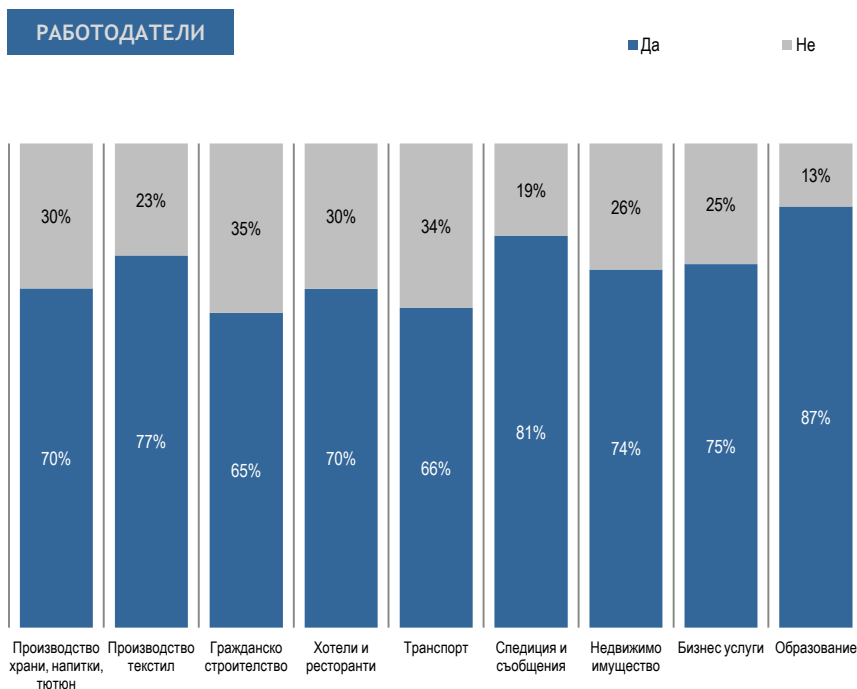

B18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

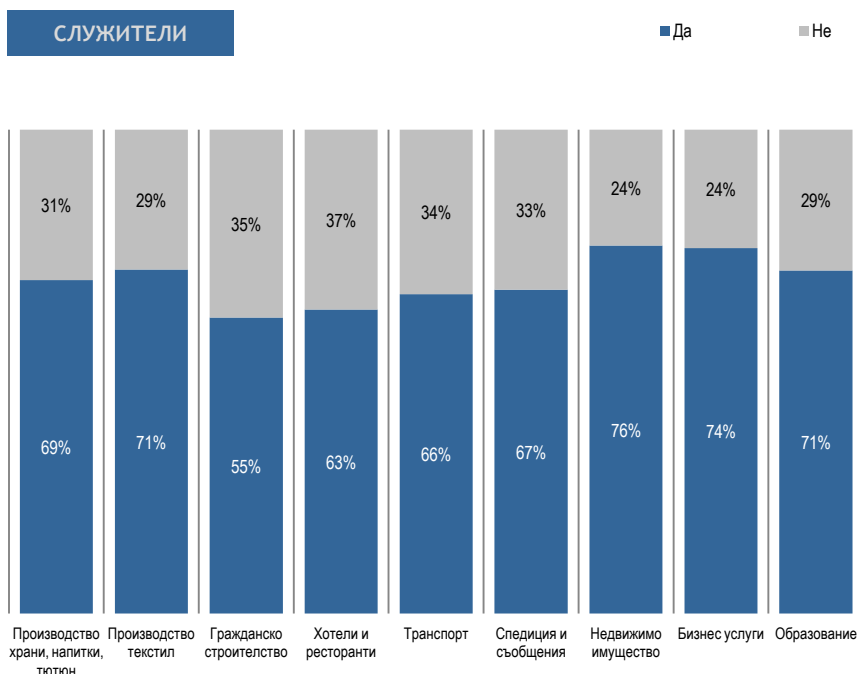

B22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

Графика 94: Клауза за ползване на почивки в работно време. Неучаствали в събитията

B18: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

B22: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

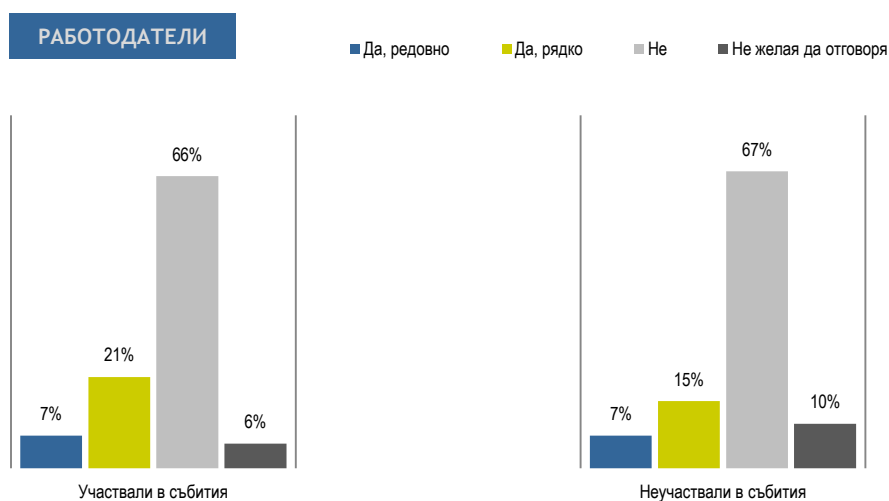
Спазване на продължителността на работния ден

Около две трети от работодателите, участвали в събитията (66%), и също толкова от неучаствалите в събитията (67%) са казали, че служителите им не работят извън работно време.

На този въпрос също прави впечатление сравнително по-високият дял непожелали да отговорят работодатели - 1 от 10 при необхванатите от събитията и 6% от обхванатите. Ако този отговор се приеме като по-скоро потвърждение на факта, че техните служители полагат труд извън работно време, то може да се заключи, че в 1 от всеки 3 случая се работи извън работно време. Макар и косвено доказателство в полза на това твърдение е емпирично изследване, проведено през февруари сред служители в столицата, 31% от които заявяват, че работят над 40 часа седмично на работното им място.

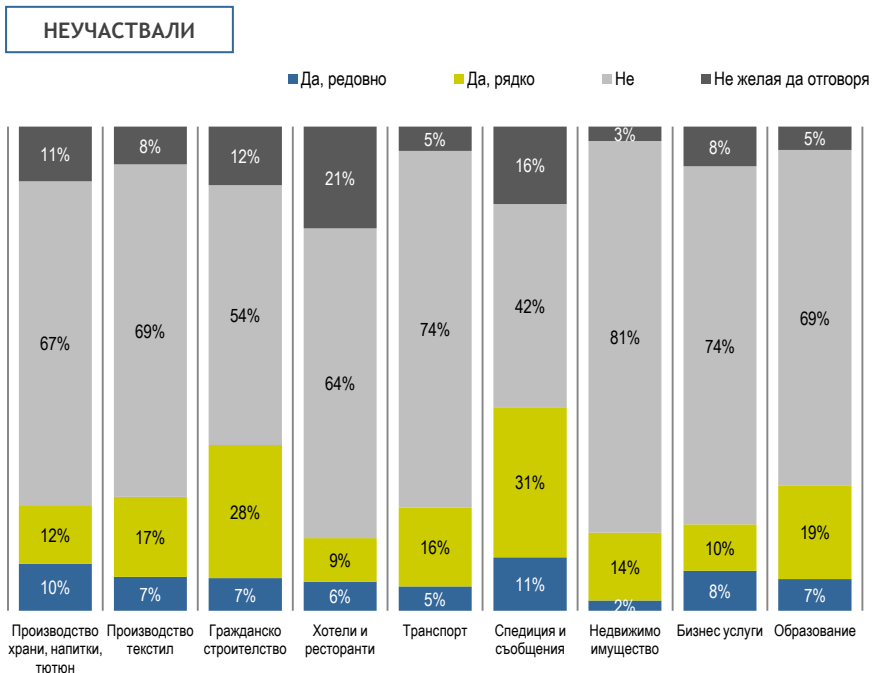
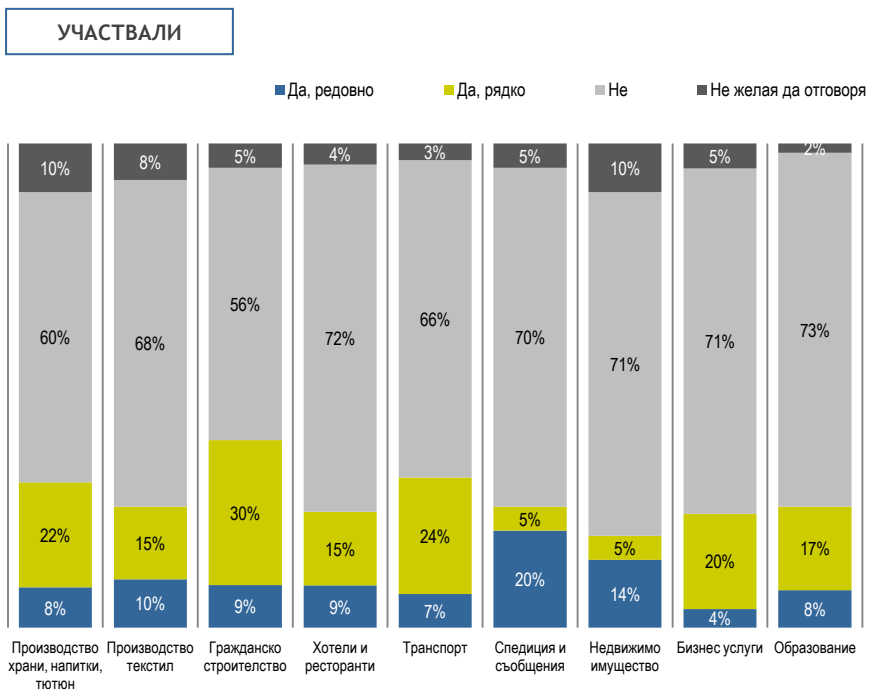
Според работодателите, участвали в събитията, най-често се среща полагане на труд извън работно време в отрасъл *гражданско строителство*, макар и не редовно (39%). 20% съобщават за редовно полагане на труд извън работно време *в спедиция и съобщения*, като делът на въобще признаващите за труд извън работно време (редовно и нередовно) в този отрасъл от страна на неучаствалите в събитията работодатели е 42%. Работодателите от същата подгрупа в *хотелиерство и ресторантьорство*, неотговорили на въпроса, представляват значителния дял от 21%.

Графика 95: Полагане на труд извън работно време

B25: Работят ли работниците /служителите в предприятието извън работно време?

Графика 96: Полагане на труд извън работно време. Работодатели

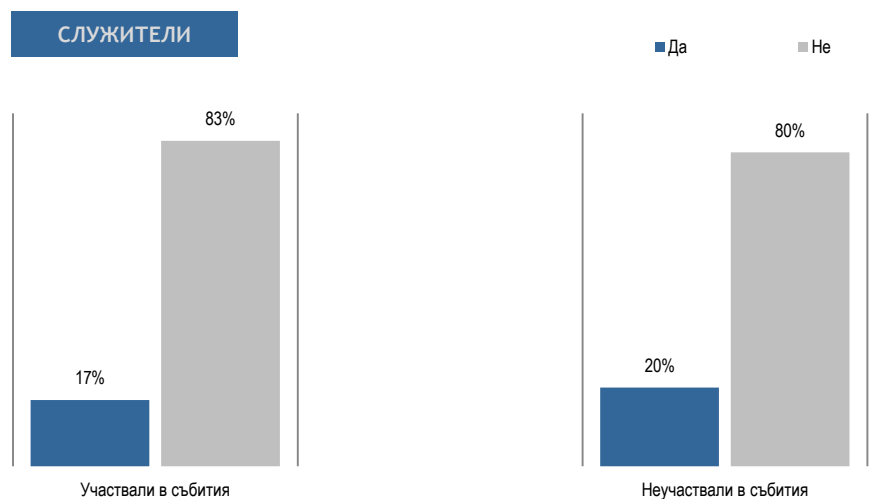
B25: Работят ли работниците /служителите в предприятието извън работно време?

Интересно е наблюдението, че по-малък дял наети лица признават за труд извън работно време в сравнение с работодателите. Голямото мнозинство от служителите, участвали в събитията (83%), и също толкова от неучаствалите в събитията (80%) са посочили, че не полагат труд извън работно време.

В подгрупата на участвалите в събитията, най-висок дял са съобщили, че работят извънредно в отрасли *спедиция и съобщения* (30%), *транспорт* (20%) и *производство на храни* (20%).

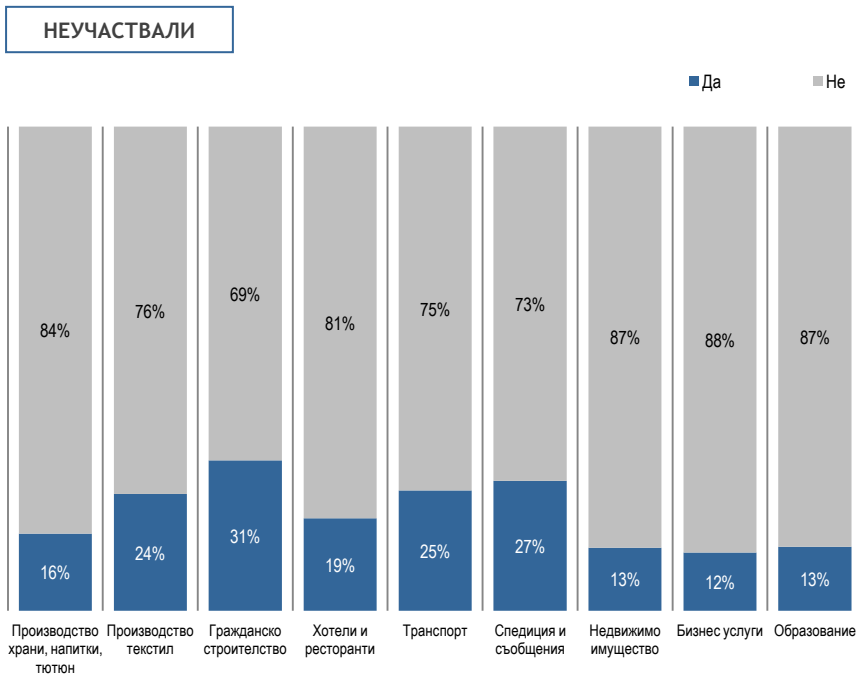
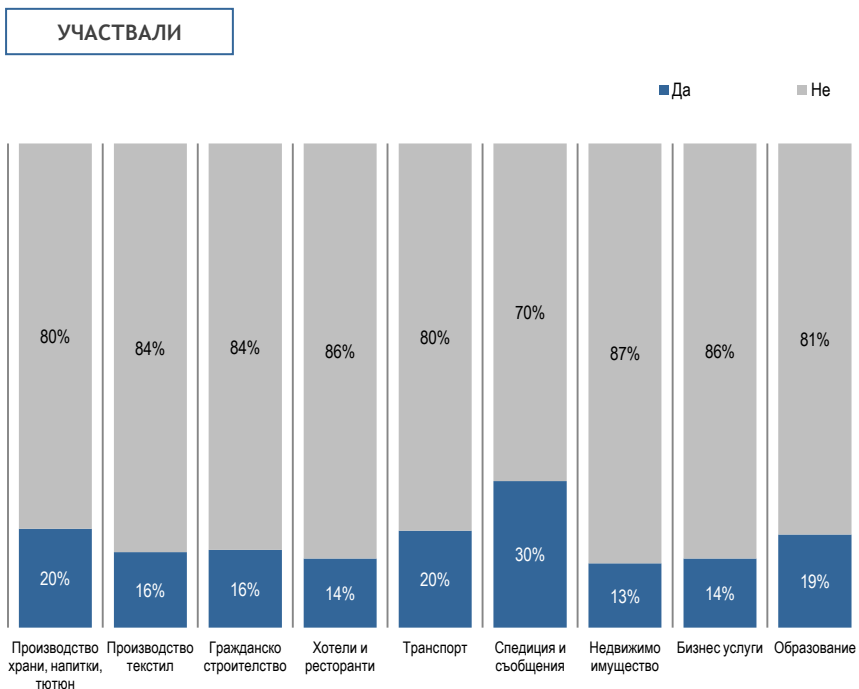
В подгрупата на неучаствалите в събитията, с по-висок от средния за всички дял съобщават за работа извън работно време служителите в отрасли *гражданско строителство* (31%), *спедиция и съобщения* (27%), *транспорт* (25%) и *производство на текстил* (24%).

Графика 97: Полагане на допълнителен труд (извън работно време)

B24: Полагате ли труд в предприятието извън работно време?

Графика 98: Полагане на допълнителен труд (извън работно време). Служители

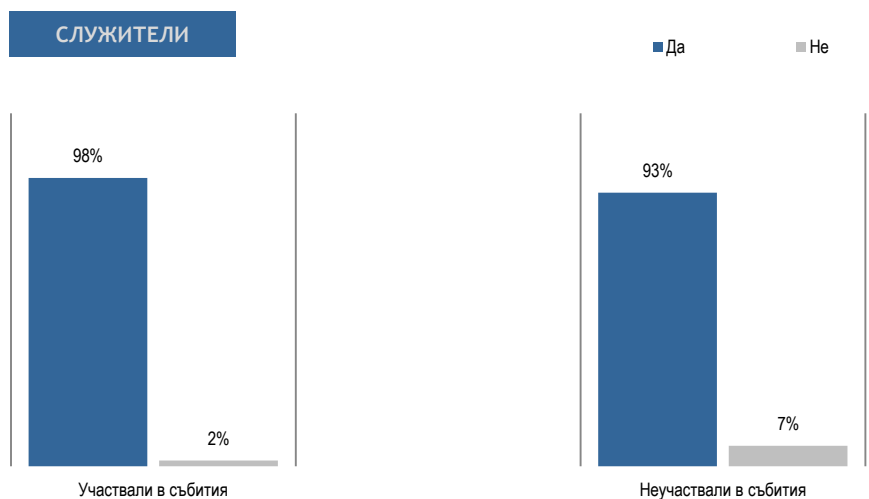

B24: Полагате ли труд в предприятието извън работно време?

Като цяло, анкетираните служители твърдят, че в тяхното предприятие се спазват условията за продължителност на работния ден на работното им място, съгласно трудовия договор. Тази добра практика обаче е с по-високи положителни стойности при наетите лица, които са участвали в обучителните и информационни събития, в сравнение с наетите, които не са участвали в събитията.

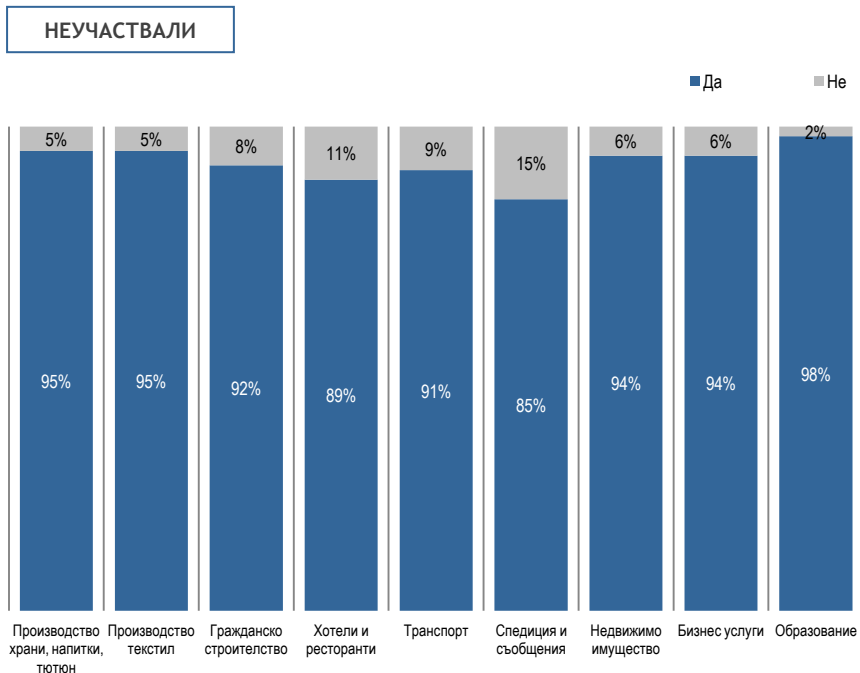
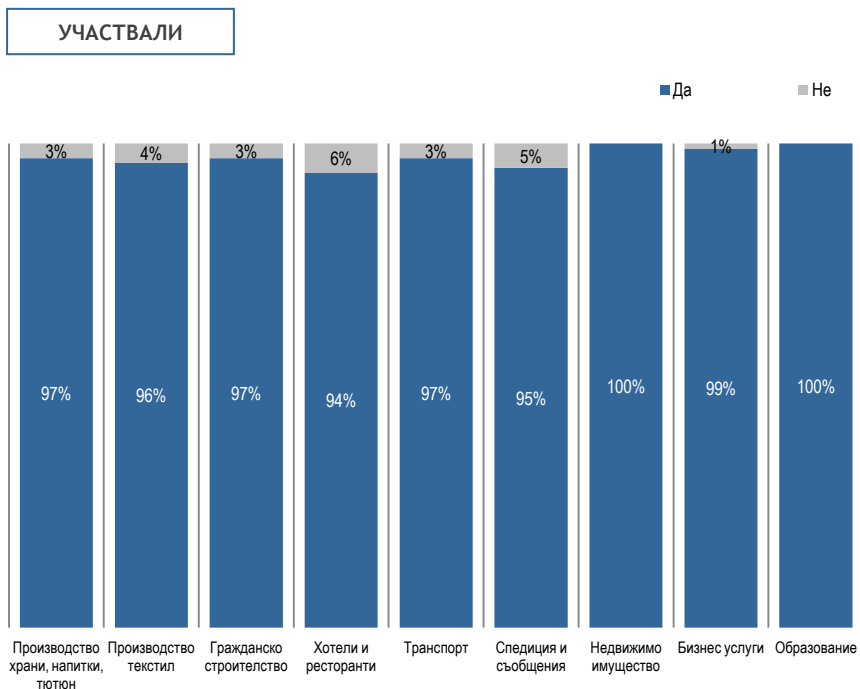
В спедиция и съобщения (15%), хотелиерство и ресторантьорство (11%), транспорт (9%) и гражданско строителство (8%) са относително по-високите дялове на наети лица в подгрупата на необхванатите от събитията, които твърдят, че условията за продължителност на работния ден за тяхното работно място съгласно трудовия договор не се спазват.

Графика 99: Спазване на условията за продължителност на работния ден съгласно трудовия договор

B23: Спазват ли се условията за продължителност на работния ден на вашето работно място съгласно трудовия ви договор?

Графика 100: Спазване на условията за продължителност на работния ден съгласно трудовия договор. Служители

B23: Спазват ли се условията за продължителност на работния ден на вашето работно място съгласно трудовия ви договор?

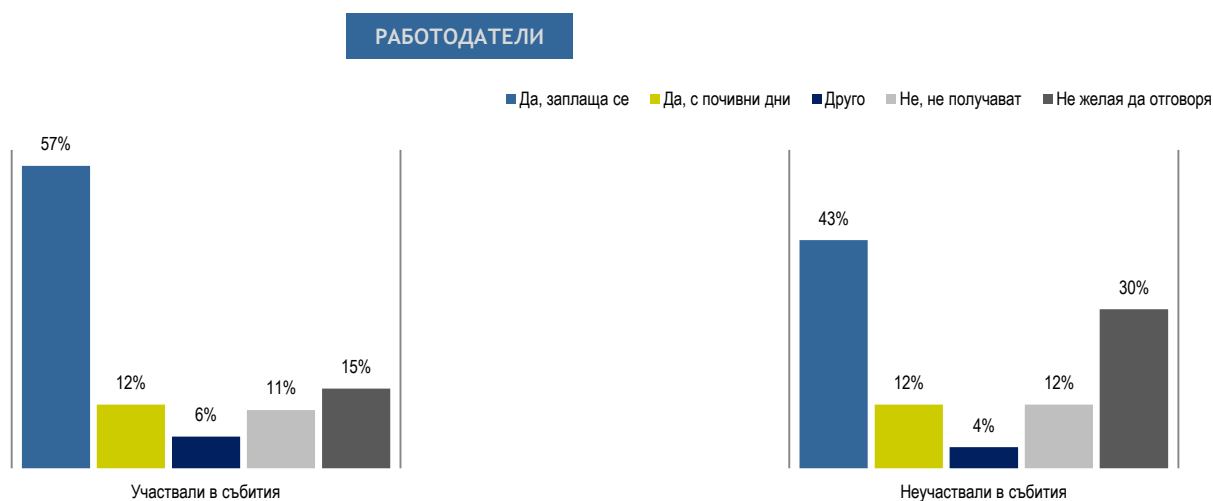
Заплащане на допълнително положен труд

Интересни са отговорите, дадени от работодателите, на въпроса дали и как се заплаща допълнително положения труд от техните служители. Около половината декларират, че този труд се заплаща, докато другата половина се разпределя между други практики (компенсация чрез почивни дни или друго), незаплащане на този труд и нежелание за отговор на въпроса. Определено, значително по-висок дял обхванати от събитията работодатели заплащат допълнително положения от служителите им труд (57%) отколкото необхванати от събитията работодатели (43%). Същевременно два пъти по-голям дял от втората група не желаят да дадат отговор на въпроса.

В подгрупата на участвалите в събитията, над 50% от работодателите във всички отрасли заявяват, че заплащат допълнителния труд, с изключение на *бизнес услуги*, делът на тази практика е под 50%. Най-разпространена е практиката за заплащане на допълнително положения труд в *гражданско строителство* (76%) и *недвижимо имущество* (89%).

Втората най-популярна практика - “заплащане” чрез почивни дни - е най-типична за отрасъл *транспорт* (42%). Практикува се - в един от 10 случая - във всички останали отрасли, с изключение на *гражданско строителство* и *образователни услуги*, при които се среща по-рядко.

Графика 101: Заплащане на допълнително положен труд

B26: Работниците /служителите на предприятието получават ли допълнително възнаграждение за допълнително отработено време и под каква форма?

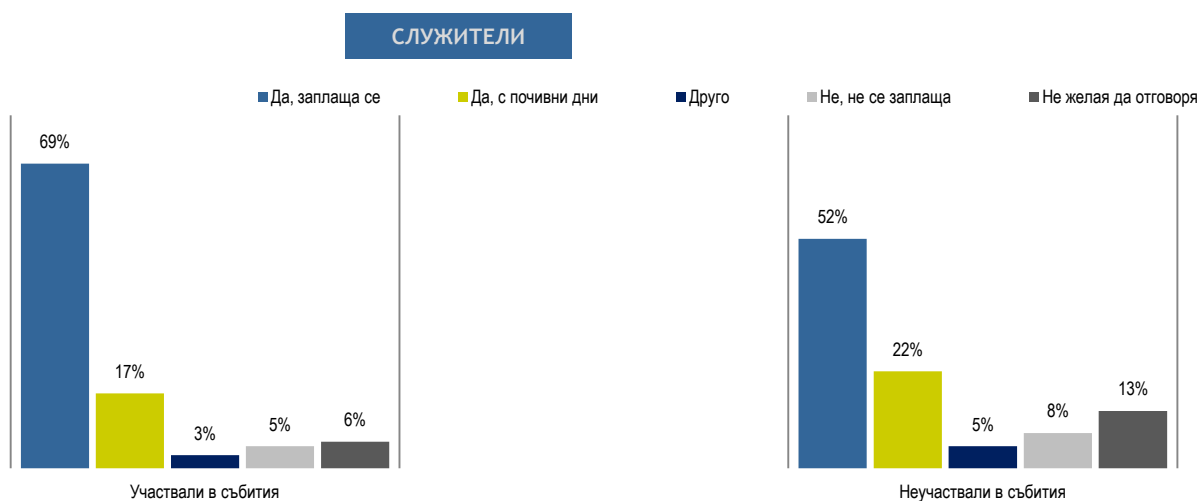
В подгрупата на необхванатите от събитията работодатели, висок дял на практиката за компенсация на допълнително положен труд чрез почивни дни се среща в отрасъл *спедиция и съобщения* (27%), *недвижимо имущество* (20%) и *образователни услуги* (16%).

В тази подгрупа обаче е много висок дялът на непожелалите да дадат отговор на този въпрос работодатели. Техният дял е най-висок в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (46%), *спедиция и съобщения* (36%), *бизнес услуги* (31%).

Картината в отговорите на анкетираните служители е сходна с тази на работодателите, като тук значително по-висок дял необхванати в събитията наети лица са дали отговор на въпроса в сравнение със същата подгрупа при работодателите.

Две трети от служителите, участвали в събитията (69%) и половината от неучаствалите в събитията (52%) са казали, че трудът, който полагат извън работно време, се заплаща.

Графика 102: Заплащане на допълнително положен труд

B25: Заплаща ли предприятието допълнително положен труд и под каква форма?

Приблизително една пета от служителите, участвали в събитията (17%), и приблизително толкова от неучаствалите в събитията (22%) са съобщили, извънредният им труд се заплаща в почивни дни.

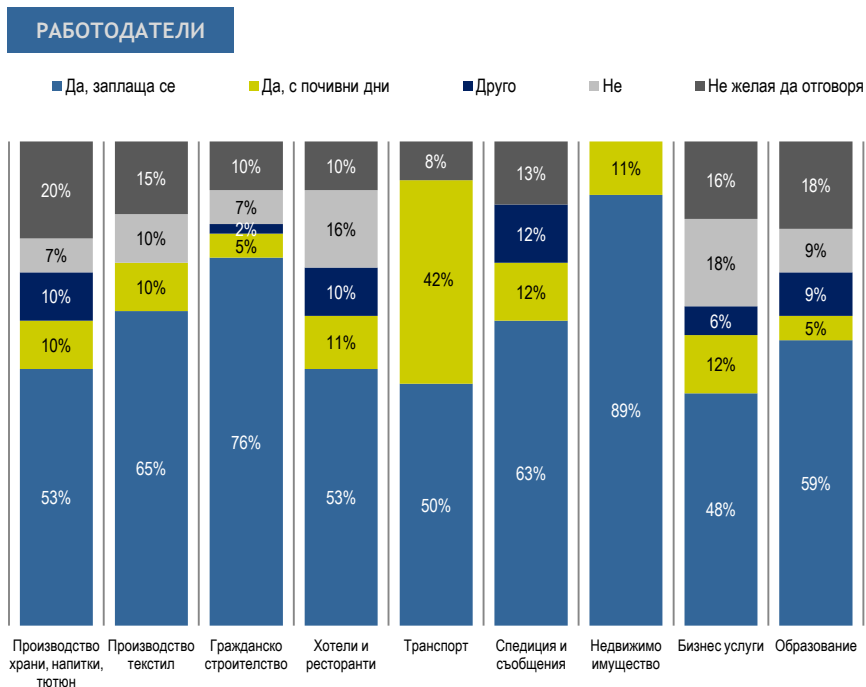
В подгрупата на обхванатите от събитията, най-категорично са заявили, че допълнителният труд им се заплаща в отрасли *производство на текстил (100%), производство на храни и напитки (81%) и гражданско строителство (74%)*. Едва 29% в *хотелиерство и ресторантьорство* са казали, че допълнителният им труд се заплаща - за сравнение, във всички други отрасли този дял е над 50%.

Втората най-популярна практика - компенсация чрез почивни дни - се отличава с по-висок дял в отрасли *образователни услуги (47%), хотелиерство и ресторантьорство (43%), транспорт (25%)*.

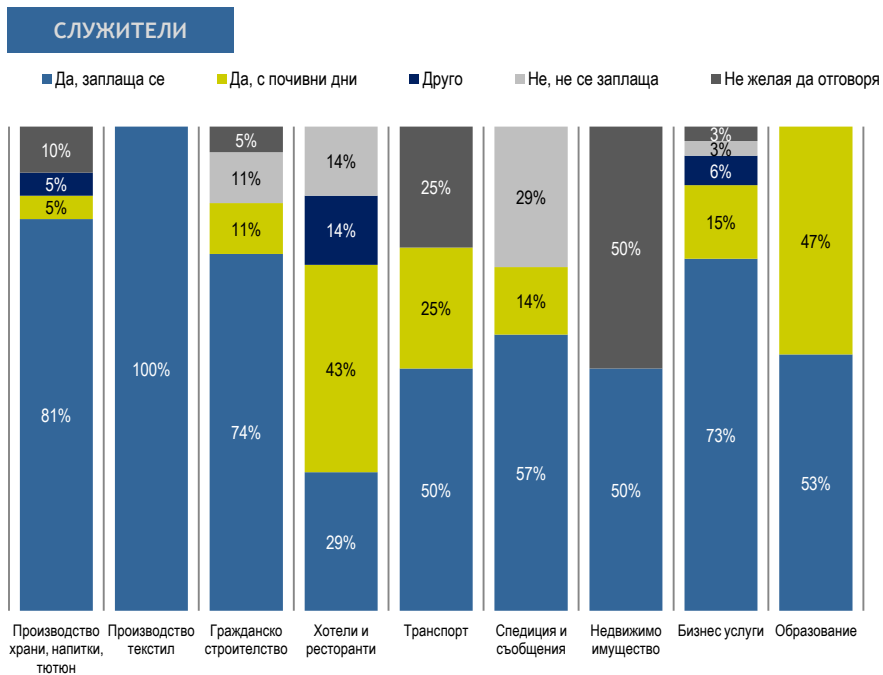
Подгрупата на неучаствалите в събитията служители потвърждава заплащането на допълнителния труд в отрасли *производство на текстил и гражданско строителство*, макар и със значително по-ниски стойности (съответно 63% и 60%). Във всички други отрасли посочилите, че трудът се заплаща, са под 50%, за разлика от обхванатите от събитията служители. А практиката за компенсация на допълнителния труд чрез почивни дни е с много по-високи стойности. Освен в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство и образователни услуги*, както сочат данните на участвалите в събитията, също в отрасли *недвижимо имущество (56%), производство на храни (26%), бизнес услуги (24%)*.

Като цяло, трябва да се каже, че данните по въпроса за заплащането на допълнително положение труд са противоречиви - както между целевите групи в един отрасъл, така и в подгрупите на участвали и неучаствали в даден отрасъл. Най-вероятната причина за това е липсата на установени практики и честа промяна на правилата по този въпрос в дадено предприятие, въпреки единната законосъобразна форма за заплащане.

Графика 103: Заплащане на допълнително положен труд. Участвали в събитията

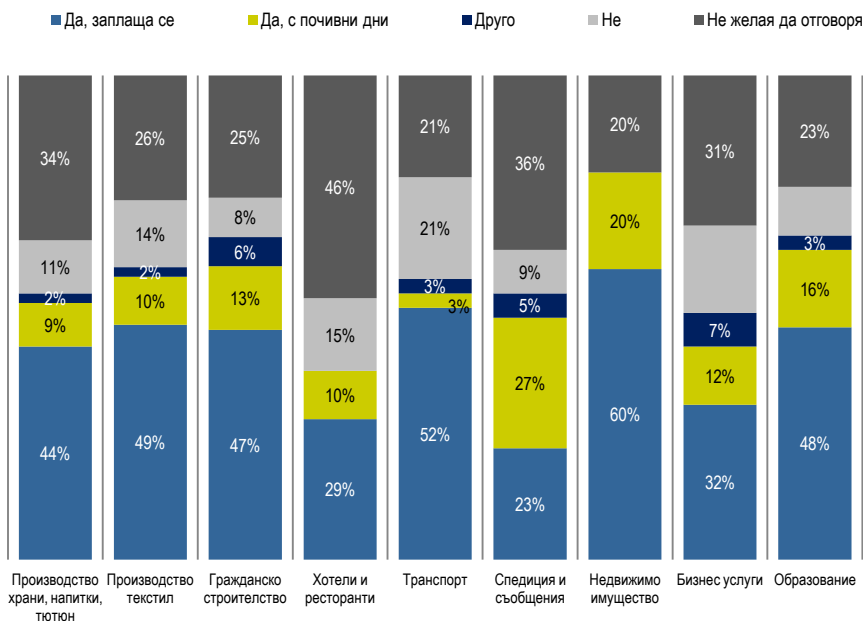
B26: Работниците /служителите на предприятието получават ли допълнително възнаграждение за допълнително отработено време и под каква форма?

B25: Заплаща ли предприятието допълнително положен труд и под каква форма?

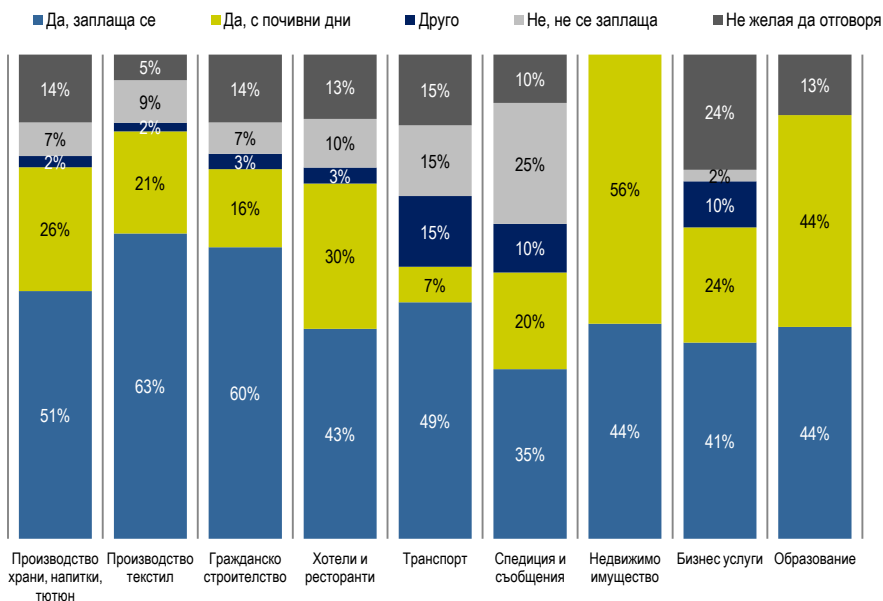
Графика 104: Заплащане на допълнително положен труд. Неучаствали в събитията

РАБОТОДАТЕЛИ

B26: Работниците /служителите на предприятието получават ли допълнително възнаграждение за допълнително отработено време и под каква форма?

СЛУЖИТЕЛИ

B25: Заплаща ли предприятието допълнително положен труд и под каква форма?

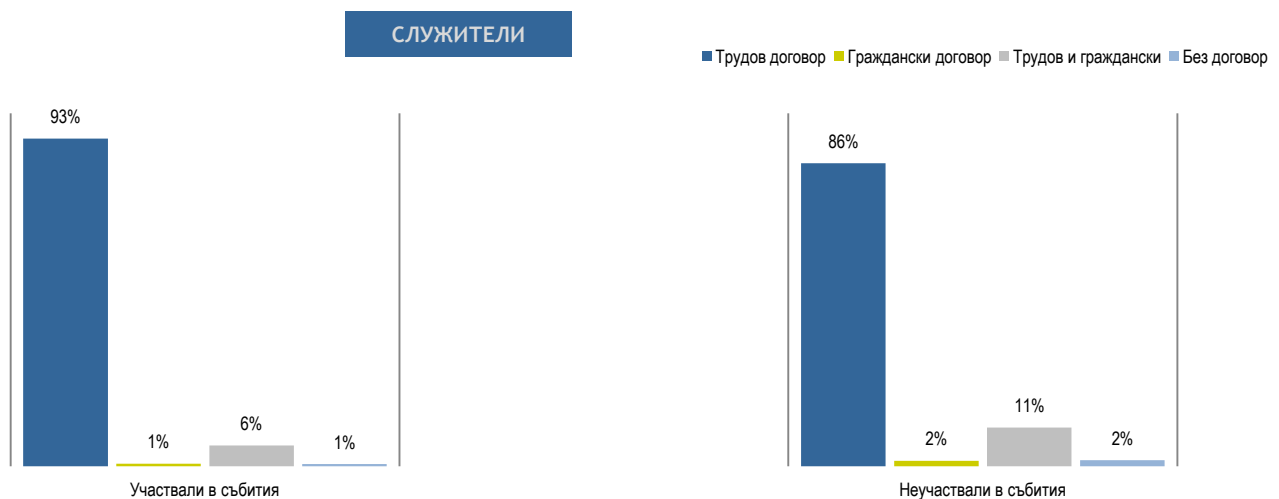
Заплащане на труда

Начин на заплащане на труда

Получаване на трудово възнаграждение по силата на трудов договор е преобладаващият начин на полагане и вземездяване на труда според 93% от служителите, участвали в събитията, и 86% от неучаствалите служители. Комбинацията от трудов и граждански договор, която позволява по-голяма гъвкавост за работодателя, се използва в съответно 6% и 11% от случаите. Работата без сключен договор или само въз основа на граждански договор е силно ограничена.

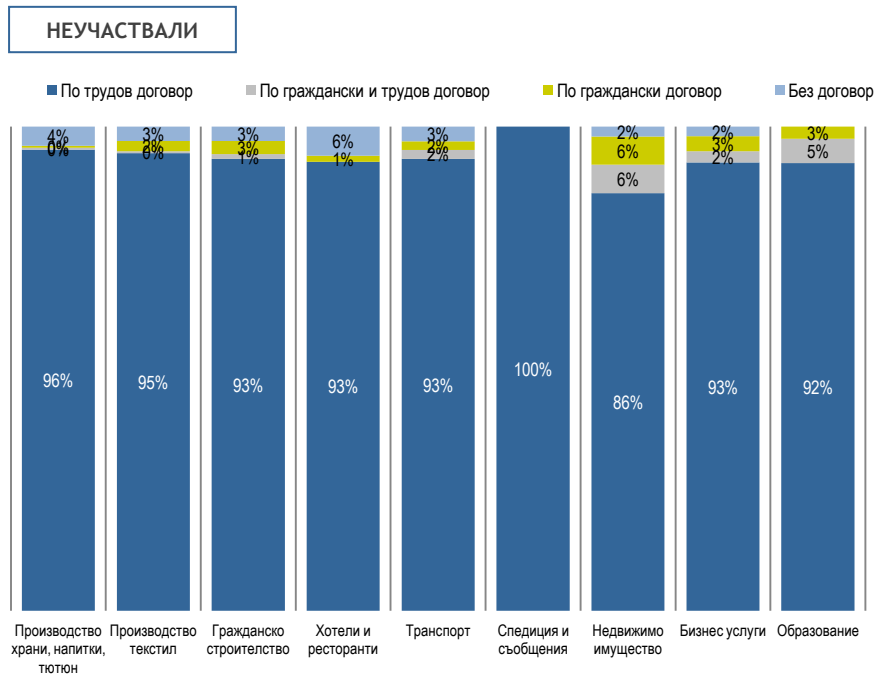
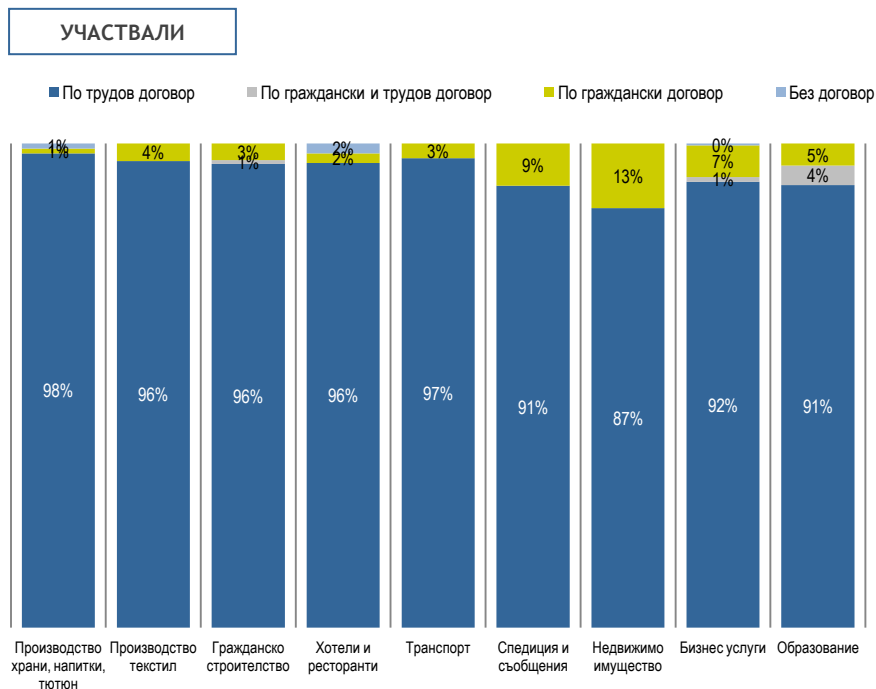
С по-висок дял от средния за всички служителите, участвали в събитията, са казали, че трудът им се заплаща по силата на граждански договор в отрасли *недвижимо имущество* (13%), *спедиция и съобщения* (9%) и *бизнес услуги* (7%).

Графика 105: Наличие на договор, въз основа на който се заплаща положението труд

B26: Въз основа на какво получавате Вашето възнаграждение в предприятието?

Графика 106: Наличие на договор, въз основа на който се заплаща положениа труд. Служители

B26: Въз основа на какво получавате Вашето възнаграждение в предприятието?

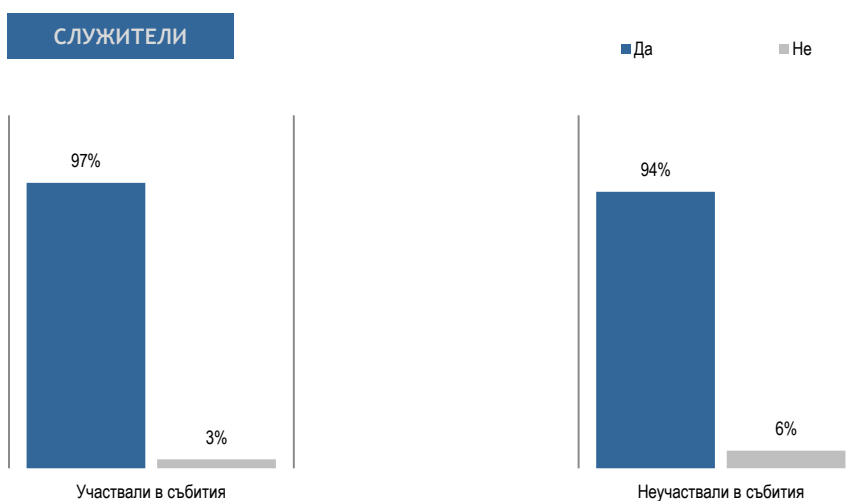
Проучването показва, че няма съществени нарушения по отношение укриването на реално уговорения размер на трудовото възнаграждение, когато има сключен договор между страните.

Почти всички анкетирани служители, участвали в събитията (97%), и също толкова от неучаствалите в събитията (94%) са казали, че възнаграждението, което получават от предприятието, отговаря по размер на това, което е описано в трудовия им договор.

Макар и много нисък, делът на служителите, които са съобщили, че размерът на възнаграждението им не отговаря по размер на упоменатото в договора им, е два пъти по-голям сред необхванатите от събитията наети лица в сравнение с обхванатите от информационните и обучителните събития.

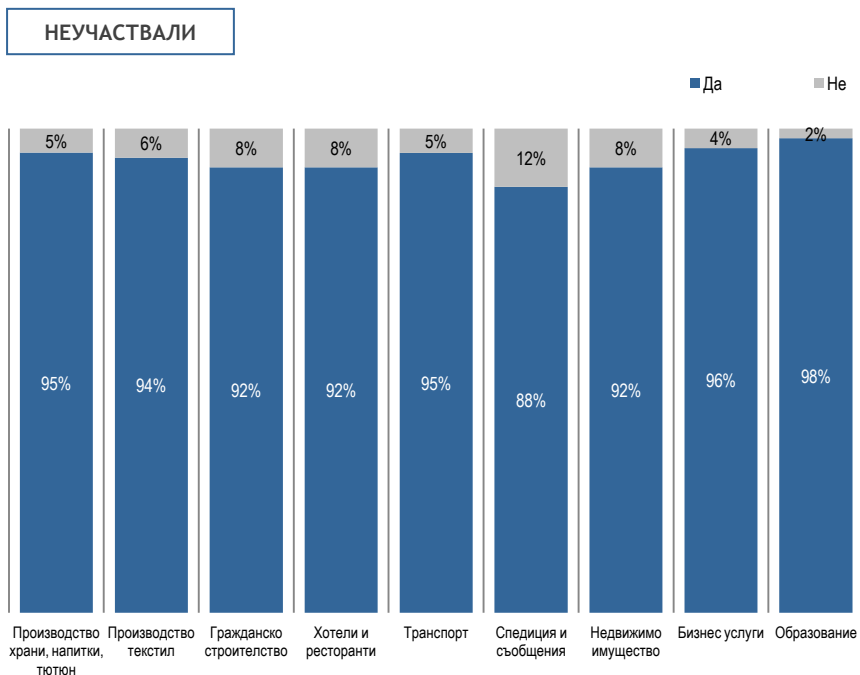
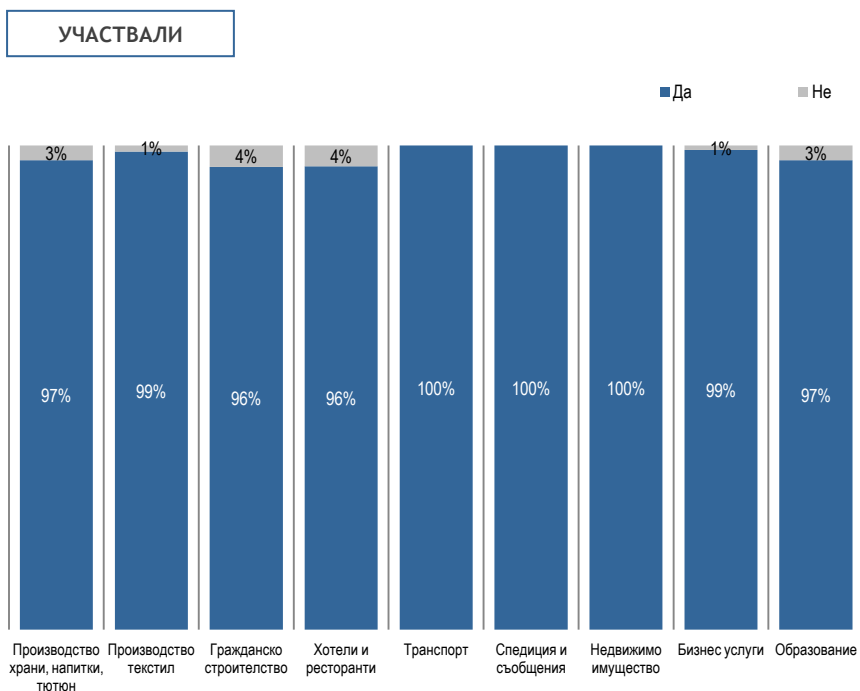
Поради малкия брой случаи на недобрата практика за несъответствие между посоченото в договора и получаваното като размер възнаграждение, анализът по отрасли не е достатъчно категоричен. Все пак, въз основа на отговорите на неучаствалите в събитията служители може да се заключи, че по-често подобно несъответствие се случва в отрасъл *спедиция и съобщения* -12% (в сравнение с другите отрасли).

Графика 107: Наличие на съответствие между размера на възнаграждението и посочения размер в договора

B27: Възнаграждението, което получавате от предприятието, отговаря ли по размер с това, което е посочено в договора Ви?

Графика 108: Наличие на съответствие между размера на възнаграждението и посочения размер в договора. Служители

B27: Възнаграждението, което получавате от предприятието, отговаря ли по размер с това, което е посочено в договора Ви?

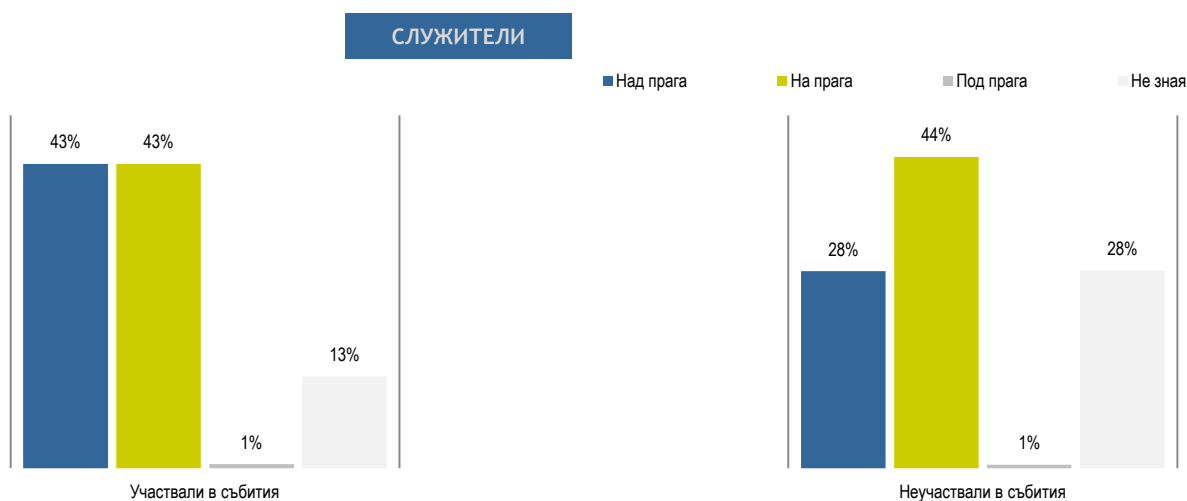
При служителите, обхванати от събитията, равен дял посочват, че тяхното трудово възнаграждение е над или на осигурителния праг (по 43%). Различие в това отношение се констатира при онези служители, които не са участвали в събитията, като делът на работещите над прага е значително по-нисък (28%).

Интерес представлява отговорът “не зная”, даден от 13% от участвалите и 28% от неучаствалите служители, който показва, че обучените служители в значително по-голяма степен проявяват интерес и са информирани за осигурителния праг на професията си.

Доминиращата практика е осигуряване на прага за заеманата длъжност, като изключение са отрасли *гражданско строителство* (53%) и *производство на храни* (53%), единствено в които над половината от всички в подгрупата на участвалите в събитията декларират размер на заплатата над прага.

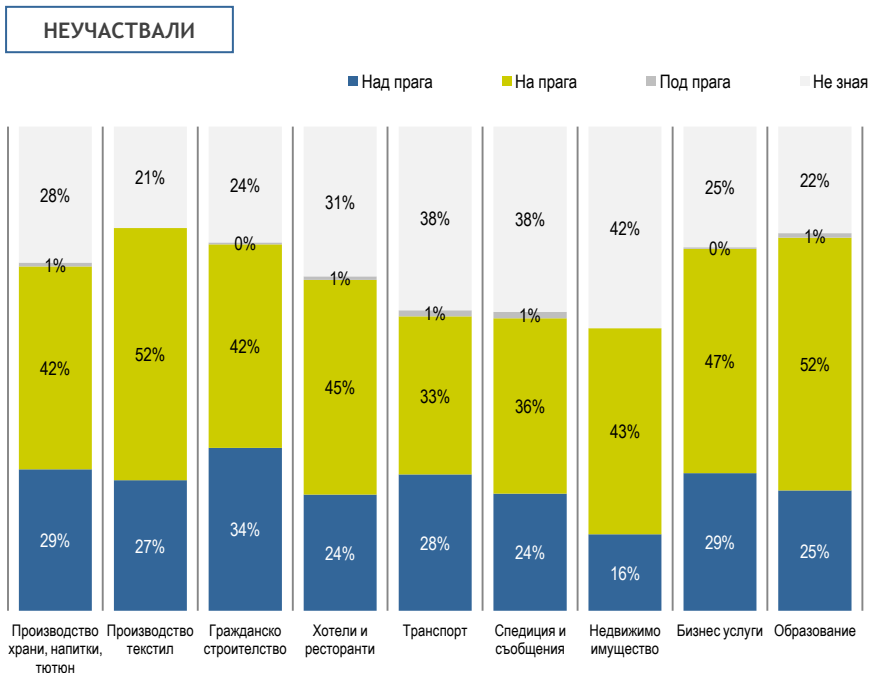
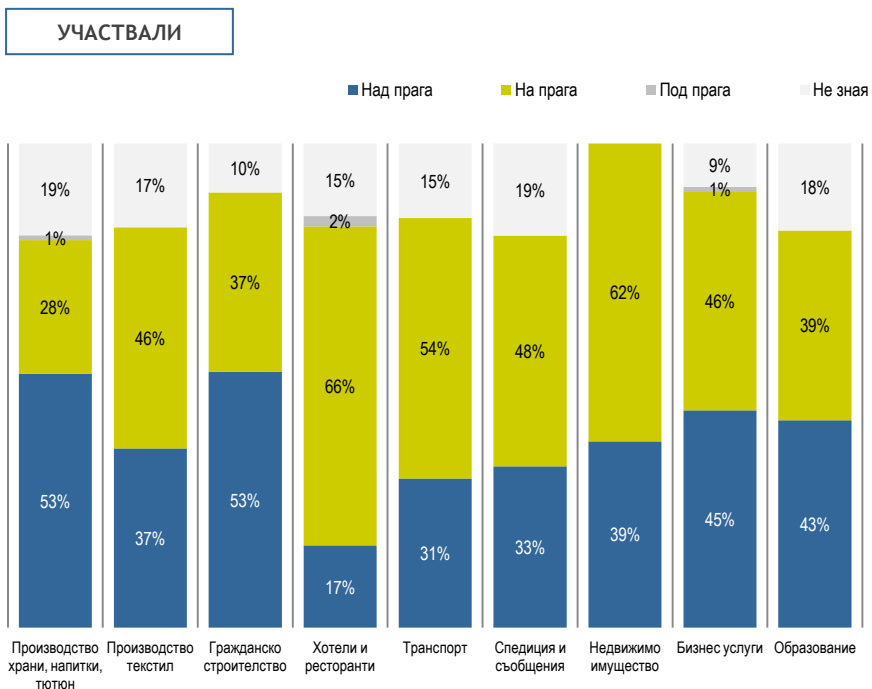
Прави впечатление много ниският дял - в сравнение с останалите сектори - на осигурени над прага в *хотелиерство и ресторантьорство* - едва 17% (според участвалите).

Графика 109: Размер на заплатата спрямо осигурителния праг за заеманата длъжност

B29: Какъв е размерът на Вашата заплата спрямо осигурителния праг за заеманата от вас длъжност?

Графика 110: Размер на заплатата спрямо осигурителния праг за заеманата длъжност. Служители

B29: Какъв е размерът на Вашата заплата спрямо осигурителния праг за заеманата от вас длъжност?

Форма на получаване на възнаграждението

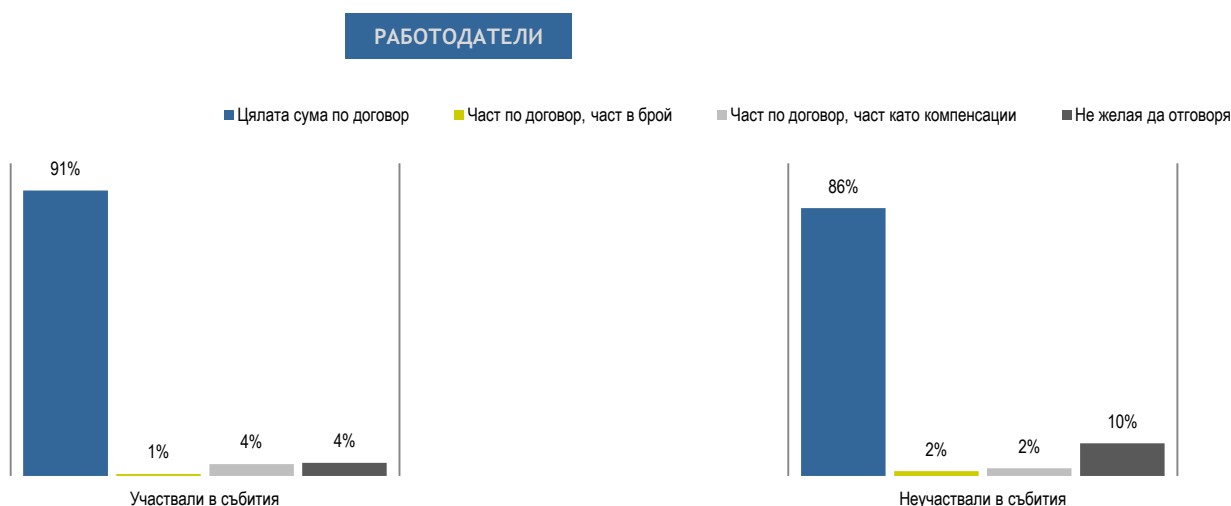
Около 90% от работодателите твърдят, че заплащат възнаграждението на своите работници или служители под формата на трудов договор. Само много незначителен дял (1%-2%) признават, че част от възнаграждението се заплаща и в брой.

5 процентни пункта е по-висок делът на заплащащите цялата сума на възнаграждението по трудов договор сред участвалите в събитията работодатели. Същевременно 2,5 пъти по-висок е делът на нежелаещите да отговорят на въпроса работодатели, които не са участвали в събитията (общо 10% не желаят да отговорят).

Работодателите, участвали в събитията, в относително висока степен са отговорили, че служителите им взимат част от парите по трудов договор, а останалите като компенсация, в отрасли *производство на текстил* (8%), *производство на храни* (7%) и *гражданско строителство* (6%). Към тези отрасли може да бъде добавен и отрасъл *транспорт* (6%), посочен от неучаствалите работодатели.

В *недвижимо имущество* (10%) и *хотелиерство и ресторантьорство* (21%) са най-високите дялове непожелали да отговорят на въпроса каква част от парите служителите им получават по трудов договор и каква като компенсация (съответно при участвалите и неучаствалите работодатели).

Графика 111: Форма на получаване на възнаграждението (по договор - в брой)

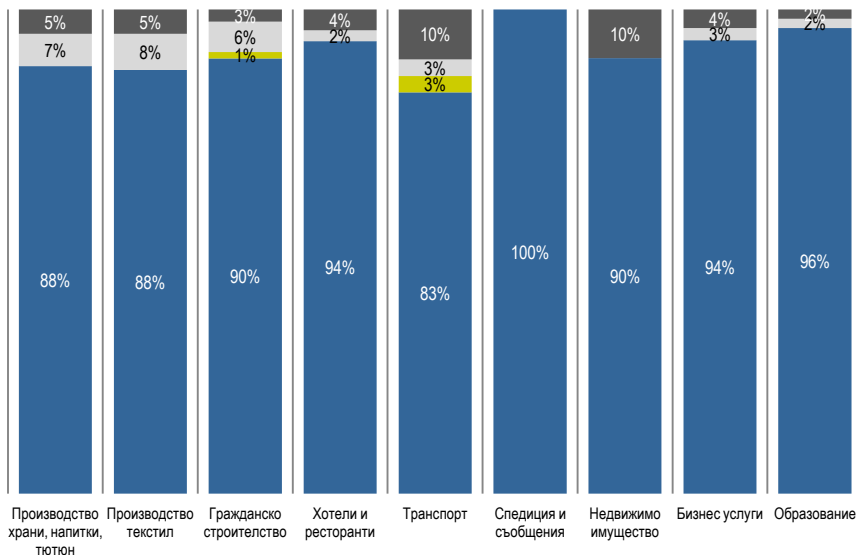

B23: Под каква форма по-голяма част от работниците/служителите в предприятието получават своите възнаграждения?

Графика 112: Форма на получаване на възнаграждението (по договор - в брой). Работодатели

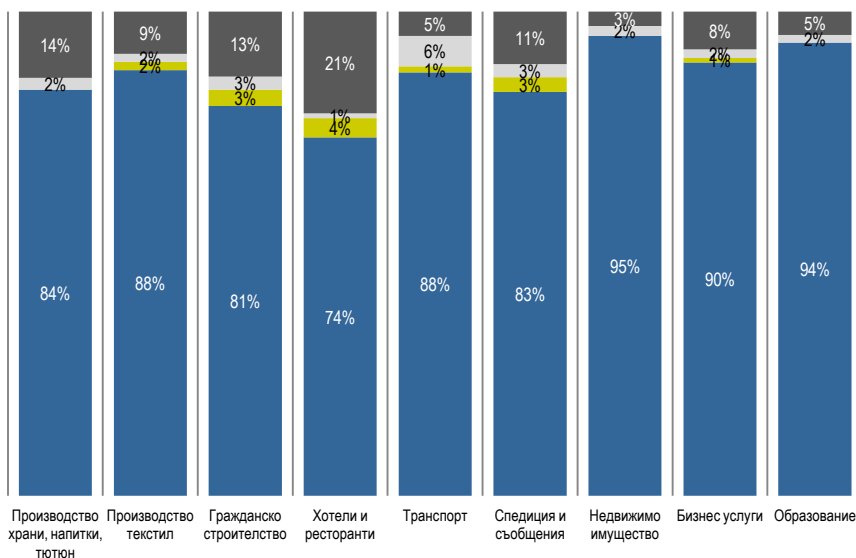
УЧАСТВАЛИ

■ Цялата сума по договор ■ Част по договор, част в брой ■ Част по договор, част като компенсации ■ Не желая да отговоря

НЕУЧАСТВАЛИ

■ Цялата сума по договор ■ Част по договор, част в брой ■ Част по договор, част като компенсации ■ Не желая да отговоря

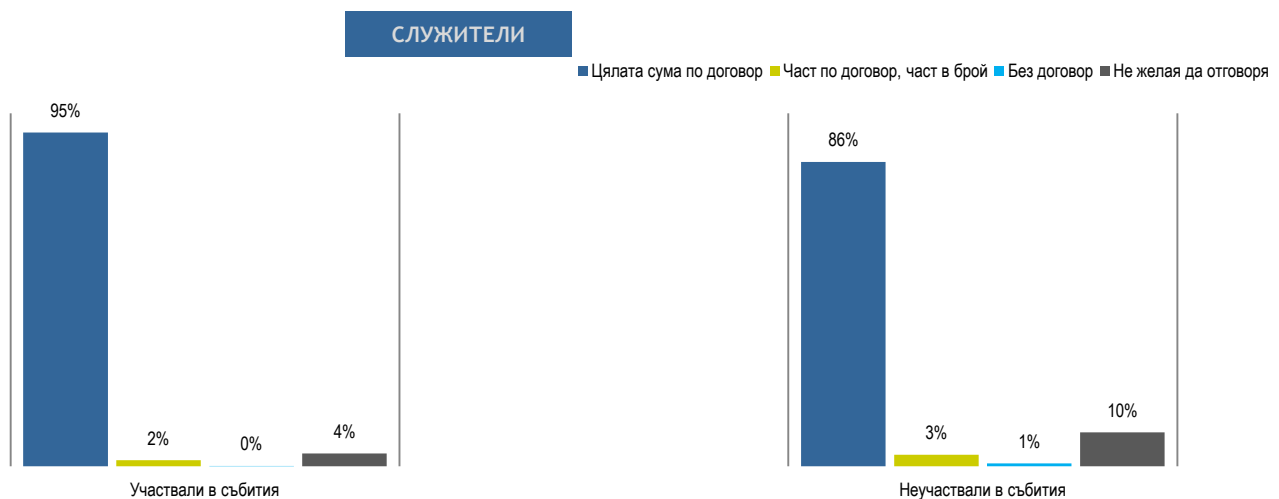

B23: Под каква форма по-голяма част от работниците/служителите в предприятието получават своите възнаграждения?

По отношение на формата на получаване на възнаграждението се наблюдава почти пълно препокриване между данните при анкетираните работодатели и анкетираните наети лица. Но по-висок е дялът на участвалите в събитията служители (95%), които декларират, че получават цялата сума на възнаграждението си по договор, в сравнение с неучаствалите (86%).

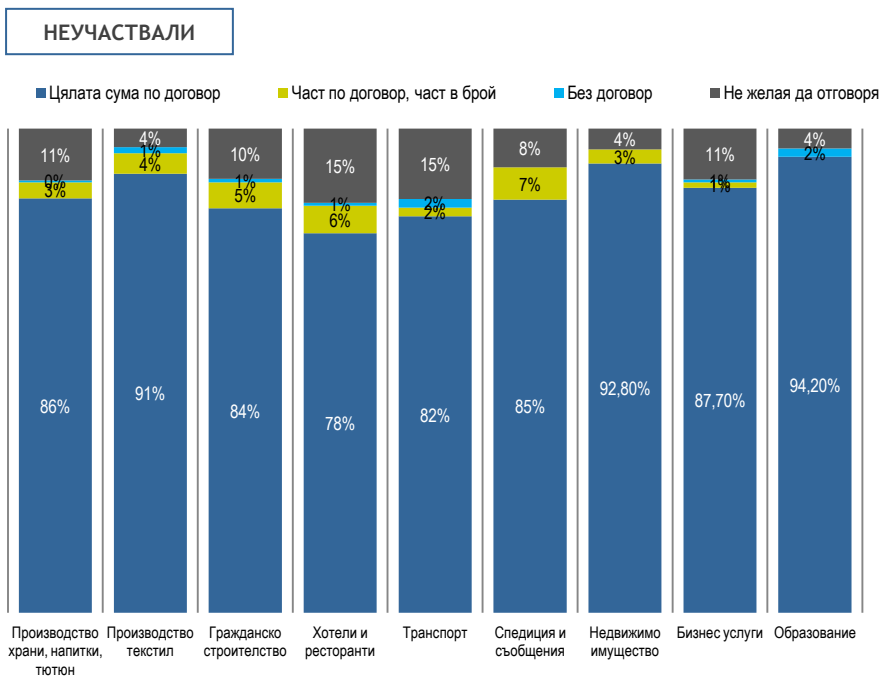
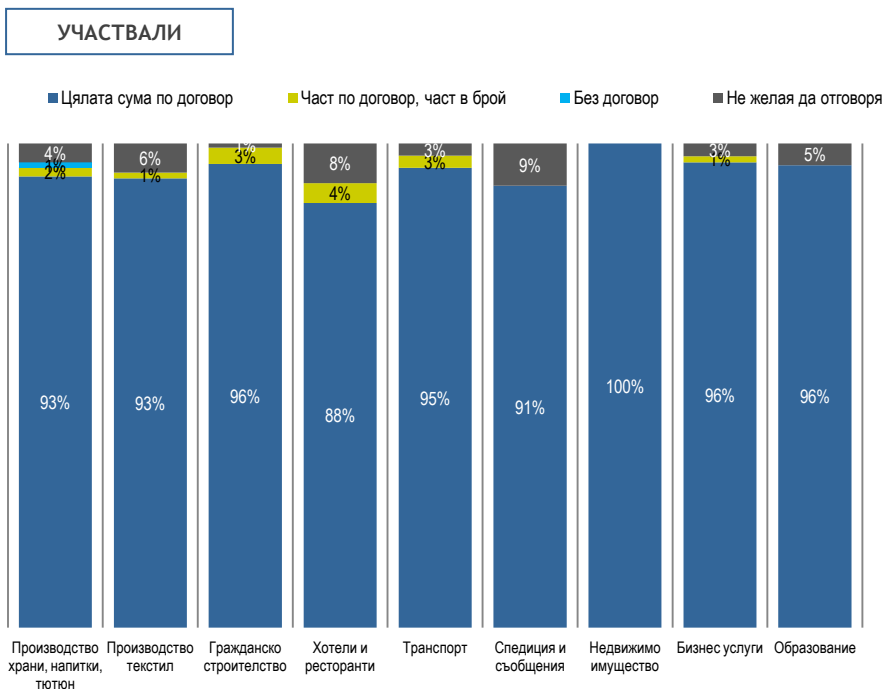
Същевременно, един от всеки 10 неучаствали не е пожелал да даде отговор на въпроса. Ако тази позиция се приеме като по-скоро прикриване на нерегламентирана практика, то тя се среща най-често в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* и *транспорт* (по 15%). В тези два отрасъла 4 от 5 служители потвърждават, че получават цялото си възнаграждение по договор, което предполага, че в 1 от 5 случая това не е така.

Графика 113: Форма на получаване на възнаграждението (по договор - в брой)

V30: Под каква форма получавате възнаграждението си в предприятието?

Графика 114: Форма на получаване на възнаграждението (по договор - в брой). Служители

V30: Под каква форма получавате възнаграждението си в предприятието?

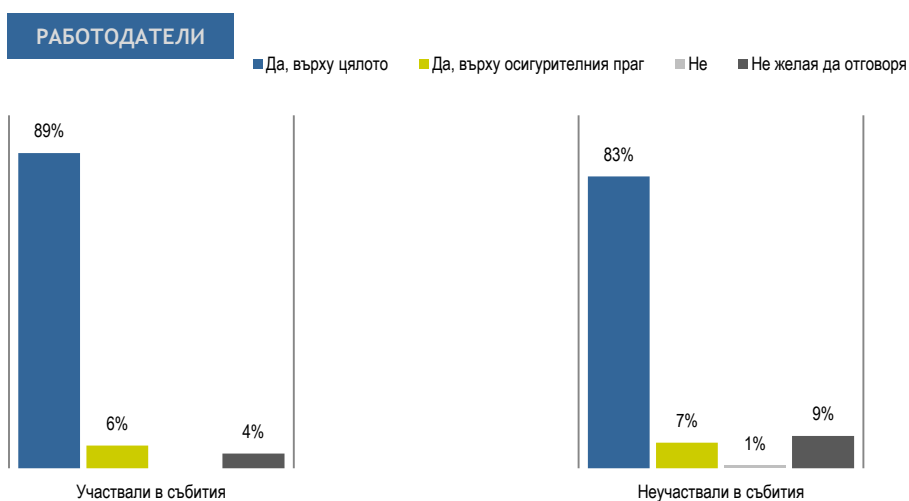
Изплащане на осигуровки

Голямото мнозинство работодатели, участвали в събитията (89%), и неучаствали в събитията (83%), са посочили, че изплащат на служителите си осигуровки върху цялото трудово възнаграждение, което получават. Разликата в отговорите на двете подгрупи се дължи по-скоро на по-високия дял нежелаещи да дадат отговор на този въпрос при неучаствалите в събитията.

Сравнително нисък дял от всички са казали, че плащат осигуровките за възнаграждението на служителите си върху осигурителния праг за заеманата длъжност (6-7%).

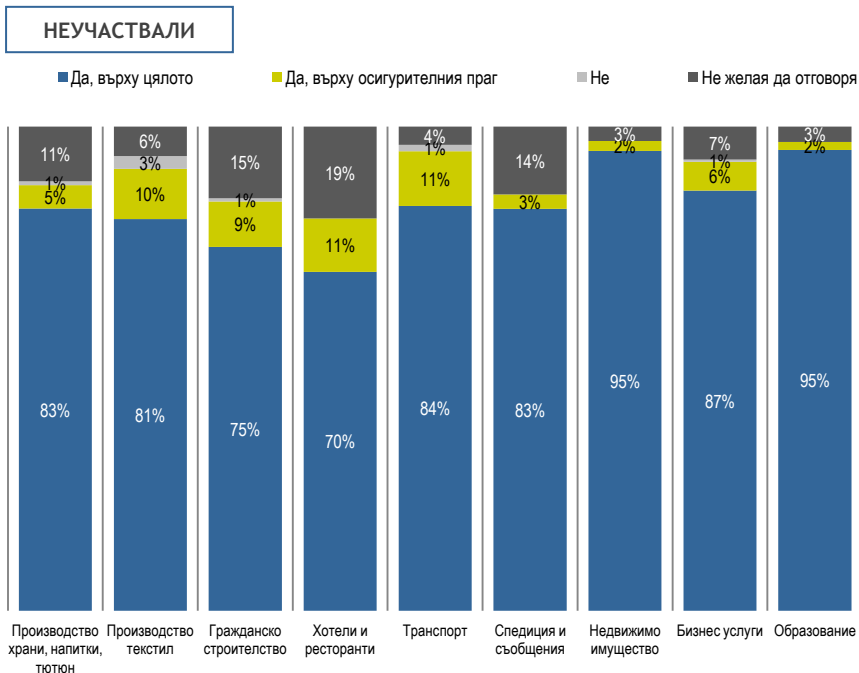
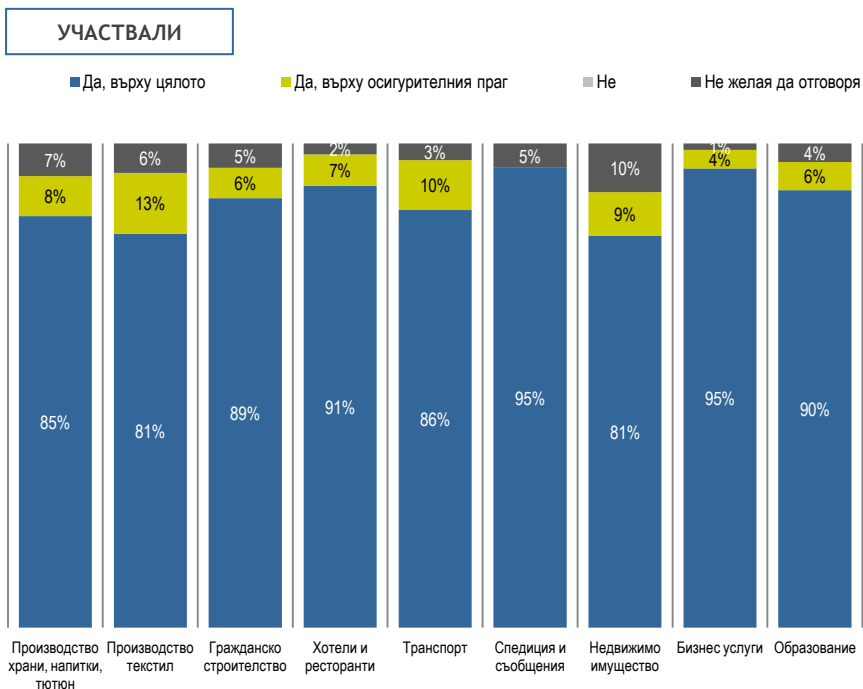
Ако се разгледат общо отговорите “върху осигурителния праг” и “не желая да отговоря”, може да се каже, че по-често се плащат осигуровки върху осигурителния праг в отрасли *недвижимо имущество* - 19% и *производство на текстил* - 21% (по данни на участвалите в събитията), а също - *гражданско строителство* - 25% и *хотелиерство и ресторантьорство* - 30% (по данни на неучаствалите в събитията).

Графика 115: Плащане на осигуровки върху цялото или част от изплащаното възнаграждение

B24: Предприятието внася ли на работниците /служителите дължимите осигурителни вноски върху полученото от лицето възнаграждение?

Графика 116: Плащане на осигуровки върху цялото или част от изплащаното възнаграждение. Работодатели

B24: Предприятието внася ли на работниците /служителите дължимите осигурителни вноски върху полученото от лицето възнаграждение?

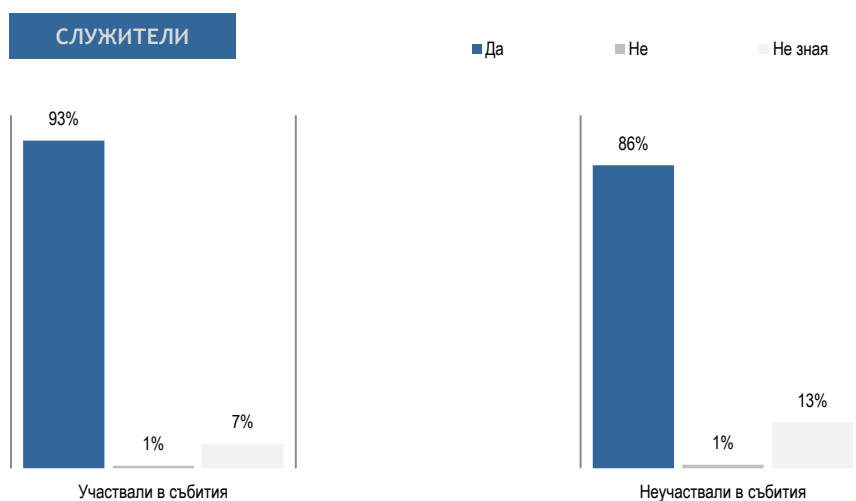
Мнението на служителите и работниците потвърждава това на работодателите по отношение на плащането на осигуровки върху цялото възнаграждение.

Почти всички от служителите, участвали в събитията (93%), и голямото мнозинство от неучаствалите в събитията (86%) са казали, че работодателите им плащат осигуровки върху цялото възнаграждение.

В отговора на този въпрос прави впечатление относително по-високия дял служители, които не знаят дали техният работодател изплаща осигуровки върху цялото или част от възнаграждението им, съответно дават отговор “не зная”. Този дял е два пъти по-висок при необхванатите от информационните и обучителни събития наети лица в сравнение с участвалите в събитията.

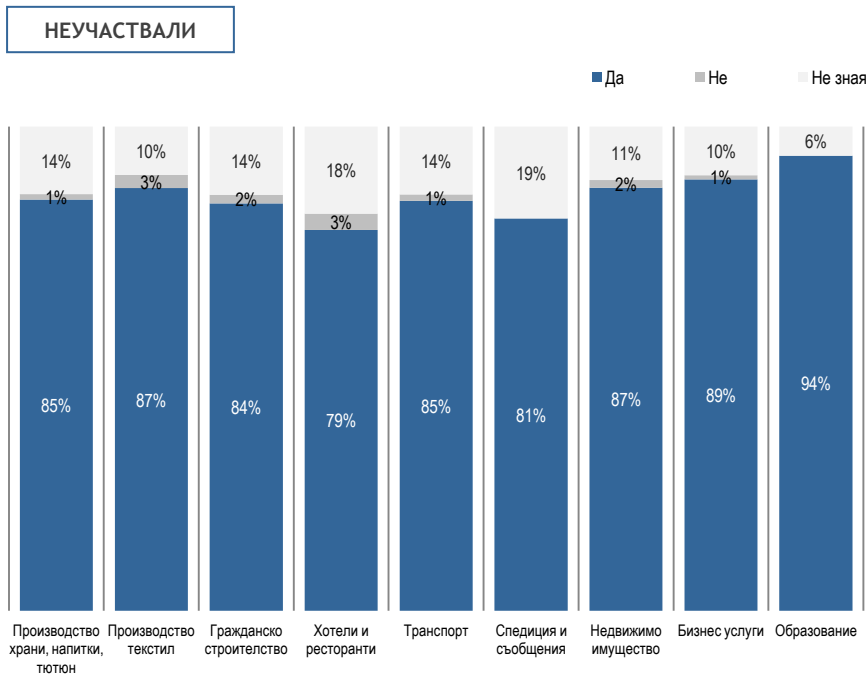
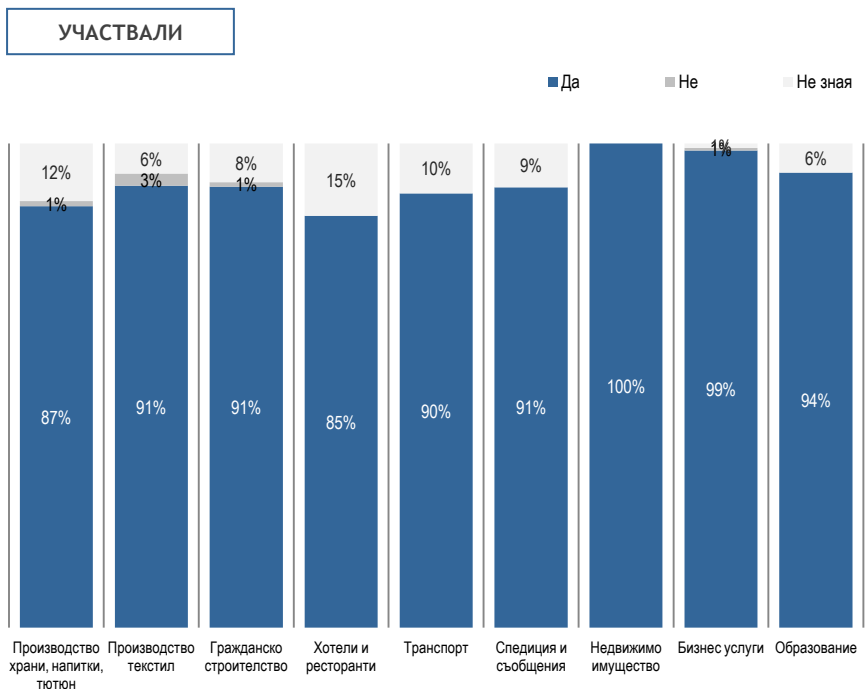
Среща се по-често сред участвалите служители в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (15%), *производство на храни* (12%) и *транспорт* (10%), както и в същите отрасли според неучаствалите служители, плюс *спедиция и съобщения* (19%).

Графика 117: Плащане на осигуровки върху цялото или част от изплащаното възнаграждение

B28: Предприятието плаща ли дължимите осигурителни вноски върху цялото получавано от Вас възнаграждение?

Графика 118: Плащане на осигуровки върху цялото или част от изплащаното възнаграждение. Служители

B28: Предприятието плаща ли дължимите осигурителни вноски върху цялото получавано от Вас възнаграждение?

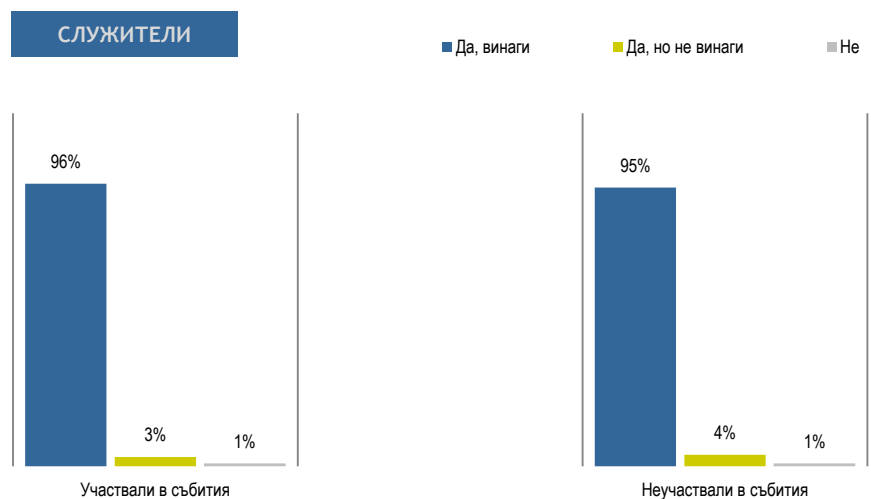
Редовно изплащане на възнагражде- нието

И двете подгрупи интервюирани служители и работници са единодушни в мнението си, че винаги предприятието или фирмата, където работят, им изплаща редовно възнагражденията.

Много нисък дял (под 5% и при двете подгрупи) изразяват мнението, че това не се случва винаги, т.е. има и изключения от правилото за редовно изплащане на възнагражденията.

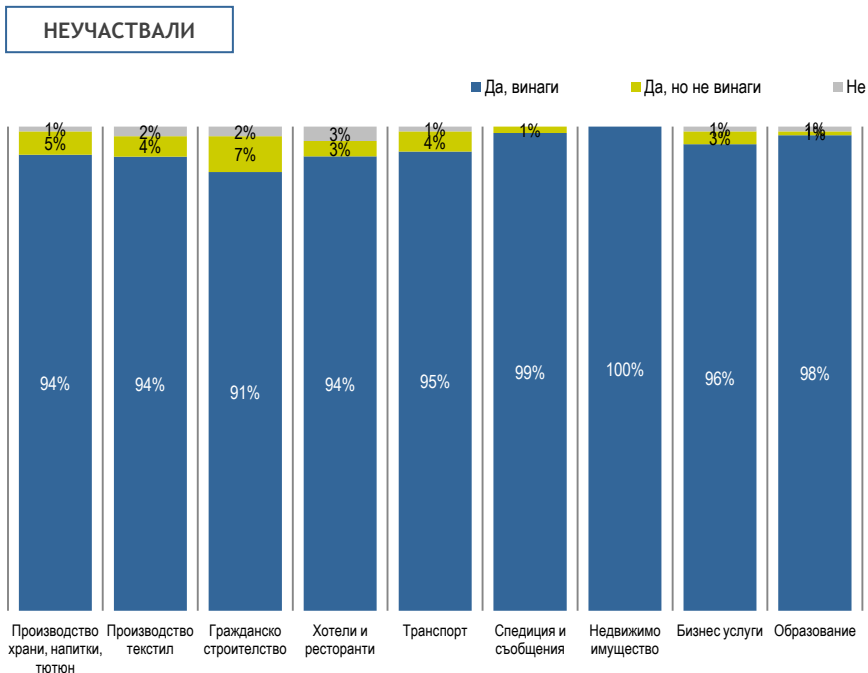
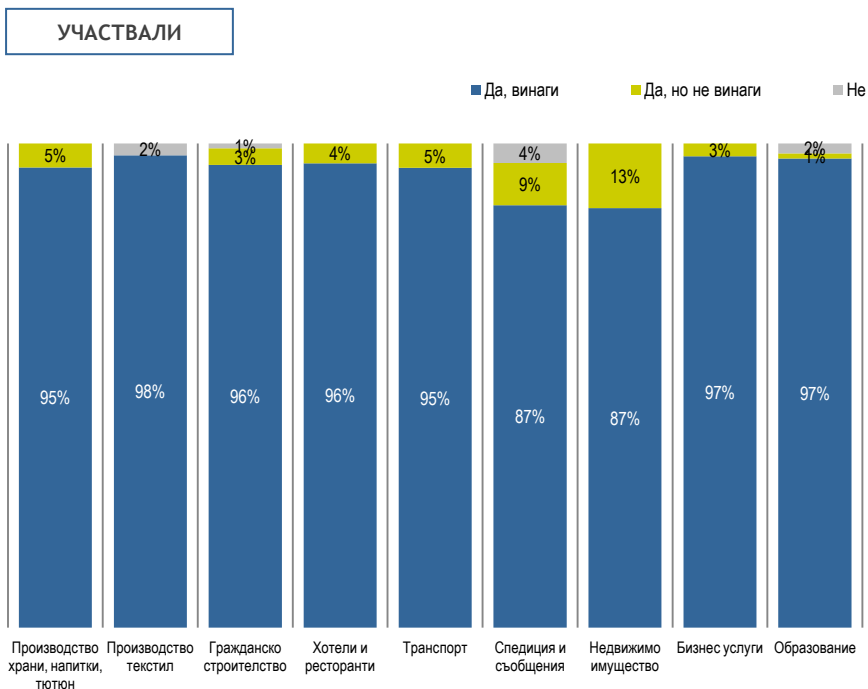
Единствено в отрасли *недвижимо имущество* (13%) и *спедия и съобщения* (13%), според отговорите на обхванатите от събитията служители, се забелязва относително по-висок дял са заявили, че възнаграждението им не се изплаща редовно.

Графика 119: Редовност на изплащане на възнаграждението на служителите

В31: Изплаща ли предприятието редовно Вашето възнаграждение?

Графика 120: Редовност на изплащане на възнаграждението. Служители

B31: Изплаща ли предприятието редовно Вашето възнаграждение?

Редовно вносяне на осигуровки

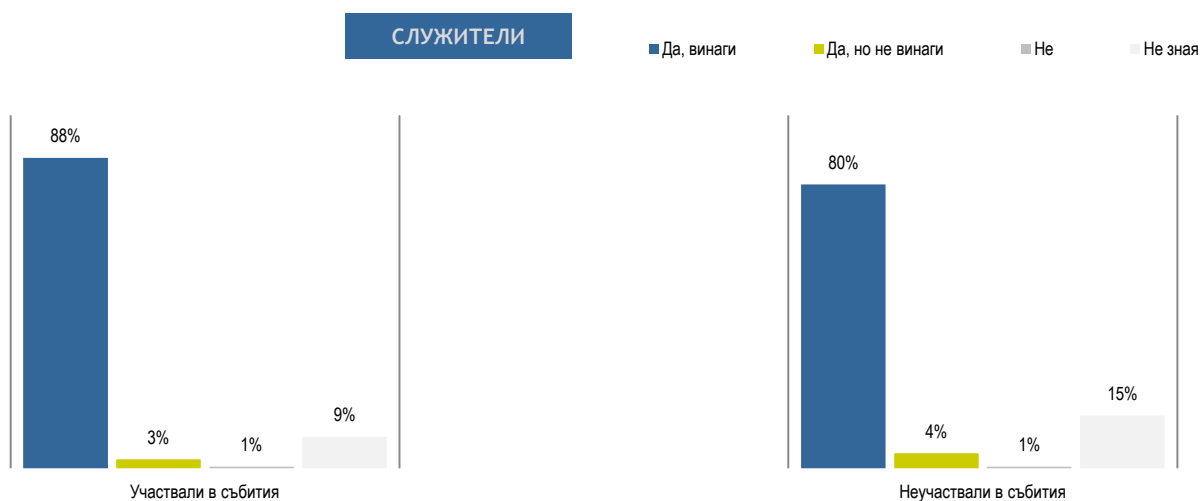
Интервюираните служители и работници, които не са участвали в събитията, са по-неинформирани относно редовността на внасяне на осигурителните им вноски от работодателя. Това би могло да се дължи на факта, че те не познават добре правата си, поради което не са проявили интерес по въпроса.

Като цяло, по-висок дял служители, участвали в събитията (88%), потвърждават, че осигуровките им се внасят редовно от работодателя, в сравнение с дела им в подгрупата на неучаствалите в събитията служители (80%).

В подгрупата на участвалите, в три отрасли сравнително по-висок дял съобщават, че или не знаят, или осигуровките им не се внасят редовно - *производство на храни (25%), спедиция и съобщения (22%) и хотелиерство и ресторантьорство (22%)*.

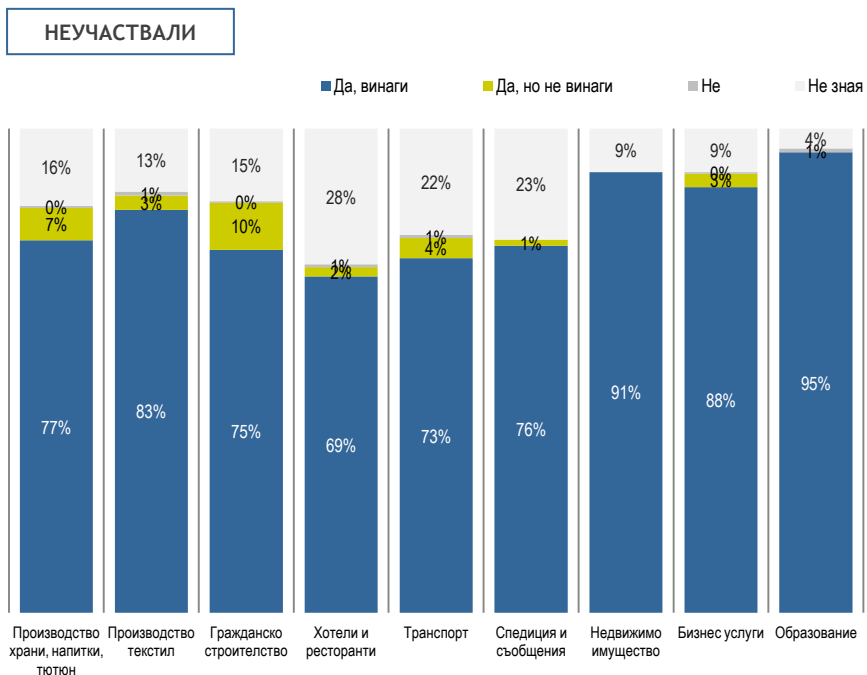
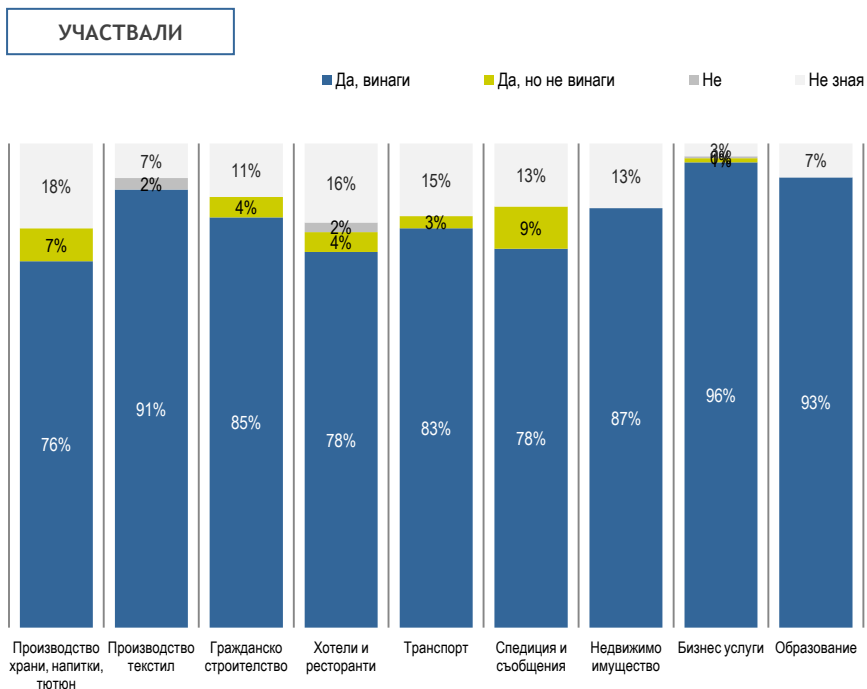
В подгрупата на неучаствалите, с относително по-висок дял са същите три отрасли - *хотелиерство и ресторантьорство (31%), спедиция и съобщения (24%) и производство на храни (23%)*. В повече, се откроява и отрасъл *транспорт (27%)*.

Графика 121: Редовност на внасяне на осигурителните вноски от предприятието

V32: Знаете ли дали внася предприятието редовно Вашите осигурителни вноски??

Графика 122: Редовност на внасяне на осигурителните вноски от предприятието.

В32: Знаете ли дали внася предприятието редовно Вашите осигурителни вноски??

ОСНОВНИ МОМЕНТИ И ИЗВОДИ

- Предприятията имат Правилник за вътрешния трудов ред в приблизително 90% от случаите, по мнението и на двете целеви групи (работодатели и наети лица). Тази практика не е повлияна от участието им в обученията и събитията, организирани от БТПП.

В секторен план, прави впечатление по-високият дял предприятия без Правилник за вътрешния трудов ред в *хотелиерство и ресторантьорство, транспорт, бизнес услуги*.

Мнозинството от анкетираните наети лица познават Правилника на вътрешния ред в тяхното предприятие, като обхванатите от събитията са по-добре запознати от необхванатите (съответно 86% и 79%), вероятно благодарение на обучителните и информационни събития, организирани от БТПП.

“Частично” запознатите с (не добре познаващите) Правилника служители се отличават с по-висок дял в секторите *транспорт и спедиция и съобщения*. Около една пета от необхванатите в събитията служители във всички отрасли познават Правилника отчасти, като по-нисък е делът само в три отрасли - *образователни услуги, бизнес услуги и недвижимо имущество*.

- Почти всички изследвани работодатели изпълняват задълженията си по въвеждането на наетите лица в естеството на работа и техните права и задължения при постъпване на работа. Може да се каже, че тази практика не е повлияна от участието им в проведените събития.
- Длъжностна характеристика се връчва винаги при постъпване на работа според мнението на над 90% от работодателите и служителите (почти равни дялове). Обучителните събития, организирани от БТПП, не са оказали влияние върху практиката. Служителите, участвали в събитията, и тези, неучаствали в тях, декларират в еднаква степен получаването на длъжностна характеристика от работодателите им при постъпване на работа.

Според работодателите, в едно от десет предприятия от отрасли *недвижимо имущество, спедиция и съобщения и образователни услуги* не винаги или въобще не се предоставя длъжностна характеристика на служителите при постъпването им на работа. При служителите, това е валидно и за сектор и *хотелиерство и ресторантьорство*.

За обвързване с Колективен трудов договор потвърждават 10% от изследваните предприятия, по данни от работодателите. Но сравнително нисък дял служители знаят дали тяхното предприятие е обвързано с такъв договор или не - под една трета. Участието в информационните и обучителните събития, организирани от БТПП, е оказало влияние върху интереса на наетите лица към наличието на Колективен трудов договор в тяхното предприятие, поради което тяхното равнище на информираност е значително по-високо от това на неучаствалите в събитията.

Най-ниска е информираността на служителите, независимо дали са участвали или не в обученията, относно наличието на Колективен трудов договор в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* и *спедиция и съобщения*.

В девет от десет предприятия интервюираните работодатели твърдят, че 100% от техните служители работят въз основа на трудов договор. Относително по-нисък дял от средния за всички работодатели, които потвърждават, че 100% от служителите им са назначени на трудов договор, е регистриран в отрасли *производство на храни и недвижимо имущество* сред участвалите в събитията, и *хотелиерство и ресторантьорство* сред неучаствалите в събитията.

Най-висок дял служители от двете подгрупи (участвали и неучаствали в събитията) свидетелстват, че работят на граждански, а не трудов договор в отрасъл *недвижимо имущество* (един от десет). Друг отрасъл, в който по-висок дял от средния за всички служители съобщават, че работят на граждански договор, е *бизнес услуги*.

Задължителните елементи от съдържанието на трудовия договор - като размер на трудово възнаграждение, продължителност на работното време и платен годишен отпуск - са регламентирани в над 90% от трудовите договори, по мнението както на работодатели, така и на наетите лица. Единствено клаузата за ползване на почивки през работното време е по-малко застъпена (77% от обхванатите от събитията работодатели и 69% от обхванатите от събитията служители).

Резултатите показват, че практиките, свързани със съдържанието на трудовия договор, са повлияни от проведените информационни и обучителни събития. Както в отговорите на работодателите, така и в тези на наетите лица, в подгрупата на участвалите се вижда, че повечето от задължителните елементи присъстват в съдържанието на техните договори в по-голяма степен, в сравнение с практиките в подгрупата на неучаствалите.

Прави впечатление, че в отрасли *бизнес услуги, недвижимо имущество и хотелиерство и ресторантьорство* по-често, в сравнение с другите сектори, се среща практиката за липса на размер на възнаграждението в договорите (съответно 12%, 7% и 6%). Според анкетираните наети лица, също така в отрасъл *бизнес услуги* по-често в сравнение с другите липсва и клауза за продължителност на работното време. Липсата на клауза за платен годишен отпуск, според участвалите в събитията служители, по-често се среща в отново в *бизнес услуги* (15%) и в отрасъл *хотелиерство и ресторантьорство* (13%). А според сравнително висок дял неучаствали в събитията служители такава клауза липсва и в договорите в отрасли *гражданско строителство* (22%) и *спедиция и съобщения* (13%).

Над половината от работодателите, както от участвалите в събитията, така и от неучаствалите твърдят, че служителите им не работят извън работно време. В най-ниска степен работодателите в сектор *гражданско строителство* (независимо дали са участвали в събитията) са посочили, че продължителността на работния ден се спазва.

Голямото мнозинство от служителите, участвали в събитията (83%) и също толкова от неучаствалите в събитията (80%) също са посочили, че не полагат труд извън работно време. От служителите, участвали в събитията, най-голям дял са декларирали, че работят извънредно в секторите *спедиция и съобщения, транспорт и производство на храни*.

● Две трети от работодателите посочват, че винаги спазват продължителността на работния ден съгласно трудовия договор, независимо дали са участвали или не в информационните събития по проекта.

Според работодателите, участвали в събитията, в най-висока степен се спазва продължителността на работния ден в секторите *образователни услуги и хотелиерство и ресторантьорство*, а в най-ниска степен - в секторите *производство на храни и гражданско строителство*.

При неучаствалите в събитията работодатели, в най-висока степен се спазва продължителността на работния ден в секторите *недвижимо имущество, транспорт и бизнес услуги*, а в най-ниска степен - в секторите *спедиция и съобщения и гражданско строителство*.

● Допълнително положеният труд се заплаща в преобладаващия брой случаи, като тази практика се потвърждава и от работодателите, и от служителите.

Широко разпространени са обаче и други практики - компенсация чрез почивни дни, незаплащане на допълнително положения труд, други. Прави впечатление, че този факт се признава по-често от служителите, отколкото от работодателите.

Тези практики се срещат значително по-често в подгрупата на необхванатите от проведените от БТПП събития, в сравнение с участвалите в събитията работодатели. Това заключение може да се направи както от по-ниския дял потвърдили, че заплащат труда, в подгрупата на неучаствалите работодатели, така и от много високия дял нежелаещи да дадат отговор на въпроса в подгрупата (30%).

Въпреки високия дял неотговорили, данните показват, че практиките силно варират от отрасъл на отрасъл:

-Законосъобразната и най-разпространена практика на заплащане на допълнителния труд (по трудов договор) според служителите е най-нехарактерна за сектор *недвижимо имущество* (50% от труда се заплаща, а останалите 50% се компенсират с почивни дни).

- Втората по популярност практика - компенсация чрез почивни дни - се среща по-често в *транспорт, спедиция и съобщения* и *бизнес услуги* отколкото в другите отрасли.

- Ако се приеме, че нежеланието за отговор сочи към нежелание да се признае незаплащане на допълнителния труд, то това се отнася в най-голяма степен за отрасли *хотелиерство и ресторантьорство, спедиция и съобщения* и *бизнес услуги*.

При служителите, обхванати от събитията, равен дял посочват, че тяхното трудово възнаграждение е над или на осигурителния праг по (43%). Различие в това отношение се констатира при онези служители, които не са участвали в обученията. При тях делът на работещите над осигурителния праг е значително по-нисък. Минимален дял служители работят под осигурителния праг. Тази практика също е повлияна от проведените събития.

Прави впечатление относително високият дял неучаствали в събитията служители, които не са запознати с размера на осигурителния праг за тяхната професия, които са два пъти повече от участвалите в събитията (28% при неучаствалите, 13% при участвалите), което е ясен показател за ефективността на проекта, предизвикал интереса на наетите лица към тази проблематика.

В подгрупата на обхванатите от обученията служители, само в два отрасли над половината от всички са над осигурителния праг - *производство на храни и гражданско строителство*. Във всички други отрасли, както и всички отрасли при подгрупата на необхванатите от събитията, доминира делът на възнагражденията, които са на осигурителния праг. Съответно, делът на възнагражденията с размер над осигурителния праг е под 50%. Особено нисък е този дял в отрасли *хотелиерство и ресторантьорство* (от участвалите в събитията) и *недвижимо имущество* (от неучаствалите в събитията).

- Единодушно и служители и работодатели са заявили, че възнагражденията им се изплащат редовно, независимо дали са участници в събитията или не. По сектори няма регистрирани съществени различия.
- Осигуровките се плащат върху цялото възнаграждение при по-висок дял предприятия, които са имали представители в събитията на БТПП, в сравнение с тези, които не са участвали. По този показател също може да се съди за ефекта от проведените събития.

Най-висок дял служители, участвали в събитията, са отговорили, че работодателите им плащат осигуровки върху цялото възнаграждение в секторите *недвижимо имущество и бизнес услуги*, а най-нисък - в сектор *хотелиерство и ресторантьорство*.

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики**
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

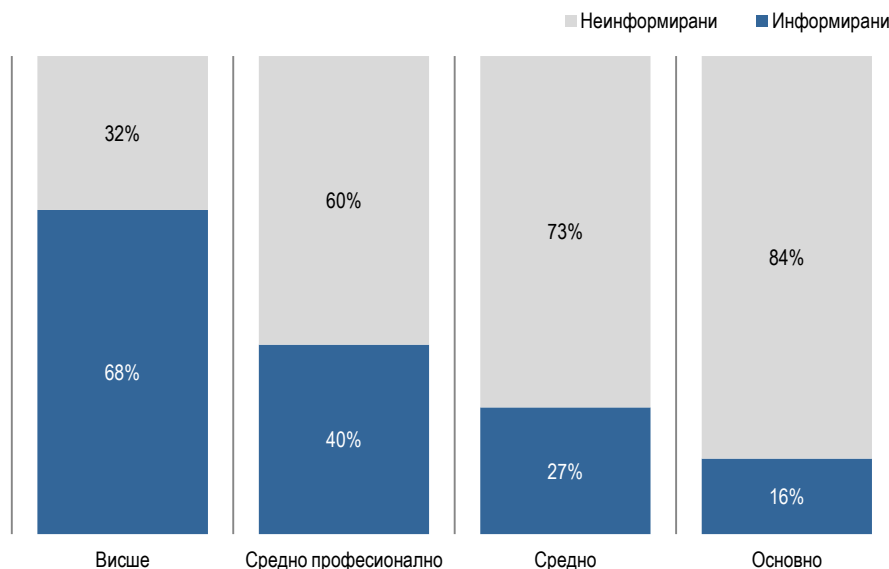
Влияние на индивидуални демографски фактори

Влияние на образованието върху информираността на наетите лица

Образованието е фактор, който определено влияе върху информираността на служителите и работниците по отношение на трудовите и осигурителни правоотношения. Информираните по темата съставляват близо 70% от интервюираните висшисти и едва под една пета от тези с основно образование. Колкото е по-висок образователният ценз, толкова по-добре са информирани наетите лица в областта.

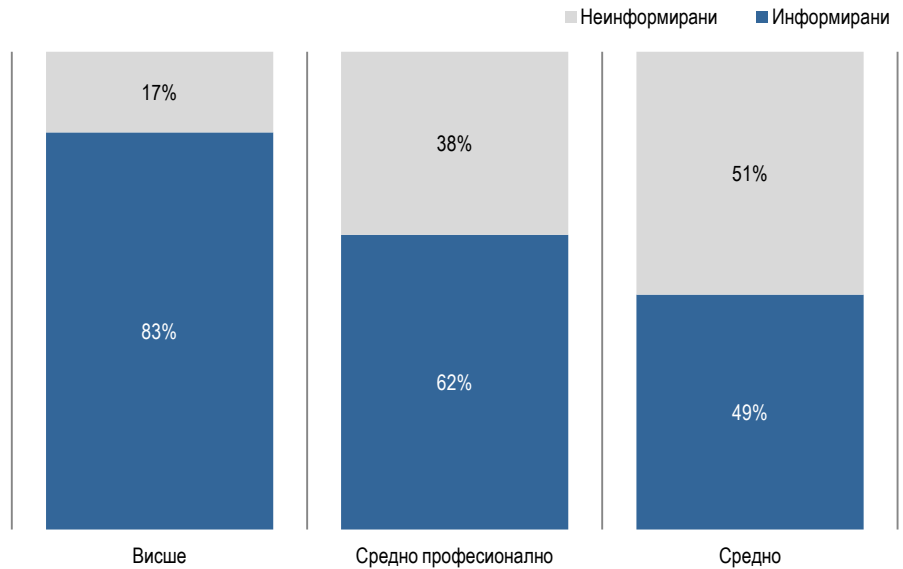
Сравнението на двете подгрупи (участвали и неучаствали) в събитията служители потвърждава тезата за пряката зависимост образование - информираност, но и допълнителното влияние на образованието върху желанието за придобиване на нови знания в съответната област. Информираните участници са съответно с около 1,5 до 2 пъти повече сред висшистите и хората със средно професионално образование, в сравнение с тези информирани лица, които не са участвали в обученията и семинарите по проекта.

Графика 123: Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по образование. Наети лица. Всички

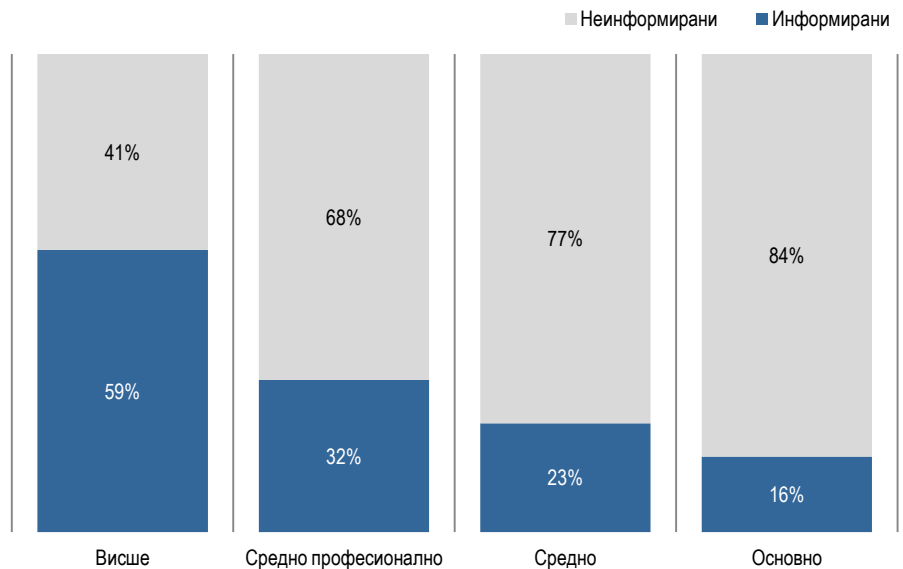

Графика 124: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по образование. Наети лица**

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

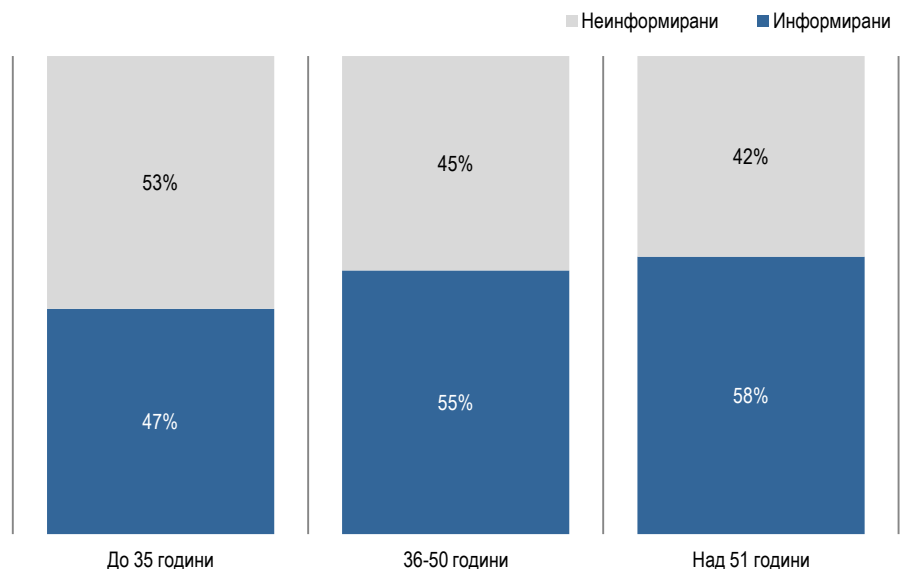
Влияние на възрастта върху информира- ността на наетите лица

Данните от изследването показват, че възрастта също е фактор, който влияе върху равнището на информираност. В по-високите възрастови групи е по-висок делът на информираните относно трудовоправните и осигурителни отношения, но тук разликите не са особено значими, както при образованието, което означава, че факторът има по-слабо влияние.

Зависимостта е особено ясно изразена при подгрупата на участващите в събитията служители и работници. При групата на най-младите, на възраст до 35 г., делът на информираните е 63%, а при групата над 51 години - 84% (разлика от една пета).

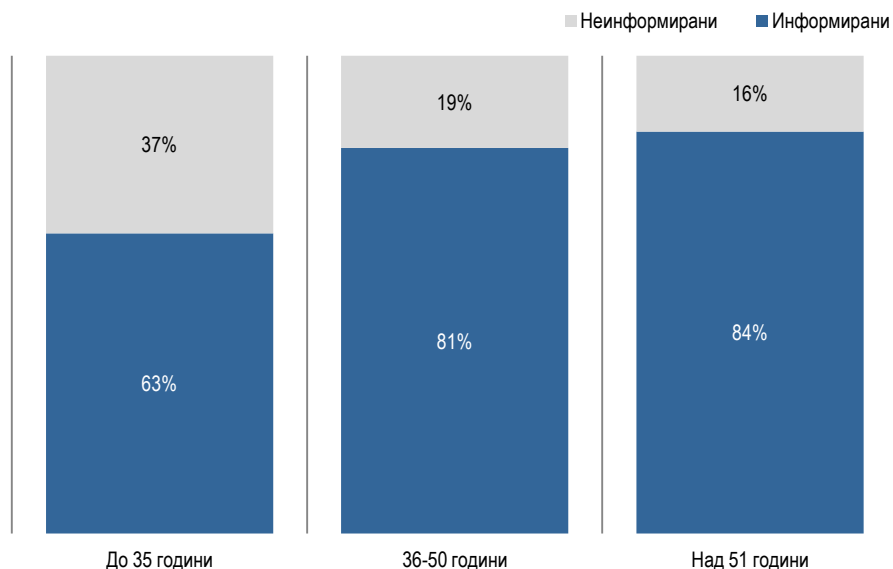
При подгрупата на неучастващите в събитията, информираните са като цяло с доста по-ниски стойности при всички възрастови групи в сравнение с участващите, което вече беше коментирано в предишните раздели на доклада, като полза и ефект за бенефициентите по проекта.

Графика 125: Информираниост относно трудовоправни и осигурителни отношения, по възраст. Наети лица. Всички

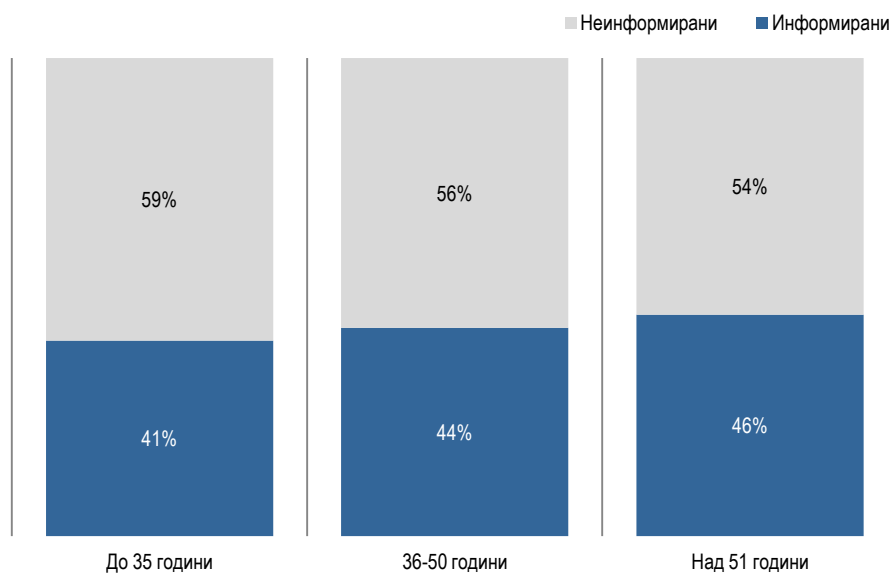

Графика 126: Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по възраст. Наети лица

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

Влияние на позицията в предприятието върху информираността на наетите лица

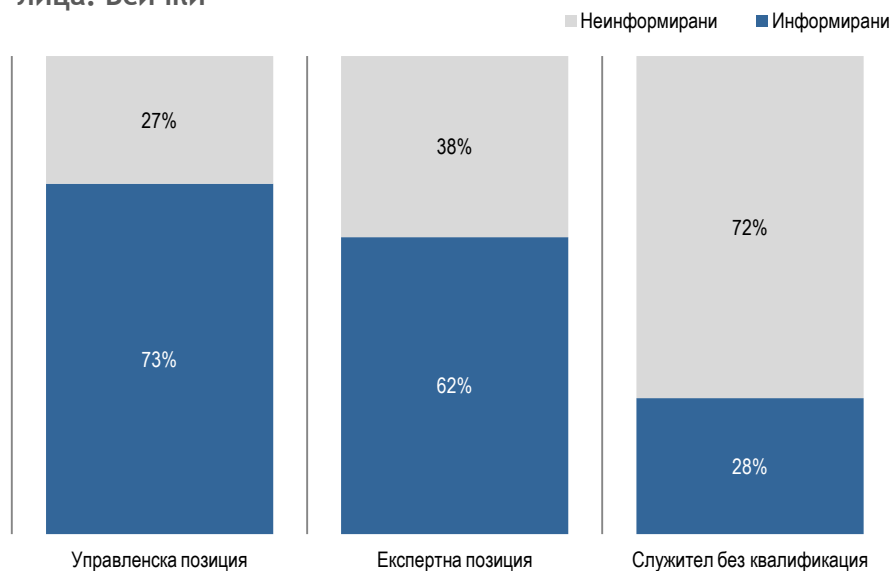
Данните от изследването показват силна зависимост на позицията, която заемат служителите/работниците в предприятието или фирмата, където работят, върху информираността им.

Резултатите от изследването потвърждават хипотезата, че заеманата позиция, подобно на образованието, е един от факторите с най-силно влияние върху отговорите на респондентите по отношение на информираност за трудовоправни и осигурителни отношения.

В подгрупата на служителите/работници с управленска позиция се наблюдава най-високото ниво на познаване на законодателната рамка в специфичната област на изследването (73%). И обратно, най-ниското ниво е регистрирано в подгрупата на служителите без квалификация (28%).

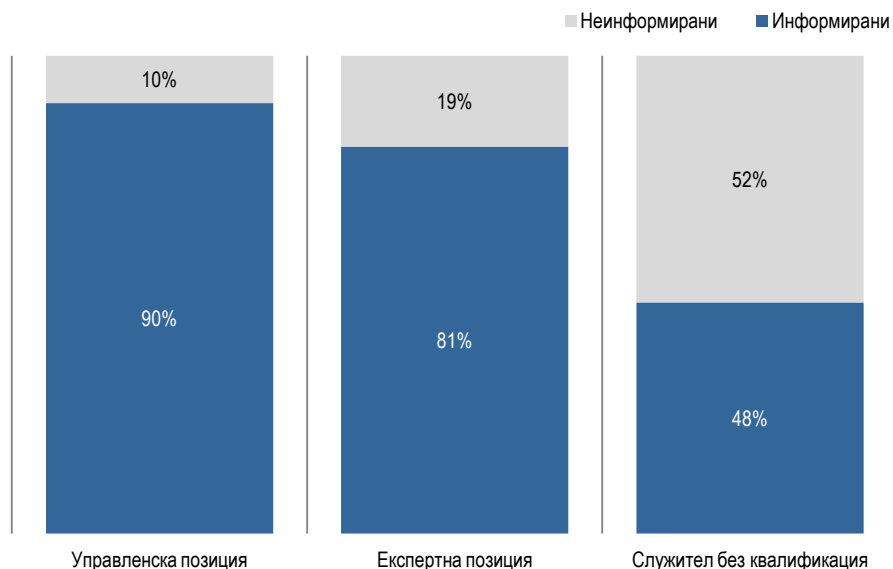
При участвалите в обученията на управленска позиция, почти всички интервюирани са информирани относно законодателството в специфичната област (делът на информираните е 90%), а при служителите без квалификация почти двойно по-малко са информираните (48%). При неучаствалите в събитието разликата между информираните в групата на управленска позиция и тези без квалификация е още по-голяма - почти три пъти повече са те при служителите на управленска позиция.

Графика 127: Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по позиция във фирмата. Наети лица. Всички

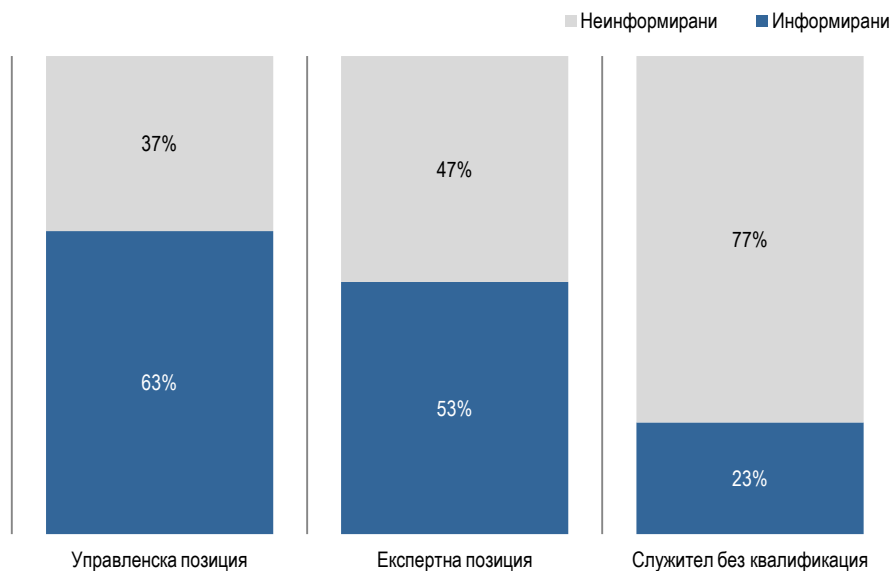

Графика 128: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по позиция във фирмата. Наети лица**

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

Влияние на групови демографски фактори

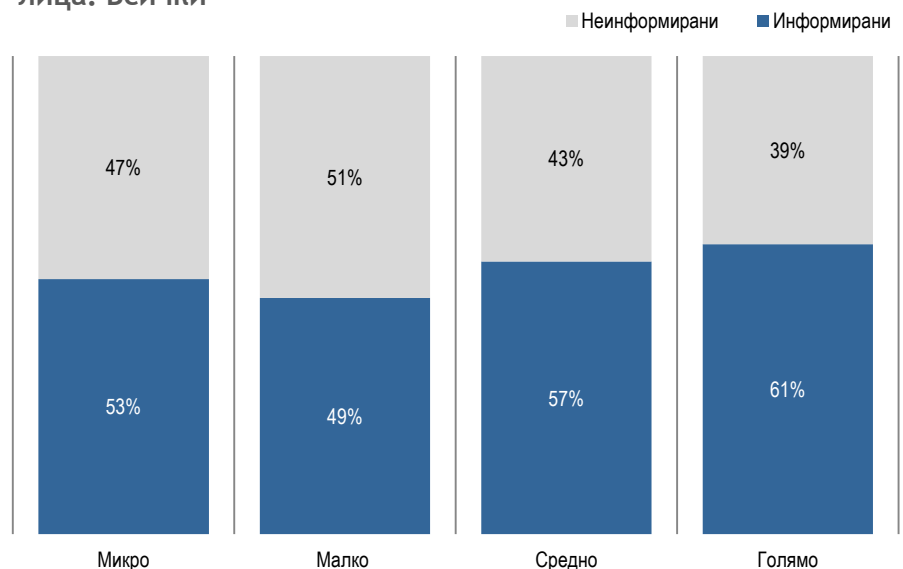
Влияние на размера на предприятието върху информираността на наетите лица

Размерът на предприятието не е фактор, който би трябвало да влияе върху информираността на служителите си.

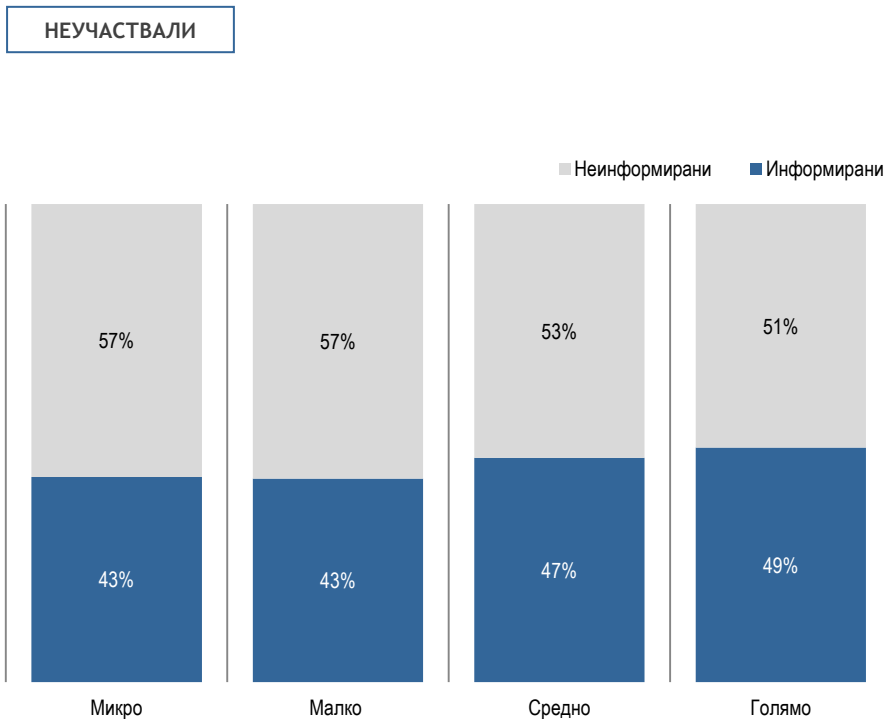
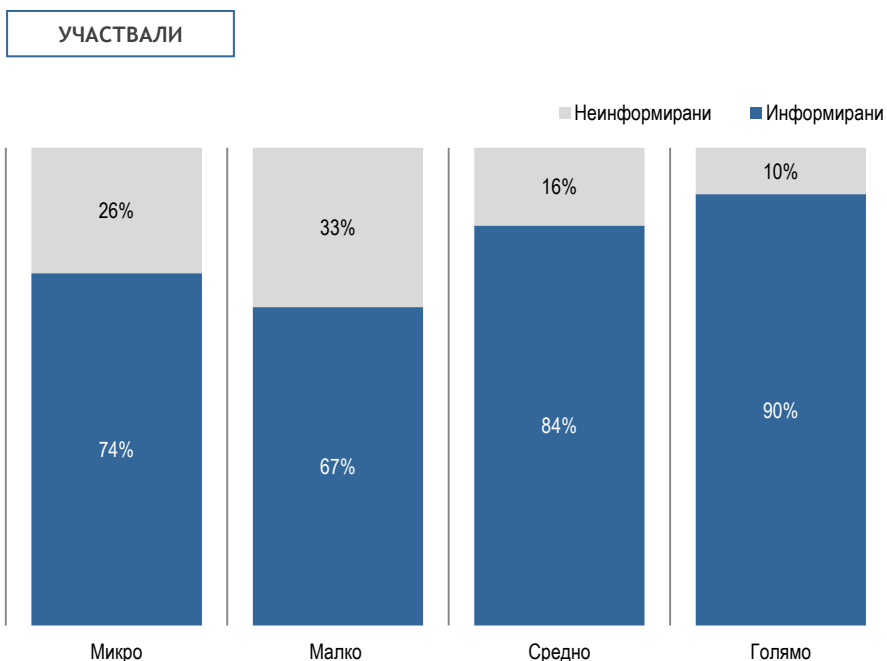
Тази хипотеза се потвърждава от получените резултати от изследването. Данните не показват значими различия по степен на познаване на темата в различните групи според големината на фирмата. Няма съществени различия между групите на предприятията с различен размер по отношение на дела на запознатите с проблематиката и при неучаствалите в събитията.

При участвалите в събитията е регистрирана известна разлика, в полза на големите и средните предприятия/фирми - 90% и 84% съответно от представителите на тези групи са информирани срещу 74% и 67% съответно за групите на микро и малките предприятия. Това обаче се дължи в по-голяма степен на влиянието на другите демографски фактори, с по-силна зависимост със степента на информираност.

Графика 129: Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по размер на предприятието. Наети лица. Всички

Графика 130: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по размер на предприятието. Служители**

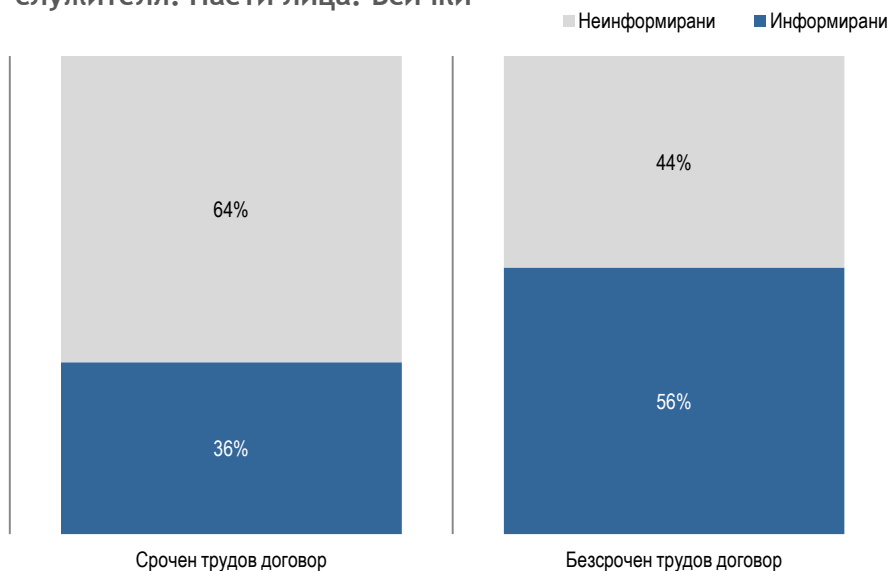
Влияние на фактори, свързани с практики

Влияние на вида договор върху информираността на наетите лица

Според данните от проучването, видът на трудовото обвързване на наетите лица с предприятието (безсрочен или срочен трудов договор) оказва влияние върху информираността им по тематиката. Информираниите в групата на служителите, работещи с безсрочен трудов договор са с една пета повече отколкото в групата на тези със срочен трудов договор. Това е обяснимо предвид спецификата на двете групи - едните работещи на постоянна работа, а другите изпълняващи определени задачи за сравнително кратък период от време. Последните определено по-незаинтересовани от проблематиката.

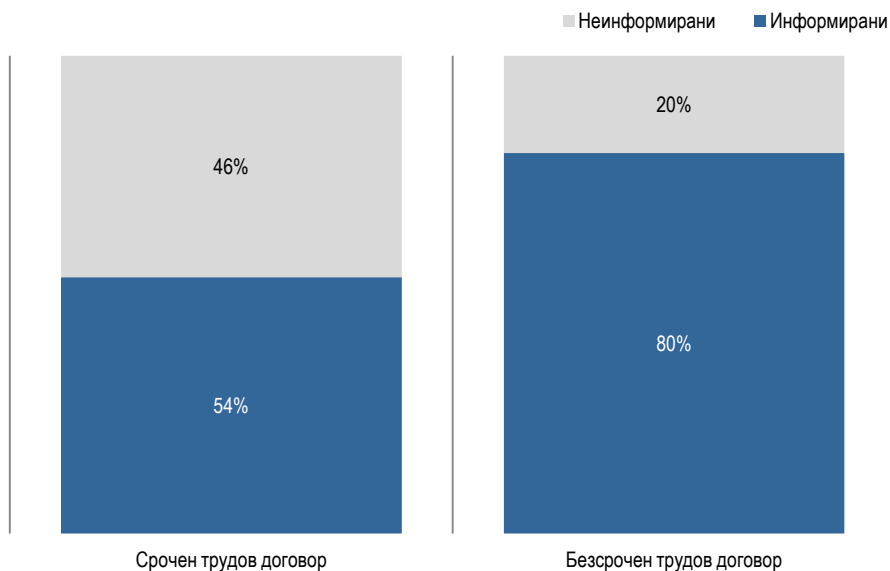
Разликите по отношение на двете изследвани групи е особено отчетлива и при двете подгрупи на целевата група на служителите (участвали и неучаствали в събитията). При участвалите в събитията служители с безсрочен трудов договор, информираните са 80% срещу 54% при тези със срочен договор.

Графика 131: Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по вида договор, сключен със служителя. Наети лица. Всички

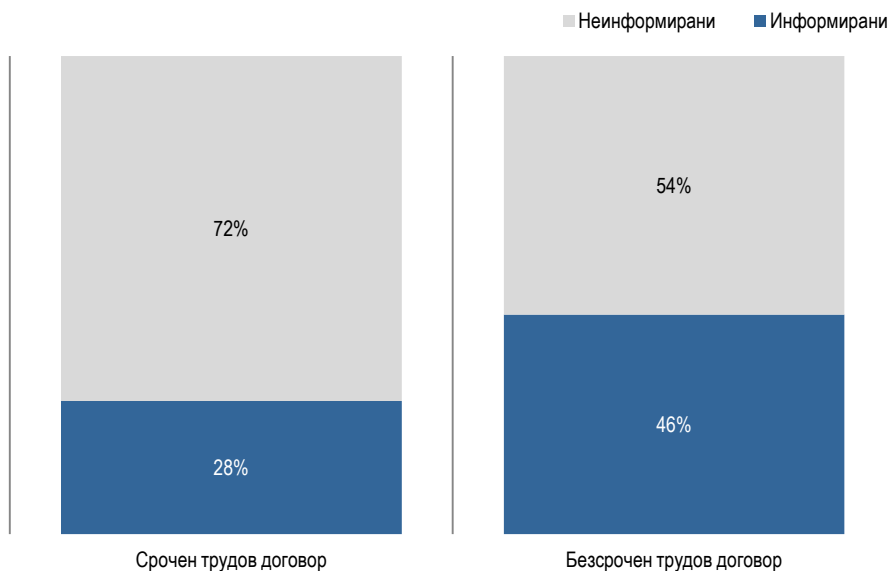

Графика 132: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по вида договор, сключен със служителя. Наети лица**

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

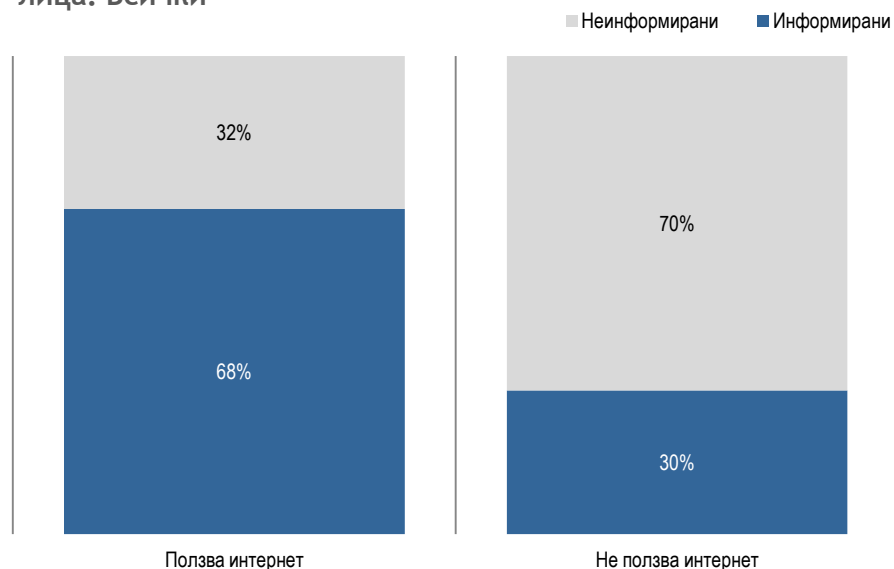

Влияние ползването на интернет върху информира- ността на наетите лица

Хипотезата, че ползването на интернет влияе положително върху степента на информираност се потвърждава от данните на изследването. Над два пъти е по-голям дялът на запознатите със законодателството в областта на трудовите и осигурителни отношения в групата на ползващите интернет, в сравнение с тази на неползващите (68% и 30%). Това е съвсем нормално, предвид възможностите, които той предоставя за повишаване на познанията в областта, още повече предвид изградената по проекта интернет-базирана платформа на ВСА.

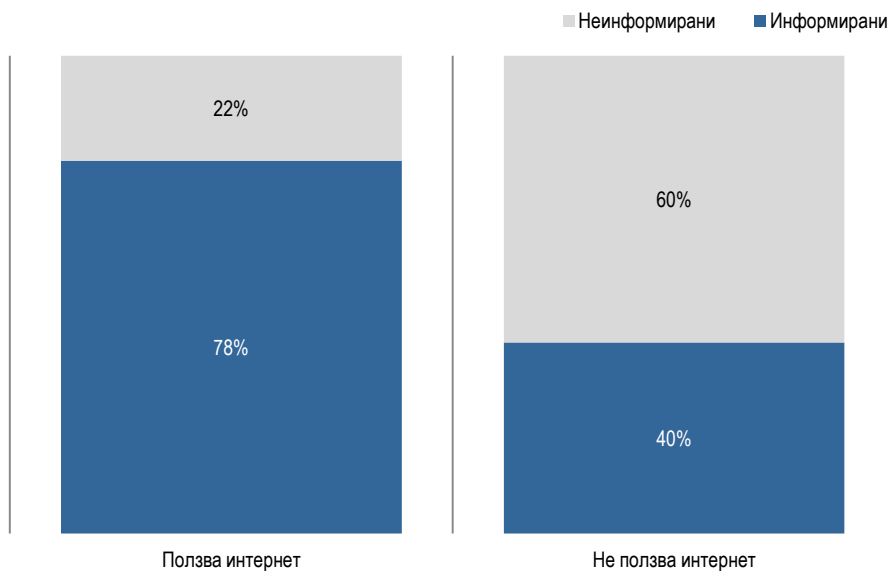
И при двете подгрупи на служителите, обхванати от проучването (участвали и неучаствали в събитията), тази пропорция в съотношението на дяловете на информираните в двете групи (ползвачи и неползвачи интернет) е налице.

Графика 133: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по ползване на интернет. Наети лица. Всички**

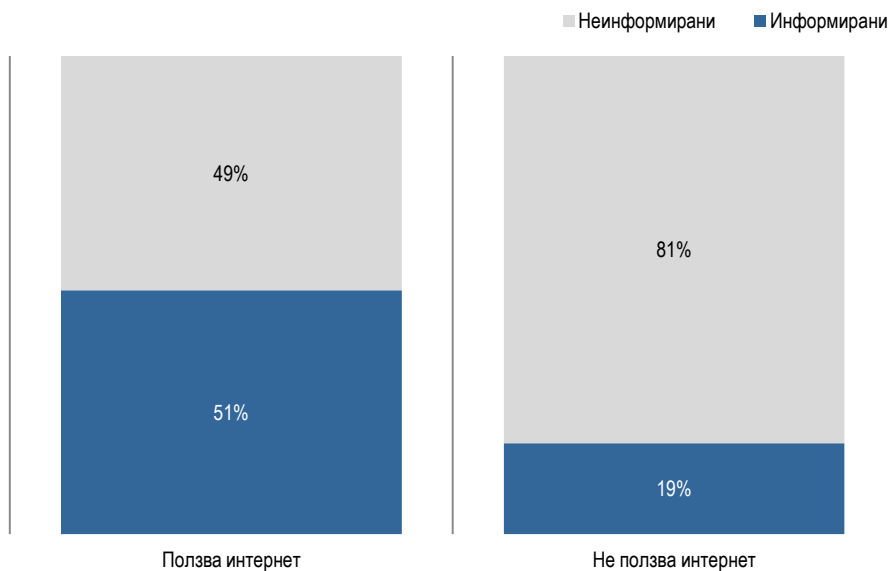

Графика 134: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по ползване на интернет. Наети лица**

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

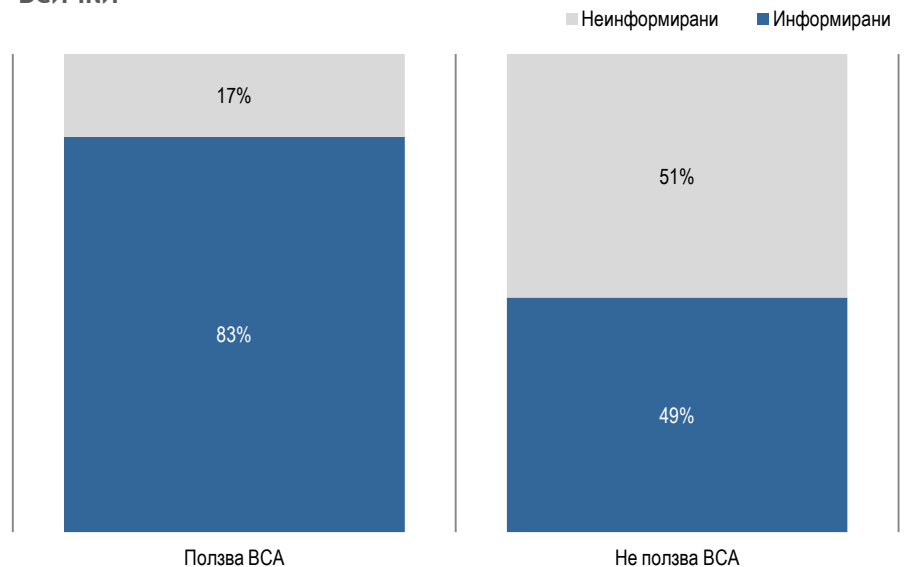
Влияние ползването на Виртуалната социална мрежа върху информи- раността на наетите лица

Силното влияние на ползването на ВСА върху информираността, видно от дадената по-долу графика, е потвърждение за нейната висока полезност за придобиване на знания в областта на трудовоправните и осигурителни отношения.

Над 80% от ползващите ВСА са информирани в специфичната област срещу близо 50% - при неползващите ВСА.

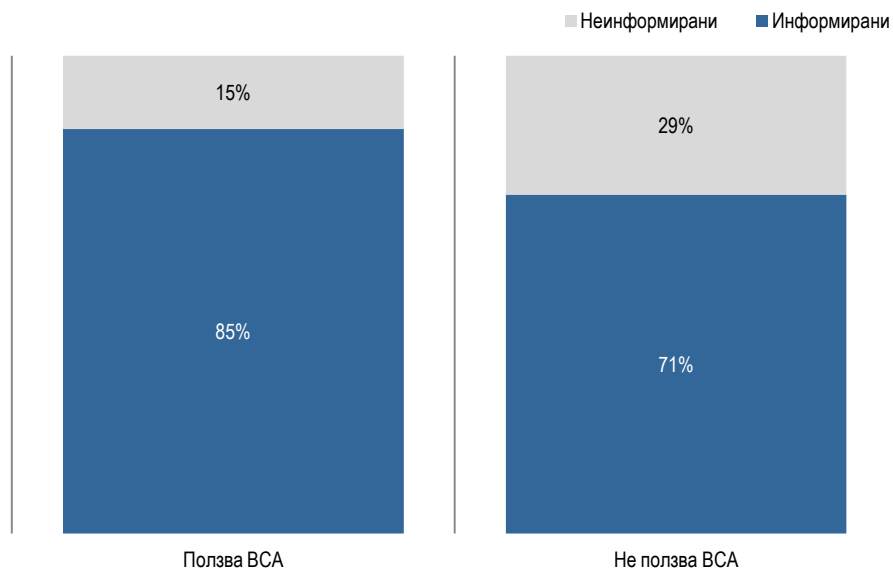
Тази разлика е особено отчетлива при подгрупата на неучаствалите в събитията служители, в сравнение с подгрупата на участвалите, в сравнение с тази на участвалите в събитията. При последната, тази разлика не е толкова ясно изразена и това е съвсем резонно, предвид повишената информираност и на ползващите и на неползващите ВСА по време на обученията и семинарите.

Графика 135: Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по ползване на ВСА. Наети лица. Всички

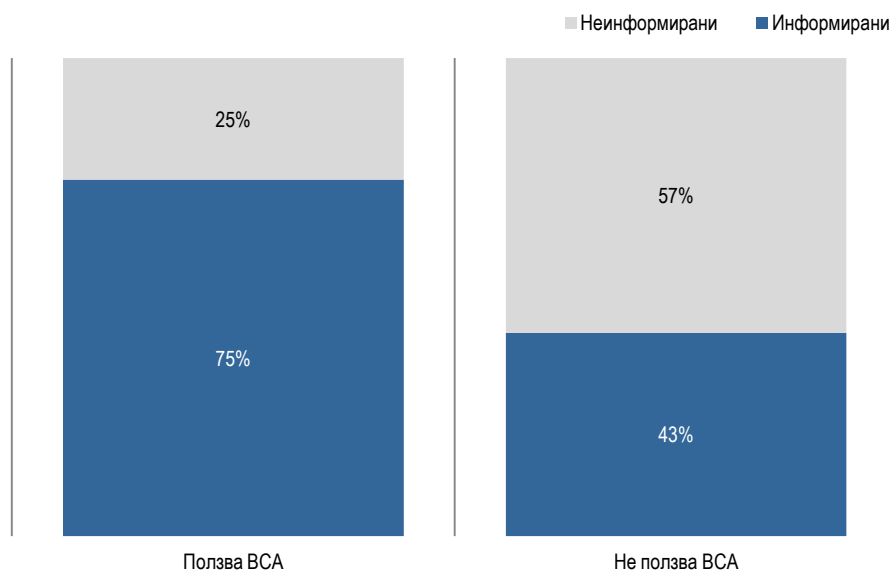

Графика 136: **Информираност относно трудовоправни и осигурителни отношения, по ползване на ВСА. Наети лица**

УЧАСТВАЛИ

НЕУЧАСТВАЛИ

ОСНОВНИ МОМЕНТИ И ИЗВОДИ

- От индивидуалните демографски фактори *най-голямо влияние върху информираността* на служителите и работниците относно трудовоправните и осигурителни отношения оказват два фактора - *образованието и позицията, която те заемат* в предприятието/фирмата, където работят. Колкото е по-висока придобитата образователна степен и колкото по-висока е позицията, на която работят, толкова е по-висока и информираността във съответната група.

Възрастта не показва изразена зависимост със степента на запознатост със специфичната тематика.
- Големината на предприятието/фирмата, където работят изследваните служители и работници, не влияе пряко върху информираността им.
- *Ползването на интернет и ползването на ВСА* са двата фактора от тази група, които показват най-силна зависимост с информираността на служителите по отношение на трудовоправните и осигурителни отношения, което е съвсем резонно, предвид възможностите, които те предоставят за повишаване на знанията в областта, особено ВСА, която на практика е комбинация от двата (интернет-базирана).
- *Видът на сключения договор* (безсрочен или срочен) също оказва доста силно влияние върху информираността на служителите, според данните от изследването. В този случай, влиянието на фактора е в полза на работещите на безсрочен договор (значително по-високи стойности на информирани в тази група), които имат продължителна обвързаност с предприятието и фирмата (постоянна заетост), за разлика от другите интервюирани, които са наети за изпълнението на определена краткосрочна задача, правейки ги по-незаинтересовани.

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати**
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници

Участвали в събитията работодатели

Таблица 1: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	50	82	11	18		
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	41	87	6	13		
Гражданско строителство и изолации	68	84	13	16		
Хотелиерство и ресторантьорство	33	70	14	30		
Транспорт	21	72	8	28		
Спедия и съобщения	13	65	7	35		
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	16	76	5	24		
Бизнес услуги	138	85	24	15		
Учебно-образователни услуги	46	89	6	11		
Позиция във фирмата						
Работодател	397	80	100	20		
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	244	79	65	21		
Собственик	5	56	4	44		
Управител	148	83	31	17		

Участвали в събитията работодатели

Таблица 2: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	46	75	15	25		
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	40	85	7	15		
Гражданско строителство и изолации	65	80	16	20		
Хотелиерство и ресторантьорство	31	66	16	34		
Транспорт	21	72	8	28		
Спедия и съобщения	13	65	7	35		
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	17	81	4	19		
Бизнес услуги	136	84	26	16		
Учебно-образователни услуги	45	87	7	13		
Позиция във фирмата						
Работодател	385	78	112	22		
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	231	75	78	25		
Собственик	5	56	4	44		
Управител	149	83	30	17		

Участвали в събитията работодатели

Таблица 3: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	37	61	24	39	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	37	79	9	19	1	2
Гражданско строителство и изолации	55	68	24	30	2	2
Хотелиерство и ресторантьорство	27	57	19	41	1	2
Транспорт	21	72	8	28	0	0
Спедия и съобщения	12	60	8	40	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	16	76	5	24	0	0
Бизнес услуги	124	77	38	24	0	0
Учебно-образователни услуги	40	77	12	23	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	340	68	152	31	5	1
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	203	66	102	33	4	1
Собственик	4	44	5	56	0	0
Управител	133	74	45	25	1	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 4: Следите ли промените в трудовото законодателство?

	Да, редовно		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	27	44	31	51	3	5
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	29	62	16	34	2	4
Гражданско строителство и изолации	46	57	34	42	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	25	53	20	43	2	4
Транспорт	17	59	11	38	1	3
Спедия и съобщения	9	45	11	55	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	71	6	29	0	0
Бизнес услуги	117	72	44	27	1	1
Учебно-образователни услуги	32	62	20	38	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	295	59	191	38	11	2
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	175	57	124	40	10	3
Собственик	2	22	6	67	1	11
Управител	118	66	61	34	0	0

Участвали в събитията работодатели

Таблица 5: Доколко представлява за вас затруднение да проследявате измененията в трудовата и осигурителната нормативна уредба?

	Голямо затруднение		По-скоро е затруднение		По-скоро не е затруднение		Въобще не е затруднение		Не мога да преценя	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор										
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	2	3	13	22	28	46	7	12	11	18
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	1	2	11	23	17	36	12	26	6	13
Гражданско строителство и изолации	1	1	13	16	52	65	12	15	2	3
Хотелиерство и ресторантьорство	1	2	16	34	20	43	5	11	5	11
Транспорт	1	3	5	17	19	66	1	3	3	10
Спедия и съобщения	1	5	1	5	10	50	5	25	3	15
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	5	5	24	9	43	6	28	0	0
Бизнес услуги	2	1	29	18	80	49	42	26	9	6
Учебно-образователни услуги	3	6	6	12	33	64	8	15	2	4
Позиция във фирмата										
Работодател	13	3	98	20	256	51	91	18	39	8
Позиция на служител										
Собственик и управител	8	3	71	23	144	47	63	20	23	7
Собственик	1	11	1	11	5	56	0	0	2	22
Управител	4	2	26	14	107	60	28	16	14	8

Участвали в събитията работодатели

Таблица 6: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	61	100	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	46	98	1	2
Гражданско строителство и изолации	76	94	5	6
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	3	6
Транспорт	23	79	6	21
Спедия и съобщения	18	90	2	10
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	18	86	3	14
Бизнес услуги	128	79	34	21
Учебно-образователни услуги	47	90	5	10
Позиция във фирмата				
Работодател	435	88	62	12
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	271	88	38	12
Собственик	8	89	1	11
Управител	156	87	23	13

Участвали в събитията работодатели

Таблица 7: Предоставя ли предприятието дължостна характеристика на всеки служител при постъпването му на работа?

Сектор	Да, винаги		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	58	95	3	5	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	46	98	0	0	1	2
Гражданско строителство и изолации	79	98	2	2	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	2	4	1	2
Транспорт	27	93	2	7	0	0
Спедия и съобщения	19	95	1	5	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	19	91	2	10	0	0
Бизнес услуги	153	94	7	5	2	1
Учебно-образователни услуги	47	90	4	8	1	2
Позиция във фирмата						
Работодател	467	94	24	5	6	1
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	290	94	14	5	5	1
Собственик	8	89	1	11	0	0
Управител	169	94	9	5	1	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 8: Запознава ли ръководството на предприятието всеки служител с трудовите му задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при неговото постъпване на работа?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	59	97	2	3	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	45	96	1	2	1	2
Гражданско строителство и изолации	80	99	1	1	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	43	92	3	6	1	2
Транспорт	28	97	1	3	0	0
Спедия и съобщения	19	95	1	5	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	21	100	0	0	0	0
Бизнес услуги	158	97	3	2	1	1
Учебно-образователни услуги	45	86	5	10	2	4
Позиция във фирмата						
Работодател	475	96	17	3	5	1
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	295	96	10	3	4	1
Собственик	8	89	1	11	0	0
Управител	172	96	6	3	1	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 9: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	60	100	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	46	98	1	2
Гражданско строителство и изолации	81	100	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	47	100	0	0
Транспорт	29	100	0	0
Спедия и съобщения	20	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	21	100	0	0
Бизнес услуги	161	99	1	1
Учебно-образователни услуги	52	100	0	0
Позиция във фирмата				
Работодател	495	99	2	1
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	308	100	1	0
Собственик	9	100	0	0
Управител	178	99	1	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 10: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Продължителност на работното време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	60	98	1	2
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	46	98	1	2
Гражданско строителство и изолации	80	99	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	46	98	1	2
Транспорт	29	100	0	0
Спедия и съобщения	20	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	21	100	0	0
Бизнес услуги	161	99	1	1
Учебно-образователни услуги	52	100	0	0
Позиция във фирмата				
Работодател	492	99	5	1
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	307	99	2	1
Собственик	8	89	1	11
Управител	177	99	2	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 11: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Платен годишен отпуск

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	60	98	1	2
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	46	98	1	2
Гражданско строителство и изолации	76	94	5	6
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	3	6
Транспорт	29	100	0	0
Спедия и съобщения	19	95	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	21	100	0	0
Бизнес услуги	155	96	7	4
Учебно-образователни услуги	49	94	3	6
Позиция във фирмата				
Работодател	476	96	21	4
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	298	96	11	4
Собственик	9	100	0	0
Управител	169	94	10	6

Участвали в събитията работодатели

Таблица 12: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	53	87	8	13
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	39	83	8	17
Гражданско строителство и изолации	67	84	13	16
Хотелиерство и ресторантьорство	31	66	16	34
Транспорт	24	83	5	17
Спедия и съобщения	17	85	3	15
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	71	6	29
Бизнес услуги	118	73	44	27
Учебно-образователни услуги	35	67	17	33
Позиция във фирмата				
Работодател	380	77	17	23
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	228	74	81	26
Собственик	8	89	1	11
Управител	144	80	35	20

Участвали в събитията работодатели

Таблица 13: Има ли предприятието Ви наложени санкции от Инспекция по труда през последната една година?

	Да		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	2	3	53	87	6	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	1	2	41	87	5	11
Гражданско строителство и изолации	3	4	67	82	11	14
Хотелиерство и ресторантьорство	0	0	45	96	2	4
Транспорт	0	0	25	86	4	14
Спедия и съобщения	1	5	18	90	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	0	0	18	86	3	14
Бизнес услуги	4	3	147	90	11	7
Учебно-образователни услуги	0	0	50	96	2	4
Позиция във фирмата						
Работодател	11	2	443	89	43	9
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	8	2	274	89	27	9
Собственик	0	0	9	100	0	0
Управител	3	2	160	89	16	9

Участвали в събитията работодатели

Таблица 14: Има ли подадени искове към предприятието от служителите с влезли в сила съдебни решения по тези дела?

Сектор	Да		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	1	1	53	87	7	12
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	0	0	41	89	5	11
Гражданско строителство и изолации	1	1	67	83	13	16
Хотелиерство и ресторантьорство	0	0	44	94	3	6
Транспорт	0	0	27	93	2	7
Спедия и съобщения	0	0	20	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	0	0	19	91	2	9
Бизнес услуги	0	0	151	93	11	7
Учебно-образователни услуги	0	0	50	96	2	4
Позиция във фирмата						
Работодател	2	0	452	91	43	9
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	2	1	281	91	26	8
Собственик	0	0	8	89	1	11
Управител	0	0	163	91	16	9

Участвали в събитията работодатели

Таблица 15: Обвързано ли е предприятието с Колективен трудов договор?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	7	12	54	88
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	9	19	38	81
Гражданско строителство и изолации	8	10	73	90
Хотелиерство и ресторантьорство	4	9	43	91
Транспорт	2	7	27	93
Спедия и съобщения	3	15	17	85
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	5	20	95
Бизнес услуги	12	7	150	93
Учебно-образователни услуги	13	25	39	75
Позиция във фирмата				
Работодател	56	11	441	89
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	22	7	287	93
Собственик	1	11	8	89
Управител	33	18	146	82

Участвали в събитията работодатели

Таблица 16: Каква част от служителите на предприятието Ви работят със сключен трудов договор?

	Всички		Над 50%		По-малко от 50%		Под 10%		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор										
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	54	88	3	5	1	2	0	0	3	5
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	42	90	1	2	0	0	2	4	2	4
Гражданско строителство и изолации	75	93	2	2	0	0	0	0	4	5
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	2	4	0	0	0	0	1	2
Транспорт	26	90	1	3	0	0	0	0	2	7
Спедия и съобщения	20	100	0	0	0	0	0	0	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	20	95	0	0	0	0	0	0	1	5
Бизнес услуги	148	91	6	4	1	1	0	0	7	4
Учебно-образователни услуги	46	88	2	4	2	4	0	0	2	4
Позиция във фирмата										
Работодател	451	91	19	4	4	1	1	0	22	4
Позиция на служител										
Собственик и управител	283	92	15	5	0	0	1	0	10	3
Собственик	8	89	0	0	1	11	0	0	0	0
Управител	160	89	4	2	3	2	0	0	12	7

Участвали в събитията работодатели

Таблица 17: Под каква форма по-голяма част от работниците/служителите в предприятието получават своите възнаграждения?

	Цялата сума по трудов/граждански договор		Част от сумата получават по трудов/граждански, а друга част – в брой, без договор		Част от сумата получават по договор, а друга – официално във формата на компенсации		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	54	88	0	0	4	7	3	5
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	42	89	0	0	3	6	2	5
Гражданско строителство и изолации	73	90	1	1	5	6	2	3
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	0	0	1	2	2	4
Транспорт	24	83	1	3	1	3	3	11
Спедия и съобщения	20	100	0	0	0	0	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	19	91	0	0	0	0	2	9
Бизнес услуги	152	94	0	0	4	2	6	4
Учебно-образователни услуги	50	96	0	0	1	2	1	2
Позиция във фирмата								
Работодател	454	91	3	1	19	4	21	4
Позиция на работодателя								
Собственик и управител	280	91	3	1	13	4	13	4
Собственик	6	67	0	0	2	22	1	11
Управител	168	94	0	0	4	2	7	4

Участвали в събитията работодатели

Таблица 18: Предприятието внася ли на работниците /служителите дължимите осигурителни вноски върху полученото от лицето възнаграждение?

	Да, върху цялото		Да, върху осигурителния праг		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	52	85	5	8	0	0	4	7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	38	81	6	13	0	0	3	6
Гражданско строителство и изолации	72	89	5	6	0	0	4	5
Хотелиерство и ресторантьорство	43	92	3	6	0	0	1	2
Транспорт	25	86	3	10	0	0	1	3
Спедия и съобщения	20	100	0	0	0	0	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	17	81	2	9	0	0	2	9
Бизнес услуги	154	95	6	4	0	0	2	1
Учебно-образователни услуги	47	90	3	6	0	0	2	4
Позиция във фирмата								
Работодател	444	89	32	7	0	0	21	4
Позиция на работодателя								
Собственик и управител	277	90	19	6	0	0	13	4
Собственик	7	78	1	11	0	0	1	11
Управител	160	89	12	7	0	0	7	4

Участвали в събитията работодатели

Таблица 19: Работят ли работниците /служителите в предприятието извън работно време?

	Да, редовно		Да, рядко		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	5	8	13	22	37	60	6	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	6	13	7	15	31	66	3	6
Гражданско строителство и изолации	7	9	24	30	45	56	4	5
Хотелиерство и ресторантьорство	5	11	7	15	33	70	2	4
Транспорт	2	7	7	24	19	66	1	3
Спедия и съобщения	4	20	1	5	14	70	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	3	14	1	5	15	71	2	10
Бизнес услуги	6	4	32	20	116	71	8	5
Учебно-образователни услуги	4	8	9	17	38	73	1	2
Позиция във фирмата								
Работодател	37	7	103	21	329	66	28	6
Позиция на работодателя								
Собственик и управител	27	9	59	19	202	65	21	7
Собственик	0	0	4	44	5	56	0	0
Управител	10	6	40	22	122	68	7	4

Участвали в събитията работодатели

Таблица 20: Работниците /служителите на предприятието получават ли допълнително възнаграждение за допълнително отработено време и под каква форма?

	Да, заплаща се		Да, с почивни дни		Друго		Не се заплаща		Не се полага допълнителен и извънреден труд		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор												
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	16	27	3	5	3	5	2	3	31	50	6	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	13	28	2	4	0	0	2	4	27	58	3	6
Гражданско строителство и изолации	31	38	2	2	1	1	3	4	40	50	4	5
Хотелиерство и ресторантьорство	10	21	2	4	2	4	3	6	28	61	2	4
Транспорт	6	21	5	17	0	0	0	0	17	59	1	3
Спедиция и съобщения	5	25	1	5	1	5	0	0	12	60	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	8	38	1	5	0	0	0	0	12	57	0	0
Бизнес услуги	33	20	8	5	4	2	12	8	94	57	11	7
Учебно-образователни услуги	13	25	1	2	2	4	2	4	30	58	4	8
Позиция във фирмата												
Работодател	125	25	26	5	13	3	24	5	276	55	33	7
Позиция на работодателя												
Собственик и управител	83	27	16	5	6	2	16	5	166	54	22	7
Собственик	2	22	0	0	2	22	1	11	4	44	0	0
Управител	40	22	10	6	5	3	7	4	106	59	11	6

Участвали в събитията работодатели

Таблица 21: Имали ли сте информация за обучителни събития, организирани от БТПП за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	51	84	8	13	2	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	44	94	2	4	1	2
Гражданско строителство и изолации	74	93	6	7	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	40	85	7	15	0	0
Транспорт	26	90	3	10	0	0
Спедия и съобщения	13	65	4	20	3	15
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	71	1	5	5	24
Бизнес услуги	149	92	11	7	2	1
Учебно-образователни услуги	41	79	10	19	1	2
Позиция във фирмата						
Работодател	439	88	52	11	6	1
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	274	89	31	10	4	1
Собственик	6	67	3	33	0	0
Управител	159	89	18	10	2	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 22: Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудовоправните и осигурителните отношения в резултат на събитията, организирани от БТПП?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	44	72	16	26	1	2
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	38	81	9	19	0	0
Гражданско строителство и изолации	64	80	16	20	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	40	85	7	15	0	0
Транспорт	24	83	5	17	0	0
Спедия и съобщения	9	60	6	40	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	8	67	4	33	0	0
Бизнес услуги	136	84	24	15	2	1
Учебно-образователни услуги	43	83	9	17	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	398	80	96	19	3	1
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	246	80	62	20	1	0
Собственик	6	67	3	33	0	0
Управител	146	82	31	17	2	1

Участвали в събитията работодатели

Таблица 23: Кои от следните теми бяха най-полезни за Вас лично в организираниите от БТПП събития, в които сте участвали?

Сектор	Механизми за взаимодествие		Правни механизми ...		Фирмена култура		Обща рамка на трудовоправните и осигурителни		Ефективна организация и администриране на бизнеса		Фирмено поведение, бизнес етика		Повишаване адаптивността на работниците		Управление на конфликти		Система GST	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	24	11	7	11	16	11	12	8	13	9	12	8	10	11	13	11	13	15
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	19	9	5	8	12	8	12	8	15	10	11	7	9	10	13	11	9	11
Гражданско строителство и изолации	34	17	8	13	24	16	24	16	23	16	28	18	16	17	18	15	13	15
Хотелиерство и ресторантьорство	11	5	4	6	20	14	17	12	12	8	16	10	7	7	7	6	5	6
Транспорт	11	5	2	3	5	3	10	7	5	3	8	5	5	5	8	7	3	4
Спедиция и съобщения	4	2	1	2	3	2	5	3	6	4	9	6	2	2	1	1	4	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	7	3	2	3	4	3	6	4	6	4	6	4	1	1	3	2	1	1
Бизнес услуги	73	36	28	44	52	35	42	29	51	35	50	31	31	33	43	35	33	39
Учебно-образователни услуги	21	10	7	11	12	8	18	12	14	10	19	12	14	15	18	15	4	5
Позиция във фирмата																		
Работодател	203	17	64	6	148	13	146	12	145	12	159	14	95	8	124	11	85	7
Позиция на работодателя																		
Собственик и управител	128	63	40	63	89	60	90	62	92	63	105	66	57	60	71	57	54	64
Собственик	3	2	2	3	3	2	5	3	3	2	2	1	0	0	0	0	0	0
Управител	72	36	22	34	56	38	51	35	50	35	52	33	38	40	53	43	31	37

Участвали в събитията работодатели

Таблица 24: Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	47	77	14	23
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	28	60	19	40
Гражданско строителство и изолации	58	73	22	27
Хотелиерство и ресторантьорство	30	64	17	36
Транспорт	23	79	6	21
Спедия и съобщения	7	47	8	53
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	10	83	2	17
Бизнес услуги	113	70	49	30
Учебно-образователни услуги	41	79	11	21
Позиция във фирмата				
Работодател	352	71	145	29
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	221	72	88	28
Собственик	5	56	4	44
Управител	126	70	53	30

Участвали в събитията работодатели

Таблица 25: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VSA/?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	22	36	39	64
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	16	34	31	66
Гражданско строителство и изолации	24	30	56	70
Хотелиерство и ресторантьорство	18	38	29	62
Транспорт	7	24	22	76
Спедия и съобщения	4	20	16	80
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	4	19	17	81
Бизнес услуги	75	46	83	54
Учебно-образователни услуги	21	40	31	60
Позиция във фирмата				
Работодател	184	37	313	63
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	112	36	197	64
Собственик	3	33	6	67
Управител	69	39	110	61

Участвали в събитията работодатели

Таблица 26: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	28	46	33	54
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	23	49	24	51
Гражданско строителство и изолации	50	63	30	37
Хотелиерство и ресторантьорство	22	47	25	53
Транспорт	15	52	14	48
Спедия и съобщения	8	40	12	60
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	9	43	12	57
Бизнес услуги	106	66	56	34
Учебно-образователни услуги	36	69	16	31
Позиция във фирмата				
Работодател	291	59	206	41
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	180	58	129	42
Собственик	4	44	5	56
Управител	107	60	72	40

Участвали в събитията работодатели

Таблица 27: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	24	39	37	61
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	20	43	27	57
Гражданско строителство и изолации	44	55	36	45
Хотелиерство и ресторантьорство	21	45	26	55
Транспорт	16	55	13	45
Спедия и съобщения	7	35	13	65
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	9	43	12	57
Бизнес услуги	99	61	63	39
Учебно-образователни услуги	26	50	26	50
Позиция във фирмата				
Работодател	260	52	237	48
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	162	52	147	48
Собственик	3	33	6	67
Управител	95	53	84	47

Участвали в събитията работодатели

Таблица 28: Членува ли вашето предприятие в БТПП?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	29	47	32	53
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	23	49	24	51
Гражданско строителство и изолации	32	40	48	60
Хотелиерство и ресторантьорство	11	23	36	77
Транспорт	7	24	22	76
Спедия и съобщения	5	25	15	75
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	3	14	18	86
Бизнес услуги	46	28	116	72
Учебно-образователни услуги	3	6	49	94
Позиция във фирмата				
Работодател	152	31	345	69
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	95	31	214	69
Собственик	3	33	6	67
Управител	54	30	125	70

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 29: Като цяло, познавате ли нормативната рамка, регулираща трудовоправните и осигурителни отношения в България?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	88	64	45	32	6	4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	83	65	41	33	2	2
Гражданско строителство и изолации	106	69	46	30	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	57	55	38	36	9	9
Транспорт	56	69	22	27	3	4
Спедия и съобщения	22	61	14	39	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	32	74	11	26	0	0
Бизнес услуги	169	75	54	24	3	1
Учебно-образователни услуги	52	80	13	20	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	657	70	265	28	19	2
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	353	62	199	35	15	3
Собственик	34	71	12	25	2	4
Управител	269	83	53	16	2	1

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 30: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	80	57	54	39	5	4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	73	58	49	38	4	3
Гражданско строителство и изолации	106	69	47	31	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	60	58	34	33	10	9
Транспорт	46	57	32	39	3	4
Спедия и съобщения	21	58	13	36	2	6
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	29	68	13	30	1	2
Бизнес услуги	156	69	68	30	2	1
Учебно-образователни услуги	47	72	18	28	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	614	65	306	33	21	2
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	324	57	228	40	15	3
Собственик	34	71	12	25	2	4
Управител	255	79	65	20	4	1

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 31: Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	71	51	63	45	5	2
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	67	53	56	44	3	3
Гражданско строителство и изолации	83	54	69	45	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	54	52	37	36	13	13
Транспорт	44	54	33	41	4	5
Спедия и съобщения	20	56	14	39	2	6
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	25	58	17	40	1	2
Бизнес услуги	140	62	83	37	3	1
Учебно-образователни услуги	45	69	18	28	2	3
Позиция във фирмата						
Работодател	545	58	368	39	28	3
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	286	50	261	46	20	4
Собственик	33	69	12	25	3	6
Управител	225	69	94	29	5	2

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 32: Следите ли промените в трудовото законодателство?

	Да, редовно		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	54	40	73	53	12	7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	47	37	66	53	13	10
Гражданско строителство и изолации	58	38	82	54	13	8
Хотелиерство и ресторантьорство	27	26	60	58	17	16
Транспорт	32	40	39	48	10	12
Спедия и съобщения	12	33	19	53	5	14
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	22	51	17	40	4	9
Бизнес услуги	112	50	103	46	11	4
Учебно-образователни услуги	39	60	24	37	2	3
Позиция във фирмата						
Работодател	400	43	462	49	79	8
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	204	36	307	54	56	10
Собственик	23	48	18	37	7	15
Управител	173	53	136	42	15	5

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 33: Доколко представлява за вас затруднение да проследявате измененията в трудовата и осигурителната нормативна уредба?

	Голямо затруднение		По-скоро е затруднение		По-скоро не е затруднение		Въобще не е затруднение		Не мога да преценя	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор										
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	12	9	24	17	62	45	23	16	18	13
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	1	1	34	27	51	40	11	9	29	23
Гражданско строителство и изолации	3	2	38	25	63	41	28	19	21	13
Хотелиерство и ресторантьорство	2	2	33	32	42	40	8	8	19	18
Транспорт	7	9	16	20	39	48	8	10	11	14
Спедия и съобщения	2	6	8	22	21	58	2	6	3	8
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	2	7	16	19	44	11	26	5	12
Бизнес услуги	6	3	51	23	110	48	46	20	13	6
Учебно-образователни услуги	3	5	14	22	31	46	12	19	5	8
Позиция във фирмата										
Работодател	35	4	213	23	427	45	151	16	115	12
Позиция на служител										
Собственик и управител	24	4	152	27	236	42	71	12	84	15
Собственик	3	6	14	29	14	29	9	19	9	17
Управител	8	2	47	15	176	54	71	22	22	7

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 34: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	112	81	27	19
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	115	91	11	9
Гражданско строителство и изолации	141	92	12	8
Хотелиерство и ресторантьорство	89	86	15	14
Транспорт	71	88	10	12
Спедия и съобщения	31	86	5	14
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	38	88	5	12
Бизнес услуги	188	83	38	17
Учебно-образователни услуги	59	91	6	9
Позиция във фирмата				
Работодател	828	88	113	12
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	495	87	72	13
Собственик	43	90	5	10
Управител	288	89	36	11

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 35: Предоставя ли предприятието дължностна характеристика на всеки служител при постъпването му на работа?

	Да, винаги		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	125	90	9	6	5	4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	117	92	7	6	2	2
Гражданско строителство и изолации	139	91	12	8	2	1
Хотелиерство и ресторантьорство	96	92	7	7	1	1
Транспорт	73	90	5	6	3	4
Спедия и съобщения	34	94	1	3	1	3
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	40	93	0	0	3	7
Бизнес услуги	203	90	17	8	6	2
Учебно-образователни услуги	64	98	1	2	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	863	92	58	6	20	2
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	515	91	32	6	20	3
Собственик	44	92	4	8	0	0
Управител	302	93	22	7	0	0

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 36: Запознава ли ръководството на предприятието всеки служител с трудовите му задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при неговото постъпване на работа?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	130	94	3	2	6	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	122	97	3	2	1	1
Гражданско строителство и изолации	140	92	11	7	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	100	96	2	2	2	2
Транспорт	73	90	7	9	1	1
Спедия и съобщения	33	92	3	8	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	37	86	3	7	3	7
Бизнес услуги	224	98	1	1	1	1
Учебно-образователни услуги	65	100	0	0	0	0
Позиция във фирмата						
Работодател	897	95	33	4	11	1
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	528	93	28	5	11	2
Собственик	45	94	3	6	0	0
Управител	322	99	2	1	0	0

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 37: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	130	94	9	6
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	123	98	3	2
Гражданско строителство и изолации	147	97	5	3
Хотелиерство и ресторантьорство	96	92	8	8
Транспорт	80	99	1	1
Спедия и съобщения	36	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	40	93	3	7
Бизнес услуги	222	98	4	2
Учебно-образователни услуги	64	98	1	2
Позиция във фирмата				
Работодател	916	97	25	3
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	549	97	18	3
Собственик	47	98	1	2
Управител	318	98	6	2

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 38: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Продължителност на работното време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	129	93	10	7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	121	96	5	4
Гражданско строителство и изолации	145	96	7	4
Хотелиерство и ресторантьорство	95	91	9	9
Транспорт	79	98	2	2
Спедия и съобщения	35	97	1	3
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	39	91	4	9
Бизнес услуги	219	97	7	3
Учебно-образователни услуги	64	98	1	2
Позиция във фирмата				
Работодател	904	96	37	4
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	542	96	25	4
Собственик	44	92	4	8
Управител	316	98	8	2

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 39: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Платен годишен отпуск

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	128	92	11	8
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	120	95	6	5
Гражданско строителство и изолации	134	88	18	12
Хотелиерство и ресторантьорство	92	88	12	12
Транспорт	74	91	7	9
Спедия и съобщения	33	92	3	8
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	40	93	3	7
Бизнес услуги	211	93	15	7
Учебно-образователни услуги	63	97	2	3
Позиция във фирмата				
Работодател	871	93	68	7
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	521	92	46	8
Собственик	44	92	4	8
Управител	306	94	18	6

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 40: В трудовия договор, който предприятията сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	97	70	42	30
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	98	78	28	22
Гражданско строителство и изолации	100	66	52	34
Хотелиерство и ресторантьорство	72	69	32	31
Транспорт	53	65	28	35
Спедия и съобщения	29	81	7	19
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	32	74	11	26
Бизнес услуги	171	76	55	24
Учебно-образователни услуги	57	88	8	12
Позиция във фирмата				
Работодател	689	73	252	27
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	401	71	166	29
Собственик	34	71	14	29
Управител	252	78	72	22

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 41: Има ли предприятието Ви наложени санкции от Инспекция по труда през последната една година?

	Да		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	3	2	121	87	15	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	6	5	115	91	5	4
Гражданско строителство и изолации	7	5	127	83	19	12
Хотелиерство и ресторантьорство	1	1	95	91	8	8
Транспорт	0	0	73	90	8	10
Спедия и съобщения	0	0	31	86	5	14
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	0	0	42	98	1	2
Бизнес услуги	0	0	211	93	15	7
Учебно-образователни услуги	3	5	61	94	1	1
Позиция във фирмата						
Работодател	18	2	847	90	76	8
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	14	2	499	88	54	10
Собственик	1	2	46	96	1	2
Управител	3	1	300	93	21	6

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 42: Има ли подадени искове към предприятието от служителите с влезли в сила съдебни решения по тези дела?

	Да		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	0	0	129	93	10	7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	3	3	119	94	4	3
Гражданско строителство и изолации	1	1	134	88	18	11
Хотелиерство и ресторантьорство	0	0	95	91	9	9
Транспорт	1	1	71	88	9	11
Спедия и съобщения	0	0	30	83	6	17
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	0	0	42	98	1	2
Бизнес услуги	1	1	211	93	14	6
Учебно-образователни услуги	0	0	64	98	1	2
Позиция във фирмата						
Работодател	6	1	862	92	73	7
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	3	1	514	91	50	8
Собственик	0	0	46	96	2	4
Управител	3	1	300	93	21	6

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 43: Обвързано ли е предприятието с Колективен трудов договор?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	16	12	123	88
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	21	17	105	83
Гражданско строителство и изолации	12	8	140	92
Хотелиерство и ресторантьорство	1	1	103	99
Транспорт	9	11	72	89
Спедия и съобщения	0	0	36	100
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	0	0	43	100
Бизнес услуги	15	7	211	93
Учебно-образователни услуги	18	28	47	72
Позиция във фирмата				
Работодател	91	10	850	90
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	28	5	539	95
Собственик	1	2	47	98
Управител	62	19	262	81

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 44: Каква част от служителите на предприятието Ви работят със сключен трудов договор?

	Всички		Над 50%		По-малко от 50%		Под 10%		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор										
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	115	83	4	3	0	0	0	0	20	14
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	112	89	3	2	0	0	0	0	11	9
Гражданско строителство и изолации	136	89	10	7	0	0	0	0	7	5
Хотелиерство и ресторантьорство	80	77	9	9	0	0	0	0	15	14
Транспорт	69	85	8	10	0	0	0	0	4	5
Спедия и съобщения	30	83	5	14	0	0	0	0	1	3
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	38	88	4	10	0	0	0	0	1	2
Бизнес услуги	202	90	7	3	3	1	0	0	14	6
Учебно-образователни услуги	53	82	8	12	0	0	0	0	4	6
Позиция във фирмата										
Работодател	818	87	56	6	3	0	0	0	64	7
Позиция на служител										
Собственик и управител	479	85	46	8	2	0	0	0	40	7
Собственик	44	92	0	0	1	2	0	0	3	6
Управител	294	91	9	3	0	0	0	0	21	6

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 45: Под каква форма по-голяма част от работниците/служителите в предприятието получават своите възнаграждения?

	Цялата сума по трудов/граждански договор		Част от сумата получават по трудов/граждански, а друга част – в брой, без договор		Част от сумата получават по договор, а друга – официално във формата на компенсации		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	112	81	0	0	3	2	24	17
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	108	86	2	2	2	2	14	10
Гражданско строителство и изолации	124	81	5	4	4	3	20	13
Хотелиерство и ресторантьорство	78	74	4	4	1	1	21	21
Транспорт	70	87	1	1	5	6	5	6
Спедия и съобщения	30	83	1	3	1	3	4	11
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	41	96	0	0	1	2	1	2
Бизнес услуги	201	90	2	1	4	2	19	8
Учебно-образователни услуги	60	92	1	2	1	2	3	4
Позиция във фирмата								
Работодател	804	85	15	2	22	2	100	11
Позиция на работодателя								
Собственик и управител	473	83	14	3	17	3	63	11
Собственик	41	85	0	0	1	2	6	13
Управител	288	89	1	0	4	1	31	10

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 46: Предприятието внася ли на работниците /служителите дължимите осигурителни вноски върху полученото от лицето възнаграждение?

	Да, върху цялото		Да, върху осигурителния праг		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	113	81	6	4	1	1	19	14
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	102	81	12	10	3	2	9	7
Гражданско строителство и изолации	115	75	15	10	1	1	22	14
Хотелиерство и ресторантьорство	72	69	13	13	0	0	19	18
Транспорт	68	84	9	11	1	1	3	4
Спедия и съобщения	30	83	1	3	0	0	5	14
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	41	96	1	2	0	0	1	2
Бизнес услуги	195	87	13	6	1	1	17	7
Учебно-образователни услуги	61	94	2	3	0	0	2	3
Позиция във фирмата								
Работодател	776	83	70	7	7	1	88	9
Позиция на работодателя								
Собственик и управител	445	79	59	10	6	1	57	10
Собственик	41	85	3	6	0	0	4	8
Управител	288	89	8	3	1	0	27	8

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 47: Работят ли работниците /служителите в предприятието извън работно време?

	Да, редовно		Да, рядко		Не		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	14	10	17	12	91	66	17	12
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	8	6	19	15	90	71	9	8
Гражданско строителство и изолации	10	7	41	27	84	55	18	12
Хотелиерство и ресторантьорство	6	6	9	9	68	65	21	20
Транспорт	4	5	13	16	60	74	4	5
Спедиция и съобщения	4	11	11	31	15	42	6	16
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	2	6	15	35	81	1	2
Бизнес услуги	18	8	21	10	169	74	18	8
Учебно-образователни услуги	4	6	12	18	46	71	3	5
Позиция във фирмата								
Работодател	69	7	143	15	634	67	95	10
Позиция на работодателя								
Собственик и управител	48	8	79	14	379	67	61	11
Собственик	3	6	3	6	37	77	5	10
Управител	17	5	61	19	217	67	29	9

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 48: Работниците /служителите на предприятието получават ли допълнително възнаграждение за допълнително отработено време и под каква форма?

	Да, заплаща се		Да, с почивни дни		Друго		Не се заплаща		Не се полага допълнителен и извънреден труд		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор												
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	28	20	6	4	1	1	7	5	75	54	22	16
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	25	20	5	4	1	1	7	6	75	59	13	10
Гражданско строителство и изолации	39	26	11	7	5	3	7	5	68	45	21	13
Хотелиерство и ресторантьорство	14	13	5	5	0	0	7	7	56	54	22	21
Транспорт	15	19	1	1	1	1	6	7	52	64	6	7
Спедиция и съобщения	5	14	6	17	1	3	2	6	14	39	8	21
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	6	14	2	6	0	0	0	0	33	77	2	4
Бизнес услуги	23	10	9	4	5	2	13	6	154	67	22	10
Учебно-образователни услуги	15	24	5	8	1	2	3	5	34	51	7	11
Позиция във фирмата												
Работодател	171	18	47	5	15	2	52	6	539	57	117	12
Позиция на работодателя												
Собственик и управител	102	18	29	5	6	1	26	5	329	58	75	13
Собственик	8	17	2	4	3	6	4	8	25	52	6	13
Управител	61	19	16	5	6	2	21	6	185	57	35	11

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 49: Имали ли сте информация за обучителни събития, организирани от БТПП за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	57	41	21	15	61	44
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	52	41	34	27	40	32
Гражданско строителство и изолации	39	26	39	26	73	48
Хотелиерство и ресторантьорство	20	19	20	19	64	62
Транспорт	17	21	13	16	51	63
Спедия и съобщения	11	31	9	25	16	44
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	6	14	6	14	31	72
Бизнес услуги	72	32	45	20	109	48
Учебно-образователни услуги	25	38	14	22	26	40
Позиция във фирмата						
Работодател	282	30	195	21	464	49
Позиция на работодателя						
Собственик и управител	157	28	126	22	284	50
Собственик	9	19	9	19	30	62
Управител	115	35	60	19	149	46

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 50: Ползват ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VSA/?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	9	7	130	93
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	11	10	115	90
Гражданско строителство и изолации	9	6	143	94
Хотелиерство и ресторантьорство	4	4	100	96
Транспорт	2	2	79	98
Спедия и съобщения	4	11	32	89
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	2	42	98
Бизнес услуги	16	7	210	93
Учебно-образователни услуги	5	8	60	92
Позиция във фирмата				
Работодател	61	7	880	93
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	37	6	530	94
Собственик	3	6	45	94
Управител	21	7	303	93

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 51: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	18	13	121	87
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	27	21	99	79
Гражданско строителство и изолации	25	16	127	84
Хотелиерство и ресторантьорство	9	9	95	91
Транспорт	10	12	71	88
Спедия и съобщения	9	25	27	75
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	6	14	37	86
Бизнес услуги	32	14	194	86
Учебно-образователни услуги	12	19	53	81
Позиция във фирмата				
Работодател	144	15	797	85
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	90	16	477	84
Собственик	5	10	43	90
Управител	49	15	275	85

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 52: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	15	11	124	89
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	22	17	104	83
Гражданско строителство и изолации	16	11	136	89
Хотелиерство и ресторантьорство	7	7	97	93
Транспорт	8	10	73	90
Спедия и съобщения	8	22	28	78
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	4	9	39	91
Бизнес услуги	27	12	199	88
Учебно-образователни услуги	11	17	54	83
Позиция във фирмата				
Работодател	114	12	827	88
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	73	13	494	87
Собственик	1	2	47	98
Управител	41	12	284	88

Неучаствали в събитията работодатели

Таблица 53: Членува ли вашето предприятие в БТПП?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	37	26	102	74
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	51	41	75	59
Гражданско строителство и изолации	34	22	118	78
Хотелиерство и ресторантьорство	6	6	98	94
Транспорт	6	7	75	93
Спедия и съобщения	8	22	28	78
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	9	21	34	79
Бизнес услуги	31	14	195	86
Учебно-образователни услуги	9	14	56	86
Позиция във фирмата				
Работодател	171	18	770	82
Позиция на работодателя				
Собственик и управител	82	15	485	85
Собственик	5	10	43	90
Управител	84	26	240	74

Участвали в събитията служители

Таблица 54: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	80	80	19	19
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	70	86	11	14
Гражданско строителство и изолации	102	88	14	12
Хотелиерство и ресторантьорство	36	90	4	10
Транспорт	27	69	11	28
Спедия и съобщения	12	67	5	28
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	10	91	1	9
Бизнес услуги	175	86	27	13
Учебно-образователни услуги	73	89	9	11
Позиция във фирмата				
Служител	585	85	101	15
Позиция на служител				
Управленска	92	91	9	9
Експертна	454	93	35	7
Без квалификация	136	90	15	10

Участвали в събитията служители

Таблица 55: Познавате ли Правилника за вътрешния трудов ред, установен с писмен документ във Вашето предприятие?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	80	80	19	19	1	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	70	86	11	14	0	0
Гражданско строителство и изолации	102	88	14	12	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	36	90	4	10	0	0
Транспорт	27	69	11	28	1	3
Спедия и съобщения	12	67	5	28	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	10	91	1	9	0	0
Бизнес услуги	175	86	27	13	1	1
Учебно-образователни услуги	73	89	9	11	0	0
Позиция във фирмата						
Служител	585	85	101	15	4	0
Позиция на служител						
Управленска	86	94	6	6	0	0
Експертна	414	91	39	9	1	0
Без квалификация	79	58	54	40	3	2

Участвали в събитията служители

Таблица 56: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	66	64	34	33	3	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	59	70	21	25	4	5
Гражданско строителство и изолации	82	69	35	30	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	33	67	16	33	0	0
Транспорт	25	62	14	35	1	3
Спедия и съобщения	9	39	11	48	3	13
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	12	80	2	13	1	7
Бизнес услуги	158	69	63	27	9	4
Учебно-образователни услуги	60	68	27	31	1	1
Позиция във фирмата						
Служител	504	67	223	30	23	3
Позиция на служител						
Управленска	80	79	17	17	4	4
Експертна	363	74	121	25	5	1
Без квалификация	57	38	80	53	14	9

Участвали в събитията служители

Таблица 57: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	52	50	43	42	8	8
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	53	63	26	31	5	6
Гражданско строителство и изолации	67	57	45	38	6	5
Хотелиерство и ресторантьорство	23	47	20	41	6	12
Транспорт	16	40	19	47	5	13
Спедия и съобщения	8	35	12	52	3	13
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	11	73	4	27	0	0
Бизнес услуги	137	60	80	35	13	5
Учебно-образователни услуги	44	50	40	46	5	4
Позиция във фирмата						
Служител	411	55	289	38	50	7
Позиция на служител						
Управленска	75	74	25	25	1	1
Експертна	294	60	177	36	18	4
Без квалификация	38	25	83	55	30	20

Участвали в събитията служители

Таблица 58: Следите ли промените в трудовото законодателство?

Сектор	Да, редовно		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	40	39	44	43	19	18
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	42	50	33	39	9	11
Гражданско строителство и изолации	55	47	50	42	13	11
Хотелиерство и ресторантьорство	16	33	18	37	15	30
Транспорт	12	30	22	55	6	15
Спедия и съобщения	7	30	12	52	4	18
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	5	33	10	67	0	0
Бизнес услуги	116	50	94	41	20	9
Учебно-образователни услуги	32	36	41	47	15	17
Позиция във фирмата						
Служител	325	43	324	43	101	14
Позиция на служител						
Управленска	59	58	36	36	6	6
Експертна	238	49	216	44	35	7
Без квалификация	25	17	68	45	58	38

Участвали в събитията служители

Таблица 59: Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на Вашите интереси?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	56	54	41	40	6	6
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	53	63	28	33	3	4
Гражданско строителство и изолации	70	59	45	38	3	3
Хотелиерство и ресторантьорство	23	47	22	45	4	8
Транспорт	20	50	18	45	2	5
Спедия и съобщения	10	43	11	48	2	9
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	11	73	4	27	0	0
Бизнес услуги	145	63	78	34	7	3
Учебно-образователни услуги	46	52	37	42	5	6
Позиция във фирмата						
Служител	434	58	284	38	32	4
Позиция на служител						
Управленска	74	73	21	21	6	6
Експертна	312	64	169	35	8	1
Без квалификация	44	29	89	59	18	12

Участвали в събитията служители

Таблица 60: Знаете ли къде да подадете сигнал за нередности при трудовоправните и осигурителни отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	93	90	10	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	76	91	8	9
Гражданско строителство и изолации	106	90	12	10
Хотелиерство и ресторантьорство	39	80	10	20
Транспорт	35	88	4	12
Спедия и съобщения	18	78	5	22
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	14	93	1	7
Бизнес услуги	218	95	12	5
Учебно-образователни услуги	78	89	10	11
Позиция във фирмата				
Служител	677	90	73	10
Позиция на служител				
Управленска	92	91	9	9
Експертна	459	94	30	6
Без квалификация	117	78	34	22

Участвали в събитията служители

Таблица 61: Получили ли сте длъжностна характеристика при постъпване на работа в предприятието?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	100	97	3	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	81	94	3	4
Гражданско строителство и изолации	113	96	5	4
Хотелиерство и ресторантьорство	43	88	6	12
Транспорт	40	100	0	0
Спедия и съобщения	22	96	1	4
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	100	0	0
Бизнес услуги	223	97	7	3
Учебно-образователни услуги	85	97	3	3
Позиция във фирмата				
Служител	722	96	28	4
Позиция на служител				
Управленска	93	92	8	8
Експертна	475	97	14	3
Без квалификация	145	96	6	4

Участвали в събитията служители

Таблица 62: Служителят запозна ли ви с трудовите задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при вашето постъпване на работа в предприятието?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	96	96	4	4	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	77	95	3	4	1	1
Гражданско строителство и изолации	106	94	5	4	2	2
Хотелиерство и ресторантьорство	40	93	2	5	1	2
Транспорт	36	90	4	10	0	0
Спедия и съобщения	19	86	2	9	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	14	93	1	7	0	0
Бизнес услуги	217	98	3	1	3	1
Учебно-образователни услуги	82	96	3	4	0	0
Позиция във фирмата						
Служител	680	95	26	4	7	1
Позиция на служител						
Управленска	92	99	0	0	1	1
Експертна	459	97	11	2	5	1
Без квалификация	129	89	15	10	1	1

Участвали в събитията служители

Таблица 63: Знаете ли дали предприятието, в което работите, е обвързано с Колективен трудов договор?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	27	26	76	74
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	27	32	57	68
Гражданско строителство и изолации	31	26	87	74
Хотелиерство и ресторантьорство	7	14	42	86
Транспорт	13	33	27	67
Спедия и съобщения	4	17	19	83
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	5	33	10	67
Бизнес услуги	58	25	172	75
Учебно-образователни услуги	35	40	53	60
Позиция във фирмата				
Служител	207	28	543	72
Позиция на служител				
Управленска	33	33	68	67
Експертна	136	28	353	72
Без квалификация	38	25	113	75

Участвали в събитията служители

Таблица 64: Имате ли сключен трудов договор с ръководството на предприятието?

	Да		Не		Работя на граждански договор	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	101	98	1	1	1	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	81	96	0	0	3	4
Гражданско строителство и изолации	113	96	0	0	5	4
Хотелиерство и ресторантьорство	47	96	1	2	1	2
Транспорт	39	97	0	0	1	3
Спедия и съобщения	21	91	0	0	2	9
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	86	1	7	1	7
Бизнес услуги	213	93	1	0	16	7
Учебно-образователни услуги	82	93	0	0	6	7
Позиция във фирмата						
Служител	710	95	4	0	36	5
Позиция на служител						
Управленска	96	95	2	2	3	3
Експертна	458	94	1	0	30	6
Без квалификация	147	97	1	1	3	2

Участвали в събитията служители

Таблица 65: Срочен или безсрочен е Вашият трудов договор?

Сектор	Срочен		Безсрочен	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	16	16	84	84
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	8	10	71	90
Гражданско строителство и изолации	6	5	106	95
Хотелиерство и ресторантьорство	4	9	43	91
Транспорт	1	3	37	97
Спедия и съобщения	2	10	19	90
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	0	0	13	100
Бизнес услуги	23	11	189	89
Учебно-образователни услуги	9	11	71	89
Позиция във фирмата				
Служител	69	10	633	90
Позиция на служител				
Управленска	9	9	87	91
Експертна	35	8	422	92
Без квалификация	21	15	120	85

Участвали в събитията служители

Таблица 66: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	97	96	4	4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	78	96	3	4
Гражданско строителство и изолации	112	99	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	45	96	2	4
Транспорт	38	97	1	3
Спедия и съобщения	21	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	100	0	0
Бизнес услуги	188	88	25	12
Учебно-образователни услуги	79	96	3	4
Позиция във фирмата				
Служител	671	95	39	5
Позиция на служител				
Управленска	95	99	1	1
Експертна	441	96	17	4
Без квалификация	126	86	21	14

Участвали в събитията служители

Таблица 67: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Продължителност на работното време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	97	96	4	4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	78	96	3	4
Гражданско строителство и изолации	111	98	2	2
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	3	6
Транспорт	38	97	1	3
Спедия и съобщения	20	95	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	100	0	0
Бизнес услуги	188	88	25	12
Учебно-образователни услуги	79	96	3	4
Позиция във фирмата				
Служител	659	94	42	6
Позиция на служител				
Управленска	94	98	2	2
Експертна	440	96	18	4
Без квалификация	125	85	22	15

Участвали в събитията служители

Таблица 68: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Платен годишен отпуск

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	95	94	6	6
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	77	95	4	5
Гражданско строителство и изолации	107	95	6	5
Хотелиерство и ресторантьорство	41	87	6	13
Транспорт	37	95	2	5
Спедия и съобщения	21	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	100	0	0
Бизнес услуги	181	85	32	15
Учебно-образователни услуги	77	94	5	6
Позиция във фирмата				
Служител	649	91	61	9
Позиция на служител				
Управленска	93	97	3	3
Експертна	423	92	35	8
Без квалификация	124	84	23	16

Участвали в събитията служители

Таблица 69: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	64	63	37	37
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	62	77	19	23
Гражданско строителство и изолации	86	76	27	24
Хотелиерство и ресторантьорство	34	72	13	28
Транспорт	23	59	16	41
Спедия и съобщения	15	71	6	29
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	12	92	1	8
Бизнес услуги	135	63	78	37
Учебно-образователни услуги	58	71	24	29
Позиция във фирмата				
Служител	489	69	221	31
Позиция на служител				
Управленска	72	75	24	25
Експертна	314	69	144	31
Без квалификация	95	65	52	35

Участвали в събитията служители

Таблица 70: Спазват ли се условията за продължителност на работния ден на Вашето работно място съгласно трудовия ви договор?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	98	97	3	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	79	98	2	2
Гражданско строителство и изолации	110	97	3	3
Хотелиерство и ресторантьорство	44	94	3	6
Транспорт	38	97	1	3
Спедия и съобщения	20	95	1	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	100	0	0
Бизнес услуги	211	99	2	1
Учебно-образователни услуги	82	100	0	0
Позиция във фирмата				
Служител	695	98	15	2
Позиция на служител				
Управленска	94	98	2	2
Експертна	452	99	6	1
Без квалификация	140	95	7	5

Участвали в събитията служители

Таблица 71: Полагате ли труд в предприятието извън работно време?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	21	20	82	80
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	13	15	71	85
Гражданско строителство и изолации	19	16	99	84
Хотелиерство и ресторантьорство	7	14	42	86
Транспорт	8	20	32	80
Спедия и съобщения	7	30	16	70
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	2	13	13	87
Бизнес услуги	33	14	197	86
Учебно-образователни услуги	17	19	71	81
Позиция във фирмата				
Служител	127	17	623	83
Позиция на служител				
Управленска	19	19	82	81
Експертна	82	17	407	83
Без квалификация	26	17	125	83

Участвали в събитията служители

Таблица 72: Заплаща ли предприятието допълнително положения труд и под каква форма?

	Да, заплаща се		Да, с почивни дни		Друго		Не се заплаща		Не полагам допълнителен и извънреден труд		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор												
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	17	81	1	5	1	5	0	0	0	0	2	9
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	13	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Гражданско строителство и изолации	14	74	2	11	0	0	2	10	0	0	1	5
Хотелиерство и ресторантьорство	2	29	3	43	1	14	1	14	0	0	0	0
Транспорт	4	50	2	25	0	0	0	0	0	0	2	25
Спедиция и съобщения	4	57	1	14	0	0	2	29	0	0	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	50	0	0	0	0	0	0	0	0	1	50
Бизнес услуги	24	73	5	15	2	6	1	3	0	0	1	3
Учебно-образователни услуги	9	53	8	47	0	0	0	0	0	0	0	0
Позиция във фирмата												
Служител	88	69	22	174	4	3	6	5	0	0	7	6
Позиция на служител												
Управленска	12	63	4	21	0	0	3	16	0	0	0	0
Експертна	58	71	15	18	4	5	2	2	0	0	3	4
Без квалификация	18	69	3	12	0	0	1	4	0	0	4	15

Участвали в събитията служители

Таблица 73: Въз основа на какво получавате Вашето възнаграждение в предприятието?

	По трудов договор		По граждански и трудов договор		По граждански договор		Без договор	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	101	98	0	0	1	1	1	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	81	96	0	0	3	4	0	0
Гражданско строителство и изолации	113	96	1	1	4	3	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	47	96	0	0	1	2	1	2
Транспорт	39	98	0	0	1	2	0	0
Спедиция и съобщения	21	91	0	0	2	9	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	87	0	0	2	13	0	0
Бизнес услуги	212	92	1	0	15	7	2	1
Учебно-образователни услуги	80	90	4	5	4	5	0	0
Позиция във фирмата								
Служител	698	94	6	1	33	5	4	0
Позиция на служител								
Управленска	96	95	1	1	2	2	2	2
Експертна	455	93	5	1	28	6	1	0
Без квалификация	147	97	0	0	3	2	1	1

Участвали в събитията служители

Таблица 74: Възнаграждението, което получавате от предприятието, отговаря ли по размер с това, което е посочено в договора Ви?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	98	97	3	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	80	99	1	1
Гражданско строителство и изолации	109	96	5	4
Хотелиерство и ресторантьорство	45	96	2	4
Транспорт	39	100	0	0
Спедия и съобщения	21	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	100	0	0
Бизнес услуги	210	99	3	1
Учебно-образователни услуги	81	96	3	4
Позиция във фирмата				
Служител	696	98	17	2
Позиция на служител				
Управленска	95	98	2	2
Експертна	451	98	9	2
Без квалификация	141	96	6	4

Участвали в събитията служители

Таблица 75: Предприятието плаща ли дължимите осигурителни вноски върху цялото получавано от Вас възнаграждение?

	Да		Не		Не зная	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	88	87	1	1	12	12
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	74	91	2	3	5	6
Гражданско строителство и изолации	104	91	1	1	9	8
Хотелиерство и ресторантьорство	40	85	0	0	7	15
Транспорт	35	90	0	0	4	10
Спедия и съобщения	19	91	0	0	2	9
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	100	0	0	0	0
Бизнес услуги	210	99	1	0	2	1
Учебно-образователни услуги	79	94	0	0	5	6
Позиция във фирмата						
Служител	662	93	5	1	46	6
Позиция на служител						
Управленска	91	94	2	2	4	4
Експертна	437	95	1	0	22	5
Без квалификация	126	86	2	1	19	13

Участвали в събитията служители

Таблица 76: Какъв е размерът на Вашата заплата спрямо осигурителния праг за заеманата от вас длъжност?

	Над осигурителния праг за длъжността		Под осигурителния праг за длъжността		На осигурителния праг за длъжността		Не зная	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	101	98	0	0	1	1	1	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	81	96	0	0	3	4	0	0
Гражданско строителство и изолации	113	96	1	1	4	3	0	0
Хотелиерство и ресторантьорство	47	96	0	0	1	2	1	2
Транспорт	39	98	0	0	1	2	0	0
Спедиция и съобщения	21	91	0	0	2	9	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	87	0	0	2	13	0	0
Бизнес услуги	212	92	1	0	15	7	2	1
Учебно-образователни услуги	80	90	4	5	4	5	0	0
Позиция във фирмата								
Служител	698	94	6	1	33	5	4	0
Позиция на служител								
Управленска	96	95	1	1	2	2	2	2
Експертна	455	93	5	1	28	6	1	0
Без квалификация	147	97	0	0	3	2	1	1

Участвали в събитията служители

Таблица 77: Под каква форма получавате възнаграждението си в предприятието?

	Получавам цялата сума по договор		Част от сумата получавам по договор, а друга част – в брой		Без договор		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	96	93	2	2	1	1	4	4
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	78	93	1	1	0	0	5	6
Гражданско строителство и изолации	113	96	4	3	0	0	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	43	88	2	4	0	0	4	8
Транспорт	38	96	1	2	0	0	1	2
Спедиция и съобщения	21	91	0	0	0	0	2	9
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	100	0	0	0	0	0	0
Бизнес услуги	221	96	3	1	0	0	6	3
Учебно-образователни услуги	84	96	0	0	0	0	4	4
Позиция във фирмата								
Служител	709	95	13	2	1	0	27	3
Позиция на служител								
Управленска	94	93	1	1	1	1	5	5
Експертна	468	96	6	1	0	0	15	3
Без квалификация	138	91	6	4	0	0	7	5

Участвали в събитията служители

Таблица 78: Изплаща ли предприятието редовно Вашето възнаграждение?

	Да, винаги		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	98	95	5	5	0	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	82	98	0	0	2	2
Гражданско строителство и изолации	113	96	4	3	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	47	96	2	4	0	0
Транспорт	38	95	2	5	0	0
Спедия и съобщения	20	87	2	9	1	4
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	87	2	13	0	0
Бизнес услуги	224	97	6	3	0	0
Учебно-образователни услуги	85	97	1	1	2	2
Позиция във фирмата						
Служител	720	96	24	3	6	1
Позиция на служител						
Управленска	96	95	2	2	3	3
Експертна	471	96	16	3	2	1
Без квалификация	145	96	5	3	1	1

Участвали в събитията служители

Таблица 79: Знаете ли дали внася предприятието редовно Вашите осигурителни вноски?

	Да, винаги		Да, но не винаги		Не, не внася		Не зная	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	78	76	7	7	0	0	18	17
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	76	91	0	0	2	2	6	7
Гражданско строителство и изолации	100	85	5	4	0	0	13	11
Хотелиерство и ресторантьорство	38	78	2	4	1	2	8	16
Транспорт	33	83	1	2	0	0	6	15
Спедиция и съобщения	18	78	2	9	0	0	3	13
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	13	87	0	0	0	0	2	13
Бизнес услуги	221	96	2	1	1	0	6	3
Учебно-образователни услуги	82	93	0	0	0	0	6	7
Позиция във фирмата								
Служител	659	88	19	2	4	1	68	9
Позиция на служител								
Управленска	92	91	3	3	2	2	4	4
Експертна	439	90	9	2	1	0	40	8
Без квалификация	121	80	6	4	1	1	23	15

Участвали в събитията служители

Таблица 80: Имали ли сте информация за обучителни събития, организирани от БТПП за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	102	99	1	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	81	96	3	4
Гражданско строителство и изолации	115	98	3	2
Хотелиерство и ресторантьорство	47	96	2	4
Транспорт	39	98	1	2
Спедия и съобщения	23	100	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	15	100	0	0
Бизнес услуги	221	96	9	4
Учебно-образователни услуги	84	96	4	4
Позиция във фирмата				
Служител	727	97	23	3
Позиция на служител				
Управленска	97	96	4	4
Експертна	477	98	12	2
Без квалификация	144	95	7	5

Участвали в събитията служители

Таблица 81: Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудовоправните и осигурителните отношения в резултат на събитията, организирани от БТПП?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	77	75	25	24	1	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	63	75	20	24	1	1
Гражданско строителство и изолации	89	75	26	22	3	3
Хотелиерство и ресторантьорство	38	78	10	20	1	2
Транспорт	26	65	13	33	1	2
Спедия и съобщения	9	39	10	44	4	17
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	12	80	2	13	1	7
Бизнес услуги	185	81	40	17	5	2
Учебно-образователни услуги	71	81	17	19	0	0
Позиция във фирмата						
Служител	570	76	163	22	17	2
Позиция на служител						
Управленска	74	73	24	24	3	3
Експертна	384	79	94	19	11	2
Без квалификация	104	69	45	30	2	1

Участвали в събитията служители

Таблица 82: Кои от следните теми бяха най-полезни за Вас лично в организираниите от БТПП събития, в които сте участвали?

	Механизми за взаимовъздействие		Правни механизми ...		Фирмена култура		Обща рамка на трудовоправните и осигурителни		Ефективна организация и администриране на бизнеса		Фирмено поведение, бизнес етика		Повишаване адаптивността на работниците		Управление на конфликти		Система GST	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор																		
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	36	13	31	12	38	19	28	12	17	14	23	12	29	16	26	13	10	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	38	14	34	13	17	8	26	11	13	11	17	9	23	13	26	13	7	7
Гражданско строителство и изолации	55	20	45	17	25	12	38	16	25	21	29	15	26	15	24	12	15	14
Хотелиерство и ресторантьорство	20	7	15	6	18	9	22	9	7	6	10	5	6	3	11	5	3	3
Транспорт	11	4	18	7	8	4	10	4	4	3	8	4	9	5	14	7	5	5
Спедиция и съобщения	11	4	7	3	8	4	6	3	5	4	6	3	7	4	3	2	3	3
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	9	3	4	2	5	2	4	2	4	3	3	2	2	1	4	2	3	3
Бизнес услуги	65	23	79	30	60	30	73	31	37	30	72	38	62	35	67	33	46	44
Учебно-образователни услуги	35	13	28	11	24	12	27	12	10	8	24	13	15	8	28	14	13	12
Позиция във фирмата																		
Служител	280	16	261	15	203	11	234	13	122	7	192	11	179	10	203	11	105	6
Позиция на служителя																		
Управленска	41	15	23	9	21	11	34	15	24	20	20	11	18	10	31	15	13	12
Експертна	184	66	182	71	142	71	156	67	77	64	134	71	123	70	142	70	74	70
Без квалификация	53	19	52	20	36	18	42	18	19	16	36	19	35	20	29	14	18	17

Участвали в събитията служители

Таблица 83: Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	66	64	37	36
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	58	69	26	31
Гражданско строителство и изолации	84	71	34	29
Хотелиерство и ресторантьорство	31	63	18	37
Транспорт	32	80	8	20
Спедия и съобщения	15	65	8	35
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	12	80	3	20
Бизнес услуги	185	80	45	20
Учебно-образователни услуги	67	76	21	24
Позиция във фирмата				
Служител	550	73	200	27
Позиция на служител				
Управленска	66	65	35	35
Експертна	362	74	127	26
Без квалификация	117	78	34	22

Участвали в събитията служители

Таблица 84: Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VSA/?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	22	21	81	79
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	29	35	55	65
Гражданско строителство и изолации	34	29	84	71
Хотелиерство и ресторантьорство	6	12	43	88
Транспорт	11	28	29	72
Спедия и съобщения	3	13	20	87
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	2	13	13	87
Бизнес услуги	104	45	126	55
Учебно-образователни услуги	30	34	58	66
Позиция във фирмата				
Служител	241	32	509	68
Позиция на служител				
Управленска	29	29	72	71
Експертна	185	38	304	62
Без квалификация	24	16	127	84

Участвали в събитията служители

Таблица 85: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	22	21	81	79
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	29	34	55	66
Гражданско строителство и изолации	34	29	84	71
Хотелиерство и ресторантьорство	6	12	43	88
Транспорт	11	28	29	72
Спедия и съобщения	3	13	20	87
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	2	13	13	87
Бизнес услуги	104	45	126	55
Учебно-образователни услуги	30	34	58	66
Позиция във фирмата				
Служител	241	32	509	68
Позиция на служител				
Управленска	29	29	72	71
Експертна	185	38	304	62
Без квалификация	24	16	127	84

Участвали в събитията служители

Таблица 86: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	34	33	69	67
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	40	48	44	52
Гражданско строителство и изолации	55	47	63	53
Хотелиерство и ресторантьорство	13	27	36	73
Транспорт	15	38	25	62
Спедия и съобщения	7	30	16	70
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	2	13	13	87
Бизнес услуги	141	61	89	39
Учебно-образователни услуги	44	50	44	50
Позиция във фирмата				
Служител	351	47	399	53
Позиция на служител				
Управленска	41	41	60	59
Експертна	246	50	243	50
Без квалификация	60	40	91	60

Участвали в събитията служители

Таблица 87: Членува ли вашето предприятие в БТПП?

	Да		Не		Не зная	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	39	38	23	22	41	40
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	33	39	17	20	34	41
Гражданско строителство и изолации	40	34	36	30	42	36
Хотелиерство и ресторантьорство	11	22	18	37	20	41
Транспорт	5	12	13	33	22	55
Спедия и съобщения	4	17	6	26	13	57
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	4	27	5	33	6	40
Бизнес услуги	53	23	94	41	83	36
Учебно-образователни услуги	11	12	48	55	29	33
Позиция във фирмата						
Служител	200	27	260	35	290	39
Позиция на служител						
Управленска	37	36	44	44	20	20
Експертна	146	30	172	35	171	35
Без квалификация	14	9	41	27	96	64

Участвали в събитията служители

Таблица 88: Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния трудов ред?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	250	92	23	8
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	227	94	15	6
Гражданско строителство и изолации	273	91	28	9
Хотелиерство и ресторантьорство	137	87	20	13
Транспорт	142	85	25	15
Спедия и съобщения	65	87	10	13
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	60	86	10	14
Бизнес услуги	301	84	59	16
Учебно-образователни услуги	117	96	5	4
Позиция във фирмата				
Служител	1572	89	195	11
Позиция на служител				
Управленска	154	90	18	10
Експертна	868	89	113	11
Без квалификация	537	90	58	10

Неучаствали в събитията служители

Таблица 89: Познавате ли Правилника за вътрешния трудов ред, установен с писмен документ във Вашето предприятие?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	190	76	56	22	4	2
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	174	77	50	22	3	1
Гражданско строителство и изолации	200	73	70	26	3	1
Хотелиерство и ресторантьорство	104	76	29	21	4	3
Транспорт	104	73	36	26	2	1
Спедия и съобщения	51	79	14	21	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	51	85	9	15	0	0
Бизнес услуги	255	85	46	15	0	0
Учебно-образователни услуги	103	88	13	11	1	1
Позиция във фирмата						
Служител	1232	78	323	21	17	1
Позиция на служител						
Управленска	138	90	14	9	2	1
Експертна	740	85	125	14	3	1
Без квалификация	347	65	178	33	12	2

Неучаствали в събитията служители

Таблица 90: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	126	46	132	48	15	6
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	99	41	130	54	13	5
Гражданско строителство и изолации	143	47	132	44	26	9
Хотелиерство и ресторантьорство	61	39	72	46	24	15
Транспорт	69	41	81	49	17	10
Спедия и съобщения	36	48	31	41	8	11
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	43	61	23	33	4	6
Бизнес услуги	190	53	156	43	14	4
Учебно-образователни услуги	76	62	43	35	3	3
Позиция във фирмата						
Служител	126	46	132	48	15	6
Позиция на служител						
Управленска	123	71	46	27	3	2
Експертна	558	57	386	39	37	4
Без квалификация	156	26	356	60	83	14

Неучаствали в събитията служители

Таблица 91: Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социално осигуряване?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	99	36	137	50	37	14
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	77	32	139	57	26	11
Гражданско строителство и изолации	115	38	140	47	46	15
Хотелиерство и ресторантьорство	46	29	79	50	32	21
Транспорт	60	36	84	50	23	14
Спедия и съобщения	29	39	37	49	9	12
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	40	57	27	39	3	4
Бизнес услуги	173	48	164	46	23	6
Учебно-образователни услуги	51	42	59	48	12	10
Позиция във фирмата						
Служител	690	39	866	49	211	12
Позиция на служител						
Управленска	99	58	71	41	2	1
Експертна	467	48	459	47	55	5
Без квалификация	119	20	325	55	151	25

Неучаствали в събитията служители

Таблица 92: Следите ли промените в трудовото законодателство?

Сектор	Да, редовно		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	60	22	124	45	89	33
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	52	22	100	41	90	37
Гражданско строителство и изолации	61	20	135	45	105	35
Хотелиерство и ресторантьорство	21	13	67	43	69	44
Транспорт	40	24	62	37	65	39
Спедия и съобщения	15	20	40	53	20	27
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	33	47	32	46	5	7
Бизнес услуги	110	31	167	46	83	23
Учебно-образователни услуги	37	30	66	54	19	16
Позиция във фирмата						
Служител	429	24	793	45	545	31
Позиция на служител						
Управленска	74	43	76	44	22	13
Експертна	300	31	476	48	205	21
Без квалификация	53	9	227	38	315	53

Неучаствали в събитията служители

Таблица 93: Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на Вашите интереси?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	102	37	142	52	29	11
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	101	42	107	44	34	14
Гражданско строителство и изолации	131	44	131	44	39	12
Хотелиерство и ресторантьорство	53	34	67	43	37	23
Транспорт	56	34	87	52	24	14
Спедия и съобщения	28	37	37	49	10	13
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	47	67	22	32	1	1
Бизнес услуги	166	46	150	42	44	12
Учебно-образователни услуги	55	45	55	45	12	10
Позиция във фирмата						
Служител	739	42	798	45	230	13
Позиция на служител						
Управленска	102	59	58	34	12	7
Експертна	468	48	418	42	95	10
Без квалификация	167	28	308	52	120	20

Неучаствали в събитията служители

Таблица 94: Знаете ли къде да подадете сигнал за нередности при трудовоправните и осигурителни отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	218	80	55	20
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	191	79	51	21
Гражданско строителство и изолации	234	78	67	22
Хотелиерство и ресторантьорство	100	64	57	36
Транспорт	118	71	49	29
Спедия и съобщения	60	80	15	20
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	64	91	6	9
Бизнес услуги	292	81	68	19
Учебно-образователни услуги	106	87	16	13
Позиция във фирмата				
Служител	1383	78	384	22
Позиция на служител				
Управленска	151	88	21	12
Експертна	813	83	168	17
Без квалификация	406	68	189	32

Неучаствали в събитията служители

Таблица 95: Получили ли сте длъжностна характеристика при постъпване на работа в предприятието?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	266	97	7	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	232	96	10	4
Гражданско строителство и изолации	278	92	23	8
Хотелиерство и ресторантьорство	142	90	15	10
Транспорт	158	95	9	5
Спедия и съобщения	69	92	6	8
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	64	91	6	9
Бизнес услуги	340	94	20	6
Учебно-образователни услуги	118	97	4	3
Позиция във фирмата				
Служител	1667	94	100	6
Позиция на служител				
Управленска	163	95	9	5
Експертна	929	95	52	5
Без квалификация	560	94	35	6

Неучаствали в събитията служители

Таблица 96: Работодателят запозна ли ви с трудовите задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при вашето постъпване на работа в предприятието?

Сектор	Да		Отчасти		Не	
	N	%	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	258	97	7	3	1	0
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	220	95	8	3	4	2
Гражданско строителство и изолации	262	94	15	5	1	1
Хотелиерство и ресторантьорство	132	93	8	6	2	1
Транспорт	148	94	8	5	2	1
Спедия и съобщения	66	96	3	4	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	60	94	3	5	1	1
Бизнес услуги	329	97	7	2	4	1
Учебно-образователни услуги	116	98	1	1	1	1
Позиция във фирмата						
Служител	1591	95	60	4	16	1
Позиция на служител						
Управленска	158	97	2	1	3	2
Експертна	899	97	23	2	7	1
Без квалификация	521	93	33	6	6	1

Неучаствали в събитията служители

Таблица 97: Знаете ли дали предприятието, в което работите, е обвързано с Колективен трудов договор?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	51	19	222	81
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	47	19	195	81
Гражданско строителство и изолации	58	19	243	81
Хотелиерство и ресторантьорство	11	7	146	93
Транспорт	33	20	134	80
Спедия и съобщения	11	15	64	85
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	5	7	65	93
Бизнес услуги	59	16	301	84
Учебно-образователни услуги	57	47	65	53
Позиция във фирмата				
Служител	332	19	1435	81
Позиция на служител				
Управленска	41	24	131	76
Експертна	214	22	767	78
Без квалификация	73	12	522	88

Неучаствали в събитията служители

Таблица 98: Имате ли сключен трудов договор с ръководството на предприятието?

	Да		Не		Работя на граждански договор	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	268	98	3	1	2	1
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	235	97	2	1	5	2
Гражданско строителство и изолации	288	96	3	1	10	3
Хотелиерство и ресторантьорство	152	97	3	2	2	1
Транспорт	161	96	3	2	3	2
Спедия и съобщения	75	100	0	0	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	64	91	0	0	6	9
Бизнес услуги	337	94	11	3	12	3
Учебно-образователни услуги	117	96	1	1	4	3
Позиция във фирмата						
Служител	1697	96	26	1	44	3
Позиция на служител						
Управленска	163	95	5	3	4	2
Експертна	940	96	13	1	28	3
Без квалификация	576	97	8	1	11	2

Неучаствали в събитията служители

Таблица 99: Срочен или безсрочен е Вашият трудов договор?

Сектор	Срочен		Безсрочен	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	25	9	242	91
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	14	6	220	94
Гражданско строителство и изолации	23	8	263	92
Хотелиерство и ресторантьорство	29	20	118	80
Транспорт	14	9	147	91
Спедия и съобщения	7	9	68	91
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	2	3	62	97
Бизнес услуги	29	9	305	91
Учебно-образователни услуги	8	7	108	93
Позиция във фирмата				
Служител	151	9	1533	91
Позиция на служител				
Управленска	8	5	154	95
Експертна	70	7	865	93
Без квалификация	67	12	504	88

Неучаствали в събитията служители

Таблица 100: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	250	93	18	7
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	229	97	6	3
Гражданско строителство и изолации	271	94	17	6
Хотелиерство и ресторантьорство	140	92	12	8
Транспорт	155	96	6	4
Спедия и съобщения	73	97	2	3
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	63	98	1	2
Бизнес услуги	327	97	10	3
Учебно-образователни услуги	112	96	5	4
Позиция във фирмата				
Служител	1620	96	77	4
Позиция на служител				
Управленска	159	98	4	2
Експертна	926	99	14	1
Без квалификация	518	90	58	10

Неучаствали в събитията служители

Таблица 101: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Продължителност на работното време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	240	90	28	10
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	225	96	10	4
Гражданско строителство и изолации	252	88	36	12
Хотелиерство и ресторантьорство	139	91	13	9
Транспорт	151	94	10	6
Спедия и съобщения	71	95	4	5
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	62	97	2	3
Бизнес услуги	322	96	15	4
Учебно-образователни услуги	111	95	6	5
Позиция във фирмата				
Служител	1573	93	124	7
Позиция на служител				
Управленска	156	96	7	4
Експертна	915	97	25	3
Без квалификация	486	84	90	16

Неучаствали в събитията служители

Таблица 102: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Платен годишен отпуск

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	227	85	41	15
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	217	92	18	8
Гражданско строителство и изолации	224	78	64	22
Хотелиерство и ресторантьорство	131	86	21	14
Транспорт	143	89	18	11
Спедия и съобщения	65	87	10	13
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	63	98	1	2
Бизнес услуги	309	92	28	8
Учебно-образователни услуги	108	92	9	8
Позиция във фирмата				
Служител	1487	88	210	12
Позиция на служител				
Управленска	151	93	12	7
Експертна	871	93	69	7
Без квалификация	450	78	126	22

Неучаствали в събитията служители

Таблица 103: Съдържа ли Вашият трудов договор клаузи за следните регламенти: Ползване на почивки в работно време

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	184	69	84	31
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	166	71	69	29
Гражданско строителство и изолации	158	55	130	45
Хотелиерство и ресторантьорство	95	63	57	37
Транспорт	105	65	56	35
Спедия и съобщения	50	67	25	33
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	49	77	25	33
Бизнес услуги	249	74	88	26
Учебно-образователни услуги	82	70	35	30
Позиция във фирмата				
Служител	1138	67	559	33
Позиция на служител				
Управленска	115	71	48	29
Експертна	664	71	276	29
Без квалификация	347	60	229	40

Неучаствали в събитията служители

Таблица 104: Спазват ли се условията за продължителност на работния ден на Вашето работно място съгласно трудовия ви договор?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	255	95	13	5
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	224	95	11	5
Гражданско строителство и изолации	266	92	22	8
Хотелиерство и ресторантьорство	136	90	16	10
Транспорт	147	91	14	9
Спедия и съобщения	64	85	11	15
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	60	94	4	6
Бизнес услуги	318	94	19	6
Учебно-образователни услуги	115	98	2	2
Позиция във фирмата				
Служител	1585	93	112	7
Позиция на служител				
Управленска	155	95	8	5
Експертна	888	95	52	5
Без квалификация	524	91	52	9

Неучаствали в събитията служители

Таблица 105: Полагате ли труд в предприятието извън работно време?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	43	16	230	84
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	58	24	184	76
Гражданско строителство и изолации	94	31	207	69
Хотелиерство и ресторантьорство	30	19	127	81
Транспорт	41	25	126	75
Спедия и съобщения	20	27	55	73
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	9	13	61	87
Бизнес услуги	44	12	316	88
Учебно-образователни услуги	16	13	106	87
Позиция във фирмата				
Служител	355	20	1412	80
Позиция на служител				
Управленска	42	24	130	76
Експертна	167	17	814	83
Без квалификация	144	24	451	76

Неучаствали в събитията служители

Таблица 106: Заплаща ли предприятието допълнително положения труд и под каква форма?

	Да, заплаща се		Да, с почивни дни		Друго		Не се заплаща		Не полагам допълнителен и извънреден труд		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор												
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	22	51	11	26	1	2	3	7	0	0	6	14
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	36	62	12	21	1	2	6	10	0	0	3	5
Гражданско строителство и изолации	56	60	16	17	3	3	6	6	0	0	13	14
Хотелиерство и ресторантьорство	13	43	9	30	1	3	3	10	0	0	4	13
Транспорт	20	49	3	7	6	15	6	15	0	0	6	15
Спедиция и съобщения	7	35	4	20	2	10	5	25	0	0	2	10
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	4	44	5	56	0	0	0	0	0	0	0	0
Бизнес услуги	17	39	12	27	4	9	1	2	0	0	10	23
Учебно-образователни услуги	7	44	7	44	0	0	0	0	0	0	2	12
Позиция във фирмата												
Служител	182	51	79	22	18	5	30	9	0	0	46	13
Позиция на служител												
Управленска	23	55	15	36	2	5	0	0	0	0	2	5
Експертна	75	45	46	28	12	7	9	5	0	0	25	15
Без квалификация	83	58	17	12	4	3	21	15	0	0	19	13

Неучаствали в събитията служители

Таблица 107: Въз основа на какво получавате Вашето възнаграждение в предприятието?

	По трудов договор		По граждански и трудов договор		По граждански договор		Без договор	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Район на икономическо планиране								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	262	97	1	0	1	0	9	3
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	230	95	1	0	5	2	6	3
Гражданско строителство и изолации	281	93	3	1	8	3	9	3
Хотелиерство и ресторантьорство	146	93	0	0	2	1	9	6
Транспорт	155	93	3	2	3	2	6	3
Спедия и съобщения	75	100	0	0	0	0	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	60	86	4	6	4	6	2	2
Бизнес услуги	332	92	8	2	11	3	9	3
Учебно-образователни услуги	112	92	6	5	3	2	1	1
Позиция във фирмата								
Служител	1653	94	26	1	37	2	51	3
Позиция на служител								
Управленска	157	92	4	2	4	2	7	4
Експертна	922	94	18	2	23	2	18	2
Без квалификация	558	94	3	1	9	1	25	4

Неучаствали в събитията служители

Таблица 108: Възнаграждението, което получавате от предприятието, отговаря ли по размер с това, което е посочено в договора Ви?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	251	95	12	5
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	216	94	15	6
Гражданско строителство и изолации	261	92	23	8
Хотелиерство и ресторантьорство	134	92	12	8
Транспорт	150	95	8	5
Спедия и съобщения	66	88	9	12
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	59	92	5	8
Бизнес услуги	323	95	17	5
Учебно-образователни услуги	116	98	2	2
Позиция във фирмата				
Служител	1576	94	103	6
Позиция на служител				
Управленска	154	96	7	4
Експертна	887	94	53	6
Без квалификация	519	93	42	7

Неучаствали в събитията служители

Таблица 109: Предприятието плаща ли дължимите осигурителни вноски върху цялото получавано от Вас възнаграждение?

	Да		Не		Не зная	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	224	85	3	1	36	14
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	200	87	7	3	24	10
Гражданско строителство и изолации	236	83	5	2	43	15
Хотелиерство и ресторантьорство	115	79	5	3	26	18
Транспорт	133	85	2	1	22	14
Спедия и съобщения	61	81	0	0	14	19
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	56	88	1	2	7	10
Бизнес услуги	301	89	3	1	36	10
Учебно-образователни услуги	111	94	0	0	7	6
Позиция във фирмата						
Служител	1437	86	26	1	215	13
Позиция на служител						
Управленска	148	92	2	1	11	7
Експертна	832	89	13	1	94	10
Без квалификация	444	79	11	2	106	19

Неучаствали в събитията служители

Таблица 110: Какъв е размерът на Вашата заплата спрямо осигурителния праг за заеманата от вас длъжност?

	Над осигурителния праг за длъжността		Под осигурителния праг за длъжността		На осигурителния праг за длъжността		Не зная	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Район на икономическо планиране								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	76	29	111	42	2	8	74	28
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	61	27	121	52	0	0	49	21
Гражданско строителство и изолации	95	34	119	42	1	0	69	24
Хотелиерство и ресторантьорство	35	24	65	45	1	0	45	31
Транспорт	44	28	52	33	2	1	60	38
Спедиция и съобщения	18	24	27	36	1	1	29	39
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	10	16	28	44	0	0	26	41
Бизнес услуги	95	28	159	47	1	0	85	25
Учебно-образователни услуги	29	25	61	52	1	0	27	23
Позиция във фирмата								
Служител	463	28	743	44	9	1	464	28
Позиция на служител								
Управленска	70	43	59	37	0	0	32	20
Експертна	303	32	415	44	5	1	217	23
Без квалификация	85	15	265	47	4	1	207	37

Неучаствали в събитията служители

Таблица 111: Под каква форма получавате възнаграждението си в предприятието?

	Получавам цялата сума по договор		Част от сумата получавам по договор, а друга част – в брой		Без договор		Не желая да отговоря	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	233	85	9	3	1	0	30	11
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	218	90	11	5	3	1	10	4
Гражданско строителство и изолации	250	83	16	5	2	1	33	11
Хотелиерство и ресторантьорство	123	78	9	6	1	1	24	15
Транспорт	137	82	3	2	3	2	24	14
Спедиция и съобщения	64	85	5	7	0	0	6	8
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	65	93	2	3	0	0	3	4
Бизнес услуги	313	87	4	1	2	1	41	11
Учебно-образователни услуги	115	94	0	0	2	2	5	4
Позиция във фирмата								
Служител	1511	86	59	3	14	1	176	10
Позиция на служител								
Управленска	150	87	6	4	4	2	12	7
Експертна	861	88	31	3	5	0	84	9
Без квалификация	490	82	22	4	5	1	78	13

Неучаствали в събитията служители

Таблица 112: : Изплаща ли предприятието редовно Вашето възнаграждение?

	Да, винаги		Да, но не винаги		Не	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	255	93	14	5	4	2
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	228	94	10	4	4	2
Гражданско строителство и изолации	272	91	22	7	7	2
Хотелиерство и ресторантьорство	148	94	5	3	4	3
Транспорт	159	95	7	4	1	1
Спедия и съобщения	74	98	1	1	0	0
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	70	100	0	0	0	0
Бизнес услуги	344	96	9	2	7	2
Учебно-образователни услуги	120	98	1	1	1	1
Позиция във фирмата						
Служител	1670	94	69	4	28	2
Позиция на служител						
Управленска	163	95	5	3	4	2
Експертна	941	96	28	3	12	1
Без квалификация	548	92	36	6	11	2

Неучаствали в събитията служители

Таблица 113: Знаете ли дали внася предприятието редовно Вашите осигурителни вноски?

	Да, винаги		Да, но не винаги		Не, не внася		Не зная	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Сектор								
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	210	77	19	7	1	0	43	16
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	201	83	7	3	2	1	32	13
Гражданско строителство и изолации	224	74	29	10	1	0	47	16
Хотелиерство и ресторантьорство	109	69	3	2	1	1	44	28
Транспорт	122	73	7	4	1	1	37	22
Спедия и съобщения	57	76	1	1	0	0	17	23
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	64	91	0	0	0	0	6	9
Бизнес услуги	314	87	10	3	1	0	35	10
Учебно-образователни услуги	116	95	0	0	1	1	5	4
Позиция във фирмата								
Служител	1417	80	76	4	8	1	266	15
Позиция на служител								
Управленска	154	90	4	2	0	0	14	8
Експертна	828	85	31	3	3	0	119	12
Без квалификация	423	71	41	7	5	1	126	21

Неучаствали в събитията служители

Таблица 114: Имали ли сте информация за обучителни събития, организирани от БТПП за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	67	24	206	76
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	75	31	167	69
Гражданско строителство и изолации	81	27	220	73
Хотелиерство и ресторантьорство	24	15	133	85
Транспорт	32	19	135	81
Спедия и съобщения	19	25	56	75
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	14	20	56	80
Бизнес услуги	103	29	257	71
Учебно-образователни услуги	37	30	85	70
Позиция във фирмата				
Служител	452	26	1315	74
Позиция на служител				
Управленска	62	36	110	64
Експертна	312	32	669	68
Без квалификация	77	13	518	87

Неучаствали в събитията служители

Таблица 115: Ползват ли създадената от БТПП Виртуална социална академия /VSA/?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	8	3	265	97
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	8	3	234	97
Гражданско строителство и изолации	10	3	291	97
Хотелиерство и ресторантьорство	1	1	156	99
Транспорт	5	3	162	97
Спедия и съобщения	0	0	75	100
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	1	1	69	99
Бизнес услуги	22	6	338	94
Учебно-образователни услуги	4	3	118	97
Позиция във фирмата				
Служител	59	3	1708	97
Позиция на служител				
Управленска	8	5	164	95
Експертна	44	4	937	96
Без квалификация	7	1	588	99

Неучаствали в събитията служители

Таблица 116: Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	20	7	253	93
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	18	7	223	93
Гражданско строителство и изолации	28	9	273	91
Хотелиерство и ресторантьорство	4	2	153	98
Транспорт	10	6	157	94
Спедия и съобщения	4	5	71	95
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	4	6	66	94
Бизнес услуги	36	10	324	90
Учебно-образователни услуги	20	16	102	84
Позиция във фирмата				
Служител	144	8	1622	92
Позиция на служител				
Управленска	21	12	151	88
Експертна	99	10	882	90
Без квалификация	24	4	570	96

Неучаствали в събитията служители

Таблица 117: Запознати ли сте с възможността, която ВСА предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

Сектор	Да		Не	
	N	%	N	%
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	9	3	264	97
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	14	6	228	94
Гражданско строителство и изолации	21	7	280	93
Хотелиерство и ресторантьорство	2	1	155	98
Транспорт	4	2	163	98
Спедия и съобщения	2	3	73	97
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	3	4	67	96
Бизнес услуги	27	7	233	93
Учебно-образователни услуги	13	11	109	89
Позиция във фирмата				
Служител	95	5	1672	95
Позиция на служител				
Управленска	11	6	161	94
Експертна	69	7	912	93
Без квалификация	15	2	580	98

Неучаствали в събитията служители

Таблица 118: Членува ли вашето предприятие в БТПП?

	Да		Не		Не зная	
	N	%	N	%	N	%
Сектор						
Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	49	18	57	21	167	61
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	51	21	37	15	154	64
Гражданско строителство и изолации	59	20	81	27	161	53
Хотелиерство и ресторантьорство	5	3	54	35	98	62
Транспорт	12	7	64	38	91	55
Спедия и съобщения	10	13	21	28	44	59
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	11	16	33	47	26	37
Бизнес услуги	35	10	135	37	190	53
Учебно-образователни услуги	4	3	58	48	60	49
Позиция във фирмата						
Служител	236	13	540	31	991	56
Позиция на служител						
Управленска	34	20	68	39	70	41
Експертна	166	17	338	34	477	49
Без квалификация	34	6	126	21	435	73

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите**
- 10 Приложение 3: въпросници

Дефиниция на отраслите

Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия	
Код	Дейност
C	Производство
C10	Производство на хранителни продукти
1011	Производство и преработка на месо, без месо от домашни птици
1012	Производство и преработка на месо от домашни птици
1013	Производство на месни продукти, без готови ястия
1020	Преработка и консервиране на риба и други водни животни, без готови ястия
1031	Преработка и консервиране на картофи
1032	Производство на плодове и зеленчукови сокове
1039	Преработка и консервиране на други плодове и зеленчуци, без готови ястия
1041	Производство на растителни и животински масла и мазнини, без маргарин
1042	Производство на маргарин и подобни хранителни мазнини
1051	Производство на мляко и млечни продукти, без сладолед
1052	Производство на сладолед
1061	Производство на мелничарски продукти
1062	Производство на нишесте и нишестени продукти
1071	Производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия
1072	Производство на сухари, бисквити и сухи сладкарски изделия
1073	Производство на макарони, юфка, кус-кус и подобни макаронени изделия
1081	Производство на захар
1082	Производство на какао, шоколадови и захарни изделия
1083	Преработка на кафе и чай
1084	Производство на хранителни подправки и овкусители
1085	Производство на готови ястия
1086	Производство на детски, диетични и други хомогенизирани храни
1089	Производство на други хранителни продукти, неklasифицирани другаде
1091	Производство на готови храни (фуражи) за селскостопански животни
1092	Производство на готови храни за домашни любимци
C11	Производство на напитки
1101	Производство на спиртни напитки
1102	Производство на вина от грозде
1103	Производство на други ферментирани напитки
1104	Производство на други недестилирани алкохолни напитки
1105	Производство на пиво
1106	Производство на малц
1107	Производство на безалкохолни напитки, минерални и други бутилирани води
C12	Производство на тютюневи изделия
Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло	
Код	Дейност
C	Производство
C13	Производство на текстил
1310	Подготовка и прядене на текстилни влакна
1320	Производство на тъкани
1330	Облагородяване на прежди, платове и облекло

1391	Производство на плетени платове
1392	Производство на конфекционирани текстилни изделия, без облекло
1393	Производство на килими и текстилни подови настилки
1394	Производство на канапи, въжета, мрежи и изделия от тях
1395	Производство на нетъкани текстилни изделия, без облекло
1396	Производство на други текстилни изделия за техническа и производствена употреба
1399	Производство на други текстилни изделия, неклаифицирани другаде
C14	Производство на облекло
1411	Производство на облекло от обработени меки кожи
1412	Производство на работно облекло
1413	Производство на горно облекло, без работно
1414	Производство на долно облекло
1419	Производство на друго облекло и допълнения за облекло
1420	Производство на облекло и изделия от кожухарски кожи
1431	Производство на чорапи и чорапогащи
1439	Производство на класически (машинно или ръчно плетени) пуловери, жилетки и други подобни изделия

Гражданско строителство и изолации

Код	Дейност
F	Строителство
F41	Строителство на сгради
4120	Строителство на жилищни и нежилищни сгради
F43	Специализирани строителни дейности
4331	Полагане на мазилки
4332	Монтаж на дограма и дърводелски работи
4333	Полагане на облицовки и настилки
4334	Боядисване и стъклопоставяне
4339	Други довършителни строителни дейности
4391	Покривни работи
4399	Други специализирани строителни дейности, неклаифицирани другаде

Транспорт

Код	Дейност
N	Транспорт. Складиране и пощи
N49	Сухопътен транспорт
4910	Пътнически железопътен транспорт
4920	Товарен железопътен транспорт
4931	Пътнически градски и крайградски транспорт
4932	Пътнически таксиметров транспорт
4939	Друг пътнически сухопътен транспорт, неклаифициран другаде
4941	Товарен автомобилен транспорт
4942	Услуги по преместване
N50	Воден транспорт
5010	Пътнически морски и крайбрежен транспорт
5020	Товарен морски и крайбрежен транспорт
5030	Пътнически транспорт по вътрешни водни пътища
5040	Товарен транспорт по вътрешни водни пътища
N51	Въздушен транспорт
5110	Пътнически въздушен транспорт
5121	Товарен въздушен транспорт

Следиция и съобщения

Код	Дейност
N	Транспорт. Складиране и пощи
N52	Складиране на товари и спомагателни дейности в транспорта
5221	Експлоатация на инфраструктурата в сухопътния транспорт
5222	Спомагателни дейности във водния транспорт
5223	Спомагателни дейности във въздушния транспорт

5224	Обработка на товари
5229	Други спомагателни дейности в транспорта
H53	Пощенски и куриерски услуги
5310	Дейност на пощи, предоставящи универсална пощенска услуга
5320	Други пощенски и куриерски дейности
Хотелиерство и ресторантьорство	
Код	Дейност
I	Хотелиерство и ресторантьорство
I55	Хотелиерство
5510	Хотели и подобни места за настаняване
5520	Туристическо и друго краткосрочно настаняване
5530	Къмпинги и терени за каравани и къмпинг-автомобили
5590	Други места за настаняване
I56	Ресторантьорство
5610	Дейност на ресторанти и заведения за бързо обслужване
5621	Приготвяне и доставяне на храна по конкретен повод
5629	Други дейности по приготвяне и доставяне на храна
5630	Дейност на питейни заведения
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност	
Код	Дейност
L	Операции с недвижими имоти
L68	Операции с недвижими имоти
6810	Покупка и продажба на собствени недвижими имоти
6820	Даване под наем и експлоатация на собствени недвижими имоти
6831	Дейност на агенции за недвижими имоти
6832	Управление на недвижими имоти
Бизнес услуги	
Код	Дейност
M	Професионални дейности и научни изследвания
M69	Юридически и счетоводни дейности
6910	Юридически дейности
6920	Счетоводни и одиторски дейности; данъчни консултации
M70	Консултантски дейности в областта на управлението
7010	Дейност на централни офиси
7020	Консултантски дейности в областта на управлението
7021	Консултантска дейност по връзки с обществеността
7022	Консултантска дейност по стопанско и друго управление
M73	Рекламна дейност и проучване на пазари
7311	Дейност на рекламни агенции
7312	Дейности по продажба на медийно време и място за реклама
7320	Проучване на пазари и изследване на общественото мнение
M74	Други професионални дейности
7410	Специализирани дейности в областта на дизайна
7420	Дейности в областта на фотографията
7430	Преводаческа дейност
7490	Други професионални дейности, неклаифицирани другаде
M78	Дейности по наемане и предоставяне на работна сила
7810	Посредническа дейност на агенции по наемане на работа
7820	Предоставяне на работна сила за временна заетост
7830	Други дейности по предоставяне на работна сила
M80	Дейности по охрана и разследване
8010	Частна охранителна дейност, без използване на технически системи за сигурност
8020	Дейности в областта на технически системи за сигурност
M81	Дейности по обслужване на сгради и озеленяване
8110	Комплексно обслужване на сгради

8121	Неспециализирано вътрешно почистване на сгради
8122	Специализирано почистване на сгради и промишлени обекти
8129	Други дейности по почистване
8130	Оформяне и поддържане на озеленени площи
M82	Административни офис дейности и друго спомагателно обслужване на стопанската дейност
8211	Комбинирани административни офис дейности
8219	Размножаване, изготвяне на документи и други специализирани помощни офис дейности
8220	Дейност на телефонни центрове за услуги
8230	Организиране на конгреси и търговски изложения
8291	Дейности по събиране на парични вземания и на финансова информация
8292	Дейности по опаковане и пакетиране
8299	Друго спомагателно обслужване на стопанската дейност, неklasифицирано другаде
Учебно-образователни услуги	
Код	Дейност
P	Образование
P85	Образование
8510	Предучилищно образование
8520	Начално образование (първи етап на основното образование)
8531	Прогимназиално и средно общо образование
8532	Прогимназиално и средно професионално образование и обучение
8541	Професионално обучение след средно образование, но не висше
8542	Висше образование
8551	Неформално обучение в областта на спорта и активния отдих

- 1 Резюме
- 2 Нормативна рамка
- 3 Методология на емпиричното проучване
- 4 Участие в обучителни и информационни събития
- 5 Познаване за нормативната рамка
- 6 Практики на трудовоправни отношения
- 7 Характеристики на регистрираните практики
- 8 Приложение 1: таблици с основните резултати
- 9 Приложение 2: определение на отраслите
- 10 Приложение 3: въпросници**

Въпросник за трудовоправните и осигурителни отношения в предприятието (РАБОТОДАТЕЛИ)

В1. Област

1. Благоевград	11. Ловеч	21. Смолян
2. Бургас	12. Монтана	22. София Област
3. Варна	13. Пазарджик	23. София Град
4. Велико Търново	14. Перник	24. Стара Загора
5. Видин	15. Плевен	25. Търговище
6. Враца	16. Пловдив	26. Хасково
7. Габрово	17. Разград	27. Шумен
8. Добрич	18. Русе	28. Ямбол
9. Кърджали	19. Силистра	
10. Кюстендил	20. Сливен	

В2. Отрасъл

1. Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия
2. Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло
3. Гражданско строителство и изолации
4. Хотелиерство и ресторантьорство
5. Транспорт
6. Спедиция и съобщения
7. Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност
8. Бизнес услуги
9. Учебно-образователни услуги

В3. Брой заети лица в предприятието

1. До 9 лица
2. 10-50 лица
3. 51-250 лица
4. Над 251 лица

В4. Каква е Вашата позиция в предприятието?

1. Собственик и управител
2. Собственик
3. Управител

**B5. Каква е Вашата
възраст?**

Навършени години:

B6. Вашият пол?

1. Мъж
 2. Жена
-

**B7. Какво е вашето
образование?**

1. Висше
 2. Средно професионално
 3. Средно
 4. основно
-

**B8. Колко години
работите в това
предприятие?**

Брой години:

**B9. Използвате ли в
работата си (имате
ли достъп до)
компютър,
интернет,
електронна поща?**

1. Да
 2. Не
-

**B10. Като цяло,
познавате ли
нормативната
рамка, регулираща
трудоуправните и
осигурителни
отношения в
България?**

1. Да
2. Отчасти
3. Не

B11. Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на труда?

1. Да
 2. Отчасти
 3. Не
-

B12. Запознати ли сте с разпоредбите на Кодекса на социално осигуряване?

1. Да
 2. Отчасти
 3. Не
-

B13. Следите ли промените в трудовото законодателство?

1. Да, редовно
 2. Да, но не винаги
 3. Не
-

B14. Следите ли промените в трудовото законодателство?

1. Да, редовно
 2. Да, но не винаги
 3. Не
-

B15. Има ли във Вашето предприятие писмен Правилник за вътрешния ред?

1. Да
2. Не

V16. Предоставя ли предприятието длъжностна характеристика на всеки служител при постъпването му на работа?

1. Да
2. Не

V17. Запознава ли ръководството на предприятието всеки служител с трудовите му задължения, които произтичат от заеманта длъжност или изпълняваната работа, при неговото постъпване на работа?

1. Да
2. Отчасти
3. Не

V18. В трудовия договор, който предприятието сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти: Размер на трудовото възнаграждение

1. Да
2. Не

V18.2. В трудовия договор, който предприятието сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти:
Продължителност на работното време

1. Да
2. Не

V18.3. В трудовия договор, който предприятието сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти:
Неплатен годишен отпуск

1. Да
2. Не

V18.4. В трудовия договор, който предприятието сключва със служителите, съдържат ли се клаузи със следните регламенти:
Ползване на почивки в работното време

1. Да
2. Не

**B19. Има ли в
предприятието Ви
наложени санкции
от инспекции по
труда през
последната една
година?**

1. Да
2. Не
3. Не желая да отговоря

**B20. Има ли
подадени искове
към предприятието
от слъжители с
влезли в сила
съдебни решения
по тези дела?**

1. Да
2. Не
3. Не желая да отговоря

**B21. Обвързано ли
е предприятието с
Колективен трудов
договор?**

1. Да
2. На

**B22. Каква част от
служителите на
предприятието Ви
работят със
сключен трудов
договор?**

1. Всички 100%
2. Над 50%
3. По-малко от 50%
4. Под 10%
5. Не желая да отговоря

B23. Под каква форма по-голяма част от работниците /служителите в предприятието получават своите възнаграждения?

1. Цялата сума по трудов/граждански договор
2. Част от сумата получават по трудов/граждански, а другата част - в брой, без договор
3. Част от сумата получават по трудов /граждански договор, а друга част - официално във формата на компенсации (за транспорт, храна, облекло, премиални и други)
4. Не желая да отговоря

B24. Предприятието внася ли на работниците/служителите дължимите осигурителни вноски върху полученото от лицето възнаграждение?

1. Да, върху цялото
2. Да, върху осигурителния праг
3. Не
4. Не желая да отговоря

B25. Работят ли работниците /служителите в предприятието извън работно време?

1. Да, редовно
2. Да, рядко
3. Не
4. Не желая да отговоря

B26. Работниците /служителите на предприятието получават ли допълнително възнаграждение за допълнително отработено време и под каква форма?

1. Да, заплаща се
2. Да, с почивни дни
3. Друго
4. Не, не получават
5. Служителите не полагат допълнителен извънреден труд
6. Не желая да отговоря

V27. Имали ли сте информация за обучителни и информационни събития, организирани от БТПП, за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

1. Да
2. Отчасти
3. Не

V28. Вие лично участвали ли сте в организирано от БТПП обучително или информационно събитие на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

1. Да
2. Не

V29. Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудовоправните и осигурителните отношения в резултат на участието ви в организираните от БТПП събития?

1. Да
2. Отчасти
3. Не

V30. Кои от следните теми бяха най-полезни лично за вас в организираното от БТПП събитие или събития, в които сте участвали?

1. Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица
2. Правни механизми за защита интересите на наетите лица
3. Фирмена култура - ефективна работна среда
4. Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения
5. Ефективна организация и администриране на бизнеса
6. Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика
7. Повишаване адаптивността на работниците
8. Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация
9. Приложение на система GS1

V31. Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

1. Да
2. Не

V32. Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия/VCA?

1. Да
2. Не

V33. Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез VCA?

1. Да
2. Не

В34. Запознати ли сте с възможността, която вся предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

1. Да
2. Не

В35. Членува ли Вашето предприятие в БТПП?

1. Да
2. Не

Въпросник за трудовоправните и осигурителни отношения в предприятието (СЛУЖИТЕЛИ)

В1. Област

1. Благоевград	11. Ловеч	21. Смолян
2. Бургас	12. Монтана	22. София Област
3. Варна	13. Пазарджик	23. София Град
4. Велико Търново	14. Перник	24. Стара Загора
5. Видин	15. Плевен	25. Търговище
6. Враца	16. Пловдив	26. Хасково
7. Габрово	17. Разград	27. Шумен
8. Добрич	18. Русе	28. Ямбол
9. Кърджали	19. Силистра	
10. Кюстендил	20. Сливен	

В2. Отрасъл

1. Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия
2. Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло
3. Гражданско строителство и изолации
4. Хотелиерство и ресторантьорство
5. Транспорт
6. Спедиция и съобщения
7. Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност
8. Бизнес услуги
9. Учебно-образователни услуги

В3. Брой заети лица в предприятието

1. До 9 лица
2. 10-50 лица
3. 51-250 лица
4. Над 251 лица

В4. Каква е Вашата позиция в шредприятието?

1. Служител на управленска позиция
2. Служител на експертна позиция
3. Служител без квалификация

**B5. Каква е Вашата
възраст?**

Навършени години:

B6. Вашият пол?

1. Мъж
 2. Жена
-

**B7. Какво е вашето
образование?**

1. Висше
 2. Средно професионално
 3. Средно
 4. основно
-

**B8. Колко години
работите в това
предприятие?**

Брой години:

**B9. Използвате ли в
работата си (имате
ли достъп до)
компютър,
интернет,
електронна поща?**

1. Да
 2. Не
-

**B10. Има ли във
Вашето
предприятие
писмен Правилник
за вътрешния ред?**

1. Да, редовно
 2. Не
-

**B11. Познавате ли
правилника за
вътрешния трудов
ред, установен с
писмен документ
във вашето
предприятие?**

1. Да
2. Отчасти
3. Не

V12. Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса на труда?

1. Да
 2. Отчасти
 3. Не
-

V13. Познавате ли правата и задълженията си по Кодекса за социалното осигуряване?

1. Да
 2. Отчасти
 3. Не
-

V14. Следите ли промените в трудовото законодателство?

1. Да, редовно
 2. Да, но не винаги
 3. Не
-

V15. Познавате ли възможностите на Инспекцията по труда при защита на Вашите интереси?

1. Да
 2. Отчасти
 3. Не
-

V16. Знаете ли къде да подадете сигнал за нередности при трудовоправните и осигурителни отношения?

1. Да
2. Не

B17. Получили ли сте длъжностна характеристика при постъпване на работа в предприятието?

1. Да
2. Не

B18. Работодателят запозна ли ви с трудовите задължения, които произтичат от заеманата длъжност или изпълняваната работа, при вашето постъпване на работа в предприятието?

1. Да
2. Не

B19. Знаете ли дали предприятието, в което работите, е обвързано с колективен трудов договор?

1. Да
2. Не

B20. Имате ли сключен трудов договор с ръководството на предприятието?

1. Да
2. Не
3. Работа на граждански договор

**V21. Срочен или
безсрочен е Вашият
трудов договор?**

1. Срочен
 2. Безсрочен
-

**V22.1 Съдържа ли
вашият трудов
договор клаузи за
следните
регламенти: Размер
на трудовото
възнаграждение**

1. Да
 2. Не
-

**V22.2 Съдържа ли
вашият трудов
договор клаузи за
следните
регламенти:
Продължителност на
работното време**

1. Да
 2. Не
-

**V22.3 Съдържа ли
вашият трудов
договор клаузи за
следните
регламенти: Платен
годишен отпусък**

1. Да
 2. Не
-

**V22.4 Съдържа ли
вашият трудов
договор клаузи за
следните
регламенти:
Ползване на почивки
в работно време**

1. Да
2. Не

B23. Спазват ли се условията за продължителност на работния ден на вашето работно място съгласно трудовия ви договор?

1. Да
2. Не

B24. Полагате ли труд в предприятието извън работно време?

1. Да
2. Не

B25. Заплаща ли предприятието допълнително положения труд и под каква форма?

1. Да, заплаща се
2. Да, с почивни дни
3. Друго
4. Не, не се заплаща
5. Не полагам допълнително извънреден труд
6. Не желая да отговоря

B26. Въз основа на какво получавате вашето възнаграждение в предприятието?

1. По трудов договор
2. По граждански договор
3. По граждански и трудов договор
4. Без договор

B27. Възнаграждението, което получавате от предприятието, отговаря ли по размер с това, което е посочено в договора ви?

1. Да
2. Не

V28. Предприятието плаща ли дължимите осигурителни вноски върху цялото получавано от вас възнаграждение?

1. Да
2. Не

V29. Какъв е размерът на вашата заплата спрямо осигурителния праг за заеманата от вас длъжност?

1. Над осигурителния праг за заеманата длъжност
2. На осигурителния праг за заеманата длъжност
3. Под осигурителния праг за заеманата длъжност
4. Не зная

V30. Под каква форма получавате възнаграждението си в предприятието?

1. Получавам цялата сума по трудов/граждански договор
2. Част от сумата получавам по трудов /граждански договор, а друга част - в брой, без договор
3. Без договор
4. Не желая да отговоря

V31. Изплаща ли предприятието редовно Вашето възнаграждение?

1. Да, винаги
2. Да, но не винаги
3. Не

V32. Знаете ли дали внася предприятието редовно вашите осигурителни вноски?

1. Да, винаги
2. Да, но не винаги
3. Не, не внася
4. Не зная

В33. Имали ли сте информация за обучителни и информационни събития, организирани от БТПП за нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

1. Да
2. Не

В34. Участвали ли сте в организирани от БТПП събития на тема, свързана с трудовоправните и осигурителните отношения през последните три години?

1. Да
2. Не

В35. Считате ли, че повишихте познанията си в областта на трудовоправните и осигурителните отношения в резултат на събитията, организирани от БТПП?

1. Да
2. Отчасти
3. Не

В36. Кои от следните теми бяха най-полезни лично за вас в организираното от БТПП събитие или събития, в които сте участвали?

1. Механизми за взаимодействие между работодатели и наети лица
2. Правни механизми за защита интересите на наетите лица
3. Фирмена култура - ефективна работна среда
4. Обща рамка на трудовоправните и осигурителни отношения
5. Ефективна организация и администриране на бизнеса
6. Фирмено поведение, корпоративна социална отговорност, бизнес етика
7. Повишаване адаптивността на работниците
8. Управление на конфликти посредством преговори, посредничество и медиация
9. Приложение на система GS1

В37. Считате ли, че имате нужда от допълнителна информация /познания по трудовоправните и осигурителни взаимоотношения?

1. Да
2. Не

В38. Ползвате ли създадената от БТПП Виртуална социална академия/ВСА?

1. Да
2. Не

В39. Знаете ли за възможността да подавате сигнали за нарушения при трудовоправните и осигурителните отношения чрез ВСА?

1. Да
2. Не

В40. Запознати ли сте с възможността, която вся предлага да получавате чрез абонамент редовно информация за измененията в нормативната уредба, регулираща трудовоправните и осигурителните отношения?

1. Да
2. Не

В41. Членува ли Вашето предприятие в БТПП?

1. Да
2. Не

Докладът е изготвен по поръчка на
Българска Търговско-промишлена палата

2013 година